

02
B51

ISSN
1811-900X

Bibliio Polis

Biblioteca Municipală "B.P. Hasdeu" Nr. 1
Vol. 42 (2012)

Biblio Polis

Revistă de biblioteconomie
și științe ale informării editată
de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău

Apare din anul 2002

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Vol. 42 (2012) Nr. 1

135
ani

Director:

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Redactor-șef:

Vlad POHILĂ

Consiliul științific: *dr. Hermina ANGHELESCU (Detroit), Leons BRIEDIS, membru de onoare al Academiei Letone (Riga), acad. Mihai CIMPOI, Nicolae DABIJA, membru de onoare al Academiei Române, conf. univ. dr. Natalia GOIAN, conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI, prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București), prof. univ. dr. Victor PETRESCU (Târgoviște), Vlad POHILĂ, prof. univ. dr. Ion STOICA (București), conf. univ. dr. Vasile ȘOIMARU, conf. univ. dr. Nelly ȚURCAN, prof. univ. dr. Dumitru URSU (Odesa)*

Colegiul de redacție: *Tatiana COȘERIU (Teorie și practică), Mariana HARJEVSCHI (Politici, Legislație), Valeriu HERȚA (Design), Tatiana ISCHIMJI (Bibliotecile minorităților etno-culturale), conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (Studii și cercetări), Ludmila PÂNZARU (Tehnologii, Resurse, Traduceri), Vlad POHILĂ (Editorial, Cultură și spiritualitate), Genoveva SCOBIOALĂ (Imagine, Relații publice, Activități rețea)*

Secretariat: *Tatiana BORODATÎI, Valeriu RAȚĂ*

CUPRINS / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

EDITORIAL / ПЕРЕДОВАЯ СТАТЬЯ / EDITORIAL

Vlad POHILĂ

Zidari la Cetatea Cărții

Строители Книжной крепости

The Book's Town builder..... 7

STUDII ȘI CERCETĂRI / ИССЛЕДОВАНИЯ / STUDIES AND RESEARCH

Lidia KULIKOVSKI

Capacitatea inovațională a bibliotecii

– filosofia și fundamentul schimbării ei

Инновационная способность библиотеки

– философия и фундамент ее изучения

The library innovation capacity as a

philosophy and a basis for changes..... 10

Nelly ȚURCAN

Rolul presei științifice în sistemul de

comunicare științifică din Republica Moldova

Роль научной печати в системе научной

коммуникации Республики Молдова

The role of the scientific press in the

scientific communication in the Republic

of Moldova 17

Elena BUTUCEL, LIDIA KULIKOVSKI

Locul de muncă – Biblioteca Municipală.

Gradul de identificare cu instituția

Рабочее место – Муниципальная

библиотека. Степень идентификации с

учреждением

The Municipal Library as a workplace. The

level of the institution identification 26

TEORIE ȘI PRACTICĂ / ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА / THEORY AND PRACTICE

Tatiana COȘERIU

Comunicarea profesională: comportament

individual și acțiune corporatistă

Профессиональное общение:

индивидуальное поведение и

корпоративное действие

The professional communication: individual

behavior and corporate action 33

Margareta ЩЕЛЧКОВА / Margareta ȘCELICHOVA

Лектории как оптимальная возможность

распространения знаний в библиотеке

Lectoratele ca posibilitate optimă de

difuzare a cunoștințelor în bibliotecă

Lectorium as an optimal opportunity of

knowledge dissemination 39

Ludmila CORGHENCI

Clubul „Biblioteca Mov” – un nou fel de a

sprijini și de a încuraja prezența profesională

Клуб «Библиотека Mov» – новый способ

поддержки профессионального роста

The Club Purple Library: a new way

of supporting and encouraging the

professionals..... 46

VIATA FILIALELOR / ЖИЗНЬ ФИЛИАЛОВ / LIBRARY'S BRANCHES LIFE

Vitalie RĂILEANU

Cartea – instrument de răspândire a

înțelepciunii

Книга – орудие распространения мудрости

The Book as the tool of the wisdom

dissemination..... 50

Elena CALDARE

Poetul Grigore Vieru „trece” Prutul: de la Alba

Iulia la „Alba Iulia”

Бюст поэта Григоре Виеру переходит Прут

– из г. Алба Юлия в ПБ «Алба Юлия»

The poet Grigore Vieru swims accros

the Prut: from Alba Iulia to the Library

Alba Iulia..... 51

Elena VULPE

O nouă generație de servicii inițiate la Filiala

„O. Ghibu”

Новое поколение библиотечных услуг в

филиале им. О. Гибу

A new generation of library services at the

O. Ghibu Branch..... 55

Liliana CUGUT

Sărbătoarea dragostei la români – Dragobetele

Румынский народный праздник любви

A Roumanian love feast..... 59

MANIFESTĂRI CULTURALE / КУЛЬТУРНЫЕ МЕРОПРИЯТИЯ / EVENTS

Raia ROGAC

Netrecătoarele splendori ale limbii române

О неувядаемых прелестях румынского

языка

About the unfading virtues of the

Roumanian language 61

R. ANDREI

O seară de creație cu Nina Slutu-Soroceanu

Творческий вечер писательницы Нины

Слуту-Сорочану

- A creative meeting with Nina Slutu-Soroceanu.....66
- Ludmila BULAT**
 „Nu-mi pare rău că sunt țăran”
 Презентация новой книги стихов Александру Негриша
 A presentation of a new book of Alexandru Negriș 68
- R. PELINEANU**
 Distincții pentru promovarea și cultivarea limbii române
 Награды за преподавание румынского языка
 Awards to promoting and preserving the Roumanian language 71
- Valeriu RAȚĂ**
 Tablete pentru educație
 Легко ли воспитывать молодых?
 The pills for education.....74
- BIBLIOPOLIS – 10 ANI / BIBLIOPOLIS – 10 ЛЕТ / BIBLIOPOLIS – 10**
- Zamfira MIHAIL**
 Laudatio pentru *BiblioPolis*
 Laudatio к 10-ой годовщине журнала *BiblioPolis*
 Congratulations to *BiblioPolis*..... 79
- Дину УРСУ / DINU URSU**
 Культурная энциклопедия Молдовы
 O enciclopedie culturală a R. Moldova
 An Encyclopedia of Culture of Moldova 81
- Nicolae DABIJA**
 O revistă ca o bibliotecă...
 Журнал – как библиотека
 A journal as a library 82
- Ninela CARANFIL**
 O revistă inteligentă, pentru oameni inteligenți
 Интеллектуальный журнал для интеллектуалов
 An intelligent journal for smart people 83
- Vasile ȘOIMARU**
BiblioPolis: majorat la... 10 ani
BiblioPolis: совершеннолетие в... 10 лет
 A *BiblioPolis* majority comes at... 10.....85
- Vera OSOIANU**
BiblioPolis sub responsabilitatea primei aniversări din două cifre
BiblioPolis: первая заметная годовщина
 The first anniversary of *BiblioPolis* 86
- Tamara GORINCIOI**
 O revistă ca un antidot împotriva prăfuirii cărților
 Журнал как средство против забвения книги
 The journal as an antidote against the books dust 88
- Liuba-Drăgostița BUJOR**
 Zece ani și o prietenie de suflet cu *BiblioPolis*...
 10 лет крепкой душевной дружбы с журналом
 Ten years of friendship with *BiblioPolis* 90
- Gheorghe PÂRLEA**
BiblioPolis... și un reflex condiționat
BiblioPolis и... условный рефлекс
BiblioPolis and an conditioned reflex.....91
- Valeria MATVEI**
 O sursă sigură de documentare pentru lucrătorii culturii
 Надежный источник информирования для работников культуры
 A reliable source of librarians information...93
- Ludmila BULAT**
 Revista care ne sprijină să nu cădem
 Журнал помогающий нам крепче держаться на ногах
 The journal as an support 94
- Luminița DUMBRĂVEANU**
BiblioPolis, cetate a Cuvîntului și Adevărului
BiblioPolis – крепость Слова и Правды
BiblioPolis a town of a Word and Truth 95
- OMAGIERI / ГОДОВЩИНЫ / ANNIVERSARY**
- Vlad POHILĂ**
 Ce frumos au mai înflorit cîntecele altora pe inima lui!
 К 90-летию талантливейшего переводчика Бессарабии
 The talented translator at 90.....98
- Mărțișoare pentru Eugen Doga, la încă o frumoasă aniversare
 Мэрцишоры на 75-летний юбилей маэстро Е. Доги
 Eugen Doga at another beautiful anniversary 100
- Vlad POHILĂ**
 Acad. Gheorghe Duca, la ora unor apreciable împliniri

Неоспоримые достижения академика
Георге Дука
Incontestable achievements of the
academician Gheorghe Duca 105

Ludmila BULAT

De-o viață, arând pe ogorul limbii române
Слово о переводчице и редакторе
Александру Алич
About the translator and redactor
Alexandru Alici 108

**EMINESCIANA 2012 / ЭМИНЕСЧИАНА
2012 / EMINESCIANA 2012**

Claudia PARTOLE

Cu gândul și sufletul acasă
Мысли и душа стремящиеся домой
The thoughts and the soul leading to the
house 110

R. ANDREI

Nu m-am trudit degeaba...
Новая книга бухарестского эминесколога
A new book about Eminescu 113

R. PELINEANU

Eminescu în captivitatea „nebuniei”
Новая монография о последних годах
жизни Эминеску
About of the last years of Eminescu life.... 116

Maria BRÎNZAN

Lecturile lui Mihai Eminescu la Viena și Berlin
Что читал студент М. Эминеску в Вене и
Берлине
What had read the student Eminescu in
Wien and Berlin 119

Iurie ZAVADSCHI

Poesii de Mihail Eminescu
Первый сборник стихов Эминеску, 1883 г.
издания
The first Eminescu's Poems issued
in 1883 123

**LA COLEGII NOȘTRI / У НАШИХ КОЛЛЕГ /
OURS ABROAD**

Margareta SÂRBU

Ion Creangă, omagiat la 175 ani de la naștere
К 175-летию Иона Крянгэ
Ion Creangă at the 175th anniversary 125

**MALURI DE PRUT / ПРУТ,
ОБЪЕДИНЯЮЩАЯ РЕКА /
PROUTE, THE UNION RIVER**

Raia ROGAC

Eu am fost cu scînteia...

Музыкант и писатель о значимости
библиотеки
I was the spark 127

Ion GRAUR

Blestemații țării
Проклятые страны
Cursed countries 130

**BIBLIOLOGI, BIBLIOFILI ȘI COLECȚIONARI /
БИБЛИОЛОГИ, БИБЛИОФИЛЫ,
КОЛЛЕКЦИОНЕРЫ / LIBRARIUS,
BIBLIOPHILES, COLLECTORS**

Iurie COLESNIC

Emil Gane... o viață în alb și negru
Ученый-славист Эмиль Гане
The savant Emil Gane 133

Iurie COLESNIC

Încă un enciclopedist uitat
Забывтый бессарабский энциклопедист
One more forgotten encyclopedist 135

**OAMENI ȘI CĂRȚI / ЛЮДИ И КНИГИ /
PEOPLE AND BOOKS**

Vlad POHILĂ

Comoara de la castelul Bran
Сокровище замка Бран
The treasure of the Bran Castle 138

Ecaterina NEDZELSCHI

Oxana Bondarciuc – liderul Societății
poloneze „Polska Wiosna w Moldawii”
Слово об Оксане Бондарчук – лидере
Общества «Польская Весна в Молдове»
About Oxana Bondarciuc, leader of the
Polish Society Polska Wiosna
w Moldawii 144

Valentina Granaci: „Cartea e ceva sfînt,
e istorie, e bogăția unui neam...”
(*Consemnare: Raisa PLĂIEȘU*)

«Книга – это сама история, это богатство
народа»
The book as history and wealth
of people 147

Zina CENUȘĂ

Tardiv regret despre coleg
Мое запоздалое открытие коллеги по перу
A late regrets about the colleague 149

Tamara GORINCIOI

Istoria ca o formă a justiției
История как форма справедливости
The history as a justice form 151

REMEMBER

Teodor BUZU
 Președintele cu mandat neexpirat al Cehiei
 Президент с бессрочным мандатом
 Чешской Республики
 The President with permanent mandate
 of the Czech Republic..... 155

Eugenia MANEA-CERNEI
 Arta brâncușiană – o formă de semnificație
 simbolică
 Символические смыслы скульптора
 Константина Брынкуш
 The art symbol of Brâncuși works 155

Zoia BĂLAN
 De la Grigore Vieru – imunitate
 Стихи поэта Григоре Виеру звучат и в Америке
 Immunity from Grigore Vieru 159

Constantin BOBEICĂ
 Incurabilă, „națională”, meteahnă? Vitregie?
 Бăдăрăние?
 Мысли о черствости души
 Thoughts of the soul callousness 161

**CARTEA DE SPECIALITATE / КНИГИ ПО
 СПЕЦИАЛЬНОСТИ / PROFESSIONAL
 BOOKS**

Producția științifică în contextul provocărilor
 și efectelor Accesului Deschis (*Nelly ȚURCAN*)
 Научные издания в контексте изменений
 и эффектов Свободного доступа
 The scientific production in context of the
 challenges and the Open Access 163

Comunicarea este o artă (*Elena BUTUCEL*)
 Искусство общения
 The communication is an art 165

Simbioză de perfecțiune și înălțare
 (*Nicolae RUSU*)
 Симбиоз совершенства и возвышения
 The symbiosis of the perfection and
 development 168

**RECENZII ȘI CONSEMĂRI / РЕЦЕНЗИИ И
 ЗАМЕТКИ / REVIEWS AND NOTES**

Poezia ca profilare – Ion Stoica (*Vitalie
 RĂILEANU*)
 Поэзия профессора Иона Стойка
 The poet Ion Stoica..... 171

Anatol Moraru sau *peisajul* povestirilor
 tentante... (*Victor BRUMARU*)
 Новая книга рассказов писателя А. Морару

A new book of novel of the writer Anatol
 Moraru 173

Spini și săgeți întru îndreptarea și apărarea
 noastră (*Nicolae RUSU*)
 Эпиграмист отвечает на вопросы коллег
 по цеху
 The epigrammist answers to the colleagues’
 questions 176

O reconstituire a vieții și activității lui
 Ion D. Sîrbu (*Valeriu RAȚĂ*)
 Монография о жизни и творчестве
 Иона Д. Сырбу
 A reconstruction of the life and works
 of Ion D. Sîrbu 180

Noi adevăruri despre falsul eliberator al
 popoarelor (*Corneliu FLOREA*)
 Новые истины о мнимом освободителе
 народов
 New truths about the false liberator of
 people 186

Lecturi sensibilizante (*Vitalie RĂILEANU*)
 Чтения заставляющие думать
 Sensitizing reading 189

**IMPRESII DE LECTURĂ / О ПРОЧИТАННОМ /
 IMPRESSIONS**

Luminile și umbrele Basarabiei
 (*Cristian ZIDARU*)
 Бессарабские светотени
 Bessarabian lights and shadows 191

„Cu noi este Dumnezeu”. (*Rima GURĂU*)
 «С нами бог...»
 God is with us 194

Vasile Guja – un autor ieșit din comun
 (*Elena BUICA-BUNI*)
 Василе Гужа – автор увлекательных мемуаров
 Vasile Guja is an uncommon author 196

MOMENT POETIC / СТИХИ / POETIC MOMENT

Nicolae BĂCIUȚ
 Închinare
 Поклонение
 The Worship 201

Extras din *Politica de editare a revistei de
 biblioteconomie și științe ale informării*
 „BiblioPolis”
 Выписка из «Издательской политики
 журнала библиотекведения и
 информационных наук *BiblioPolis*»
 Excerpt from the Policy of editing of
BiblioPolis 202

ZIDARI LA CETATEA CĂRȚII

Vlad POHILĂ

Editorialul din ultimul număr al revistei noastre (a se vedea: *O picătură în Marea Informațională* // BiblioPolis, vol. 41, nr. 4, 2011, p. 5-8), a fost consacrat aniversării a zecea a publicației de biblioteconomie și științe ale informării editată de BM „B.P. Hasdeu”, astfel anticipînd evenimentul din această primăvară. La prima vedere, ne făcusem datoria: și față de aniversare, și față de cei care au contribuit la lansarea, apoi și la apariția ritmică, pe parcursul unui deceniu, a revistei. Mai apoi, ne-am dat seamă însă că, în acel articol de fond, ne referisem preponderent la *premisele conjuncturale, de ambianță*, ale apariției publicației noastre, apoi la *aspectele structurale, „tehnice”, „arhitectonice”* ale editării ei, ca și la *impactul pe care îl are, îl poate avea, editarea unei reviste „departamentale”* de genul *BiblioPolis*-ului. Am omis, am evitat cu bună știință, ceea ce se numea pînă nu de mult (poate se mai numește și acum, în unele sfere) rolul *factorului uman*, importanța implicării celor care devin autori / coautori ai scrierilor inserate în revistă, contribuabili ai fiecărui număr, apoi și ai publicației în ansamblu.

Dacă *BiblioPolis* se traduce din limba greacă „oraș al cărților” sau „cetate a cărții”, atunci fiecare autor este aidoma unui zidar ce trudește la înălțarea acestei neobișnute cetăți, menită să protejeze și să promoveze existența cărților, ca și viața celor care le scriu, le propagă, le transmit oamenilor ca pe un fel de remediu pentru consolidarea inteligenței, într-o epocă în care cunoașterea sau informarea – premisă și soră a inteligenței – se află în prim-planul necesității

de a merge înainte mai sigur, cu cît mai puține probleme și cu cît mai multe satisfacții sufletești. Tocmai acestor meșteri la zidirea și menținerea în bune condiții a Cetății Cărții, ergo a revistei *BiblioPolis*, ne-am gîndit să dedicăm prezentul articol de fond.

Chiar dacă în istoria jurnalisticii există cazuri cînd un ziar sau o revistă erau făcute de o singură persoană cu capacități extraordinare, acestea nu sînt decît niște excepții, situații nereprezentative; în general, o publicație periodică destinată unui anumit auditoriu se constituie ca o operă colectivă. Se pare că, cu cît mai diferit este contingentul de autori ai unei publicații, cu atît mai multe sunt șansele ei de a deveni obiectivă, accesibilă, dar și necesară unui număr mai mare de cititori. De-a lungul unui deceniu de apariție, *BiblioPolis* a adunat zeci de autori, în medie cîte 20-25 în fiecare număr, reprezentanți ai celor mai diferite categorii sociale și profesionale, cele mai numeroase și mai reprezentative grupuri fiind: bibliotecarii și alți lucrători ai domeniului biblioteconomic (inclusiv cadrele didactice din domeniu); ziaristii și scriitorii; tinerii studioși (liceeni, studenți, masteranzi).

Un cuvînt aparte merită a se spune despre bibliotecari în calitate de autori ai *BiblioPolis*-ului, chiar dacă ne-am referit la aceasta și în alte rînduri. Adevărul e că nici facultatea, nici munca în sfera bibliotecară nu i-au stimulat să scrie, cu atît mai mult în limba maternă. Tocmai din acest motiv, a scrie – pentru un angajat al bibliotecii, este un fenomen relativ nou, caracteris-

tic mai ales pentru ultimii 20-25 de ani. În plus, a scrie însemna pentru un bibliotecar, de obicei, a elabora un raport de activitate. Avînd la îndemîină o publicație proprie (revista *BiblioPolis*, dar și ziarul *BiblioPolis*, ulterior *BiblioCity*), avînd și anumite obligațiuni de serviciu în sensul promovării activității și a imaginii bibliotecii, care nu pot fi realizate fără a scrie, bibliotecarii noștri au fost puși în situația de a-și încerca aptitudinile jurnalistice. Mai timid la început, cu timpul mulți și-au însușit anumite deprinderi, unii prinzînd gustul scrisului pentru ziar / revistă, alții încadrîndu-se într-un sistem neoficial de emulație, de întrecere: care scrie mai mult, care scrie mai bine, care scrie mai captivant etc. Astfel, cei care au dorit (sau au fost constrînși de diferite circumstanțe), încet-încet, au putut face un progres apreciabil, trecînd de la informații și reportaje, inspirate din dările de seamă săptămînale, lunare sau anuale – la articole de analiză, la tablete omagiale despre colegi sau prieteni ai bibliotecii, la interviuri acordate atît publicațiilor BM „B.P. Hasdeu”, cît și unor ziare, reviste, posturi de radio sau TV. În cazul multor bibliotecari s-a produs o apreciabilă descătușare în a relata despre munca ce o prestează, în a-și spune păsul, în a compara problemele sau împlinirile personale cu cele ale colegilor de breaslă. Este îmbucurător faptul că pentru unii membri ai „Echipei Hasdeu” a scrie pentru *BiblioPolis* sau pentru alte publicații, interesate de tematica biblioteconomică, nu este întotdeauna o obligație, nicio povară, ci o satisfacție sufletească și chiar o chestiune de onoare. În finalul acestor aserțiuni, parcă s-ar cere evocarea unor nume... o listă a frunzașilor în domeniu, însă, oricît de tentați am fi să o întocmim, nu vom face-o, lăsînd la discreția fiecărui să înșire nume de succes, articole, studii sau interviuri ce s-au bucurat de atenția colegilor și chiar a cititorilor.

Cît privește implicarea profesioniștilor în elaborarea și creșterea revistei noastre, vom menționa că ea se datorează unui interes în continuă ascensiune față de triada carte – bibliotecă – lectură, ca și creșterii prestigiului bibliotecii, respectiv, a muncii bibliotecarului, în societate. Cu adevărat, nici cu zece, cu atît mai puțin – cu 20, 30 de ani în urmă – nu se putea vorbi de atracția, atașamentul, simpatia de astăzi ale condeierilor față de bibliotecă. În context, vom aminti cu recunoștință de articolele scrise pentru noi sau despre noi (sfera bibliotecară) de scriitorii academicieni Mihai Cimpoi și Nicolae Dabija, pe prof. dr. Ion Stoica (dînsul fiind, lucru știut, și un eminent bibliolog), de prozatorii și poeții: Nicolae Rusu, Claudia Partole, Nina Slutu-Soroceanu, Ionel Căpiță, Luminița Dumbrăveanu ș.a. Prieteni adevărați, fideli „colaboratori externi” ai bibliotecii și ai bibliotecarilor noștri, ca și ai *BiblioPolis*-ului sînt: prof. dr. Zamfira Mihail de la București, prof. dr. Dinu Ursu de la Odesa, acad. Gheorghe Duca, președintele AȘM, prof. univ. Victor Petrescu din Tîrgoviște, dr. Florin Rotaru de la București, dr. Dimitrie Poptămaș din Tîrgu-Mureș și prof. dr. Alin-Mihai Gherman din Cluj-Napoca, învățătorul Gheorghe Pârlea din comuna Mirosllovești, județul Iași, actrița Nînela Caranfil, Artistă a Poporului, prof. dr. Veronica Postolachi, profesorul pensionar Constantin Bobeică de la Codreanca-Strășeni, publicistele Ludmila Bulat și Tamara Gorincioi, doamnele profesoare de limba și literatura română, totodată și publiciste, Oxana Munteanu și Silvia Strătilă... Se înscriu în această listă a atașamentului față de BM și de *BiblioPolis* și pictorul Teodor Buzu, originar din Drăslăceni, dar stabilit cu traiul în Cehia; medicul-scriitor (sau scriitorul medic) Corneliu Florea din Winnipeg, Canada; poetul academician Leons Briedis din Riga, un excelent traducător, în limba strămoșilor săi, al literaturii române și al altor literaturi ale popoarelor neolatine.

ne. Un caz aparte îl formează conf. univ. dr. Vasile Șoimaru, apreciat și ca economist, co-fondator al ASEM, dar și ca publicist, maestru fotograf, cercetător al românilor din jurul României și hăt departe de hotarele ei. Atașamentul lui V. Șoimaru față de *BiblioPolis*, față de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, se constituie într-un fenomen ce merită a fi cercetat, elucidat și promovat pe toate căile! Deși are acces, ba e și solicitat de prestigioase publicații de la Chișinău și București, dînsul dă preferință revistei noastre, tot așa cum, fiind prieten și chiar un agreeat al multor biblioteci din Chișinău și din multe alte orașe românești, V. Șoimaru întotdeauna dă prioritate Bibliotecii Municipale. Nu a fost caz în care să apelăm la concursul lui și să nu ne răspundă prompt și, obligatoriu, pozitiv; mai mult încă, de multe ori ne-a surprins cu inițiative originale de schimbare, ameliorare a unor fațete ale revistei, pe care o propagă în lumea largă cu o osîrdie demnă de toate elogiile, dar și de invidiat. Lui V. Șoimaru îi datorăm atragerea la colaborarea cu *BiblioPolis* a unor autori de certă valoare, ca și lansarea unor sugestii imposibil de neglijat în privința propagării unor cărți noi, inedite, valoroase, abordării unor subiecte de real interes.

Tinerii care au scris sau intenționează să colaboreze cu *BiblioPolis* constituie un contingent prioritar pentru noi, tot așa cum tînăra generație este o categorie avantajată a Bibliotecii Municipale. De-a lungul deceniului ce s-a scurs, au debutat la noi mai mulți liceeni de la „Mircea Eliade”, „Vasile Alecsandri”, „Spiru Haret”, „Gaudeamus” etc., care ulterior au urmat sau încă urmează solide universități și academii de Chișinău, București, Cluj-Napoca, Paris, Lyon, Roma, Berlin, Madrid, Praga... Unii dintre ei bat la ușa literaturii, alții – la cea a științei, artelor, diplomației. De mai de mult intenționăm să acordăm un sfert sau chiar o treime din spațiul re-

vistei tinerilor cititori ai filialelor din rețeaua BM „B.P. Hasdeu” care sînt atrași de magia cuvîntului, scriind poezii, povestiri, eseuri, dar și recenzii la cărți, reportaje și impresii de la evenimente culturale etc. Sperăm că vom realiza această intenție chiar în numărul următor, din vara anului curent. Desigur, vom putea-o realiza numai cu sprijinul catedrelor de specialitate din cadrul USM, precum și al filialelor unde activează cele mai interesante și mai viabile cenacluri, cercuri, grupuri de creație ale copiilor, adolescenților și tinerilor. Așteptăm de la studenți rezumate, expozeuri sau fragmente mai edificatoare din tezele de an sau de licență; pe liceeni îi îndemnăm să-și încerce forțele în a scrie recenzii sau impresii de lectură despre cărțile ce i-au marcat; să schițeze, într-o formă liberă, felul cum văd ei un eveniment cultural sau alte manifestări de valoare într-o bibliotecă; să creioneze imaginea filialei pe care o frecventează, chipul bibliotecarei ce i-a produs cea mai puternică impresie; să reflecte asupra rolului bibliotecii și lecturii în viața lor și a semenilor lor etc. Teme, subiecte, aspecte demne de atenția noastră sînt foarte multe – și la bibliotecă, și în jurul nostru, toate fiind legate, într-un fel sau altul, de viața cărților, a bibliotecilor, a bibliotecarilor; de importanța lecturii, a cunoașterii, a instruirii. Iar *BiblioPolis*, și în deceniul al doilea în care, iată, pășește, rămîne mereu deschis pentru toți prietenii bibliotecii și cărții, pentru toți cei care aspiră spre cunoaștere și doresc să împărtășească și altora experiența sau impresiile acumulate. Împreună vom asigura revistei menținerea la nivelul jinduit și chiar creșterea lui; împreună vom zidi și consolida orice are nevoie de aceasta în Cetatea Cărții. Mulți ani și multe împliniri îmbucurătoare, scumpi autori, colaboratori și prieteni ai *BiblioPolis*-ului.

Vlad POHILĂ

CAPACITATEA INOVAȚIONALĂ A BIBLIOTECII – FILOSOFIA ȘI FUNDAMENTUL SCHIMBĂRII EI

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director general, BM „B.P. Hasdeu”

Abstract

The innovations are development engines, assuring all activities, and a principal topic in the discussions about the organization management. Few managers recognize that they are satisfied with innovation activity and few of them positioned this topic at the strategic level. In order to create innovational abilities must be set in motion three forces: man, tool, and inspiration. The Department of Librarianship and Information assistance realized in 2011 a deep research The workplace's evaluation at the Municipal Library B.P. Hasdeu in order to understand how these forces interact within the managerial system. The results show that the professional development is linking with the library's organizational development. The innovation's effort depends on the manager capability to inspire the necessity to discover new things. The inspiration helps the libraries to meet challenges, to develop, to achieve success through permanent innovation.

Keywords: *innovation, the Municipal Library, organizational management, librarian competences, managers, development*

* * *

*„Capacitatea de inovare
ne hotărăște destinul.”
Roman Herzog*

Acest motto se referă atât la indivizi, cât și la instituții, inclusiv culturale, inclusiv biblioteci. Acest sens îl găsim și la Ch. Darwin: „Supraviețuitorul unei specii nu este nici cel mai puternic, nici cel mai inteligent,

ci acela care se adaptează cel mai bine la schimbare”, care, în egală măsură, se referă și la instituții, inclusiv la biblioteci.

Inovațiile sunt mai mult ca oricând motoare de dezvoltare și succes pentru orice tip de activitate, ele rămânând tema principală de preocupare și dezbateri la nivelul managementului organizațional. Puțini manageri totuși recunosc că nu sunt mulțumiți de activitatea de inovație a organizațiilor lor. Și mai puțini dintre ei poziționează tema inovației la nivel strategic. În lumea inovațiilor puține organizații integrează în mod durabil inovarea în activitatea managerială, o instituie ca mod de activitate, ca stare de spirit, ca valoare instituțională.

Reușesc să facă aceasta doar bibliotecile care privesc inovațiile ca pe o prelungire a *punctelor forte interne*, a *competențelor* și a *resurselor* lor. Reușesc bibliotecile care integrează inovațiile la *îndrumarea personalului*, la *procesele* din bibliotecă, la *serviciile oferite împreună cu produsele*. Știm cu toții că sunt bunuri, instrumente și resurse ale bibliotecii. Modul în care le valorificăm, le manipulăm poate crea (sau distruge, dacă deja este) potențialul de inovare al bibliotecii. Specialiștii, printre care și cei din domeniul nostru, printre ei și subsemnata, susțin că inovația în bibliotecă reușește doar dacă există necesitate de inovare, există mediu loial inovării pentru dezvoltare, dacă biblioteca are orientare novatoare și potențial inovațional. Prin *potențial inovațional* se înțelege *capacitatea*

organizațională și profesională a bibliotecii de a susține activitatea inovațională. Aceasta presupune că biblioteca deține structura, resursele și nivelul de dezvoltare, necesare pentru activitatea inovațională¹.

Specialiști din mediul economic susțin că în componența potențialului inovațional, ca resursă de bază a activității inovaționale, intră:

- *personalul* (organizator și executor al activității inovaționale);
- *baza / resursele tehnico-materiale și financiare;*
- *proprietatea intelectuală a domeniului* (forme existente de organizare a activității inovaționale și idei de elaborare a noilor produse și servicii).

Constatăm, cu părere de rău, că domeniul biblioteconomic autohton nu are așa ceva. Ca excepție, menționăm aici Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, care are înregistrate ca proprietate intelectuală câteva forme de produse și care se preocupă, în continuare, de portofoliul său de proprietate intelectuală.

Specialiștii de la London School of Business, printre care și Gary Hamel, consideră că trebuie să credem în *trei lucruri* dacă vrem cu adevărat ca biblioteca să creeze o capacitate pentru inovație (autorul se referă la capacitatea inovațională a companiilor; mai jos am adaptat aceste trei lucruri la bibliotecă)²:

- dacă optăm și investim în transformarea inovației în capacitate, asigurăm bibliotecii viitor;
- există o sursă bogată de imaginație latentă în organizații și spirite, creative și întreprinzătoare, entuziasm destul (încă destul, spunem, pentru că resursa... se subțiază!) – toate acestea trebuie puse în slujba bibliotecii;

- chiar este posibil să facem din inovație o capacitate.

Cifra 3 se regăsește în toate exemplele de mai sus – e un număr alchimic. Tot pe treimea alchimică am structurat niște repere, pentru crearea capacității inovaționale, sintetizate din experiența proprie de organizare a acestui travaliu la BM, din documentarea întreprinsă în interesul către inovație. Concluzia la care am ajuns este că trebuie puse în mișcare trei forțe: *omul, instrumentul, inspirația*. Mai mult, trebuie să unim armonic într-un *triunghi* aceste forțe: *omul-instrumentul-inspirația* – pentru a asigura o acțiune complexă și unitară. Oamenii au nevoie de schimburi de experiențe, de idei cu alți oameni, de instrumente sub forma tehnicilor, a metodelor, a cunoștințelor etc. pentru a-și îndeplini aspirațiile supreme (cum ar fi mulțumirea, satisfacția, mândria, performanța, succesul...). Doar atunci când oamenii, instrumentele și inspirația cooperează, atât individul (bibliotecarul), cât și biblioteca, sistemul sunt pe drumul cel bun. Catedra de biblioteconomie și asistență informațională (BAI), în cadrul ciclului de masterat, a realizat, în 2011, o cercetare de profunzime – *Evaluarea locului de muncă la BM „B.P. Hasdeu”* – pentru a afla cum funcționează aceste forțe în cadrul sistemului managerial. Acest studiu a completat și a complementat rezultatele obținute de altă cercetare, realizată tot de BAI, în 2010, – *Evaluarea eficienței managementului inovațional: cazul BM „B.P. Hasdeu”*.

Rezultatele studiilor de caz amintite ne-au demonstrat că dezvoltarea individuală a bibliotecarilor se află în strânsă legătură cu dezvoltarea organizațională a bibliotecilor. Principiul acestei legături (*omul-instrumentul-inspirația*) este simplu: dacă eu, tu ne dezvoltăm, vom atrage și alți bibliotecari care se vor dezvolta la rândul lor. Dacă în jurul nostru evoluează ceva, aceasta se va răsfrânge și asupra noastră, asupra tuturor

¹ Kulikovski, Lidia. *Biblioteci versus inovații*. În: BiblioPolis, 2009, vol. 29, nr. 1, p. 35.

² Hamel, Gary. În: BiblioPolis, vol. 41, nr. 4, 2011, p. 14.

din segmentul care evoluează, dându-ne posibilitate de a continua să ne dezvoltăm. Se pune astfel în mișcare un ciclu de stimulări reciproce și de evoluții. Cu alte cuvinte, inovarea, e opera oamenilor. Performanța individuală însă se bazează pe: cauzalitate, comportament, încredere, empatie, comunicare, învățare, responsabilitate, perseverență, disciplină, motivație și credință – componente susținătoare ale triadei *om-instrument-inspirație*, dar și componente (reclamate de către angajații bibliotecii) ale unui loc de muncă ideal.

Măsurarea forței unui loc de muncă a fost concentrată în douăsprezece întrebări, care, în linii majore, acoperă componentele de mai sus. Însă pentru a ajunge la piatra filozofală – alegerea conștientă, opțiunea conștientă pentru profesie și pentru munca pe care o fac întru dezvoltarea instituțională, calitatea, precum și loialitatea, pe care trebuie să o manifeste angajații – cercetătoarea E. Butucel a mai adăugat două întrebări: „Continui să lucrez aici deoarece...” și „Când mă gândesc la serviciu, fac asocierea cu...”³ Rezultatele ne-au bucurat și întristat deopotrivă. Considerăm că rezultatele unei cercetări, feedbackul și indicatorii de performanță sunt calificative care compun carnetul de note al unui manager. Datele obținute, calificativele, ne-au pus în acțiune. Anul 2012, an aniversar al BM (135 de ani de existență), va fi unul de consolidare și împlinire a *triumghiului alchimic al BM*, a acestor trei forțe, pentru a demonstra o capacitate de inovare demnă de numărul anilor pe care-i are. Genericul aniversării este: „Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu» – 135 de ani de tradiție și inovații”.

³Butucel, E. *Evaluarea locului de muncă la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*. Universitatea de Stat din Moldova. Facultatea de jurnalism și științe ale comunicării. Catedra biblioteconomie și asistență informațională. Teză de cercetare pentru obținerea titlului de master în științe ale comunicării [manuscris]. P. 100.

Așa cum *omul-angajatul* reprezintă cea mai importantă forță a dezvoltării unei biblioteci, iminent, a inovării, managerii BM vor oferi un exemplu pozitiv, vor face vizibile viziunile, vor încuraja inovarea, vor motiva, vor energiza inovarea pentru că nimeni nu poate fluiera o simfonie – are nevoie de tovarăși, de echipă care să accepte viziunea comună, s-o considere realizabilă și să fie pregătită s-o apere.

Forța înnoirii este puterea înțelepciunii vizionare. Fără viziune nu există strategie, nu există direcție, nu există viitor. Dacă ne referim la domeniul biblioteconomic, constatăm cu decepție că nu avem o strategie... BM este una dintre puținele biblioteci din branșă care are o viziune, o strategie public discutată (de la bibliotecar la primar) și de comun acord asumată și aprobată. Am creat o strategie organizațională pe termen lung care acționează unitar. Ca supliment la viziune și strategie ne-am propus o direcție eficientă și „umană” de management – una cuprinzătoare, unitară și orientată spre inovație. Fără strategie bibliotecile sunt instituții în hibernare (pacienți care au nevoie de diverse investigații, analize și intervenții). Ilustrez cu o poveste care seamănă amețitor cu situația bibliotecilor noastre:

În fața sediului unei mari companii angajații au găsit un coș cu un nou-născut. L-au luat, l-au schimbat, l-au îngrijit. Dar îi chinuia întrebarea: „Al cui poate fi copilul?” Nu cumva a fost conceput în companie? Ca să afle răspunsul, au angajat câțiva experți care aveau sarcina să răspundă la această întrebare incomodă. Răspunsul, un categoric „NU”, a fost o ușurare pentru toți. Experții au ajuns la următoarele concluzii: (1) copilul n-a fost conceput în companie pentru că aici, nu sunt și nici nu au existat niciodată doi angajați care să colaboreze atât de strâns; (2) aici nimic nu se face cu plăcere și din dragoste; (3) în compania dată niciodată, nimic, nu s-a realizat în nouă luni; dar mai ales (4)

*membrii conducerii sunt în afara bănuielilor, pentru că ei nu încep niciodată ceva nou*⁴.

A doua forță a triunghiului armonic, adică al doilea element al capacității de inovare sunt *instrumentele* prin care putem readuce la viață pacientul „biblioteca”. Viziunea, strategia, valorile sunt instrumentele fără de care nu pornim la drum. Dacă nu le avem, începem călătoria către capacitate de aici. Elaborarea lor implică o analiză profundă, detaliată a stării de fapt prin care aflăm gradul de învechire a serviciilor, nivelul de hibernare, valoarea oamenilor. Se spune că mijloacele financiare pot fi atrase, pot fi obținute; bibliotecile pot fi construite, pot fi renovate, modernizate; oamenii însă trebuie câștigați. Apropo, calitatea oamenilor și bugetul la fel sunt calificative cu greutate în carnetul de note al managerului, conducătorului alături de indicatorii de performanță.

Indicatorii de performanță, dacă nu-s cosmetizați, sunt un instrument util de verificare a stării de sănătate a bibliotecii, a inovației. Știind a manipula cifrele, un manager inovator poate identifica reziduurile dăunătoare, gradul de rugină și mucegai în organismul bibliotecii. Acestea frânează randamentul organizațional – orice efort întreprins cere mult mai multă energie și mai mult timp.

De regulă, jumătate din crizele prin care trec bibliotecile încep din interior. De aceea, utilizăm eficient și cu atenție *instrumentul analiză a activității* începând cu managementul, continuând cu finanțele, resursele umane, produsele, logistica, marketingul până la cercetare și dezvoltare. Cel puțin acest demers identifică domeniile care generează crize în bibliotecă sau identifică tipul de criză prin care trece biblioteca. Instrumentele de analiză permit

bibliotecii să-și dezvolte un radar propriu de detectare a crizei, prin care din timp pot recunoaște anumite semnale, pe care un manager vizionar, le identifică drept criză. Rezultatele cercetării IMAS/IREX indică *Criza de imagine și Criza funcțională* a bibliotecii publice, aspecte pe care le-am semnalat în repetate rânduri la întrunirile profesionale în speranța anticipării lor. Astăzi crizele s-au înmulțit și diversificat, prinzând bibliotecile în suferință de *Criza resurselor, de Criza rentabilității, de Criza de strategie, de Criza utilității...* Suntem cu probleme de perspectivă! Exact ca doctor Watson din *Sherlock Holmes*!

Sherlock Holmes și dr. Watson au hotărât să petreacă o zi plimbându-se în natură. Când s-a înnoptat, au pus cortul (după ce au mâncat copios) și, oboșiți, au adormit buștean.

La un moment dat Holmes se trezi și-l trezi și pe Watson.

– Watson! Deschide repede ochii și uită-te la cer! Ce vezi?

Watson deschide ochii, privi în sus și spuse:

– Văd stele. Văd multe stele.

– Și ce-ți spune ție asta, Watson? întrebă Holmes.

Watson se mai gândi un pic.

– Îmi spune că acolo sus sunt nenumărate stele, galaxii, planete. Aceasta dovedește că nu suntem singuri în univers. Ce-ți spune ție asta?

– Watson! strigă Holmes. Mie-mi spune că cineva ne-a furat cortul!

Atractivitatea, viteza, obținerea bunurilor informaționale fără efort – facilități oferite de alții – au generat și au cauzat abandonul bibliotecii. Toți cunosc starea, chiar și în afara domeniului, dar unii bibliotecari încă nu au observat rărirea utilizatorilor, rămânând într-o așa-zisă zonă de confort fără utilizatori sau cu mai puțini ca înainte. Inovarea e o soluție! În lumea de astăzi, „OK”, „așa și așa” și „pe-aproape”, pe

⁴ Autor necunoscut, găsit cu ajutorul lui Sacha Kugler în *Ghid de strategie organizațională*, recomandat ca lecturi pentru membrii Clubului „Biblioteca Mov”.

care le culegem din opiniile utilizatorilor, nu sunt de ajuns. Oamenii vor lucruri noi, uimitoare, spectaculoase. Cum spunea John Ridderstrale, „lumea seamănă mai curând cu patinajul artistic decât cu patinajul viteză, pentru că *iei puncte pentru impresia artistică*” [sublinierea noastră]. Reamintim că miraculosul cuvânt *atractivitate* persistă și în concluziile cercetării IMAS/IREX – „bibliotecile au pierdut atractivitatea”.

Bibliotecile își spoliază în mod nechipuzit propriul potențial creativ, inovativ. Încadrarea capacității de inovare într-un proces este o ieșire din situație. Putem face din inovație un proces sistemic – putem implanta acele valori și convingeri care fixează inovația adânc în cultura organizațională, în structuri prin dezvoltarea de aptitudini, procese și medii care să sprijine inovația oriunde și oricând ar apărea. Unul din obiectivele *Programului de instruire* al BM pentru anul 2012 este chiar acesta – dezvoltarea capacității oamenilor pentru a sprijini inovația.

E adevărat că multe biblioteci inovează, constrânse, dar nicio bibliotecă, nici chiar Biblioteca Municipală, cu preocupări mai pronunțate față de inovație și de capacitatea organizațională de inovare, nu poate pretinde că a încorporat inovația complet în activitatea bibliotecii. „Astăzi asistăm la nașterea unei noi modalități de abordare a felului în care ne organizăm, o modalitate care ne oferă posibilități importante de a îmbunătăți felul în care muncim, consumăm și inovăm”⁵. Lumea modernă se definește prin capacitatea sa de a crea aproape din nimic un flux de noi produse, servicii, modele organizatorice și experiențe, iar bibliotecile nu pot fi la coada listei.

Inspirația – a treia forță a triunghiului armonic *Capacitatea de inovație*.

⁵ Leadbeater, Charles. *Noi – gândim: inovație în masă, nu producție de masă*. București: Publica, 2010, p. 26.

Suprafața aripilor unui bondar este de 0,7 centimetri pătrați la o greutate de 1,2 grame. Conform regulilor tehnicii de zbor, este imposibil să zbori în aceste condiții. Bondarul nu știe asta și zboară pur și simplu. Se folosește de curenții de aer. Oamenii însă au nevoie de inspirație ca să facă ceva. Fără inspirație ne lipsește *vitalitatea, culoarea, atractivitatea* (atractivitatea identificată ca fiind lipsă în bibliotecă, în Studiul bibliotecilor publice, IMAS). Fără ea, Grigore Vieru nu și-ar fi scris poeziile, Eugen Doga nu ne-ar fi bucurat cu muzica lui, Brâncuși nu și-ar fi creat sculpturile, iar Cristofor Columb nu s-ar fi pornit la drum. Inspirația este punctul de pornire al oricărei performanțe organizaționale și sursa oricărei inovații care contribuie la progresul instituțional. A fi conducătorul, managerul sau liderul unei biblioteci înseamnă a fi un *Cristofor Columb* care conduce biblioteca pe căi nebătătorite; înseamnă a-i inspira pe cei din jur; a-i încuraja să fie vii, creativi și inovatori; a le transmite cunoștințe și a încuraja apariția noului, a vrea să învețe, să cunoască și să-i învețe apoi pe alții. Acest principiu îl am înscris pe ecuson și îl practic încă din 2004.

Oamenii se dezvoltă și își manifestă întreaga inspirație doar atunci când au încredere, când cred în bibliotecă și în conducerea ei, atunci când pot face schimb de cunoștințe cu alți „inspiratori”, când se regăsesc în principiile organizaționale. Cercetarea amintită – *Evaluarea locului de muncă la BM „B.P. Hasdeu”* – demonstrează (vedeți răspunsurile la câteva întrebări) că la Biblioteca Municipală această stare există.

Efortul de creare a capacității de inovare depinde în cea mai mare măsură de faptul dacă managerii inspiră angajații să descopere lucruri noi. În acest sens, managerii acționează ca un clopot care trezește cunoașterea organizațională și individuală; descoperă comorile ascunse de cunoaștere; transformă cunoașterea latentă în cu-

În ce măsură sunteți de acord cu întrebările:	Dezacord total	Dezacord	Nu știu	De acord	Acord total	Răspuns pozitiv
Știu ce se așteaptă de la mine la locul meu de muncă?		0,9	3,8	54,2	41,1	95,3
La locul meu de muncă am posibilitatea, zi de zi, să fac ceea ce știu să fac cel mai bine?		13,1	5,6	44,9	36,4	81,3
Șefului meu sau altei persoane de la locul meu de muncă pare să-i pese de mine ca persoană?	1,9	0,9	21,5	52,3	23,4	75,7
Există la locul meu de muncă cineva care mă încurajează să mă dezvolt?	2,8	2,8	8,4	51,4	34,6	86,0
La locul meu de muncă, opiniile mele par să conteze?	0,9	2,8	13,1	58,9	24,3	83,2
Misiunea, viziunea, valorile bibliotecii mele mă fac să simt că munca mea este importantă?		3,7	8,4	49,5	38,3	87,8
Colegii mei sunt adepții unei munci de calitate?	1,9	4,7	7,4	45,8	40,2	86,0

noașterea trăită; asigură ca fiecare angajat să aibă acces la toate sursele de cunoaștere; optimizează tehnologia informațiilor la nivelul bibliotecii; încurajează dezbaterile între manageri și angajați; sprijină și recompensează angajații care-și transmit mai departe cunoștințele, îmbunătățind astfel diverse domenii organizaționale. Rezultatul obținut (mediu), de 85,0 %, este mai mult decât bun pentru managementul BM.

Majoritatea inovațiilor din biblioteci sunt inovații de adaptare sau imitații ale inovațiilor care s-au produs deja undeva, pe care noi le numim inovații de vreme ce în bibliotecă dată este o schimbare sau îmbunătățire. Bibliotecile înregistrează inovații de proces și de produs. Mult mai puține, de tot puține, inovații sociale și organizatorice găsim prin biblioteci. Inovațiile sociale și organizatorice stimulează satisfacția la locul de muncă și îi determină pe angajați să se identifice cu bibliotecă în care lucrează. Inovațiile sociale întăresc creativitatea,

facilitează mai multe inovații de produs și de proces, precum și îmbunătățiri calitative. Inovațiile sociale sunt condiționate de structura și cultura relațiilor bibliotecii. La BM, atât structura, cât și cultura relațiilor răspund acestor condiții. Sunt mulți care se identifică cu instituția pentru că știu de ce muncesc aici: „Îmi place colectivul”; „Colegii sunt prietenoși”; „Simt că mă dezvolt”; „Am satisfacție profesională”; „Îmi place ceea ce fac”; „Este destinul, vocația și profesia pentru o viață”; „Am pregătirea și experiența necesare”; „Am succese”; „Mă apreciază colegii”; „Mă aranjează pachetul social”; „Sunt deplasări, comunic cu alte instituții”; „Beneficiez de instruirii”; „Îmi plac misiunea și valorile bibliotecii”; „E casa mea, familia mea” etc.⁶ Menționăm că era o întrebare deschisă, fără variante de răspuns.

⁶Toate răspunsurile, detaliat analizate, corelate cu vârsta și funcția, le găsiți în teza de master a dnei E. Butucel, la pagina 80.

Pe exemplul BM concluzionăm: (1) inovațiile sociale și organizatorice sunt inovații greu cuantificabile, dar cu greutate de impact; (2) reușesc să-și creeze capacități inovaționale bibliotecile care au valori comune, norme, reguli bine înrădăcinate și sisteme de relații, acestea fiind precondiții obligatorii pentru crearea capacității inovaționale; (3) capacitatea inovațională, atenționăm, se sprijină pe *încredere, responsabilitate și respect*, calități și stări care se desprind și din răspunsurile angajaților BM.

Altă concluzie la care s-a ajuns este: măsura în care o bibliotecă e dispusă să-și transforme cunoștințele „oficiale” (cunoștințe și experiențe organizaționale adunate formal în sisteme – rapoarte, planuri, cursuri, metodologii, produse profesionale, arhive) și cunoștințele „informale” (experiențele, cunoștințele și ideile personale, aflate în mințile și sufletele angajaților) în idei noi depinde în principal de capacitatea ei de descoperire a lor; ideile noi apar conjunctural, de aceea este foarte importantă inspirația; o bibliotecă fără inspirație e ca o mașină fără motor; inspirația dă bibliotecii forța necesară pentru a înfrunta crizele, pentru a se reinnoi, pentru a se dezvolta și a se întări prin inovații permanente.

Bibliotecile noastre sunt unde sunt pentru că merg pe căi bătătorite. Astăzi devine din ce în ce mai important să producem valori prin noi mijloace, să găsim strategii creative pentru situații organizaționale complexe. Crearea capacității de inovare este o cale sigură. Capacitatea de inovație facilitează crearea unei noi conștiințe a conducerii bibliotecii, domeniului, unei noi cunoașteri a puterii bibliotecilor de schimbare și inovare, facilitează orientarea efortului nostru profesional pentru a uni armonic forțele esențiale: omul, instrumentul, inspirația – o trinitate care lucrează pentru viitorul bibliotecilor. Inovațiile nu sunt rezultatul proceselor individuale, ci mai degrabă răspunsul la întrebarea

dacă întregul sistem organizațional acționează *armonios*.

Credem cu tărie că bibliotecile, cele mai inteligente, cele mai ieftine, cele mai bune și democratice instituții ale societății, sunt în stare să-și creeze propria capacitate de inovare. „*Totul este posibil prin multă muncă, determinare și viziune*”, spunea Steve Jobs, vizionarul și inovatorul de la „Apple”.

Referințe bibliografice

1. Butucel, E. *Evaluarea locului de muncă la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*. Universitatea de Stat din Moldova. Facultatea de jurnalism și științe ale comunicării. Catedra biblioteconomie și asistență informațională. Teză de cercetare pentru obținerea titlului de master în științe ale comunicării [manuscris]. 114 p.
2. Goffee, Rob; Gareth, Jones. *Clever: cum să-ți conduci pe cei mai inteligenți și mai creativi dintre oamenii tăi*. București: Publica, 2011. 234 p.
3. Hamel, Gary; Breen, Bill. *Viitorul managementului*. București: Publica, 2010. 338 p.
4. Doyle, Artur Conan. *Aventurile lui Sherlock Holmes*. București: Adevărul Holding, 2009, p. 179.
5. Jarrett, M. *Gata de schimbare: de ce unele companii se pot transforma cu succes, iar altele nu*. București: Publica. 300 p.
6. Kulikovski, Lidia. *Biblioteci versus inovații*. În: BiblioPolis. 2009, vol. 29, nr. 1, p. 33-36.
7. Kulikovski, Lidia. *Inovația în management – soluția schimbării în domeniul infodocumentar: introspecție teoretică*. În: Biblioteca Septentrionalis, 2011, nr. 2 (37), p. 127-129.
8. Kulikovski, Lidia. *Inovația în management – responsabilitatea managerilor. Provocări, gânduri și îndemnuri*. În: BiblioPolis. 2011, vol. 41, nr. 4, p. 9-16.
9. Leadbeater, Charles. *Noi – gândim: inovație în masă, nu producție de masă*. București: Publica, 2010. 286 p.
10. Ridderstrale, Jonas; Wilcox, M. *Revitalizarea corporației. Cum reușesc liderii să se schimbe*. București: Publica, 2010. 324 p.
11. Sharma, Robin. *Ritualul creativității și al inovației*. În: Atinge măiestria în leadership cu călugărul care și-a vândut „Ferrari”-ul: cele 8 ritualuri ale liderilor vizionari. București: Vidia, 2010, p. 251-269.

ROLUL PRESEI ȘTIINȚIFICE ÎN SISTEMUL DE COMUNICARE ȘTIINȚIFICĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA

*Conf. univ. dr. Nelly ȚURCAN,
Universitatea de Stat din Moldova*

Résumé

Le système actuel des publications scientifiques périodiques de la République de Moldova s'est configuré à l'aube des années '90 du siècle passé. Selon les données de la Chambre Nationale du Livre, en 1992, sont apparues 14 revues scientifiques, tandis qu'en 2010 on parle de 72 titres. La croissance du nombre de revues scientifiques se produit en même temps avec le développement de l'activité éditoriale au niveau national, y compris à travers la croissance du nombre des publications périodiques de différents genres. Dans ce contexte, conformément aux données du Bureau National de la Statistique, le nombre des revues a augmenté de 99 titres en 2000 à 255 en 2009.

Etant donnés les résultats de l'évaluation, les revues scientifiques ont été classifiées en 4 catégories. Suite à l'évaluation, 71 revues ont obtenu le statut de publication scientifique de profil et ont été incluses dans trois catégories. Actuellement, deux revues font partie de la catégorie A, 19 – de la catégorie B et 50 – de la catégorie C. La surveillance du système des revues scientifiques accréditées par le CNAA permet de constater que certaines revues n'ont pas une apparition régulière, et que d'autres ont stoppé l'apparition pour une période. Ainsi, dans la période surveillée seulement 1200 numéros de revue ont été publiés, soit 82,9% du nombre total des numéros planifiés pour l'édition. De même, l'analyse quantitatif-qualitative permet de conclure que, pour une période de 5 ans, environ 83,6% du volume des revues représentent les articles scientifiques. Entre 2006 et 2010, 22.129 articles ont été publiés

dans les revues accréditées par la CNAA. Le taux des articles d'un certain domaine scientifique est constant dans la période surveillée.

L'analyse des opinions des chercheurs de 10 institutions scientifiques de Moldavie désigne le fait que les revues scientifiques sont vues comme un moyen important de communication entre les savants. Environ 30% des interviewés ont apprécié les revues scientifiques comme l'instrument le plus important de communication formelle.

Mots clés: *communication scientifique, publications scientifiques périodiques, revues scientifiques de la République de Moldova, l'analyse quantitatif-qualitative.*

* * *

Sistemul modern de comunicare științifică s-a format în timpul lui Isaac Newton – 300 de ani în urmă, când dezvoltarea rapidă a științei avea nevoie de o formă instituțională ce ar oferi savanților informații privind rezultatele cercetărilor noi. Savanții aveau nevoie de un mijloc de comunicare ce le-ar oferi posibilitatea nu, pur și simplu, de a comunica, dar de a comunica pentru a disemina rezultatele cercetărilor științifice și a primi aprecieri privind aceste cercetări. Nevoia de comunicare științifică a generat apariția unui nou mijloc de comunicare – revista științifică. Din acel moment, revista științifică, ca o modalitate de liberă circulație a cunoștințelor științifice, joacă un rol important în asigurarea schimbului de informații între părțile interesate în comunitatea științifică și constituie un mediu integrat de dialog.

A.J. Meadows a menționat că, spre deosebire de comunicarea informală care adesea este efemeră și la care participă numai un public restrâns, mijloacele formale de obicei sunt disponibile pentru o perioadă lungă de timp și pentru o audiență extinsă, iar revistele sunt exemple arhetipice ale comunicării formale [7, p. IX]. Timp de peste 300 de ani revistele științifice s-au schimbat cardinal. Sistemul de reviste științifice a devenit destul de complex, implicând mai multe funcții ale altor sisteme specializate, precum și alți participanți care au modificat funcțiile sistemului.

Lucrările științifice publicate, inclusiv articolele din revistele științifice, nu sunt numai un rezultat semnificativ al activității sistemului științific al țării, ele indică, de asemenea, gradul în care țara este integrată în comunitatea științifică internațională. De menționat că numărul total de reviste științifice din întreaga lume depășește 100 000. Însă doar 10 000 din acestea sunt considerate „reviste din fluxul principal” („*mainstream journals*”) al științei, incluse în bazele de date Thomson ISI. După aceste date este apreciată performanța științifică a oricărui colectiv sau individ pe plan internațional. Contribuția Moldovei în toate publicațiile din lume în anul 2006 a fost de 0,04 % [6, p. 176]. Conform datelor pentru anul 2008 în Moldova numărul de articole științifice publicate în revistele cu factor de impact, per cercetător științific, a constituit 0,09. Pentru comparație, de exemplu, în Grecia numărul de articole științifice, per cercetător științific, publicate în revistele cu factor de impact este de 0,48; în Turcia – 0,39; Ungaria – 0,33; Polonia – 0,30; Germania și Franța – câte 0,29; Cehia – 0,27; SUA – 0,23; România – 0,21; Rusia și Ucraina – câte 0,06; Belarus – 0,05 articole [6, p. 27]. Moldova are o performanță modestă a științei pe plan mondial și după indicatorii privind producția științifică pentru perioada 1996-2010 este plasată pe locul 94 din 236 de țări

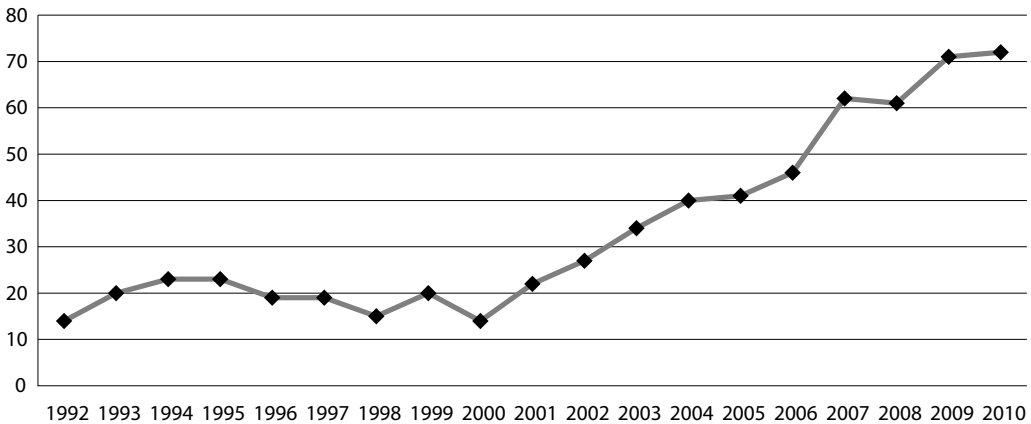
[9]. De asemenea, Moldova figurează cu 61 de publicații pentru un milion de locuitori, fiind depășită de multe țări, printre care Grecia cu 827 de publicații; România – 231; Bulgaria – 292; Bosnia și Herțegovina – 76 [11, p. 191].

Aceste date demonstrează că în Moldova sistemul științei este relativ nedevelopat [11, p. 188]. Sunt, deci, necesare măsuri radicale de reformă pentru a îmbunătăți sistemul de cercetare în Republica Moldova. Esența acestei reforme este transformarea cercetării științifice din Moldova într-un pilon al dezvoltării economice, așa cum este ea în multe alte țări în tranziție. Schimbările au fost inițiate prin aprobarea în anul 2004 a *Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova* [4].

Este necesar să remarcăm că în contextul acestor schimbări a fost necesară și reformarea sistemului de reviste științifice atât în calitate de mijloc de comunicare științifică, cât și de validare a rezultatelor de cercetare științifică.

Sistemul publicațiilor periodice în perioada postsovietică a suferit transformări radicale. Problemele economice, în primul rând, au influențat funcționarea sistemului de reviste, care reflectă și situația existentă în sistemul de cercetare-dezvoltare din Moldova. Sistemul actual al publicațiilor periodice științifice din Republica Moldova a început să se configureze la începutul anilor '90 ai secolului trecut. Sistemul publicațiilor periodice din perioada sovietică fusese desființat, unele reviste și-au încetat apariția, altele au sistat pentru o perioadă publicarea materialelor. În afară de aceasta, în condițiile unui stat independent, Moldova trebuia să-și constituie propriul sistem de comunicare științifică pe baza revistelor științifice. În primii ani de independență se editau doar câteva reviste științifice, lansate încă în perioada sovietică, cum ar fi, de exemplu, *Agricultura Moldovei* sau *Электронная обработка*

Fig. 1. Dinamica publicării revistelor științifice în Moldova în perioada 1992-2010 (după datele CNC)

материалов. Potrivit datelor Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova (CNC), în anul 1992 au văzut lumina tiparului 14 reviste științifice, iar către anul 2009 numărul lor a ajuns la 71 de titluri¹ (fig. 1).

Menționăm că în statistica CNC sunt incluse doar publicațiile periodice științifice înregistrate la CNC și care au obținut ISSN. În același timp, remarcăm că în total la CNC sunt înregistrate 122 de reviste științifice și științifico-practice, însă unele dintre ele apar neregulat sau instituția editorială nu respectă Depozitul Legal, reglementat prin câteva legi.

În general, sporirea numărului de reviste științifice are loc concomitent cu dezvoltarea activității editoriale la nivel național, inclusiv prin creșterea numărului de publicații periodice de diferite tipuri. Astfel, conform datelor Biroului Național de Statistică numărul revistelor a crescut de la 99 de titluri în anul 2000 la 255 în anul 2009. Tirajul anual sumar al acestora

de asemenea s-a modificat ne semnificativ: de la 3431 mii de exemplare în anul 2000 până la 3257 mii de exemplare în anul 2009 [2, p. 212]. Totodată, tirajul fiecărui titlu de revistă s-a micșorat aproape de trei ori. Dacă în anul 2000 tirajul mediu al unei reviste era de 346 de exemplare, în anul 2009 tirajul mediu al unui serial a scăzut până la 128 de exemplare.

Revistele științifice determină nivelul de cercetare în diferite discipline academice. Există o interacțiune între nivelul de dezvoltare instituțională, de recunoaștere socială, numărul și diversitatea revistelor științifice. Acest lucru este evident și în cazul revistelor științifice din Moldova.

Pentru Republica Moldova este actuală problema monitorizării producției științifice și a evaluării performanțelor în cercetare la nivel internațional [3, p. 8]. Cu scopul asigurării sistemului de calitate în prezentarea producției științifice, în anul 2008, prin hotărârea Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe a Moldovei (CSȘDT) în comun cu Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare (CNAA) a fost aprobat *Regulamentul cu privire la evaluarea și clasificarea revistelor științifice* [8]. Acest Regulament a marcat

¹ Statistica CNC privind publicațiile periodice nu reflectă informația cu privire la publicațiile continue, de tipul analelor științifice, acestea fiind incluse în statistica de editare a cărților.

un moment de referință în evaluarea presei periodice științifice din Republica Moldova. Regulamentul a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2009. În conformitate cu rezultatele evaluării, revistele științifice din Republica Moldova sunt clasificate în patru categorii. În urma evaluării, 71 de reviste au obținut statutul de publicație științifică de profil și au fost incluse în trei categorii. În anul 2011, în urma reevaluării și acreditării revistelor științifice, unele publicații au fost transferate la alte categorii, au fost incluse câteva reviste noi, iar câteva seriale au pierdut statutul de revistă științifică. Actualmente, din categoria A fac parte două reviste, din categoria B – 19 reviste, și din categoria C – 50 de reviste.

Revistele acreditate acoperă 23 de profiluri științifice. În categoria A au fost incluse revistele *Moldavian Journal of the Physical Sciences* și *Surface Engineering and Applied Electrochemistry* (Электронная обработка материалов), care au fost acreditate pentru două profiluri științifice: Științe fizico-matematice și Tehnică. Revistele din categoria B acoperă 16 profiluri științifice, în timp ce alte cinci profiluri sunt prezentate doar de revistele științifice de categoria C. Două profiluri științifice nu sunt acoperite de reviste științifice acreditate: Arhitectură și Științe militare și securitate națională. Menționăm că ponderea anumitor categorii de reviste diferă în cadrul profilurilor științifice concrete. Astfel, cele mai multe reviste științifice sunt acreditate pentru profilul *Economie* – 14 reviste. Pentru profilul *Drept* au fost acreditate 13 reviste, pentru profilurile *Tehnică* și *Medicină* – câte 11 reviste și câte nouă reviste pentru profilurile *Istorie*, *Pedagogie* și *Științe fizico-matematice*.

Știința, în majoritatea cazurilor, este o activitate colectivă, iar fără o interacțiune între membrii comunității științifice producerea de cunoștințe științifice poate să se stopeze sau face posibilă dublarea ex-

cesivă a producției științifice. Interacțiunile sociale între cercetători reprezintă un factor-cheie pentru producerea cunoștințelor științifice, datorat inclusiv normelor² care reglementează instituționalizarea științei [5, p. 116]. Aceasta transformă producția științifică nu atât într-un rezultat al efortului unui cercetător, ci, mai degrabă, este rezultatul unui proces cognitiv care implică întreaga comunitate științifică.

Sistemul revistelor științifice are misiunea de a realiza un echilibru între informația difuzată și interacțiunea socială a savanților. Din acest punct de vedere, calitatea revistelor științifice reflectă atât performanțele obținute în cercetarea științifică, cât și nivelul de interacțiune socială între savanți.

În scopul studierii interacțiunii sociale prin intermediul revistelor științifice am abordat analiza multidimensională a sistemului de reviste științifice din Moldova. Au fost supuse analizei cantitative și calitative 71 de publicații științifice acreditate de CNAA. Monitorizarea revistelor este limitată cronologic pentru perioada anilor 2006-2010. Stabilirea acestei perioade a fost impusă de mai mulți factori. În primul rând, vectorul analizei a fost direcționat către perioada nemijlocit după aprobarea *Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova*, în al doilea rând, este perioada de până și după acreditarea revistelor științifice.

Cu părere de rău, în Moldova nu există o bază de date națională care să ne permită realizarea analizei productivității științifice, determinarea impactului revistelor științifice la nivel național prin aplicarea indicatorilor scientometrici. Din aceste motive au fost analizate *de visu* 71 de re-

² Patru norme majore (comunitarism, universalism, dezinteres, scepticism organizat), care reprezintă etosul științei, au fost definite de R. Merton în lucrarea *A note on Science and democracy*, publicată în 1942.

viste acreditate. Ca surse de consultare a revistelor au servit: Camera Națională a Cărții, care deține Depozitul Legal al publicațiilor apărute pe teritoriul Republicii Moldova; Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei, precum și bibliotecile universităților.

Analiza revistelor a fost axată pe câțiva indicatori care ne permit să determinăm nivelul de interacțiune între savanți la nivel de coautori, precum și la nivelul de productivitate științifică pe plan național. Pentru analiza revistelor științifice au fost determinate următoarele categorii de indicatori: periodicitatea apariției revistei; numărul de articole publicate în revistă; volumul total al revistei, precum și volumul articolelor științifice publicate în fiecare număr al revistei; numărul de autori pentru fiecare articol științific.

Monitorizarea sistemului revistelor științifice acreditate de CNAA s-a desfășurat în perioada august 2010 – decembrie 2011. Pentru a putea face o analiză comparată între diferite categorii de reviste, în funcție de conținutul de bază, revistele științifice au fost catalogate convențional în cinci grupe³: (1) Științe fizico-matematice, Chimie, Tehnică, Informatică; (2) Științe ale naturii, Științe agricole; (3) Medicină, Farmacie, Medicină veterinară; (4) Științe economice; (5) Științe socioumane.

Rezultatele analizei ne permit să constatăm că unele reviste nu apar cu regularitate, iar altele și-au sistat apariția pentru o perioadă. De exemplu, în anii 2007-2008 nu s-a editat *Anuarul științific: Muzică, Teatru, Arte plastice*, din 2009 nu a fost editat niciun număr al revistei *Drept. Economie. Informatică*. De asemenea, în anul 2009 nu s-a editat *Revista de etnologie și culturologie*, iar în anul 2008 – *Analele științifice ale*

Asociației Chirurgilor Pediatri Universitari din Republica Moldova. Sunt invocate o serie de argumente, printre care problemele financiare ale instituției responsabile de editarea revistei. În afară de aceasta, apariția altor reviste nu este regulată și suficient de operativă. Astfel, către începutul anului 2011, 12 reviste științifice nu au editat niciun număr din cele preconizate pentru anul 2010.

În total, pentru perioada monitorizată, a fost preconizată apariția a 1448 numere de reviste, în timp ce au fost publicate doar 1200 de numere, 82,9 % din numărul total de numere planificate pentru editare. Menționăm că destul de des redacțiile revistelor practică editarea comasată a două numere de reviste, în acest caz a fost calculată apariția unui număr real de revistă. Totodată, această practică este folosită nu doar pentru comasarea numerelor în cadrul unui an, dar și pentru comasarea volumelor anuale. De exemplu, în anul 2009 au apărut șase volume ale revistei *Stratum plus* pentru perioada 2005-2009. Cea mai mare discrepanță între numărul volumelor planificate pentru editare și al celor apărute se observă în științele socioumane, ea reprezintă 171 de numere.

Din punctul de vedere al materialelor publicate, conținutul revistelor este divers: articole științifice, recenzii, opinii, strategii, proiecte de legi, aprecieri ale savanților etc. Dat fiind faptul că produsul final principal al activității științifice, prin care sunt comunicate rezultatele cercetărilor științifice, îl reprezintă articolul științific, a fost analizată ponderea acestui gen de document în cadrul revistelor acreditate. În urma analizei cantitativ-calitativă s-a constatat că raportul dintre volumul total al revistelor și volumul articolelor este aproximativ identic pe parcursul perioadei studiate, de la 80,2 %, în anul 2006, până la 84,7 %, în anul 2010. Iar pentru perioada

³ Catalogarea revistelor s-a realizat conform profilurilor științifice aprobate pentru perioada 2008-2010.

de cinci ani circa 83,6 % din volumul revistelor reprezintă articolele științifice.

A fost remarcat deja că interacțiunea socială a savanților la nivel formal se realizează prin intermediul publicațiilor științifice. Analiza publicațiilor științifice ne permite să evidențiem aportul savantului în realizarea unei cercetări, precum și relațiile de colaborare la nivelul unui grup de cercetători sau la nivel instituțional.

În perioada 2006-2010, în revistele acreditate de CNAA au fost publicate 22 129 de articole. Rata articolelor dintr-un anumit domeniu științific în perioada 2006-2010 este practic constantă (fig. 2).

Astfel, articolele din domeniul științelor socioumane reprezintă circa 44 % din totalul articolelor publicate în revistele analizate. Acest fapt demonstrează că la nivel național cercetarea științifică este dominată de științele socioumane. Posibil că aceasta se datorează unei libertăți și revigorări în cercetările socioumane, în care, timp îndelungat, „cadrele erau supuse unei riguroase selectări ideologice, iar rezultatele muncii cercetătorilor erau strict

reglementate de conjuncturismul partinic” [10, p. 275]. În același timp, remarcăm că ponderea publicațiilor savanților moldoveni în domeniul științelor socioumane la nivel internațional este foarte modestă. Conform datelor din *Web of Science (WoS)*, în perioada 2001-2010 au fost indexate 28 de publicații, iar cota publicațiilor din domeniul științelor socioumane reprezintă în medie 0,7 % pe an.

În domeniul medicinei, la nivel național, de asemenea a fost publicat un număr mare de articole. Astfel, numărul de articole în domeniul medicinei, farmaciei și medicinei veterinare reprezintă 26,6 % din totalul articolelor publicate în revistele acreditate în perioada 2006-2010. Cercetarea noastră a avut ca obiectiv de a determina nivelul de interacțiune socială a savanților prin participarea în comun la publicarea articolelor științifice. Analiza revistelor științifice din Moldova a permis să constatăm că nivelul de colaborare este diferit în științele reale, fundamentale, medicină și în științele socioumane.

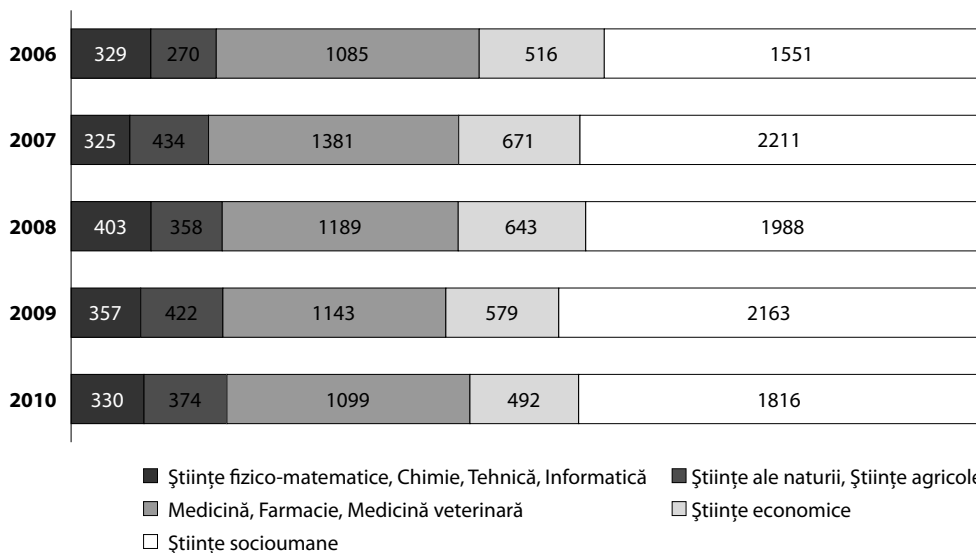

Fig. 2. Rata articolelor din diferite domenii științifice

În urma cercetării constatăm că în domeniul științelor fizico-matematice, chimiei, tehnicii și informaticii nivelul de colaborare este destul de înalt, circa 63 % din articolele publicate sunt un rezultat al cercetării comune și au fost scrise de doi-trei sau mai mulți autori. În domeniul științelor naturii și în cel al medicinei articolele scrise în colaborare reprezintă 55,5 % și, respectiv, 60,6 % din numărul de articole publicate în perioada 2006-2010. În același timp, în domeniul științelor economice – 26,3 %, iar în domeniul științelor socioumane doar 17,2 % din articolele publicate în perioada 2006-2010 au fost scrise în colaborare.

Pe baza rezultatelor obținute concluzionăm că domeniul științelor socioumane, precum și cel economic sunt domenii de cercetare preponderent individuale, ceea ce explică publicarea unui număr mai mare de articole semnate de un singur autor. Colaborarea savanților și, respectiv, comunicarea lor este destul de intensivă în domeniul științelor naturii, medicinei, științelor fizico-matematice, chimiei și tehnicii. Constatăm, de asemenea, că nivelul de colaborare este diferit și depinde de sfera de cercetare. Indubitabil, în domeniile de cercetare științifică care implică participarea specialiștilor din mai multe ramuri, cum ar fi medicina, biochimia ș.a., colaborarea este în extensiune. Astfel, rata articolelor publicate în colaborare în domeniul medicinei s-a majorat de la 61 % în anul 2006 la 63 % în anul 2010. În domeniul științelor fizico-matematice, chimiei, tehnicii și informaticii numărul articolelor scrise în colaborare, de asemenea, atestă o creștere permanentă, rata lor mărindu-se de la 58,7 %, în anul 2006, la 61,8 %, în anul 2010. Aceste publicații sunt un rezultat de cooperare atât în cadrul instituției, colaborării interinstituționale, cât și a celei internaționale. Unul din motivele care contribuie la sporirea cooperării în publicarea articolelor, în special cu participare internațională,

este simplificarea comunicării prin intermediul internetului și al poștei electronice. În același timp, menționăm că intensitatea colaborării este diferită chiar și în cadrul grupului științelor fizico-matematice, chimiei, tehnicii și informaticii. Astfel, interacțiunea savanților în domeniul chimiei, care se soldează cu articole scrise în colaborare, este mai fecundă în comparație cu rezultatele colaborării savanților în domeniul matematicii sau chiar în domeniul fizicii. Analiza cantitativ-calitativă a revistelor *Chemistry Journal of Moldova*, *Computer Science Journal of Moldova* și *Moldavian Journal of the Physical Sciences* a demonstrat că numărul articolelor scrise în colaborare și publicate în revista *Chemistry Journal of Moldova* constituie 81,5 % din totalul articolelor publicate în această revistă în perioada 2006-2010. În revista *Computer Science Journal of Moldova* numărul articolelor publicate în colaborare reprezintă 49,5 % din articolele publicate în perioada nominalizată, iar în revista *Moldavian Journal of the Physical Sciences* articolele scrise în colaborare reprezintă 79,8 % din totalul de articole publicate în ultimii cinci ani.

Helmut Abt a constatat că există deosebiri între diferite științe în ceea ce privește numărul mediu de autori pentru un articol. Astfel, H. Abt afirmă că, în cele 16 domenii analizate, numărul de autori per articol variază de la 2,83 autori per articol în matematică până la 9,41 în domeniul fizicii [1, p. 110]. Analiza cantitativ-calitativă a revistelor științifice din Moldova a demonstrat că numărul de autori per articol de asemenea variază în diferite domenii de cercetare. Astfel, în medie, în domeniul științelor fizico-matematice, chimiei, tehnicii și informaticii se atestă un număr de 2,5 autori per articol. De remarcat însă că și în cadrul acestor științe se observă diferențe evidente: sunt identificați 3,98 de autori per articol în domeniul chimiei, 3,51

în domeniul fizicii sau 2,38 de autori per articol în domeniul energeticii.

Revistele joacă un rol vital în diseminarea informațiilor în cadrul disciplinelor, iar articolele publicate formează temelia pe care se bazează în continuare activitatea științifică. Prezervarea informației științifice prin intermediul articolului și al revistei științifice are o importanță esențială pentru cercetările științifice.

Analiza opiniilor cercetătorilor din 10 instituții științifice din Moldova denotă faptul că revistele științifice sunt considerate drept cel mai important mijloc formal de comunicare în știință. Astfel, 30,5 % din respondenți au apreciat că revistele științifice sunt cel mai important mijloc de comunicare formală.

În același timp a fost solicitată opinia savanților cu referire la funcțiile pe care trebuie să le îndeplinească o revistă științifică (fig. 3). În topul funcțiilor atribuite revistelor științifice sunt diseminarea informației științifice (65 %), certificarea calității cercetării (47,4 %), validarea rezultatelor cercetării științifice (47,2 %), crearea imaginii cercetătorului (36,8 %), arhivarea cunoștințelor științifice (36,2 %).

Constatăm deci că oamenii de știință din Moldova atribuie și apreciază aceleași funcții ale revistelor științifice.

30,4 % din cei chestionați au menționat că diseminarea operativă a informației este foarte importantă atunci când este publicat un articol în revistă, 48,3 % au apreciat această funcție ca fiind importantă și doar 0,9 % consideră diseminarea operativă neimportantă. Valoarea altei funcții – înregistrarea cercetării, de asemenea este apreciată prin faptul că permite unui savant să pretindă la prioritatea rezultatelor cercetării, iar prin publicarea articolului într-o revistă științifică sunt garantate drepturile de autor. Astfel, 52,6 % din respondenți consideră că în cazul publicării unui articol este foarte important ca revista să asigure posibilitatea de a păstra drepturile de autor.

Funcția de certificare este asigurată prin calitatea revistei (cum ar fi, calitatea procesului de recenzare și încrederea colegiului de redacție). Mai mult de o treime (39,5 %) din subiecții sondajului au apreciat calitatea revistei ca fiind cel mai important factor în căutarea informației științifice, iar

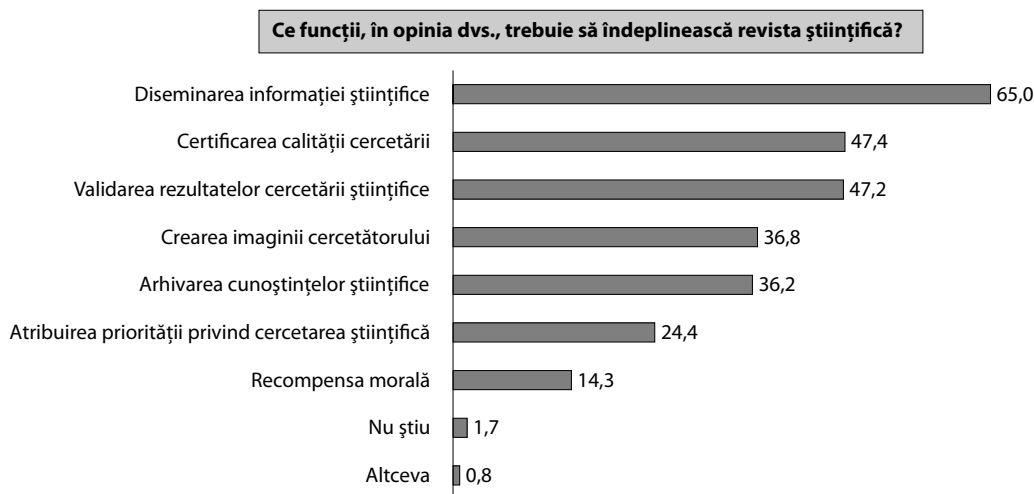

Fig. 3. Opiniile savanților privind funcțiile revistelor științifice (%)

24,7 % au remarcat reputația colegiului de redacție ca fiind foarte importantă pentru publicarea într-o revistă științifică. De asemenea, crearea imaginii cercetătorului prin promovarea rezultatelor cercetărilor sale a fost apreciată ca foarte importantă de 48,5 % respondenți, care consideră această funcție destul de valoroasă când se ia decizia de a publica un articol.

În concluzie, putem menționa că publicarea științifică este un sistem comunicațional necesar comunității științifice pentru a-și valida rezultatele cercetărilor științifice, precum și pentru a informa comunitatea academică sau publicul larg despre ele.

Sistemul de reviste științifice din Moldova include 71 de reviste acreditate, dintre care doar două sunt catalogate în categoria A, având vizibilitate internațională. Din categoria B fac parte 19 reviste și din categoria C – 50 de reviste. Actualmente, din punct de vedere tematic, revistele acoperă 23 de profiluri științifice.

Revistele științifice din Moldova nu înregistrează o apariție regulată și operativă. Anual nu văd lumina tiparului circa 15 % din numerele preconizate. Pentru perioada de cinci ani circa 83,6 % din volumul revistelor reprezintă articolele științifice, restul volumului este acoperit de recenzii, informații despre conferințe științifice, articole consacrate aniversărilor savanților etc.

În perioada 2006-2010, în revistele acreditate de CNAA au fost publicate 22 129 de articole. Articolele din domeniul științelor socioumane reprezintă circa 44 % din totalul articolelor publicate în revistele analizate.

Circa 50 % din cercetătorii din Moldova consideră că revistele științifice sunt un mijloc important de comunicare, iar o treime din respondenți au apreciat că revistele științifice sunt cel mai important mijloc de comunicare formală.

Referințe bibliografice

1. Abt, H.A. *The frequencies of multinational papers in various sciences*. In: *Scientometrics*. 2007, vol. 72, nr. 1, p. 105-115.
2. *Anuarul statistic al Republicii Moldova*. Ch.: Statistica, 2010. 572 p.
3. Canțer, Valeriu; Minciună, Vitalie; Toma, Simion. *Modernizarea sistemului național pentru acreditare orientat spre sporirea eficienței și calității cercetării*. În: *Akademios*. 2009, nr. 2 (13), p. 8-14.
4. *Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova*. În: *Monitorul Oficial*. 2004, nr. 125-129, 30 iulie, p. 1479-1483.
5. David, P.A. *Communication norms and the collective cognitive performance of invisible colleges*. In: *Creation and transfer of knowledge*. Berlin: Springer-Verlag, 1998, p. 115-161.
6. Duca, Gheorghe. *Contribuții la societatea bazată pe cunoaștere (Knowledge Society)*. Ch.: ÎEP Știința, 2007. 288 p.
7. Meadows, A.J. *Communicating research*. London: Academic Press. 1998. 226 p.
8. *Regulamentul cu privire la evaluarea și clasificarea revistelor științifice* [on-line]. 2008 [citat pe 28.02.2012]. Disponibil: <http://www.cnaa.md>
9. *SCImago. SJR – SCImago Journal & Country Rank* [citat pe 28.02.2012]. Disponibil: <http://www.scimagojr.com>
10. Spătaru, Tatiana. *Formarea responsabilității ecologice în contextul dezvoltării durabile a societății (în baza investigațiilor sociologice din Republica Moldova)*: Teza de doctor habilitat în sociologie la specialitatea 22.00.04. Ch.: AȘM, 2005. 343 p.
11. UNESCO. *Science Report 2010: The current status of science around the World*. Paris: UNESCO Publishing, 2010. 538 p.

LOCUL DE MUNCĂ – BIBLIOTECA MUNICIPALĂ. GRADUL DE IDENTIFICARE CU INSTITUȚIA

Magistru Elena BUTUCEL,
conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Abstract

An efficient management suppose taking into account all objective and subjective moments which conduct to the performances at the workplaces. Now, the management of the workplace became for the libraries an important process, a concept, a strategy, essential for the surviving and development. In order to underline the importance of the workplaces in the information institution which conduct to the necessity of a study about the evaluation of the efficiency of the workplaces in the libraries (on the example of the Municipal Library B.P. Hasdeu).

In the article is commented, analyzed only two questions: open questions related to the workplaces images. The survey was applied for 107 respondents, employees of the Municipal Library.

The answers linking to posts studies, age, length of service permitted to conclude that more than half of respondents identify their job with the Municipal Library.

The conclusion can serve as a support for libraries in their efforts to build performing team.

Keywords: *workplace, professional competences, efficiency, productivity, librarian, institutional attachment, The Municipal Library.*

* * *

La cei 135 de ani de la fondare, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a ajuns o instituție publică cu o deosebită valoare pentru societate, o instituție de cercetare, o instituție culturală relevantă pentru chișinăuieni, o instituție comunitară indispensabilă pentru cei peste 200 de mii de

cetățeni care-i utilizează resursele, conținuturile, serviciile și facilitățile. În acești ani s-au perindat mulți bibliotecari competenți, de diferite vârste și cu studii diferite. De la trei bibliotecari, un paznic, o femeie de serviciu, la deschidere, în anul 1877, la 436 angajați (342 bibliotecari, 94 – personal auxiliar) în 2012. Ceea ce-i unește pe toți bibliotecarii, de la înființare până acum, sunt caracteristicile care au trecut de la o generație la alta și au ținut biblioteca relevantă timpurilor: au știut să promoveze valorile instituției; au știut să-și identifice corect prioritățile comunitare și profesionale; și-au asumat obiective îndrăznețe; au muncit cu eficiență profesională; fiecare dintre ei au lăsat o contribuție pozitivă la imaginea bibliotecii. Până la urmă Biblioteca Municipală este opera oamenilor ei. Bibliotecarii de astăzi, la fel, muncesc cu entuziasm în fiecare zi; munca le aduce satisfacție; sunt angajați devotați, oferindu-și talentul și creativitatea, interacționând cu colegii de breaslă și cu oamenii care îi conduc spre realizarea unor performanțe notorii atât la locul lor nemijlocit de muncă, cât și în general, în cadrul domeniului profesional.

Studiul de față a fost realizat în cadrul programului „Managementul infodocumentar”, pentru obținerea titlului de master în științele comunicării, și a avut drept scop *evaluarea eficienței managementului locului de muncă în instituțiile infodocumentare, prin exemplul BM „B.P. Hasdeu”*. Analiza amplă a subiectului propus s-a bazat pe 12 întrebări-afirmații ce conturează și formează devotamentul față de locul de muncă și două întrebări deschise ce au

urmărit să scoată în evidență atitudini: 1) *Continui să lucrez aici deoarece...*; 2) *Când mă gândesc la serviciu, fac asocierea cu...*

Cei 107 respondenți au tratat diferit enunțul *Continui să lucrez aici deoarece...* În 44 de cazuri, respectiv 41,1 %, au răspuns: „*Îmi place munca pe care o fac*”. 12 respondenți au susținut că „*Îmi place colectivul, colegii sunt prietenoși*”, ceea ce constituie 11,2 %. Un alt răspuns a fost: „*Simt că mă dezvolt / am satisfacție profesională*”, confirmat de 10 persoane (9,3 %) dintre angajații BM, care au participat la sondaj. „*Mă simt om important că fac ceva util societății*” – de această părere sunt opt angajați, care alcătuiesc 7,5 % din răspunsuri. Câte patru respondenți au înregistrat răspunsurile: *E interesant; Îmi convine graficul de lucru și condițiile; E specialitatea mea*. Câte trei angajați au afirmat: „*Parțial îmi place ceea ce fac*”; „*Este destinul, vocația și profesia pentru o viață*”; „*Am pregătirea și experiența necesare, am succese*”. Opt dintre angajații BM au dat răspunsuri precum că: „*Învăț domeniul necunoscut până acum*”; „*Îmi place cartea, literatura*”; „*Mă aranjează pachetul social*” (7,6 %). Câte un singur respondent a afirmat: „*Sunt deplasări, comunic cu alte instituții, beneficiaz de instruire*” și „*Îmi plac misiunea și valorile bibliotecii*”, aceasta constituind 1,9 %.

Toate aceste răspunsuri le considerăm pozitive pentru că se simte, în fiecare din ele, că e legat prin ceva de BM; că le place munca, condițiile. Mai mult, le place instituția. Le considerăm pozitive și pentru că acumulează 78,4 % dintre respondenți.

Răspunsurile pe care noi le-am considerat ca negative au fost: nouă respondenți au afirmat: „*Pentru că nu am altă sursă de existență, pentru salariu / stagiu*”, aceștia constituind 8,4 % din totalul general; „*Aici m-a prins vremea*” (opt angajați-respondenți); patru dintre persoanele participante la sondaj au scris că munca

lor „*a devenit o deprindere*”, ceea ce se estimează la 3,7 %. Total „*nesatisfăcuții*” cu locul de muncă însumează 21,6 %.

În corelație cu funcția deținută pe moment rezultatele s-au distribuit în felul următor: 80 % dintre directori, 48,5 % dintre șefii de oficiu, 57,1 procente dintre manageri și 71,4 % dintre bibliotecarii principali au afirmat că le place munca pe care o fac. Corelate cu funcția, răspunsurile considerate negative se structurează astfel: 28,6 % dintre bibliotecari, 20 % dintre șefii de filiale și 10,2 la sută dintre bibliotecarii principali.

Se atestă o realitate pe care nu putem să o ignorăm și anume faptul că „suntem față în față cu aceste schimbări la timpul când forța de muncă îmbătrânește și când noi, ca profesioniști, îmbătrânim. Se știe că vârsta medie a bibliotecarului în Republica Moldova este de 42 de ani. Conform ciclului de viață al unei cariere, este vârsta declinului carierei, bariera de vârstă fiind una dintre barierele de perfecționare eficientă”¹. Iar după cum afirmă ilustrul cercetător român I. Stoica, perfecționarea eficientă este chiar mai dificilă decât formarea inițială. I se opun barierele sociale, de vârstă, de stil individual, de specific profesional. Numărul prea mic de nou-intrați în biblioteci nu poate susține schimbarea și inovarea domeniului. Lipsa tinerilor calificați ca bibliotecari impun bibliotecilor obținerea de încadrare a profesionalilor. Dar nici acest lucru, citându-l pe profesorul Ion Stoica, nu a putut încuraja un aflus de competențe spre biblioteci, din lipsa criteriilor de selecție, din lipsa unui referențial al competențelor. Competențele sunt cunoștințe, abilități, deprinderi și caracteristici personale, care

¹ Kulikovski, Lidia. *Competențe pentru bibliotecarii de azi. Abordări conceptuale, concretizări noționale în contextul perfecționării profesionale*. În: Probleme actuale ale teoriei și practicii biblioteconomice. Ch.: Museum, 2005, p. 88.

ajută la obținerea performanței superioare. Aceste competențe pot fi căpătate prin intermediul unei educații precum programele universitare, biblioteca, educația continuă și prin experiență.

Competențele nu sunt fixe și codificate, dar flexibile și într-o permanentă evoluție. Precum biblioteca se dezvoltă și se adaptează la noi circumstanțe și oportunități, așa și competențele de bază se vor adapta și se vor schimba. În acest sens, biblioteca va fi capabilă să stoarcă maximum din resursele sale și să le aplice la noi oportunități. „Deprinderile, aptitudinile, care împreună constituie competențele de bază, trebuie să se coalizeze în jurul acelor, ale căror eforturi sunt îndreptate spre recunoașterea oportunităților, îmbinarea cunoștințelor, performanțelor funcționale cu cele ale altora prin intermediul unor căi noi și interesante”, descriu acest proces de adaptare și schimbare Prahalad și Hamel. Iar psihologul Warren Bennis, referindu-se la posibilitățile oamenilor de a se adapta ritmurilor impuse de inovații susține că ei, oamenii „...se vor diferenția nu vertical, după rang și rol, ci în mod flexibil și funcțional, după capacitate și pregătire profesională”².

Următoarea întrebare deschisă, analizată în conformitate cu datele angajaților Bibliotecii Municipale cu privire la locul de muncă, arată astfel: 13 dintre cele 107 persoane chestionate, *când se gândesc la serviciu, fac asocierea cu „ceva inevitabil, slujba / serviciul”* lor. 11 angajați, respectiv 10,3 % dintre persoanele care au fost interogate, asociază munca lor *cu propria casă, chiar propria familie*. Iar zece persoane, adică 10,3 %, asociază gândul la serviciul lor *cu propria dezvoltare*. Și tot zece respondenți, sau la fel 10,3 %, afirmă că *simt utilitatea lor pentru comunitate și multă responsabilitate*. Celelalte răspun-

suri variază între afirmațiile făcute de la una până la opt persoane, adică restul de 59 % dintre angajații care au dat răspunsurile în felul următor: *pentru că este o ambianță plăcută la serviciu; pentru plăcere și liniște sufletească; pentru cultură și cunoștințe; unii asociază munca lor cu frumosul, productivitatea și inovația*. Și tot din acest grup fac asocierea *cu școala, cu anii de facultate, cu profesorii, cu o enciclopedie de unde poți acumula multă informație; cu personalități notorii din domeniu (Lidia Kulikovski, Ludmila Pânzaru), cu un lăcaș spiritual al comunității unde se simt bine; cu o mașină a timpului unde toți sunt în mișcare, stabilitate, cu viitorul meu / cariera mea; cu un loc unde mă simt împlinită ca specialist*. Există și răspunsuri precum asocierea *cu un copac roditor sau biblioteca perfectă plus profesionalism*. S-au înregistrat și răspunsuri metaforice, dar sugestive: *o cutie de bomboane assorti; vânt primăvărativ*. Să le talmăcim cu diversitate și satisfacție în primul caz și, în cel de-al doilea caz, cu primenirea, înnoirea, schimbarea continuă...

Ca negative au fost considerate doar trei răspunsuri: *locul unde sunt obligată să fac ceva; o catastrofă; un sac adânc, de unde nu pot ieși*.

Răspunsurile corelate cu funcția creionează următorul tablou: șapte bibliotecari asociază serviciul cu *propria dezvoltare*, inclusiv trei șefi de oficiu; cinci bibliotecari asociază biblioteca cu *frumosul*, patru dintre ei cu *casa mea, familia mea*, aici înscriindu-se și trei dintre manageri. Conform datelor sociodemografice la completarea chestionarului au participat 49 de bibliotecari (ca funcție), adică 45,8 %; 33 șefi de oficiu, ceea ce constituie 30,8 la sută; șapte bibliotecari principali – 6,5 %, cinci directori, șapte manageri, cinci șefi de filială.

Iată cum se conturează componența respondenților în funcție de studiile pe care le dețin: 92 dintre cei 106 care au răs-

² Stoica, Ion. *Criza în structurile infodocumentare*. Constanța: Ex Ponto, 2001, p. 133.

puns că au studii superioare; trei – postuniversitare; trei studiază la masterat; cinci au diplome de studii medii, unul – generale, unul – colegiu și unul n-a concretizat. Desigur, în raport procentual, majoritatea absolută formează 86,0 %. Câte 2,8 % dețin studenții de la masterat și postuniversitarii; 4,7 % alcătuiesc persoanele cu studii medii. Se mai cere de făcut o precizare: respondenții cu studii medii sunt studenți în anul III de facultate, care muncesc la BM.

Frecvența răspunsurilor în funcție de vârstă se structurează în felul următor: 16 participanți țin de segmentul 20-25 de ani, adică 15,0 %. Următoarea categorie o întruiesc cei de la 26 la 35 de ani, ceea ce înseamnă 34,6 procente; un număr de 21 de angajați ai BM care au participat la completarea chestionarului au vârstele cuprinse între 36 și 45 de ani, adică 19,6 la sută. 22 de angajați au vârsta de la 46 la 55 de ani, respectiv 20,6 %. La această categorie au participat nouă persoane cu vârsta cuprinsă între 56-60 de ani și două cu vârsta de la 61 la 65 de ani, adică 8,4 % și, respectiv, 1,9 la sută. Rezultatele chestionarului ne indică abordarea problemelor inerente în funcție de postul ocupat la locul de muncă, vechimea în muncă a bibliotecarului și vârsta lui.

Corelat cu vârsta, eșantionul nostru a înregistrat următoarele: anul 1975 (o persoană), adică 0,9 %; doi angajați ai BM, care au contribuit la completarea chestionarului, respectiv 1,9 %, au debutat la bibliotecă în 1976. Doi dintre respondenți și-au început munca la BM în 1977. Câte o persoană s-au angajat în diferiți ani și anume în: 1980, 1983, 1985, 1986, 1987, 1988, 1994. Câte trei dintre participanți și-au început serviciul în 1982, 1993, 1997, 2010. Câte patru dintre aceștia s-au angajat în serviciul utilizatorilor BM în anii 1990, 2003 și 2007. Câte cinci respondenți au declarat primul său an de

muncă începând cu: 1981, 2001, 2003, 2004, 2005, 2008. În anii 1999 și 2009 s-au angajat câte șase persoane dintre cele ce au participat la completarea chestionarului, iar în anii 1998 și 2000 și-au început activitatea la locul lor de muncă în cadrul BM câte șapte persoane chestionate de noi. Cel mai mare număr de angajați – zece dintre respondenți – au fost înregistrați în anul 2006, lor revenindu-le și cel mai mare raport procentual – 9,3 la sută.

Diversitatea de vârstă, vechimea în muncă, experiența, studiile diferite, ilustrează preocuparea BM pentru dezvoltarea, înnoirea echipei. BM este locul unde bibliotecarul se dezvoltă – aceasta se desprinde din răspunsurile analizate mai devreme. BM acordă o importanță deosebită formării continue, în scopul creșterii performanțelor profesionale, în acord cu exigențele impuse de accesul la tehnologiile moderne și de nevoile de informare și formare specifice ale utilizatorilor serviciilor de bibliotecă. Cunoștințele, calificările, competențele profesionale și sociale ale bibliotecarilor BM sunt apreciate de chișinăuieni în procesul transmiterii resurselor informaționale necesare lor; în organizarea și transmiterea cunoașterii; sunt vizibile și recunoscute în activitatea de cercetare, educație și dezvoltare; de fondatori cu referire la contribuțiile BM în dezvoltare comunitară; sunt evidențiate de comunitatea profesională în cadrul activităților inovative.

Apelând iarăși la învățătura specialiștilor din domeniu, îl vom cita din nou pe cercetătorul Ion Stoica, care afirmă în acest sens: „Cea mai importantă zonă a schimbării, în orice domeniu de activitate este reprezentată de cadrul ei și de nivelul pregătirii specialiștilor în domeniul respectiv... Disponibilitatea pentru nou este o propensiune profundă care nu se instalează pe detaliile schimbării, ci pe dezvoltarea unor mecanisme de gândire dinamică, pe

aspirația către performanță, pe voința de cercetare și pe încrederea în valențele și în țelurile superioare ale unei activități³. Aceasta denotă un grad înalt de implicare și credibilitate, care nu se creează spontan. Se contează mult pe noile generații de specialiști, care trebuie să-și construiască un profil superior de exigențe. Acesta din urmă, bazat pe tradiție, s-a conturat, s-a consolidat și s-a dezvoltat la BM. Atunci când angajații simt că învață și se dezvoltă, ei muncesc mai asiduu și mai eficient. Acest element legat îndeaproape de toate aspectele importante care țin de rezultatele activității BM se caracterizează printr-o relație indisolubilă cu devotamentul angajaților și imaginea bibliotecii.

Cu toate că între oameni există diferențe substanțiale în privința aspirațiilor de promovare profesională, nevoia de progres pare a fi aproape universală. Sunt o sumedenie de dovezi care atestă că progresele sunt din ce în ce mai rapide atunci când sunt stimulate în mod adecvat de apariția regulată a ocaziilor favorabile și de managerii, care îi ajută pe angajați. Cercetătorii Gallup, și anume Tom Rath și Donald O. Clifton, în studiul *Cât de plină ți-e găleata? Strategii pozitive pentru muncă și viață*, afirmă că în SUA „motivul numărul unu pentru care oamenii își părăsesc locul de muncă este că ei nu se simt suficient de apreciați pentru munca pe care o depun⁴. În cele mai multe locuri de muncă elogierea angajaților este o *rara avis*. Un sondaj realizat de curând a demonstrat că există o proporție absolut uluitoare de americani – 65 % – care afirmă că nu consideră că au fost suficient apreciați la locul de muncă în anul precedent. Nouă din zece oameni din SUA afirmă că sunt mai

productivi atunci când se află în preajma colegilor care au o atitudine pozitivă.

Putem considera, cu referire la rezultatele sondajului nostru, că situația este una bună: opt din zece bibliotecarii la BM se identifică cu instituția, cu munca pe care o prestează – consideră BM o cauză a lor – și, gândesc pozitiv. „Sentimentele pozitive ne ajută să facem mai bine față evenimentelor zilnice cu care ne confruntăm și induc o stare generală de bine. Acest efect nu se limitează la momentul de față, atât de plăcut, ci are o certă influență pe o perioadă îndelungată... Sentimentele pozitive nu constituie o bagatelă sau un lux pe care doar anumiți oameni și-l pot permite, ci dimpotrivă, reprezintă o necesitate esențială pentru o funcționare optimă⁵.”

Toate cercetările din domeniu, orientate spre evaluarea experienței pozitive și a performanței la locul de muncă servesc drept punct de reper pentru instituțiile infodocumentare în identificarea problemelor și soluționarea lor întru înregistrarea unei performanțe sporite la locul de muncă. Performanța cere competențe, capacități organizaționale. O profesie care nu-și realizează un cadru autoformativ adecvat, afirmă I. Stoica, riscă distanțe și inadecvări față de evoluția reală a câmpului informat, deci, învățare continuă. Formele de autocalicare, de perfecționare, de dezvoltare trebuie să se nască mereu, ca expresie a unei necesare tensiuni pozitive a domeniului. Numai astfel profesia poate rămâne atractivă, competițională, creativă. Aici am mai adăuga calificativele *performantă și calitativă*, or, prezența *Echipei Hasdeu* în mediul științific profesional contribuie la asigurarea calității învățământului superior. Bibliotecarii noștri sunt citați în tezele de an, de licență și de master. Aici putem menți-

³ Stoica, Ion. *Sensul schimbării în universul infodocumentar*. Constanța: Ex Ponto, 2009, p. 133.

⁴ Rath, Tom; Clifton, Donald O. *Cât de plină ți-e găleata? Strategii pozitive pentru muncă și viață*. București: ALLFA, 2007, p. 29.

⁵ Ibidem, p. 56.

ona topul citărilor: Lidia Kulikovski, Mariana Harjevschi, Tatiana Coșeriu, Ludmila Pânzaru, Taisia Foiu, Claudia Tricolici, Geneveva Scobioală și alții.

O mențiune care, credem că se cere evidențiată, este că toți participanții la cercetare – respondenții – au fost femei. Eșantionul a fost omogen din punct de vedere gender pentru că angajații bibliotecilor sunt în majoritate femei. În diverse studii se afirmă că toate aptitudinile pe care ne așteptăm să le întâlnim la marii lideri capabili să conducă, să schimbe, să revitalizeze o instituție sunt prezente la femei. Rezultatele studiului nostru relevă că femeile BM sunt pregătite să facă față complexității și dificultății în care se află domeniul biblioteconomic.

Așadar, expresiile și noțiunile de loc de muncă, post, serviciu, funcție, evaluare, performanță instituțională, imagine instituțională și profesională sunt noțiuni cu o interdependență strânsă ce derivă din fundamentele managementului eficient. Pentru a obține performanțele scontate, colectivul BM este orientat în a pune în aplicare cea mai nouă și performantă experiență înregistrată în practica europeană și mondială.

Subliniem faptul că subiectul abordat, loc de muncă – imagine, este deosebit de important pentru stabilirea unor repere, care să conducă la o activitate de succes ținând cont de satisfacția angajaților la locul de muncă, de asocierile făcute foarte inspirat. Probabil unul dintre punctele foarte importante ar fi și vocația pentru profesia de bibliotecar. Angajații care s-au aliniat acestei activități țin la locul lor de muncă, sunt solidari cu colegii lor de echipă, se bucură în comun de realizările obținute sau caută împreună soluții atunci când apar probleme. Credem, susținuți de datele analizate, că pentru fiecare angajat al BM este foarte important progresul obținut la locul de muncă.

Angajații BM muncesc, dezvoltă tehnologii, lansează inițiative inedite, implementează inovații, creează aranjamente instituționale, generează valori noi, anticipând vremurile. Angajații BM construiesc și schimbă permanent biblioteca. Toate schimbările încep la nivel individual, continuă la nivel de echipe și de aici ajung la nivel instituțional. Această poziție întărește importanța subiectului cercetat: *relația locului de muncă cu imaginea instituțională*. Conturarea imaginii instituționale presupune trecerea de la nivelul de lucru individual la acela care să cuprindă întreaga bibliotecă. Dacă managementul instituțional reușește să determine câteva echipe (filiale sau servicii, departamente la BM) să lucreze într-o direcție nouă, bine stabilită (exemplul direcției din acest an: *Managementul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, în 2012, își va orienta și își va concentra efortul pe mobilizarea echipei spre promovarea identității unice a BM și consolidarea ei cu integritatea autentică pentru a construi o imagine puternică în comunitate și în domeniul profesional*⁶) atunci organizația va înregistra noi succese și va lăsa noi cărămizi în fundamentul imaginii organizaționale. Biblioteca Municipală are succese recunoscute în acest sens, iar politica managerială este să lase oamenii să dezvolte succesul repurtat deja.

Concluzii:

- ideile și imaginația oamenilor, competenți și motivați, reprezintă unicul factor de succes din spatele oricărei realizări a Bibliotecii Municipale. Angajații bibliotecii, ca oameni din domeniul cunoașterii, sunt mai vulnerabili și mai fragili și trebuie tratați cu atenție, cu sensibilitate, empatie și recunoașterea contribuțiilor lor. Lucrătorii bibliotecii au nevoie de un climat

⁶ Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. *Plan de activitate 2012*, p. 3.

stimulator, de un context și de stări care să le permită să își valorifice, să își exploareze pe deplin potențialul;

- este foarte dificil să conduci oameni ca să le oferi permanent stări de flux pozitive. Dar dacă aflăm mai multe despre nevoile individuale și profesionale ale angajaților și le suprapunem cu cele organizaționale, se pot crea mai multe oportunități pentru ca oamenii să experimenteze, să exploreze, să se dezvolte, să inoveze, să se identifice cu instituția;
- managementul organizațional, responsabil de crearea capitalului psihologic, trebuie să se concentreze pe interconectarea climatului individual cu cel instituțional;
- împărtășirea colectivă a unei viziuni asupra viitorului instituțional poate fi (am întâlnit în răspunsurile respondenților) stimulativă la nivel individual și indispensabilă pentru colaborare (în activitatea echipelor);
- managementul BM, conducerea ei, ar trebui să-și folosească puterea managerială pentru a uni gândurile prezente în acest studiu pentru a loaliza cât mai mulți bibliotecari. Cu mai mulți bibliotecari devotați instituției va putea mai ușor anticipa oportunitățile de mâine.

Destinul omului se desfășoară conform alegerilor pe care le face. Suntem siguri, din răspunsurile analizate, că participanții la sondaj au făcut alegerea potrivită pentru ei – Biblioteca Municipală. Oamenii care se identifică cu instituția sunt dificil de găsit, sunt foarte prețioși. În schimb, afirmă Seth Godin, *ei cer generozitate și curaj*. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” le oferă, neîncetat, ambele oportunități.

Referințe bibliografice

1. Buckingham, Marcus; Cofman, Curt. *Manager contra curentului*. București: ALLFA, 2007. 236 p.
2. Butucel, Elena. *Evaluarea locului de muncă la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*. Universitatea de Stat din Moldova. Facultatea de jurnalism și științe ale comunicării. Catedra biblioteconomie și asistență informațională. Teză de cercetare pentru obținerea titlului de master în științe ale comunicării. Conducător științific: conf. univ. dr. Lidia Kulikovski [manuscris]. 100 p.
3. Godin, Seth. *Triburi: avem nevoie de tine să ne conduci*. București: Publica, 2010. 156 p.
4. Kulikovski, Lidia. *Competențe pentru bibliotecarii de azi. Abordări conceptuale, concretizări noționale în contextul perfecționării profesionale*. În: Cartea, modul nostru de a dăinui. Ch., 2006, p. 101-123.
5. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. *Plan de activitate 2012* [manuscris]. 32 p.
6. Stoica, Ion. *Criza în structurile infodocumentare*. Constanța: Ex Ponto, 2001. 221 p.
7. Stoica, Ion. *Sensul schimbării în universul infodocumentar*. Constanța: Ex Ponto, 2009. 225 p.
8. Rath, Tom; Clifton, Donald O. *Cât de plină ți-e găleata? Strategii pozitive pentru muncă și viață*. București: ALLFA, 2007. 114 p.
9. Wagner, Rodd; James K. Harter, Ph. D. *Cele 12 elemente ale managementului performant*. București: ALLFA, 2009. 271 p.

⁷ Godin, Seth. *Triburi: avem nevoie de tine ca să ne conduci*. București, Publica, 2010, p. 41.

COMUNICAREA PROFESIONALĂ: COMPORTAMENT INDIVIDUAL ȘI ACȚIUNE CORPORATISTĂ

*Tatiana COȘERIU,
director adjunct, BM „B.P. Hasdeu”*

Abstract

The article is about the results of the professional communication in the BM structures.

The experiment was conducted on the behavior, management styles and groups cohesion. The experiment was an innovation in the institutional management.

Keywords: *communication, institutional culture, behavior, social roles, group dynamic, management styles, transactional analysis, sociotics.*

* * *

Cultura devine astăzi un spațiu de rezonanță al schimbării la toate nivelurile sistemului social. Gînditorul Lucian Blaga consideră omul ca ființă culturală, „omul nu poate fi definit ca om decît prin actul de cultură”, deoarece omul:

- are trebuințe culturale;
- este producător de cultură;
- este produs al culturii [1].

Diversitatea și complexitatea concepțiilor demonstrează încă o dată multidimensionalitatea fenomenului *cultură*. Astfel, *cultura se concepe ca rezultat al tendinței și capacității omului de a-și marca în mod deosebit mediul de viață* (savantul francez Claude Lévi-Strauss), *o direcție prin care omul își dezvoltă predispozițiile sale* (gînditorul spaniol José Ortega y Gassét), *universul simbolic în care omul își realizează activitatea* (filozoful german E. Cassirer), *cîmp informațional al societății, crearea omului,*

sistemul mijloacelor și rezultatelor activității umane determinate istoric (L. Kruglova) etc.

În urma unei ample și temeinice analize, Alfred Kroeber și Klyde Klockohn [2] sintetizează toate enunțurile cunoscute la momentul actual: „Cultura constă în modele implicite și explicite de comportament și pentru comportament, acumulate și transmise prin simboluri; esența culturii rezidă în idei tradiționale apărute și selectate istoric și în valorile ce li se atribuie; sistemele de cultură pot fi considerate, pe de o parte, produsele acțiunii, iar, pe de altă parte, determinanți ai acțiunilor viitoare.” Acești specialiști identifică cinci dimensiuni ale conceptului cultură:

- 1) modalitățile perceptive, reactive și interpretative ale psihicului uman;
- 2) modelele de comportament, practicile, ritualurile, obișnuințele;
- 3) patrimoniul spiritual – cunoștințe, limbaj, simboluri;
- 4) produsele creativității umane – opere literare, muzica, pictura, sculptura, arhitectura;
- 5) ansamblul instituțiilor, al formelor și regulilor de organizare.

Definirea culturii a pendulat între un sens limitat și unul foarte larg, în conformitate cu care cultura ar cuprinde „întregul mozaic al creației umane” ca sistem al tuturor produselor activităților sociale ale oamenilor, în măsura în care ele intră în circuitul ulterior al vieții sociale [3].

Cultura este de neconceput fără procesul de comunicare. În variatele sale forme, comunicarea umană a permis adăugarea valorilor culturale de-a lungul istoriei, conferind omenirii un caracter cumulativ. Constantin Noica spunea că „toată viața și toată societatea, laolaltă cu toată cultura, sînt o chestiune de comunicare”, iar E. Hall consideră că „...esența culturii, ba chiar a vieții în sine este comunicarea”. Ca instrumente ale comunicării, bibliotecile sînt văzute drept „o suită de momente de organizare superioară a informațiilor, care permit transferul acestora prin timp și spațiu” [4].

Cultura instituțională reprezintă conștiința implicită a instituției care dă dovadă de complexitatea sa și reiese din comportamentul atît al conducerii, cît și al angajaților. Comunicarea profesională devine liantul pentru obținerea unor rezultate excelente de durată.

Instituțiile reprezintă cadrul de lucru unde este identificată și definită o serie de acțiuni umane. Ele se constituie în comunități umane. Prin urmare, cadrul instituțional al comunității umane este extrem de dinamic. Acest dinamism este accentuat îndeosebi de acțiunea factorilor psihosociale, politici și culturali care interferează la un moment dat. Comportamentele comunicaționale și psihosociale ale indivizilor care o compun determină schimbări permanente atît de imagine, cît și de atitudine. Comunicarea este liantul indivizilor dintr-o colectivitate, ce oferă posibilitatea cunoașterii opiniilor acestora, a omogenizării sub aspect psihosocial, asigurînd funcționarea normală a colectivului, indiferent de mărimea și natura sa.

Comunicarea face parte din „infrastructura” instituției. Orice efort de dezvoltare trebuie să aibă în vedere cu prioritate latura umană a dezvoltării ei, iar comunicarea eficientă și eficientă este singura cale prin care oamenii își pot corela în mod sinergic eforturile. Oamenii presupun interacțiune, iar interacțiunea presupune

comunicare. Fiecare persoană prelucrează zilnic informații de toate tipurile și se plasează în interiorul unor rețele de comunicare din mediul instituțional pentru a recepționa date, a decide și a-și îndeplini responsabilitățile ce-i revin. În orice instituție, în special în cele infodocumentare, toate elementele organizatorice și funcționale se bazează pe comunicare [5].

Un salt evident denotă expansiunea studierii culturii și comunicării în structurile infodocumentare. Optica pluridisciplinară și integratoare a interdependenței cultură-comunicare devine obiect de cercetare. Bibliotecile sînt preocupate de servicii, de produse și de fidelizarea utilizatorilor, pe de o parte, și de imagine, succes și competitivitate, pe de altă parte. Corolarul acțiunilor este direcționat spre excelență și calitate, spre obținerea unui nume prin persuasiune.

Pentru a sublinia rolul comunicării profesionale în promovarea culturii instituționale la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” s-a realizat un experiment, care și-a propus ca scop general examinarea modelelor de comportament în procesul comunicării profesionale. Relația comportament-comunicare a avut în vizor:

- examinarea procesului de formare a atitudinilor cu referire la modele de comportament;
- optimizarea și raționalizarea procesului de cooperare interdepartamentală și interpersonală;
- balansarea abilităților între interesele personale și profesionale;
- determinarea și eliminarea neînțelegerilor și divergențelor;
- identificarea și exploatarea propice a oportunităților;
- eliminarea tensiunilor prin promovarea toleranței față de diversitate;
- îmbunătățirea performanțelor instituționale.

Bibliotecarii din trei subdiviziuni și-au schimbat posturile de muncă pe parcursul

unei luni. La finele săptămânii toți participanții la experiment, împreună cu managerii superiori și intermediari, discutau realizările: *cum a decurs săptămîna; ce am învățat; ce nu este bine; ce trebuie schimbat; ce bariere au fost* etc. Opțiunea pentru asemenea variantă a fost condiționată de pluralitatea grupurilor cu dimensiuni și nivel de competență distincte. Alături de aceasta:

- două departamente aveau relații directe cu utilizatorii;
- două departamente erau implicate în organizarea și difuzarea resurselor infodocumentare;
- un departament nu era în contact direct cu utilizatorii;
- un departament nu participa la tranzacțiile informaționale.

Ținînd cont de caracteristicile date, managerii superiori și intermediari au acordat o atenție deosebită situației create, încercînd să o amelioreze. Grupurile erau supervizate, aplicîndu-se tutoringul.

În cadrul experimentului s-a pus accentul pe:

- sensul comunicării – descendentă, ascendentă, laterală, încrucișată;
- gradul de oficializare – formală, informală;
- maniera de desfășurare – directă, indirectă;
- relații interindividuale – contact, competiție, opoziție, conflict;
- relații între grupuri – de diferențiere (dominare, stratificare, individualizare), de integrare, distructive, constructive.

Discuțiile interpersonale contribuie semnificativ la schimbările de opinii și de comportament. Comunicarea multiplă [6] în cadrul experimentului a evidențiat și rolul liderilor – orizontal sau vertical. Liderii orizontali au statut social egal cu cel al grupului din care fac parte, iar cei verticali au un statut social superior grupului

influențat. Diferențierea tipologică a liderilor accentuează gradul de transmitere a informațiilor. S-a observat că liderii pe orizontală comunică mai mult cu grupul și în mediul profesional-departamental unde circulă o cantitate mai mare de informații. Consumul informațional ridicat asigură un mediu productiv, inovativ, cu rezultate și impact. Discuțiile interpersonale contribuie la schimbările de opinii și la comportament. Creșterea cuantumului de comunicare asigură transparență, echitate și diminuarea situațiilor incerte. Entitățile date mențin echilibrul instituțional, formează un nivel crescut de încredere și ridică nivelul cunoașterii. Relațiile interdepartamentale sînt dependente și de două elemente primordiale: cunoaștere – incertitudine. Cu cît cunoașterea este mai largă, cu atît incertitudinea este mai redusă. Promovarea unui mediu de învățare permanentă reprezintă un beneficiu pentru bibliotecar – competență, performanță și inovație. La rîndul lor, disonanțele produc schimbări de atitudini, suscită un feedback al comportamentelor în diverse situații și scot la iveală arsenalul direcțiilor ce urmează a fi îmbunătățite.

Departamentele participante la experiment s-au manifestat printr-un nivel diferit de inteligență și creativitate. Subdiviziunile puternice tind spre succes, schimbare și implicare activă. Aici bibliotecarul își construiește relațiile armonizînd interesele și nevoile sale cu cultura instituțională. Atitudinea devine cognitivă și afectivă, impulsivînd comportamente motivaționale cu valențe multiple: acțiuni dinamice și inedite în vederea realizării scopurilor. Cristalizarea atitudinilor asigură membrilor echipei o integritate corporatistă – înțelegerea și împărtășirea valorilor în comun, contribuția personală la traiectoria instituțională, participarea la constituirea sensului și succesului. În comunicare acest model este cunoscut cu titlul de orchestră, presupunînd, implicînd reciprocitate, coerență în gîndire și faptă.

Structurile cu o comunicare verticală la prima vedere par a fi ideale. Modelele formalizate implică ordine, corectitudine. Relațiile ierarhice sînt profunde, chiar cu rezonanță. Accentul se pune mai puțin pe aspectul afectiv, emotiv și comportamental. Auditul acțiunilor aproape lipsește, deoarece ponderea de supraapreciere se manifestă decisiv. Conexiunea sus-jos este mai concentrată și membrii grupului dat participă mai scăzut la procesul decizional. În cazul dat competențele și aptitudinile profesionale nu sînt apreciate la justa lor valoare. Poate apărea fenomenul „pasagerului clandestin” – persoana obține maximum de beneficii cu efort minim, iar relațiile sînt dezastruoase. Lipsa cooperării atrage rezultate suboptimale [7]. Informațiile sînt asimetrice și subînțelese diferit. Predomină afinitățile pozitive sau negative, care se manifestă prin simpatie, antipatie. Comunicarea relațională în acest caz se asociază cu organizarea tayloriană – minimum de interacțiuni și informații, stabilirea sarcinilor fără a discuta, comunicarea restrînsă între angajați. Grupurile date reușesc cel mai bine cînd au sarcini simple. Liderul colectează, selectează și transmite informații. Membrii grupului au mai puțină motivație pentru muncă deoarece nu au puterea de a decide sau opinia lor nu întotdeauna este salutată. Uneori ei se clasează în veriga slabă. Această atmosferă creează teren pentru zvonuri, situații incerte și nemulțumiri.

În cadrul subdiviziunilor s-a observat existența relațiilor de afinitate privilegiate între anumiți bibliotecari, relații de opoziție și de respingere. Relațiile de atracție și de respingere într-un grup se prezintă în felul următor [8]:

- existența unui lider popular;
- organizarea unei structuri dominante pe lângă lider;
- formarea unei diade – persoanele nu împărtășesc direcțiile grupului și nu au legătură cu participanții grupului, membrii sînt izolați;

- constituirea unui subgrup – persoanele comunică bilateral atît cu membrii lui, cît și cu cei din grup;
- izolarea unor persoane – persoanele au poziții contradictorii, dar toți nu sînt izolați totalmente și au legături cu grupul.

Acest portret reflectă dinamica grupului, canalele de comunicare și rolurile persoanelor (liderul, agresivul, criticul, organizatorul, exigentul, supusul etc.). Distribuția statutului din cadrul grupurilor depinde și de persoană, mai exact de tipul, stilul de comunicare aplicat. Tranzacțiile informaționale au finalitate în corespundere cu convingerile persoanei legate de sine (sînt importante sau nu) și de ceilalți (ei au valoare sau nu). În acest context, delimităm patru poziții [9]:

- egalitate, încredere, stimă, respect pe orizontală și verticală: + +;
- lipsa de încredere în raport cu ceilalți, complexul de inferioritate, sentimentul de nulitate proprie, supunere totală, absența egalității: – +;
- complexul de superioritate, dispreț față de alții, solicită supunere din partea celor din jur: + –;
- nimeni nu valorează nimic, totul este absurd, lipsa plăcerii de a trăi, ocolirea dialogului: – –.

Atitudinea și poziția dinamizează sau diminuează relațiile instituționale, influențînd radical echipele și rețelele de comunicare. Cuantumul de resurse intelectuale, comportamentale și psihosociale au un impact asupra succeselor instituționale. Această constatare este revelatoare pentru schimbul și distribuția informațiilor.

În contextul dat au fost reliefate și stilurile de conducere aplicate în cele trei departamente:

- stilul constructiv – axarea pe rezultate, autodezvoltare, predomină afilierea, adaptabilitatea;
- stilul pasiv / defensiv – evitarea inovațiilor, inactivitate și conservatism, putere ierarhică;

- stilul agresiv / defensiv – orientarea către sarcină, predominarea perfecțiunii și aroganței, deținerea unei poziții de opoziție.

În managementul modern relațiile interpersonale ocupă un rol esențial. Instituțiile tind spre perfecțiune, spre vizibilitate și succes. Pe larg a început să se utilizeze știința *socionica*, pentru a ridica randamentul corporativ și pentru a stimula formarea echipelor puternice. Este o știință tânără care studiază metabolismul informațional, procesul de schimb al informațiilor, interacțiunea omului cu lumea înconjurătoare, perceperea de către om a procesului de partajare a informațiilor [10]. În cazul experimentului dat s-au aplicat unele elemente din această știință – sociotipurile bibliotecarilor (metasocionica și psihologia neurolingvistică). Psihicul omului se evidențiază prin patru perechi reciproce de caractere [11]: raționalitate – iraționalitate, extraversiune – introversiune, logică – etică, delectare – intuiție.

Grafic aceste perechi pot fi reprezentate în patru blocuri cu 16 combinații, aiudoma unui element chimic:

- alfa (gîndire creativă, lipsa limitelor de timp, ignorarea regulilor): intuitiv-logic extravertit, senzorial-etic introvertit, etic-senzorial extravertit, logic-intuitiv introvertit;
- beta (activism, responsabilitate pentru fapte, rezistență în situații critice): etic-intuitiv extravertit, logic-senzorial introvertit, senzorial-logic extravertit, intuitiv-etic introvertit;
- gamma (realizarea gîndurilor, previziunea activităților, independență în gînduri și fapte): senzorial-etic extravertit, intuitiv-logic introvertit, logic-intuitiv extravertit, etic-senzorial introvertit;
- delta (practicieni, realizarea ideilor cu durabilitate și impact): logic-senzorial extravertit, etic-intuitiv introvertit, intuitiv-etic extravertit, senzorial-logic introvertit.

Analiza tranzacțională [12] în dezvoltarea instituțională ajută la testarea climatului psihologic. Prin aplicarea analizei se descoperă potențialul uman, jocurile interne ale subdiviziunilor prin prisma atitudinii salariaților față de viață, față de muncă. În constituirea echipelor pentru realizarea unor sarcini trebuie de înțeles aspectele forte și slabe ale psihicului uman, temperamentul și competențele necesare. Pozițiile pot fi diverse:

- eu – Rău, tu – Bine: poziție pasivă, capacitatea de apreciere a celor din jur, minimalizarea aportului său;
- eu – Bine, tu – Bine: poziție sănătoasă, aprecierea diversității, aprofundarea încrederii, șanse mai multe de a obține succese;
- eu – Rău, tu – Rău: poziție depresivă, situații neplăcute și inutile;
- eu – Bine, tu – Rău: poziție agresivă, prevalarea ideilor personale, discriminarea celor din jur.

Experimentul reprezintă o configurație pe trei niveluri: organizațional, relațional și competitiv. Rezultatele au oferit managerilor superiori și intermediari atât informații utile pentru identificarea punctelor forte și slabe ale comunicării interdepartamentale, cât și perspective de corelare a structurii interne. Departamentele au avut posibilitatea să se manifeste și să se promoveze, să se identifice prin analiză, sinteză și comparații. Unii bibliotecari au devenit prieteni, descoperind interese comune.

Ca finalitate s-a efectuat un diagnostic al comunicării interpersonale, testînd, la rîndul său, cultura instituțională. Astfel,

- (1) s-a făcut o comparație între cultura dorită și cea curentă;
- (2) s-au analizat resursele pentru asigurarea eficacității;
- (3) s-au țintit liderii neformali;
- (4) s-au determinat stilurile de conducere, rețelele de comunicare, temperamentul și aspectul psihomoral al personalului;

(5) s-a realizat coeziunea interdepartamentală.

Subliniem, în acest context, concluziile care joacă un rol de prim-plan în îmbunătățirea climatului instituțional și comunicării profesionale:

- bibliotecarul are rolul de garant al valorilor instituționale;
- obținerea unor rezultate excelente de durată este posibilă atât prin colaborare și comunicare, cât și prin procese eficiente;
- corectarea erorilor și prevenirea lor asigură reușita;
- fundamentul juridic (misiunea, viziunea, valorile, politicile, instrucțiunile) este comun pentru toate compartimentele și personalul instituției, dar aplicat diferențiat;
- relațiile interumane generează idei și stimulează interesului față de nou;
- comunicarea relevă interesele, competențele și abilitățile;
- rezultatele privind performanțele scot în relief necesitățile de formare profesională;
- munca în echipă devine o condiție indispensabilă pentru învățare și inovare;
- rolurile instituționale și funcționale sînt evidențiate prin comportament și atitudini;
- setul de norme comportamentale sînt transmise prin interacțiuni sociale;
- structura informală este influentă;
- comportamentul angajaților reflectă valorile și motivația lor;
- subsistemul informațional se divizează pe trei niveluri: superior, mediu și inferior.

Cercetarea va avea continuitate, aplicînd abordările relațiilor sociale afective și analizînd modelele comportamentale prin intermediul testului sociometric. Sociome-

tria, fiind știința despre relațiile în cadrul grupului, devine astăzi actuală în aplicabilitate. Multe instituții, inclusiv structurile infodocumentare, sînt preocupate de viitor, de supraviețuire în domeniu. Testul sociometric se bazează pe întrebări deschise privind atracția sau respingerea membrilor în cadrul grupului. Implementarea acestor teste ar rezolva problema zvonurilor, conflictelor, ar depista nivelul relațiilor printre membrii grupului. Pe de altă parte, testele vor contribui la formarea unei echipe puternice în realizarea unor proiecte, vor extinde nivelul de cunoaștere al colegilor. Inerent și implicit va îmbunătăți comunicarea între subdiviziuni, va determina moralul persoanelor, va stabili rapoartele ierarhice, liderul formal și neformal.

Referințe bibliografice

1. Stroe, Constantin. *Filosofie. Cunoaștere. Cultură. Comunicare*. București, 2000, p. 132.
2. Zecheru, Vasile. *Management în cultură*. București: Litera Internațional, 2002, p. 25.
3. Stroe, Constantin. *Filosofie. Cunoaștere. Cultură. Comunicare*. București, 2000, p. 125.
4. Porumbeanu, Octavia-Luciana. *Managementul cunoașterii și structurile infodocumentare*. București: Editura Universității din București, 2006, p. 125.
5. Păuș, Viorica Aura. *Comunicare și resurse umane*. Iași: Polirom, 2006, p. 122.
6. Van Cuilenburg, J.J. ș.a. *Știința comunicării*. Trad.: Tudor Olteanu. Ed. a 2-a. București: Humanitas, 2000, p. 242-243.
7. Cerkez, Șerban. *Grupurile de interes și politicile publice: modele de agregare a revendicărilor sociale*. Iași: Polirom, 2010, p. 22-23.
8. Cabin, Philippe ș.a. *Comunicarea: perspective actuale*. Iași: Polirom, 2010, p. 155.
9. *Ibidem*, p. 194-195.
10. Чарлинский, Юлиан. *Архитектура для креатива: опыт применения соционики в управлении проектной компанией*. В: Управление компанией. 2011, № 7, с. 38-43.
11. *Таблица отношений между соционическими типами* [online]. Rusia (RU), [citat la 15 dec. 2011]. Disponibil: <http://www.socionika.info/tabl.html>
12. Кузнецова, Татьяна. *Игры и сотрудники*. В: Управление компанией. 2011. № 56, с. 15-19.

ЛЕКТОРИИ КАК ОПТИМАЛЬНАЯ ВОЗМОЖНОСТЬ РАСПРОСТРАНЕНИЯ ЗНАНИЙ В БИБЛИОТЕКЕ (Опыт проведения в филиале «М. Ломоносов»)

*Маргарита ЩЕЛЧКОВА,
директор филиала «М. Ломоносов»*

Abstract

The article is about the various activities organized in the library. The author highlights the lectorium as one of the most optimal method of the knowledge dissemination and a practical realization of the educational function of libraries. The successful experience of the M. Lomonosov Branch in conducting this type of activities – the literature, local history, ecological lectorium – confirms this.

Keywords: *lectorium, conference, the literature lectorium, local history lectorium, ecological lectorium, knowledge dissemination, information culture.*

* * *

**«...Разойдутся и распространятся книги, а с ними учение и общенародное просвещение.»
(М.В. Ломоносов)**

В середине ноября 2011 года филиал русской литературы и культуры им. М.В. Ломоносова Муниципальной библиотеки им. Б.П. Хашдеу торжественно отметил свои именины, посвятив «Неделю открытых дверей» одновременно двум знаменательным и значительным юбилейным датам: 300-летию со дня рождения великого русского академика и пятидесятилетие деятельности с его именем. Значение научного наследия первого российского ученого-энциклопедиста, сумевшего сказать свое

слово во всех отраслях науки: физике, химии, приборостроении, астрономии, горнорудном деле, геологии, географии, политике, экономике, журналистике, литературе, философии, истории, демографии, медицине, педагогике – велико и непревзойденно. А.С. Пушкин называл Ломоносова «великим человеком» и «первым нашим университетом», ему же принадлежит одно из самых известных высказываний: «Соединяя необыкновенную силу воли с необыкновенною силою понятия, Ломоносов обнял все отрасли просвещения. Жажда науки была сильнейшею страстью сей души, исполненной страстей. Историк, ритор, механик, химик, минералог, художник и стихотворец, он все испытал и все проник». «Проник» Ломоносов также и в библиотечное дело, оказав большое влияние на развитие ретроспективной библиографии в XVIII веке, выступая с проектами реферирования научной литературы, призывая «...быстрее распространять в республике наук сведения о книгах» [1]. Многие из его научного наследия не только не устарело со временем, но актуально и в наши дни: демократические принципы доступности системы образования, утверждение преобладающего значения духовных ценностей, необходимость нравственного воспитания молодежи, идеи «всеобщего гуманистического просвещения».

«Высокое имя отца русской науки и культуры», как гласил приказ замминистра культуры Л. Чомортана, присвоенное Кишиневской городской библиотеке № 3 пятьдесят лет назад, в 1961 году, к 250-летию со дня рождения М. Ломоносова, сыграло определяющую роль в деятельности библиотеки. Носить имя «самобытного сподвижника просвещения» было не только честью, но и обязанностью соответствовать просветительским традициям. Девизом библиотеки стали слова «Просвещение. Культура. Духовность». Вся полувековая деятельность библиотеки была ориентирована на просветительскую деятельность – информационное обслуживание, исследовательская библиографическая деятельность, мероприятия, связанные с популяризацией знаний, продвижение документной коллекции, способной удовлетворить самые сложные читательские запросы.

Просветительская направленность характерна, разумеется, не только для библиотек, носящих имя Ломоносова, она изначально присуща и обязательна для всех библиотек, и непосредственно проявляется в «систематическом и целенаправленном распространении новых знаний и информации по самым различным отраслям», включая в себя информационные, образовательные, воспитательные и коммуникативные задачи» [2].

Одним из оптимальных способов распространения знаний является работа просветительских лекториев. Лектории работают при различных организациях – музеях, филармониях, православных храмах, высших и средних учебных заведениях, а также в библиотеках. Библиотечные лектории распространены в странах ближайшего зарубежья – Белоруссии, России, Украине, Казахстане. Широко известен лекто-

рий, действующий уже сто лет при Политехническом музее в Москве. Лекции, семинары и конференции там происходят ежедневно. Ему отводится роль научного, культурно-общественного центра России. В прошлом веке на его сцене выступали поэты и писатели – Бунин, Маяковский, Есенин, Брюсов, Твардовский, Багрицкий, Вознесенский, Рождественский, Окуджава. С научно-популярными лекциями выступали Мечников, Вавилов, Ферсман, Нильс Бор. А совсем недавно там был создан даже детский лекторий [3]. Тематика лекториев самая разнообразная: существуют географические, экологические, биологические, православные, музыкальные, художественные, исторические, краеведческие и др. В последнее время интернет-пространство изобилует и видеолекториями.

Теоретически лектории, действующие при библиотеках, представляют собой циклы публичных лекций, объединенных одной тематикой и прочитанных в определенный промежуток времени как лекторами, специально приглашенными в библиотеку с целью знакомства слушателей с информацией на заинтересовавшую их тему, так и самими библиотекарями.

Проведение лекториев в библиотеках является *образовательными услугами*, а с точки зрения классификации библиотечных услуг – услугами, связанными с раскрытием фонда и являющиеся результатом просветительской деятельности библиотеки [4].

Целая сеть лекториев сформировались в течение лет в филиале «М. Ломоносов». Знаменательным, характерным и любопытным фактом является то, что именно Ломоносов первым начал читать лекции на русском языке, разработал программу публичных лекций, и написал свою знаменитую *Руторику*. Как

самостоятельная отрасль науки, методика чтения лекций начала складываться в последние десятилетия XX века. Лекционная форма традиционно и заслуженно считается основной и наиболее удобной формой преподнесения и распространения знаний. Она обладает рядом несомненных достоинств, описанных в педагогической и психологической литературе. Например, в работе Б. Бадмаева *Методика преподавания психологии* называются такие пять функций и лекции, как информационная, ориентирующая, разъясняющая, убеждающая, увлекающая. «С лекции только начинается знакомство с научными идеями, а их настоящее усвоение еще впереди и может быть достигнуто только благодаря самостоятельной работе с научной литературой. По силе личного эмоционального воздействия лектора, его контакта с аудиторией, производимого впечатления, общего влияния на ее лекционный способ передачи материала наиболее удачен. Лекция служит как бы детонатором, включающим в работу мыслительную деятельность слушателей и направляющим ее в нужное русло. Можно назвать ее и источником его познавательной активности» [5].

Преимущество лектория перед отдельными читаемыми лекциями-беседами состоит в возможности для слушателей всестороннего и углубленного изучения темы, поскольку в рамки лектория помимо чтения лекций могут также входить и другие формы мероприятий, позволяющие дополнительно осветить данную проблематику: диспуты, дискуссии, круглые столы, конференции, кинопросмотры, презентации книг.

Толковые словари русского языка (Ожегова, Ушакова, Кузнецова и др.) трактуют понятие «лекторий» как «организацию, занимающуюся устройством публичных лекций», а также «помеще-

ние, предназначенное для чтения публичных лекций». В соответствии с этой трактовкой библиотека им. М.В. Ломоносова, будучи организацией, устраивающей лектории, изначально располагает всеми возможностями проведения лекториев, включая непосредственно и достаточно удобные помещения. Три читальных зала позволяют вмещать, как большие читательские аудитории (читальный зал отдела отраслевой литературы, рассчитанный на 200 мест), так и малые группы (читальные залы отдела искусств и справочно-библиографического отдела, 25 посадочных мест). Даже показательный атрибут лектория – трибуна, или кафедра, обязательный до недавних времен, в библиотеке тоже присутствует. Согласно толковому словарю латинским словом *lectorium* в «старинных католических церквях называлась деревянная возвышенная кафедра или трибуна, с которой во время богослужения читались Евангелие и апостольские послания. Такая трибуна помещалась на краю невысокой деревянной загородки, отделявшей от остальных частей храма четырехугольное пространство перед главным алтарем, назначенное для клириков и хора певцов, вследствие чего наименование «лекторий» перешло и к этому пространству» [6].

Информационные ресурсы библиотеки – достаточно представительный фонд (более 116 000), охватывающий все отрасли знаний, и отличающийся, в особенности, наполненностью разделов истории, литературоведения, художественной литературы, философии, психологии; располагающий такими интересными коллекциями как *Пушкиниана*, *Ломоносовиана*, «Редкая книга», наличие специализированных фондов: справочно-энциклопедических изданий, отдела искусств и детской литературы; отличная подборка за мно-

гие годы разнообразных аналитически расписанных периодических изданий (более 100 наименований), позволяют иллюстрировать и дополнять лекции содержательными книжными экспозициями.

Тесное сотрудничество с музеями города – Музеем археологии и истории Республики Молдова, Домом-музеем А.С. Пушкина, Домом-музеем А. Щусева, высшими и средними учебными заведениями, общественными организациями города, практикующими лекторскую работу, такими как Рериховское общество, «Planeta curată», предоставляет возможность привлечения специалистов, владеющих секретами лекторского мастерства, что является крайне значимым для проведения лекций высокого уровня.

Лекционные занятия проводятся как в форме традиционных, так и в форме интерактивных лекций, с использованием видео и аудио средств, фотографий, документов, с обязательным оформлением книжных выставок.

В 2010 году в библиотеке начал свою работу Эколого-философский

лекторий общественной организации «Planeta curată». Его цель – ознакомление с проблемами экологии природы, а также проблемами экологии культуры на основании учения русского философа-космиста Николая Федорова. Основные идеи лектория – необходимость нравственного преобразования человека, подъем его сознания в планетарном масштабе с целью предотвращения разрушительных тенденций бездумного отношения к нашему общему дому – Земле, уничтожению ее природных богатств. Примечательно и то, что Николай Федоров был также «идеальным библиотекарем» который считал, что «библиотека, представляющая всю совокупность книг, есть книга, содержащая в себе всю думу человеческого рода, начиная от первой мысли первого человека; не одну думу только, но чувство, душу» [7]. Занятия лектория проводит его руководитель, Александр Ковальский. После лекций слушатели задают вопросы, проводят диспуты и дискуссии по обсуждаемой теме. Кроме того, проводятся семинары и демонстрации документальных фильмов. Отдельные

занятия лектория посвящаются обзорам новых номеров журнала *Общее дело*, издаваемого общественной организацией «Planeta curată», включающего рубрики: *ЖЗЛ, Культура и духовность, История – археология – этногенез, Наука и техника, Живая этика, Наш дом – Земля, Роман, Наша Родина*, которым соответствует тематика занятий: *Лес и человек, Книга Ю.М. Фёдорова «Сумма антропологии», Энергетический каркас Земли, Жизнь Сергея Радонежского, Индоевропейский тип*. В декабре 2011 для слушателей лектория была проведена международная конференция, посвященная яркой личности – переводчику *Махабхараты* на русский язык, Борису Смирнову. Лекторий посещает в основном, взрослая аудитория, уже знакомая с тематикой, которая привлекает и новых слушателей из числа читателей библиотеки. С целью знакомства широкой аудитории с содержанием прочитанных лекций отдельные их фрагменты размещены на YouTube. Информация о предстоящих мероприятиях размещается на сайте библиотеки, в социальных сетях, информационном стенде, а также рассылается по электронной почте.

Литературный «Пушкинский» лекторий носит образовательный характер и предназначен для углубленного знакомства слушателей с жизнью и творчеством «солнца русской поэзии» А.С. Пушкина, а также и другими именами и знаменательными датами русской, румынской и зарубежной литературы. Характерно то, что в лекциях, не связанных с А.С. Пушкиным, так или иначе, присутствует его имя, отсюда и название лектория. Лекторий проводится в библиотеке с 2009 года в сотрудничестве с Домом-музеем А.С. Пушкина. Лекции читают музеографы Марина Подлесная, Галина Тодось и другие сотрудники музея. Темы лекций, в основном, связаны с литературными знаменательными

датами года: *Последний день жизни А.С. Пушкина; 235 лет со дня рождения Гофмана, 105 лет со дня рождения А. Барто, В. Скотт – 240 лет со дня рождения, Н. Савостин. Жизнь и творчество, Поэзия Н. Рубцова*. Аудитория, посещающая лекторий – гимназические и лицейские классы лицеев Ботаники, а также присоединяющаяся к ним разновозрастная читательская аудитория библиотеки. Основной лектор – музеограф Марина Подлесная. Будучи по специальности историком, она не только профессионально владеет пушкинской тематикой, но также и мастерством педагога и лектора высокой квалификации. Во время проведения своих, как правило, занимательных, эмоциональных интерактивных лекций, она практикует обязательное ненавязчивое вовлечение слушателей в канву своего изложения, задавая простые и сложные, «провокационные» или «наводящие вопросы», помогающие определить уровень знаний, заставляющие размышлять аудиторию, на которые затем дает доступные для данной категории слушателей объяснения, растолковывает слова и понятия, сложные для понимания. Таким образом, проясняются темные места и заполняются пробелы в образовании. Сами преподаватели, присутствующие на лекциях вместе со своими учениками не остаются наблюдателями, пассивными слушателями, но задают вопросы лектору и участвуют в них. В процессе изложения в качестве видео и аудио иллюстраций она использует самые разнообразные средства публичной демонстрации – компьютер, телевизор, музыкальный центр и проигрыватель, DVD и виниловые пластинки, что способствует живости и наглядности подачи изложения текста. Разумеется, в идеальном варианте необходимо наличие в библиотеке собственных проекторов, микрофонов, системы звукоусиления,

но со временем все эти средства в библиотеке непременно будут. В процессе подготовки и проведения лекции используются разнообразные информационные материалы из интернета, библиотечного фонда, а также музейные документы: стенды, плакаты, фотоснимки, ксерокопии источников. В сочетании с книгами из нашей библиотечной *Пушкинианы* выставки становятся намного содержательнее, пользуются вниманием и спросом читателей.

Но самым интересным в преподавании интерактивных лекций литературного лектория является момент, когда в ткань лекции вводится импровизационная театрализация, участвовать в которой желают все. Рассказывая учащимся младших и средних классов о сказках А.С. Пушкина, музеограф всегда предлагает ребятам разыграть импровизированное театрализованное представление по сказке, что обыкновенно с восторгом бывает встречаем «лесом рук» желающих хоть ненадолго стать актерами. Такого рода познавательные лекции и активное участие слушателей лекции активизирует внимание, повышают интерес, надолго остаются в памяти, делают литературных героев ближе и понятнее.

Помимо лекций, в рамках лектория проводятся и круглые столы, и дискуссии. Круглый стол, прошедший в библиотеке, в день памяти поэта, с названием *Образ, бережно хранимый* был посвящен обсуждению проблемы актуальности творчества Пушкина в наши дни. Учащиеся старших классов лица им. Б.П. Хашдеу решали сложные нравственные проблемы, слушая рассказ о причинах дуэли поэта, самостоятельно формулировали понятия о чести и достоинстве, не заглядывая в словарь, делали свои выводы на основании представленных лектором. Таким образом, библиотека способствует повышению эффектив-

ности образовательного процесса, позволяет расширить рамки учебного материала. Занятия лектория проводятся каждый еженедельно, по четвергам. Самые интересные фрагменты мероприятий также размещены на YouTube.

В конце февраля текущего года в библиотеке начал работать Эзотерический, или «Рериховский» лекторий «Живая этика». Периодичность проведения – еженедельная, по воскресным дням, ведущий лектор – представитель Рериховского общества Молдовы.

Совместно с Музеем археологии и истории РМ разработан план проведения в библиотеке исторического лектория «Ученые Молдовы», связанного с изучением биографии и научного достижения молдавских ученых: медиков – Николая Тестемицану, братьев Василия и Николая Анестиади, Натальи Георгиу; ученых-физиков Сергея Радауцана и братьев Всеволода и Святослава Москаленко. Лекторий рассчитан на молодежную учащуюся аудиторию, которую необходимо познакомить с интереснейшим, но, к сожалению, малоизвестным широкой аудитории пластом молдавской науки. Начало его работы планируется на апрель. Лектор – научный сотрудник музея, Ольга Щипакина, которая уже проводила в библиотеке отдельные лекции.

Лектории работают и при действующих в библиотеках клубах. Так, Клуб любителей истории Кишинева чередует пешие прогулки по городу с посещением клубного краеведческого лектория «История Кишинева». В этом же клубе планируется в ближайшее время открытие нового лектория – «Архитектурного», вести который будет известный кишиневский архитектор, академик, президент Союза дизайнеров Республики Молдова, художник-график Григорий Босенко. Цель лектория – изучение участниками КЛИКа архитектурных

стилей, что является необходимым для умения оценить художественную и историческую ценность строений, с которыми они знакомятся во время изучения истории Кишинева.

Составной частью заседаний Православного клуба является видео-лекторий «Православные лекции» профессора московской духовной академии Алексея Осипова. В ближайших планах библиотеки создание еще нескольких лекториев: музыкального – при недавно созданной Литературно-музыкальной гостиной, и самого важного для библиотеки – «Ломоносовского», необходимость которого выявилась во время проведения «круглого стола», посвященного Ломоносову. Объем вопросов, связанных с жизнью и наследием ученого, заинтересовавший участников, оказался столь насыщенным и неизведанным, в тоже время интересным и познавательным, что возникшее предложение ежегодно проводить «ломоносовские чтения», было принято общим согласием.

Цель лекториев – не только удовлетворить информационные потребности, но и возбудить стремление к знаниям, последующего интереса к данной теме, а следовательно, к ее источнику – книге, и самостоятельной работе с литературой. Лектории определено способствуют интересу к библиотеке, работают на ее позитивный, привлекательный имидж доступного для широких слоев населения места, где можно получить знания, а также служат увеличению статистических показателей библиотеки – посещаемости, числа активных читателей, книговыдачи. Некоторые источники называют лектории, «позитивно-иллюстративным способом работы», которые знакомят пользователей библиотеки с позитивными фактами, событиями, изложенными в произведениях

печати» [8]. В наше время потери интереса к чтению книг, лектории остаются надежными оплотами познания.

В одном из писем своей сестре, где речь шла об образовании ее сына, Ломоносов уверяет, что он (племянник и тезка, Михаил) только «через учение счастлив будет». Эти слова часто упоминаются педагогами. Он называл книги «вратами учености», утверждал что «велика сердцу скорбь лишиться чтенья книг». Ставшие широко известными строки из ломоносовской оды, посвященной императрице Елизавете – «Науки юношей питают, отраду старым подают...», могут служить девизом деятельности наших лекториев. А пророческое высказывание ученого «...разойдутся и распространятся книги, а с ними учение и общенародное просвещение» библиотека не перестает цитировать как утверждение необходимости знаний для общества и лучшее напутствие библиотекам.

Список источников

1. Ломоносов, М. *Мнение об академической Книжной лавке в Москве*. В: Полное собрание сочинений. М.-Л., 1957, т. 10, с. 261.
2. Добрынина, Н.Е. *Еще раз о социальной роли публичной библиотеки в современной России*. Режим доступа : http://libconfs.narod.ru/1998/1s/1s_p14.htm
3. *Лекторий Политехнического музея*. Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki>
4. *Библиотечные продукты и услуги*. В: Пилко, И. С. Информационные и библиотечные технологии: учеб. пособие. СПб., 2006, с.198-203.
5. Бадмаев, Б. *Методика преподавания психологии: учеб.-метод. пособие для преподавателей и аспирантов вузов*. М., 1999, с. 95-105.
6. *Лекторий*. Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki>
7. Борисов, В. «Идеальный библиотекарь». В: Альманах библиофила, 1979, вып. 6, с. 204.
8. *Библиотечный маркетинг как технология управления современной библиотекой*. Режим доступа : http://disserup.narod.ru/glava_1/glava_1_10/

CLUBUL „BIBLIOTECA MOV” – UN NOU FEL DE A SPRIJINI ȘI DE A ÎNCURAJA PREZENȚA PROFESIONALĂ

Ludmila CORGHENCI,
director adjunct, Departamentul Informațional Biblioteconomic, ULIM

Abstract

The creation in February 2011 of the Club Purple Library influenced the activity and the position of the members and participants to the Club meetings and of their institutions.

The impact is reviewed in context of the various aspects: the development of librarian's creativity, the support of professional community, the development of the managerial culture etc. The topics discussed at meetings were various: institutional identity, forms of promoting library services, public services 2.0, visual thinking and logic, professional reading etc.

The benefits of the participation at the club meeting are: professional development, lifelong learning, new knowledge, communication.

Keywords: *Club Purple Library, Clubul Biblioteca Mov, Municipal Library, librarians, innovation, creativity, knowledge, learning, professional communication.*

* * *

„Chiar dacă te afli pe drumul cel bun, vei fi călcat în picioare dacă rămâi locului.”

Aceasta ar fi, după părerea mea, una dintre cele mai bune sinteze ale conceptului fondării / funcționării Clubului „Biblioteca Mov” (CBM). Din CV-ul CBM: întemeiat la 15 februarie 2011; organizator – Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”; membri – circa 25 de persoane, reprezentând domeniile biblioteconomic, editorial, educațional, scriitoricesc etc.

În scrisoarea-intenție de fondare a CBM, din ianuarie 2011, conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, „autoproclamatul” președinte (care, de altfel, este votat „pro” de către fiecare membru) menționa: „Charles Handy a numit timpurile de astăzi Epoca irațiunii. În această epocă tot ce ne trebuie, spune el, sunt oamenii nerezonabili. Eu sunt un om nerezonabil și mă strădui de 20 de ani să-i fac pe cei din jurul meu la fel, și nu reușesc în măsura în care îmi doresc să fie. Crearea unui club „Biblioteca Mov” (vezi *Vaca mov* de Godin), prin acțiunile provocate în comunitatea biblioteconomică, cred că într-o măsură oarecare mă va ajuta să le clințesc puțin mentalitatea spre mov...

La distanța de mai mult de un an de la fondarea CBM putem conchide că acesta nu doar „a clințit puțin mentalitatea bibliotecarilor spre mov”, dar a influențat substanțial activitățile și pozițiile membrilor, participanților la ședințele CBM, precum și ale instituțiilor de unde vin. Impactul funcționării CBM îl vom aborda în contextul diverselor aspecte: dezvoltarea creativității bibliotecarilor, sprijinirea comunicării în spațiul biblioteconomic, augmentarea culturii manageriale, asigurarea portofoliului informațional și altele.

CBM – o altă formă de organizare

CBM întrunește reprezentanți din diferite biblioteci – revin la primul mesaj al președintelui Clubului – „...universitare, specializate, științifice și publice, naționale, de toate felurile... Primim în club de toate culorile – și verzi și curat albi, albaștri, por-

totalii, galbeni, roșii, maro, negri (dar nu de tot). Condiția e să devină măcar puțin mov... spre aceasta vor fi orientate toate acțiunile și evenimentele organizate și derulate în cadrul clubului". Ședințele CBM, fiind bine gândite și pregătite, organizate până la cele mai mărunte detalii, nu aduc a formalism, absență, obligativitate... Fiecare ședință are un prezidiu, unul funcțional, care te „cotopește” mintal, te atrage prin abordări și tactici comunicaționale. Microfoanele „sunt conectate” în cadrul ședințelor fără zarvă, niciun participant nefiind obligat în vreun fel de a vorbi. În același timp, spre deosebire de alte foruri, aici membrii nu-și dau rândul pentru a se expune pe marginea celor discutate. Chiar dacă durata întrunirilor nu este limitată în timp, nicio ședință, nicio intervenție nu a depășit timpul măsurat prin interesul și atenția publicului...

Aceste condiții propice, amplificate prin interesul și străduința vizibilă a gazdelor – colegilor de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” – te atrag, te incită, revenind de la ședința CBM cu gândul: „Când e următoarea întâlnire?”

CBM încurajează creativitatea bibliotecarilor

În primul rând, ar trebui menționată atitudinea creativă a organizatorilor ședințelor CBM, manifestată în soluții organizaționale, logistica reuniunilor, pregătirea portofoliului informațional și a diverselor mascote. Fapt recunoscut și apreciat: bibliotecarii de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” sunt creativi, au lideri pe potrivă, iar prin intermediul Clubului „Biblioteca Mov” își identifică, își dezvoltă și își valorifică creativitatea.

În al doilea rând, în cadrul CBM este stimulată și alimentată creativitatea fiecărui membru. Brian Clegg și Paul Birch afirmă, în acest sens, despre existența și funcționarea a cinci căi: cultura, tehnicile, dezvoltarea personală, energia mentală și amuza-

mentul (1, p. 12). Orientând participanții la ședințe pentru transformarea de perspectivă a culturii instituționale, pentru creșterea gradului de creativitate în bibliotecă, agendele ședințelor Clubului au oglindit frecvent pe parcursul anului răspunsuri la întrebări gen „Care tehnici sunt favorabile augmentării creativității instituționale și personale?”. Discuțiile privind asociațiile de idei, paradigma designului, tehnici de promovare și atragere la lectură – au contribuit la generarea de noi idei, gânduri, reflecții la locul de muncă. De exemplu, menționăm utilitatea practică a sintezei documentare *Paradigma designului*, pusă în discuție la ședința din 22 martie 2011. Informația orală asupra subiectului (la ședință au participat trei reprezentanți ai Departamentului Informațional Biblioteconomic), precum și studiul sintezei de către bibliotecari au provocat noi posibilități de utilizare a principiilor de design în activitatea editorial-bibliografică și promoțională.

În cadrul ședințelor Clubului „Biblioteca Mov” au fost emise / discutate / îmbogățite stocuri de idei, contribuind la dezvoltarea profesională a membrilor acestuia. Iată doar câteva dintre subiectele prezente în agenda ședințelor CBM: *Identitatea instituțională, Legea omniprezenței, Forme de promovare și atragere la lectură, Servicii publice 2.0, Gândirea și logica vizuală* etc. Drept urmare a intervențiilor și discuțiilor pe marginea subiectelor enumerate – noi conexiuni, noi concepte profesionale.

CBM este o platformă eficientă de promovare a bunelor experiențe, practicate de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, confirmând și augmentând autoritatea profesională a instituției drept una inovativă și creativă. Astfel, apreciind toate experiențele reprezentative, specificăm în mod deosebit ședința cu subiectul *Externalizarea serviciilor – preocupări și beneficii pentru biblioteci* (27 mai 2011), fiind axată pe experiența inedită a Bibliotecii Publice de Drept – demnă de preluat. Memorabi-

lă ședința din 16 noiembrie 2011, în noul sediu al Bibliotecii „Transilvania” – colegii mei revenind „doldora” de informații și impresii profesionale, dar mai ales „asigurați” cu pungi pline de cărți, materiale promoționale inedite, și chiar flori... (organizatorii ședințelor Clubului întotdeauna au avut cuvinte frumoase de spus la adresa membrilor, ce își consemnau zilele de naștere...).

Am învățat la ședințele CBM că, stimularea și alimentarea creativității, dependentă de energia mentală, este influențată de mai mulți factori: ambianța fizică, atitudinile celor din jur (mai ales față de eșecuri, care „însoțesc”, de regulă, implicațiile de caracter novator și creative), cultura organizațională, funcționarea echipei etc. Dar starea de creativitate este totuși direct dependentă de Om, de Bibliotecar...

Creativitatea și amuzamentul... Susțin, că președintele CBM, dr. Lidia Kulikovski, în colaborare cu echipa BM „B.P. Hasdeu”, ar trebui să insiste „în dreptul de autor” pentru un subiect nou, promițător și incitant în știința și managementul biblioteconomic din Republica Moldova (poate nu numai?) – creativitatea instituțională / individuală depinde în mare măsură de îmbinarea organică a muncii cu amuzamentul, distracția. Studiile aprofundate ale companiilor de succes au conchis că firmele care aplică principiile combinației amuzament / muncă au un deplin succes în atragerea și păstrarea celor mai talentați angajați din stocul în continuă scădere a forței de muncă (1, p. 37). Implementată la BM, această combinație este transferată cu succes în activitatea Clubului „Biblioteca Mov”, constituind un moment atractiv și captivant, dar și de învățat, pentru membrii Clubului.

CBM – spațiu benefic pentru comunicarea profesională

Clubul „Biblioteca Mov” creează un mediu benefic pentru comunicarea pro-

fesională. Este vorba despre o comunicare constructivistă, aceasta nelimitându-se doar la expuneri și formulări în cadrul ședințelor (și acestea foarte interesante și de apreciat!). CBM-ul, în opinia mea, a pus bazele unei comunicări echitabile, cu deschidere spre pluralitatea punctelor de vedere, orientată pentru spațiul biblioteconomic relaționat cu cel editorial, social, comercial, tehnologic etc.

Ce poate fi mai simplu, dar și mai complicat totodată, decât să comunic? (2, 3). Implicând membrii CBM în actul propriuzis de comunicare, aceștia sunt orientați pentru a descoperi eventualele mijloace prin care pot fi depășite situațiile și obstacolele dificile. Astăzi, când ne confruntăm cu anumite bariere ale comunicării (obiective și subiective) apreciem această posibilitate oferită de CBM.

CBM – reuniune care învață

Clubul „Biblioteca Mov” este o reuniune care învață. Astfel, membrii CBM au sintetizat pe parcursul primului an de funcționare a acestuia abecedarul creativității și comunicării, culturii și tehnicilor manageriale, brandului personal și instituțional, determinării coeficientului de prezență profesională etc. Fără a exagera, putem spune că participarea la ședințele Clubului amplifică în noi (ne referim, cel puțin, la autorul acestor rânduri) dorința / tendința de a fi mai buni, de „a nu sta locului”, de a nu lăsa ce putem face azi, mai ales, în carieră.

Ce am mai învățat la Club? Noi termeni, îmbogățindu-mi vocabularul uzual general și profesional. Cum să promovezi identitatea instituțională cu prilejul, de exemplu, al sărbătorilor de iarnă. Metode mai bune de interacționare cu utilizatorii bibliotecii. Și multe alte lucruri utile și frumoase...

Șirul succeselor, impactului, înregistrat de Clubul „Biblioteca Mov” în perioada primului an de funcționare, ar putea fi conti-

nuat. Este foarte reușită activitatea CBM la compartimentul *Lecturi profesionale*. Iată doar câteva titluri de carte pe care le-am citit / discutat la ședințe: *Client o dată, client mereu* de Chris Daffy, *Profioniștii: stil și etichetă* de Susan Bixler și Lisa Scherrer Dugan, *Cum să ne bucurăm de capitalism* de Kjell Nordstrom etc. În calitatea mea de membru al CBM nu m-am oprit aici: multe dintre publicațiile recomandate au fost achiziționate pentru colecțiile Departamentului Informațional Biblioteconomic al ULIM.

Apreciam mult portofoliile, pregătite profesionist și cu mult gust și cu mare drag pentru fiecare ședință a CBM, astfel revenind la locurile de muncă atât cu „energie mentală”, cât și cu extrase din documente, materiale promoționale, cărți, liste de publicații, mascote mov etc.

Dacă mai adăugăm implicația Clubului de a „înălța și a stinge spiritele cu cafea *Lavazza Neagră*, *espresso TOP Selection*”, devine clar că organizatorii au reușit să armonizeze interesul profesional cu o plăcere pur omenească, ambele savurate la maximum.

La distanța de un an de la constituirea Clubului „Biblioteca Mov” declar că am făcut alegerea perfectă, devenind membru al CBM, statutul acesta asociindu-l, de fapt, cu o „prezență profesională” pe care mi-o doresc.

De ce am scris aceste rânduri? În primul rând, sunt opiniile și părerile unui membru al Clubului „Biblioteca Mov”. Să ne felicităm și să ne bucurăm împreună pentru certa reușita profesională numită Clubul „Biblioteca Mov”! În al doilea rând, rog colegii de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” să citească „printre rânduri” mesajul de recunoștință și apreciere a străduințelor și implicațiilor, de care beneficiază comunitatea profesională, mai ales, fiind vorba despre anul aniversar al BM!

Când e următoarea ședință a Clubului „Biblioteca Mov”?

Referințe bibliografice

1. Clegg, Brian; Birch, Paul. *Creativitatea*. Iași, 2003. 320 p. ISBN 973-681-359-2.
2. Marușca, Laura. *Comunicare și conflict*. București, 2010. 171 p. ISBN 978-606-92290-2-6.
3. Pailliat, Isabelle. *Spațiul public și comunicarea*. Iași, 2002. 208 p. ISBN 973-683-856-0.

CARTEA – INSTRUMENT DE RĂSPÂNDIRE A ÎNȚELEPCIUNII

Vitalie RĂILEANU

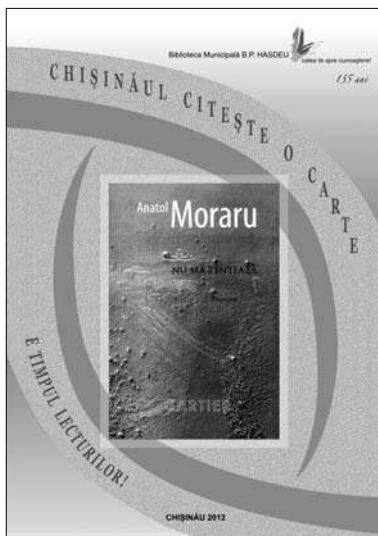
În cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” un program prioritar de lectură este *Chișinăul citește o carte*. Acest program cultural complex, implementat în 2004, se desfășoară anual, cu atragerea unui număr cât mai mare de persoane pentru a lectura împreună o anumită carte, selectată în colaborare cu alte instituții de creație abilitate: Uniunea Scriitorilor, edituri, cenacluri etc.

Programul orientează participanții spre valori literare autohtone, promovând lectura ca mijloc de dezvoltare culturală și creativă în rândurile rezidenților chișinăuieni, totodată promovează lectura ca mijloc de dezvoltare culturală și creativă. Un alt obiectiv al programului este afirmarea Bibliotecii Municipale în calitate de îndrumător, sfătuitor, ghid în lumea cărților.

Ținând cont de faptul că Biblioteca Municipală oferă servicii diferitor categorii de utilizatori, Programul a fost divizat în:

- 1) *Chișinăul citește o carte;*
- 2) *Copiii Chișinăului citesc o carte.*

Din momentul implementării programului s-au lecturat cărți ale diversilor autori: publiciști, prozatori, dramaturgi, poeți, fapt care a permis publicului cititor să se încadreze în lectura colectivă, alegând atât autorul, cât și genul literar.

Programul contribuie la formarea abilităților pentru lecturi de calitate, implicând diverse categorii de vârstă ale chișinăuienilor, pentru care anual, în medie, se organizează circa 200 de activități culturale: prezentări de carte, întâlniri cu scriitorii, expuneri / dezbateri, la care participă peste 7000 de utilizatori.

Putem constata, că Programul *Chișinăul citește o carte* a fost un proiect de succes în cadrul Bibliotecii Municipale. Evolu-

ând în timp, el s-a transformat într-un program complex, care oferă multiple valențe culturale comunității chișinăuene. Motivația lecturii participanților a fost și a rămas pasiunea pentru lectură, plăcerea de a citi fuzionată cu aspectul cognitiv care a definit într-o măsură considerabilă. Ajuns la ediția a VI-a în anul 2009, experiența organizării și desfășurării Programului *Chișinăul citește o carte* a fost preluat de către colegii de la biblioteci din raioanele Ungheni și Soroca.

Anul acesta au fost propuse pentru lectură două titluri de carte. Primul se intitulează semnificativ – *Nu mă tentează* (volum de povestiri) de Anatol Moraru, un nume bine cunoscut în acest spațiu cultural românesc. Profesor la câteva discipline vizând literatura română, cea universală, teoria literaturii etc. la Universitatea „Alecu

Russo" din Bălți, A. Moraru, dr. în filologie, s-a impus ca un atent și original critic literar, colaborator al revistei bălțene *Semn*, la alte publicații de cultură din Chișinău, Iași, București, manifestându-se, iată, și ca un prozator de calitate, cu priză, mai ales, credem, la tinerii cititori. Sigur pe opinia sa – după ce a semnat: *Nou tratat de igienă* (nuvele), *Turnătorul de medalii* (roman), *Ion Druță: Opera epică și dramatică* (studii literare) scriitorul așteaptă aprobarea *de part et d'autre*. Așa pot fi explicate *cronicile de referință*, asupra celor semnate de acest autor.

Cel de-al doilea volum are titlul *Povești cu Barbălungă* de Ovidiu Creangă și este preconizat pentru Programul *Copiii Chișinăului citește o carte*. Acest original autor ne privește cu ochi blajini de bunici, tocmai de peste Ocean, instituind și Premiul „Ovidiu Creangă” pentru cei mai buni elevi ai Liceului „Alexandru cel Bun” din satul natal – Vărzărești, Nisporeni. Recent, în aceste zile geroase de la noi, acolo, departe, la Toronto, Ovidiu Creangă și-a sărbătorit cea de-a 91-a aniversare! Este originar din Basarabia, dar din părinți regăteni, veniți aici, în anii '20, pentru a contribui la adaptarea

provinciei la noua viață românească, după un veac de ocupație rusească. Specialist apreciat în industria chimică – ramură importantă în România comunistă – O. Creangă a evadat din „raiul ceaușist”, pornind de la zero într-o lume străină, dar liberă, unde și-a putut aranja o altă viață, împreună cu familia. De aproape două decenii se consacră scrișului, devenind un apreciat autor de publicistică, dar mai ales de proză, multe lucrări având o impresionantă tentă memorialistică. Vom reține, în context, aprecierea marelui Paul Goma, originar din satul Manta, județul Orhei, care nota că lui Ovidiu Creangă: „Harul de povestitor i se trage de la peisajul văzut, auzit, pipăit, adulmecat din primele clipe ale vieții sale în Basarabia.”

Astfel programul orientează participanții spre valori literare autohtone, promovând lectura ca mijloc de dezvoltare culturală.

Manifestarea *Chișinăul citește o carte* finalizează cu o conferință de totalizare, unde au loc discuții-dezbateri, schimb de opinii între autori și publicul prezent, iar cei mai activi cititori sunt premiați cu diplome. Lecturi plăcute!

POETUL GRIGORE VIERU „TRECE PRUTUL”: DE LA ALBA IULIA LA „ALBA IULIA”

Elena CALDARE,
director, Filiala „Alba Iulia”

Relația de parteneriat și conlucrare dintre Biblioteca Județeană „Lucian Blaga”, Alba, și Filiala „Alba Iulia” din Chișinău, este într-o continuă dezvoltare și ascensiune,

în special după aderarea României la Uniunea Europeană. Suntem, parțial, implicați în proiecte comune de cultură și educație, de dezvoltare a colecției și diversificare a

formelor și metodelor de promovare a patrimoniului literar național.

În context, vine să demonstreze acest fapt și recentul eveniment, organizat și desfășurat cu implicarea acestor două instituții bibliotecare, sub patronajul Consiliului Județean Alba, al Ligii Culturale a Românilor de Pretutindeni, Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și Primăriei municipiului Chișinău. Este vorba de dezvelirea bustului poetului Grigore Vieru în 13 februarie curent, ajunul zilei în care poetul ar fi împlinit 77 de ani, în sala de la etaj a Bibliotecii „Alba Iulia” din Chișinău. Este, de fapt, o donație din partea Consiliului Județean Alba orașului Chișinău, care, deocamdată, va fi găzduită de biblioteca noastră. Pe postamentul bustului vor rămâne pentru totdeauna imortalizate versurile lui Grigore Vieru: **„Ci să nu închi-deți cartea / Ca pe recile-mi pleoape. / S-o lăsați așa, deschisă...”**

Porniți spre Chișinău într-o perioadă mai specială: pe un drum înzăpezit, cu riscul de a rămâne blocați pe drum sau chiar în Chișinău înzăpezit de-a binelea, sculptorul Romi Adam, însoțit de alți albaiulieni: Mioara Pop, directoarea Bibliotecii Județene Alba, scriitorul Ioan Bâscă și inginerul Radu Neag, reprezentanți ai Consiliului Județean Alba și experimentatul șofer, Alin, au „trecut pe brațe”, peste Prutul înghețat, bustul poetului Grigore Vieru, o lucrare excepțională care de ceva timp încearcă să ajungă la Chișinău. Evenimentul a coincis cu deschiderea *Săptămânii Grigore Vieru*, perioadă în cadrul căreia Biblioteca „Alba Iulia”, organizează și desfășoară anual un spectru larg de manifestări culturale și instructiv-informaționale dedicate celui care cu atâta ardoare și-a iubit și a cântat în versuri neamul, țara, limba românească, pământul, casa părintească, mama, dragostea, femeia – poetului Grigore Vieru. Iată, că această deosebită coincidență se datorează mai multor oameni de suflet de pe cele două maluri de Prut, celor două orașe,

de curând înfrățite, Chișinău și Alba Iulia. E cazul să amintim aici că, sculptorul Romi Adam este autorul mai multor lucrări excepționale care onorează Chișinăul: bustul lui Adrian Păunescu de pe Aleea Clasicilor, cele două plăci comemorative dedicate poezilor și patrioților români, Grigore Vieru și Adrian Păunescu, dezvelite pe 30 august 2011 în holul Filialei „Alba Iulia”; bustul lui Mihai Eminescu care se află în sala de la parter și alte lucrări mai mici ca format, pe care le poate oricine admira în incinta bibliotecii noastre. Maestrul Romi Adam este un împătimit al acestei arte figurative. Și nu doar atât, este și un îndrăgostit de Chișinău și de chișinăuieni. Și ca o dovadă în plus, domnul Romi Adam a făcut o promisiune bibliotecarilor de la „Alba Iulia” – în vara curentă va veni la Chișinău pentru o lună de zile, răstimp în care preconizează organizarea unui master-class cu copiii din sectorul Buiucani privind modelarea lucrărilor în lut, ghips etc. Este o idee frumoasă și demnă de cea mai mare apreciere.

Și iată că Grigore Vieru a „poposit” de la Alba Iulia la „Alba Iulia”. Delegația de la Chișinău reprezentată de academicianul Mihai Cimpoi, ex-parlamentarul Vasile Grozavu, pretorul sectorului Buiucani, Valeriu Nemerenco, vicepretorul Victor Anton au întâlnit delegația de la Alba Iulia la vama Leușeni și au însoțit-o la Biblioteca „Alba Iulia” duminică seara, iar în dimineața zilei de luni bustul a fost urcat pe postament... O lucrare excepțională, care nu doar ne onorează cu prezența, dar ne și împodobește frumos sala. Înășurat cu pânza sfântă a Tricolorului, bustul își așteaptă clipa solemnă a inaugurării. Sala de lectură de la etaj este cea care-i cunoaște vocea și prezența – ultima dată a fost aici la 27 octombrie 2005, la lansarea volumului *Vertical într-o lume agitată. Eugen Simion și Basarabia*, îngrijit de Elena Tamazlăcaru –, este un firesc și minunat cadru pentru „revenirea” sa aici.

Prezenți la eveniment, părintele protoieru mitrofor Petru Buburuz și preotul

Viorel Cojocar de la Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, de pe aceeași stradă cu bibliotecă noastră, oficiază sfințirea, iar cei prezenți depun jerbe și buchete de flori. În mesajul său, primarul general de Chișinău, Dorin Chirtoacă, amintește că în aceste minute are loc inaugurarea primului bust Grigore Vieru în spațiu închis, în incinta unei biblioteci, că celălalt bust gemene – să amintim că albaiulienii au trecut peste Prut două busturi similare, va fi instalat la Liceul Teoretic „Grigore Vieru” din suburbia capitalei Băcioi, și încheie prin mulțumiri aduse echipei de la Alba Iulia pentru colaborare fructuoasă. Urmează Ion Bâscă, șef al Direcției cultură și patrimoniu a Consiliului Județean Alba, scriitor și jurnalist, menționând că „prefectul de Alba, Ion Dumitrel, se bucură în aceste clipe pentru că i se împlinește un frumos vis”, pentru că „în ajunul sărbătoririi zilei de naștere a Poetului două busturi gemene au ajuns la Chișinău” și pentru că „de două decenii sunt puse aceste temelii trainice de colaborare”...

Valeriu Nemerenco, pretorul sectorului Buiucani, se referă la „frumoasa colaborare între Chișinău și Alba Iulia”, care „ne-a apropiat foarte mult”, și prin intermediul donațiilor de carte fondurile bibliotecii au ajuns la peste 30 de mii de exemplare. Iar bustului poetului Grigore Vieru instalat, deocamdată, în anturajul cărților, îi stă foarte bine. Poetul Iulian Filip, și în calitatea sa de vecin al bibliotecii, pe care o cunoaște încă de la fondare, a apreciat evenimentul și calitatea sa organizatorică, dorindu-i bibliotecii cât mai mulți vizitatori – doritori să dialogheze cu Grigore Vieru „tête-à-tête”. Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, observă că „Vieru este mai prezent ca oricând” în viața noastră, că „și aici, și peste Prut, Zilele Vieru vădesc mobilizare totală”, că poetul „sintetizează cele mai bune calități ale noastre”. Vine să confirme spusele doamnei L. Kulikovski o altă

doamnă directoare – Mioara Pop, de la Biblioteca Județeană „Lucian Blaga”, Alba, care menționează că „venim de la Alba Iulia cu mult drag”, că „nu este loc mai bun pentru un poet decât printre cărți”, se întreabă „ce poate fi mai frumos decât o carte, o poezie într-o bibliotecă”... Iar poetul academician Nicolae Dabija, continuă cu o metaforă: „Ninge cu Alba Iulia la Chișinău, ninge cu Grigore Vieru.” Apoi precizează: „Am asistat la dezvelirea bustului, pe 1 Decembrie 2009, la Alba Iulia, pe Aleea Scriitorilor, și i-am spus sculptorului Romi Adam că acel bust trebuie să fie aici...”, adică, la Chișinău; că „Grigore Vieru este cel mai al nostru, pentru că unește cele două maluri de Prut”, iar „Testamentul lui este să fim împreună”. Sculptorul Romi Adam, a mărturisit că este portretist prin vocație și că acest detaliu l-a determinat să creeze și bustul lui Adrian Păunescu, și pe cel al lui Grigore Vieru: „Busturile sunt de o mare încărcătură sufletească. Nu mi-am dat seama de emoțiile pe care le ai în fața publicului”. Prezent în sală, fiul poetului, Călin Vieru, menționează: „Eu și cu mama suntem copleșiți de emoții, ne închinăm până la pământ pentru comemorarea poetului, în numele familiei aducem mulțumiri echipei de la Alba Iulia. Să știți, domnule sculptor, Romi Adam, că sunteți un prieten foarte apropiat al

familiei noastre. Împreună cu mama exprimăm sincere mulțumiri Primăriei, Pre-turii sectorului Buiucani, Bibliotecii «Alba lulia», fraților de la Alba lulia pentru lanțul de evenimente axate pe ziua de naștere a Poetului." Însoțit de un grup de liceeni, ca de obicei, profesorul de istorie, Nicolae Guștiuc, director adjunct al Liceului Teoretic „Onisifor Ghibu”, a amintit despre olimpiadele republicane de limba română, ce se desfășoară tradițional în incinta liceului pe care-l reprezintă, olimpiade ce se evidențiau și prin faptul că poetul academician Grigore Vieru era președinte al juriului. Dânsul a mai menționat că „lecția pe care ne-a dat-o poetul în materie de dragoste de neam și de țară este una pe care trebuie s-o învățăm..., promițând că în dese sale vizite la Biblioteca „Alba lulia” va veni de fiecare dată cu liceeni și colegi de breaslă să ofere un omagiu poetului. Este o ocazie în plus de a veni la bibliotecă, dar și o facilitate de a medita în compania lui Grigore Vieru, fără ca să se deplaseze pe Aleea Clasicilor, cum o face de obicei.

Printre cei prezenți în sala arhiplină de la etaj sunt mulți prieteni și oameni pe care i-a cunoscut și cu care a dialogat Poetul mai mult sau mai puțin: istoricii Ion Buga și Ion Negrei; vicepreztorul sectorului Buiucani, Victor Anton; jurnaliștii Constantin Ciobanu, Nina Parfentie; scriitorii Claudia Partole, Ianoș Țurcanu, Ștefan Sofronovici; lingvistul Vasile Bahnaru, dr. hab. în filologie, directorul Institutului de Filologie al AȘM, inginerul Radu Neag (Consiliul Județean Alba), directoarea grădiniței nr. 186, Nina Cebotari; profe-

soara de limba și literatura română Oxana Munteanu, de la Liceul Teoretic „Petru Rareș”; arhitectul sectorului Buiucani, Gheorghe Vasilache, omul care a avut grijă ca postamentul bustului să poarte pe piept cele câteva versuri selectate cu multă dragoste de Domnia Sa din testamentarul poem *Legământ*, insistând să fie pusă pe treapta postamentului Cartea Poetului deschisă anume la pagina cu poemul *Legământ*. Au mai fost prezenți și ziaristi de la diverse publicații, reporteri radio și TV, bibliotecari, cadre didactice de la liceele din sector, liceeni și alți vizitatori.

Pe tot parcursul zilelor următoare manifestările din agendă au avut loc în preajma bustului poetului, completându-le cu vocea-i plină de farmec – înregistrări din fondurile bibliotecii. Prezența poetului la manifestări le-a completat, le-a dat o semnificație și o deschidere aparte, telereportând participanții în zilele frumoase, când poetul era printre noi.

Partenerii noștri de la Alba lulia au adus cu ei și un lot de carte curentă pentru cititorii de la Chișinău. Circa 300 volume ale autorilor de peste Prut vor completa colecția bibliotecii noastre, ocupându-și locul convenit pe raft. Suntem siguri, că cu acest prilej vom avea mai mulți vizitatori și cititori.

O NOUĂ GENERAȚIE DE SERVICII INIȚIATE LA FILIALA „O. GHIBU”

*Elena VULPE,
director, Filiala „O. Ghibu”*

Pe parcursul celor 20 de ani de activitate Filiala „O. Ghibu” s-a manifestat ca o instituție inovațională, care a contribuit la promovarea valorilor naționale, practicând diverse tipuri și forme de activitate. Cu largă rezonanță în spațiul comunitar, biblioteca a lansat idei, a implementat și a organizat diverse programe, proiecte, servicii, fiind o instituție creatoare de valori, în concordanță cu spiritul înnoitor al timpului ce-l traversăm și cu necesitățile utilizatorilor. Pasiunea, inspirația de care au dat dovadă bibliotecarii prin inițierea unor cluburi, cenacluri, saloane, au fost procese sistematice, care au impulsionat publicul de a participa la organizarea unor importante evenimente culturale, biblioteca fiind mereu o instituție deschisă și atractivă pentru comunitate. Acest spirit creator este explorat cu aceeași intensitate și în prezent, mai ales acum, când prioritare sunt nevoile de schimbare în planul ideilor, al concepțiilor. În această lume, care se redimensionează, se reorganizează, misiunea bibliotecii este de a fi pregătită pentru schimbare, venind în fața publicului cu noi strategii și metode de difuzare a informației, cu o nouă generație de servicii utile și necesare utilizatorilor pentru a diminua șocul viitorului și a-i pregăti pentru viață. În 2012, la ceas aniversar, când se împlinesc 20 ani de la inaugurare, Filiala rămâne fidelă spiritului creator, inițiind noi servicii, axate pe necesitățile diverselor categorii de utilizatori.

Clubul „Mithos”. Începutul anului 2012 a fost marcat la Filiala „O. Ghibu” prin inaugurarea unui nou club pe interese – Clubul „Mithos”. Ideea vine din partea tinerilor utilizatori ai bibliotecii, dornici de

a evada din capcanele consumerismului și ale falselor valori care ne strangulează aspirațiile, pentru a ieși din condiția profană a limitelor temporale. Membrii clubului sunt tineri între 17-22 ani, de la diverse instituții de învățământ, porniți pe drumul căutării de sine prin intermediul tărâmului mitologic, demonstrând că, în pofida tehnicizării secolului, omul are *nevoie de poveste și absolut*. Este salutabilă această preocupare a tinerei generații, îndreptată spre cunoașterea și descifrarea miturilor, care joacă un rol esențial în societate, fiind expresia unui *mod de a fi în lume*. Lipsa miturilor provoacă în societatea modernă tulburări și crize.

Omul mileniului trei este în căutarea sufletului, în căutarea unui nou mit, care să-i alimenteze forța spirituală, să-i redea forțele creatoare. Clubul „Mithos” orientează spre interpretarea miturilor valorificate în literatură, muzică, arte plastice, dar tănuite și în existența de fiecare zi prin ritualuri sacre, superstiții, datini.

Prima ședință a avut un caracter de inițiere în lumea miturilor prin medierea președintelui clubului, dr. V. Postolachi, punând accent pe mituri ca „adevărate revelații, care îi amintesc omului de sensul creației și privilegiul de a rămâne *homo religiosus*”.

Discuția Popasul în lumea mitului eminescian a dezvăluit un întreg univers al miturilor în creația poetului: mitul nașterii și morții universului, mitul istoriei, mitul magului, mitul oniric, mitul întoarcerii la elementele primordiale ale naturii, mitul creatorului. În baza lecturii poemelor *Scrisoarea I, Luceafărul, Călin (File din poveste), Panorama deșertăciunilor*

(fragment), *Povestea magului călător în stele*, *Odă în metru antic*, membrii clubului au constatat frumusețea unor „mituri și fantasmă până atunci necunoscute în literatura română”, descoperind și unele mituri românești: cel mioritic, al Zburătorului, al meșterului Manole, al Dochiei, al lui Hyperion și Narcis. Procesul de familiarizare cu universul mitopo(i)etic al lui Eminescu a solicitat lucrul asupra unor secvențe, explicarea unor concepte operaționale, delimitarea mitului original de mitul valorificat, recreat în opera poetică, argumentând metamorfoza miturilor de la demitizare la remitizare, aspect relevat prin scurtele intervenții ale elevilor V. Rotaru, V. Colesnic, V. Maximenco, O. Pâslă, C. Cozari. Publicul a descoperit o altă dimensiune spirituală, care ne ajută să alegem binele și frumosul dintr-un hățiș al incertitudinilor existențiale. Impactul acestei întruniri constituie o treaptă pe drumul sinuos către templul adevăratei personalități, contribuind, într-un stadiu incipient, la lărgirea orizontului cultural al tinerilor, facilitându-le comunicarea prin schimbul de opinii și cunoștințe adecvate

unui nivel de cultură pe măsura celui mai mare poet român – Eminescu.

Clubul „Multiculturalism”. Pe data de 10 ianuarie curent, la Filiala „O. Ghibu”, a avut loc prima ședință a noului club cu genericul „Multiculturalism”, care și-a propus scopul de a recepta valorile universale în raport cu literatura română prin strategii variate de lectură, utilizând impresiile postlecturale, lectura interpretativă pentru formularea unor judecăți proprii, atitudini și valori. În cadrul procesului de globalizare a culturii, este important ca tinerii să-și formeze unele reprezentări proprii asupra diversității culturale prin încadrarea scriitorilor români în contextul literar universal, raportat la epoci și la curente literare, teme, motive. Tocmai acest obiectiv a fost urmărit în cadrul discuției *Eminescu pe meridianele lumii*, prilejuită de ziua nașterii poetului nostru național, care are mari tangențe și interferențe cu procesul literar universal. Discuția a fost animată de scriitoarea Eugenia Bulat și elevii de la liceele „Minerva” și „Mircea Eliade”, care au opinat asupra universalității geniului eminescian, asupra înrudirii

poetului cu mai multe culturi ale lumii, în special culturile germană, italiană, franceză, engleză, indiană. În acest context, au fost amintite eforturile tânărului student de la Viena și Berlin, care, în aceste metropole ale culturii occidentale, a căutat să se alinieze marilor idei ale timpului său. Elevii au sesizat, în opera lui Eminescu, amprente din Nietzsche, Novalis, Shakespeare, din mitologia indiană. Drept material teoretic suplimentar în abordarea temei propuse a fost **prezentarea de carte Eminescu – Mă topesc în flăcări**, care a aprofundat cunoștințele elevilor asupra conceptului universal al creației eminesciene prin dialogurile cu eminescologi din lume, realizate de Mihai Cimpoi. Prin prisma aprecierilor și interpretărilor unor exegeți notorii: Michel Steriade (Belgia), Rosa del Conte (Italia), Ion Miloș (Suedia), Ovidiu Vuia (Germania), Aurelia Rusu (Franța) s-au făcut trimiteri la autorii antici, la filosofia budistă, la Goethe, Kant, Hegel, Heidegger, ajutându-le elevilor să-l descopere pe romanticul Eminescu, însetat de cunoaștere, cuprins de setea de iubire și nostalgia absolutului. Grație acestei cărți, tinerii l-au descoperit pe Eminescu în diverse ipostaze: omul tragic, omul total, omul universal etc., cultivându-le dorința de a-l cunoaște pe Eminescu mai amplu, în context universal.

Astfel, prin activitatea cluburilor „Mithos” și „Multiculturalism”, filiala susține procesul instruirii în instituțiile de învățământ, creând un suport informațional adecvat noilor strategii ale școlii moderne, ajutând elevii în pregătirea temelor pentru acasă și integrării tinerilor în circuitul valorilor universale.

Master-class „Arta exprimării elegante”. Cu scopul inițierii în arta conversației civilizate, pe data de 17 ianuarie, la Filiala „O. Ghibu” a avut loc o lecție de instruire în arta comunicării, la care au participat cititori ai bibliotecii și elevi de

la Liceul „Mircea Eliade”, manifestându-și interesul pentru dobândirea unor abilități de exprimare elegantă. În cadrul acestei lecții interactive, cu genericul *Elementele de bază ale conversației* publicul a fost familiarizat cu un set de instrumente utile pentru a întreține o conversație plăcută, folosind cu maximum de profit vocea, zâmbetul, expresia feței, ținuta corporală și vestimentară. Cunoștințele teoretice acumulate au fost aprofundate de elevi prin exerciții practice privind aspectul general, formula de salut și de prezentare, modul de a susține o conversație, subiectele abordate, tipurile interlocutorilor, formula de încheiere a conversației într-o notă civilizată. Tinerii s-au convins că fiecare personalitate are un stil aparte de a conversa, iar aceste experiențe personale oferă o nouă perspectivă asupra relațiilor interumane prin capacitatea de a dialoga, care ne exprimă și ne distinge ca ființe umane.

Master-class „Meșterul de dantele”.

Biblioteca este instituția păstrătoare de memorie, de valori și tradiții naționale, zămislice de-a lungul veacurilor. Înclinația străveche spre lumea imaginației poate fi constatată prin arta populară, care atestă adevăratul tezaur al meșterilor populari. Din păcate, tradițiile se retrag într-un plan secund al cotidianului din cauza modernizării vieții. Filiala a găsit o modalitate de a resuscita interesul pentru frumusețea artei manuale, inaugurând o școală a măiestriei, numită *Master-class „Meșterul de dantele”*. Membrii întruniți reprezintă firile pasionate de meșteșugul popular sub îndrumarea președintelui Tatiana Juc, meșter popular, laureată a mai multor concursuri naționale în domeniu. Scopul școlii de dantele este orientat spre promovarea tradițiilor populare naționale prin formarea abilităților de mână a artei dantelăriei, spre dezvoltarea gustului pentru arta manuală prin activități de artizanat, spre

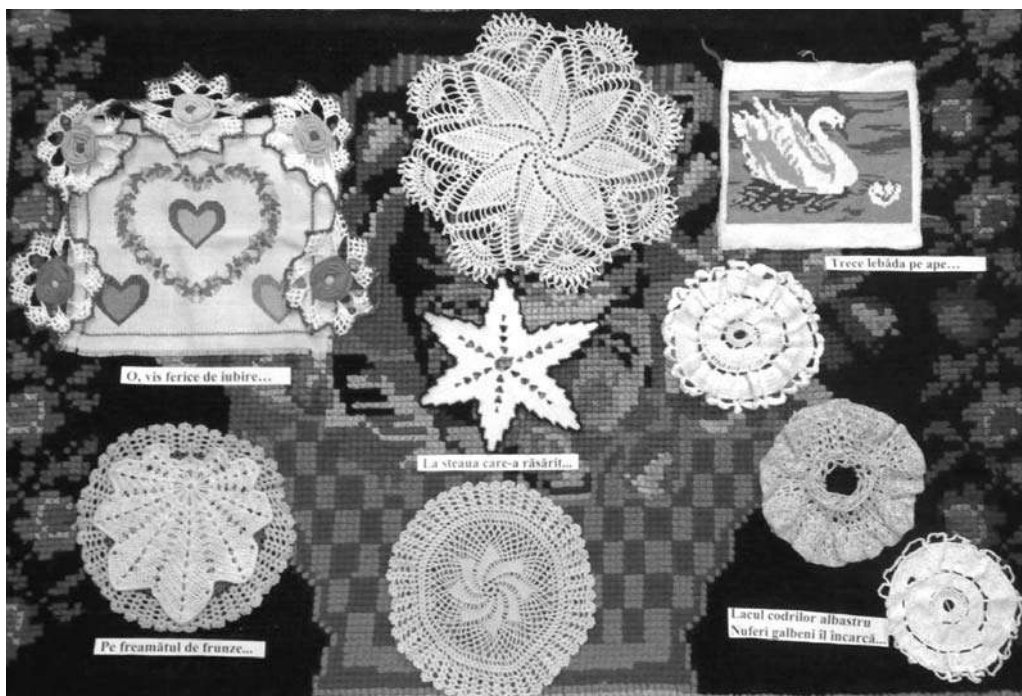
cultivarea dorinței pentru revigorarea tradiției străbune.

Pe data de 13 ianuarie, în ajunul Sf. Vasile, împătimitii de frumos au creat o atmosferă de șezătoare, mânuind croșeta și inițiindu-se în micile secrete ale lucrului manual.

Leția interactivă de ordin practic **Arta dantelăriei în simboluri eminesciene** s-a desfășurat pe fonul unei expoziții în cheie eminesciană, incluzând obiecte-simbol din poezia poetului-nepereche. Dantelele, prin formă și culoare, și-au justificat denumirile: *Lacul codrilor albastru*, *La steaua care-a răsărit*, *Trece lebăda pe ape*, *Pe freamătul de frunze*, *O, vis ferice de iubire*, servind ca model de inspirație pentru publicul participant, provocându-i să aleagă modele personale pentru croșe-

tare. Această îndeletnicire care provoacă satisfacție și o bună dispoziție va continua prin inițierea și atragerea altor participanți care doresc să cunoască oazele creației manuale, garnisind horboțică la batiste, fețe de masă, ii, baticuri, gulerușe, suvenire. Prin asemenea întruniri, tradiția va dăinui, rămânând o prezență continuă în cultura populară.

Sperăm ca aceste servicii să aibă o rezonanță cât mai largă la public, întrucât ele vin să răspundă unor probleme stringente și actuale cu care se confruntă omul modern, iar biblioteca să devină o instituție atractivă și utilă ce contribuie la socializare, comunicare, la dezvoltarea aptitudinilor personale care marchează existența, având efecte benefice pentru a recrea și a schimba esența vieții și a lumii.

SĂRBĂTOAREA DRAGOSTEI LA ROMÂNI – DRAGOBETELE

Liliana CUGUT
bibliotecară, Filiala „Liviu Rebreanu”

Frumoasele tradiții ale neamului nostru nu se vor pierde atâta timp cât în inimile tinerilor de azi mai arde flacăra dragostei față de tot ce e frumos: iubire, neam, tradiții, obiceiuri. Aceste adevăruri au fost demonstrate de cei prezenți la *Pagini frumoase ale dragostei*, desfășurată la Biblioteca „Liviu Rebreanu” pe 23 februarie 2012. O întâlnire de suflet au organizat gazdele pentru a omagia eternul sentiment – iubirea. Înaripați de mirosul proaspăt al primăverii, flăcăi și domnițe de la Liceul de cadeți „Sfântul Gheorghe”, liceele teoretice „George Călinescu”, „Alexandru Ioan Cuza” și îndrumătorii lor, profesorii Larisa Guțanu, Larisa Nedelciuc, Tatiana Țiganu, au venit să răsfoiască filele revistei orale *Pagini frumoase ale dragostei* împreună cu poetul și folcloristul Iulian Filip. De asemenea, au fost prezenți un grup de profesori de la cursurile de perfecționare de la Institutul de Științe ale Educației, însoțiți de Maria Soroceanu, doctor în pedagogie, profesor universitar.

Revista orală a fost deschisă de moderatoarea Tatiana Cugut (elevă în clasa a XI-a, Liceul „Al. I. Cuza”) și Valeriu Malai (cadet, plutonul 431, Liceul „Sf. Gheorghe”), iar prima pagină au intitulat-o *Din istoria lui Dragobete*. La întrebările cititorilor „Cine este Dragobete?”, „Când se serbează?”, „Ce tradiții și obiceiuri se respectă în această zi?” a răspuns folcloristul Iulian Filip care a adus fapte și argumente că românii își au sărbătoarea sa autohtonă a dragostei și nu simt necesitatea de a apela la unele împrumutate.

Au prezentat comunicări despre această frumoasă sărbătoare și cadeții Victor Bunescu, Alexandru Stefu și Mihail Soroceanu.

Cei prezenți la manifestare au putut afla amănunte curioase legate de această veche și frumoasă sărbătoare românească, despre felul cum este văzută ea de diferiți specia-

liști în materie. Astfel, Ion Ghinoiu, în dicționarul *Obiceiuri populare de peste an* (1997), asociază numele de Dragobete cu un personaj din mitologia populară românească: „Zeu tânăr al Panteonului autohton cu dată fixă de celebrare în același sat, dar variabilă de la zonă la zonă [...], patron al dragostei și buneii dispoziții pe plaiurile românești”, fiind identificat cu „Cupidon, zeul dragostei în mitologia romană, și cu Eros, zeul iubirii în mitologia greacă”. În același dicționar se mai menționează că Dragobete este și o „sărbătoare dedicată zeului dragostei cu același nume”. Romulus Vulcănescu în *Mitologia română* (1985) îl descrie pe Dragobete ca o „făptură mitică”, fiind „tânăr, voinic, frumos și bun”. Cu aproape un secol mai înainte, Simeon Florea Marian, în *Sărbătorile la români* (1898-1901, reeditare din 1994), a scris că „în mai multe comune din Muntenia”, și mai ales în Oltenia, sărbătoarea creștină „Aflarea capului Sf. Ioan Botezătorul” (din 24 februarie) „se numește Dragobete”. El a afirmat că după credința poporului, această este ziua în care păsările și animalele se împerechează. „Dragobetele în aceste părți este o zi frumoasă de sărbătoare”; „băieții și fetele au deci credință nestrămutată că în această zi trebuie ca și ei să glumească, să facă Dragobetele, după cum zic ei, ca să fie îndrăgostiți în tot timpul anului”. Autorul l-a descris ca fiind „o fință, parte omenească și parte îngerească, un june frumos și nemuritor [...], dar pe care oamenii nu-l pot vedea, din cauză că lumea s-a spurcat cu sudalme și fărădelegi”. Tot acolo Dragobetele este prezentat și ca zeul dragostei și al buneii dispoziții, de aceea, de ziua lui se organizau petreceri, deseori urmate de căsătorii. „El este protectorul și aducătorul iubirii în casă și în suflet”, subliniază cercetătorul. Drago-

betele mai poate fi întâlnit și sub denumirea de „Dragomir”, cunoscut ca un cioban care o însoțește pe Baba Dochia în călătoriile prin munți, dar reprezentă de asemenea și o figură pozitivă, simbol al primăverii, iar de ziua lui se sărbătorește înnoirea firii și se pregătea de primăvară. O altă reprezentare a acestuia este cea a unei plante, numite Năvalnic, în folclor fiind răspândită ideea ca Maica Domnului l-a transformat pe Dragobete în această plantă deoarece el a încercat din nesăbuintă să-i încurce cărările. Ovidiu Focșă, specialist la Muzeul de Etnografie al Moldovei, a precizat că „despre Dragobete se crede că este un protector al păsărilor, fiind o sărbătoare strâns legată de fertilitate, fecunditate și de renașterea naturii. [...] Această sărbătoare marca revigorarea naturii și nu numai, ci și a omului care, cu această ocazie, se primenea. Era o sărbătoare a revigorării vegetației, a vieții în creștere, odată cu trecerea la anotimpul de primăvară durată zilei creștea, în contrapondere cu noaptea care descrește, ca dovadă și zilele sunt mai însoțite. Se pare că, în această perioadă, păsările, vegetația dar și oamenii se puneau în acord cu natura, era o nuntă a naturii, însemnând renașterea acesteia, retrezirea la viață, ceea ce este și semnificația centrală a sărbătorii”. Alt specialist în materie, Marcel Lutic afirmă că în trecut, Dragobetele era „o zi frumoasă pentru băieții și fetele mari, ba chiar și pentru bărbații și femeile tinere”. Dragobetele mai are și alte nume: „Cap de primăvară”, „Cap de vară”, „Sânt Ion de primăvară”, „Logodnicul pasărilor”, „Dragomiru-Florea” sau „Granguru”.

Următoarea filă a revistei de la Filiala „Liviu Rebreanu”, bogată în versuri, citate și cugetări despre dragoste, a purtat titlul *Poezii cântă iubirea*. Cadeții au prezentat un recital din lirica de dragoste a lui Mihai Eminescu, Nichita Stănescu, Mircea Cărtărescu, Anna Ahmatova ș.a.

Larisa Guțanu, profesoară de limba și literatura română de la Liceul „Sfântul Gheorghe”, i-a susținut pe cadeții care cu pasiune au expus ori au citit diverse istorii de dragoste. După care i-au pus lui

Iulian Filip câteva întrebări: „Cum moare un poet?”; „Cum arată dragostea în viziunea Dumneavoastră?” etc. Poetul a recitat versuri și a vorbit despre cartea sa *cu poezii de dragoste și de durere din dragoste ori din lipsă de dragoste – Luna-i una*. Elevele Veronica Zăbulica, Valeria Negrea, Ana Porcescu, Mariana Pascaru, Daniela Zaiăț, Ana Ghelețchi, Nicole Saulenco, Crina Oprea, Ecaterina Josu, Tatiana Vieri și Daniela Curcubet de la Liceul „George Călinescu” l-au uimit pe poet (și tot auditoriul) cu un frumos recital din cartea prezentată. Conduși de vorba cântecului „Că nu e om să nu fi scris o poezie / Măcar o dată, doar o dată-n viață lui...”, cadeții și-au încercat condeiul și talentul în arta scrierii. Au recitat versuri din creațiile proprii: Iulian Guzun, Leonid Papandopol, Alexandru Munteanu, Cristian Rechicinschi, Ion Cojocari, Cornel Recean, Ion Stolovei, Constantin Racovschi, Vladimir Tonofa, Dorian Gandrabura și Victor Bunescu. Poetul Iulian Filip i-a încurajat pe băieți, dorindu-le să scrie liber, ușor, deschis, din suflet, exemplificând cu versuri din creația lui Grigore Vieru.

Următoarele pagini au fost completate cu muzică interpretată și audiată pe versuri de dragoste ale scriitorilor români și cu surprize reciproce, aprecieri și mulțumiri din partea oaspeților: Maria Soroceanu, doctor în pedagogie, profesor universitar; Galina Efras, profesor, Liceul Teoretic din comuna Măgdăcești; Ala Boldescu, profesor, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, Ghindești, r-nul Florești. Atmosfera caldă susținută de gazde, cuvintele de recunoștință ale participanților au încălzit sufletele celor prezenți. Sărbătoarea a fost emoționantă. „Blestemați” să iubească și să fie iubiți, toți cei prezenți la sărbătoare au susținut afirmația poetului și folcloristului Iulian Filip: „Și totuși, Dragobete!...”

Puterea dragostei, blândă, dulce, puternică, nemărginită, chemătoare a lăsat, în sufletul fiecărui participant la acest eveniment cultural și sentimental, convingerea că tradițiile și obiceiurile de Dragobete sunt percepute ca ceva firesc, propriu, natal și vor fi promovate pe acest picior de plai mioritic.

MANIFESTĂRI CULTURALE

NETRECĂTOARELE SPLENDORI ALE LIMBII ROMÂNE

Raia ROGAC

Sub acest frumos generic, la Biblioteca „Liviu Rebreanu” din cartierul Poșta Veche al sect. Râșcani, mun. Chișinău, a avut loc o întâlnire a scriitorului Vlad Pohilă și a actriței Ninela Caranfil, devenită între timp Artistă a Poporului, prilej în plus pentru a-i adresa sincere felicitări, cu un mare grup de profesori de limba și literatura română din diverse localități ale R. Moldova, aflați un cadru unui ciclu de instruire continuă la Institutul de Științe ale Educației din capitală.

Amfitrioana Elena Cibotaru a făcut mai întâi o succintă prezentare a activităților de creație ale protagoniștilor, inclusiv a subsemnatei, însoțită și de o prezentare a cărților de autor, aflate în fondurile instituției.

Așadar, Vlad Pohilă în formula scurt pe doi: scriitor, publicist, traducător, redactor de carte, redactor-șef al revistei *BiblioPolis*, prieten fidel al Bibliotecii. A debutat cu studiul *Nume proprii din alte limbi în context moldovenesc* (1988), după care au

urmat alte lucrări, subiectele cărora abordează probleme de corectitudine a limbii române, cum ar fi: *Să citim, să scriem cu litere latine* (1989), *Grafia latină pentru toți* (1990) și aici deschid o paranteză pentru a aminti că aceste cărțuții au avut o perioadă de glorie în timpul renașterii naționale, jucând rolul de ABC pentru miile de participanți la mitingurile întru susținerea dreptului statal al limbii noastre și revenirea la grafia latină. Urmează *Mic dicționar de nume proprii străine* (1998), este coautor la *Dicționarul de greșeli* (1998), editează și *totuși, limba română* (2008) – un splendid și cuprinzător volum, care include articole, eseuri, prefețe, recenzii.

Colaborează la diferite ziare și reviste de limba română din Chișinău, București, Iași, Cernăuți, ale diasporei românești din Germania, Franța, Canada, SUA, Australia, inclusiv la cele electronice. S-a impus cu editoriale și interviuri de rezonanță în ziarele *Glasul*, *Mesagerul*, *Literatura și arta*, *Timpul*, la *BiblioPolis* etc.

A tradus din mai multe limbi peste 20 de cărți de artă, proză scurtă, poezii și câteva romane: *Torentul negru* de L. Buczkowski (1986, din polonă), *Domnul Ține-mi Umbrela* de I. Milev (1987, din bulgară), *Viața lui Omar Khayyam* de frații K. și Ș. Sultanov (1989, din rusă), *Cine răspândește anecdote* de Lilli Promet (2008, din estonă).

A redactat sute de manuscrise, în special literatură artistică, fiind lector și coautor la *Dicționar enciclopedic moldovenesc* (1989), *Dicționar universal al limbii române* de L. Șăineanu (1998), *Dicționar rus-român* (2000), *Dicționar ilustrat al limbii române*

– DEXI (2007), redactor și coautor la *Calendar Național*, redactor la revista de istorie *Tyragetia*.

Este din start redactorul-șef al revistei de cultură *BiblioPolis*, care-și sărbătorește un deceniu de activitate, revistă editată sub auspiciile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Calitatea de bibliofil înveterat îl plasează în topul celor mai buni cititori. Este o prezență permanentă în programele culturale ale bibliotecilor din sistemul municipal pe post de referent la conferințe, moderator la lansări de carte, conducător de cenaclu.

Această mică incursiune în breviarul lui Vlad Pohilă nu elucidează în totalitate activitatea lui polivalentă. Cred că cel mai frumos, mai amplu, mai poetic și sincer portret de *fiu al Cetății* i l-a conturat distinsul nostru poet Grigore Vieru în cele 15 motivații, care răspund la *De ce mi-e drag Vlad Pohilă*, titlul unei impresionante tablete. Mă voi referi doar la 3, 4, 7 și 15: „*Pentru că, fiindu-i drag până la lacrimi Eminescu și apărându-l de programul demolator al ponegriților înăimiți sau rătăciți, îi este drag neamul care a dat naștere «poetului nepereche» și publicistului național; Pentru că este înzestrat tocmai cu trei haruri: lingvistic, ziaristic și eseistic – calități guvernate la rândul lor de alte trei înzestrări native: sinceritate, moralitate și curaj. Iar deasupra tuturor acestor calități se ridică licoarea unui perfect simț național în mijlocul unei jungle de sulite antiromânești; Pentru că aparține cu toată ființa vieții naționale, iar propria lui viață a devenit parte a luptei pentru renașterea noastră spirituală. În fine, mi-e drag și pentru faptul că, fiind o valoare intelectuală, este totuși discret în viața de toate zilele.*” O altă personalitate – nume de referință în biblioteconomia națională – dr. Lidia Kulikovski, remarcă: „*Vlad Pohilă poartă o povară ceva mai mare decât el – grija limbii române.*”

Despre această grijă, dar în mod special despre splendorile limbii române, s-a

mărturisit protagonistul pe parcursul întâlnirii, la care vom reveni.

La început însă Vlad Pohilă și-a prezentat partenera în postură de artistă talentată, artistă militantă, artistă scriitoare (încă fără carnet de membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, dar cu certitudine că îl merită și i se va oferi) și vecină de bloc. Cariera artistică a Ninelei Caranfil se apropie de patru decenii. Este o stea de primă mărime la Teatrul Național „Mihai Eminescu”, unde a interpretat 35 de roluri, personajele fiind de o gamă foarte diversificată: comice, lirice și cu predilecție dramatice și tragice. Să amintim doar de o parte din ele – Zița din spectacolul *O noapte furtunoasă* de Ion Luca Caragiale; Efimia, Nătălița și Elena din spectacolul *Pomul vieții*; Eleonora și Olia din spectacolul *Tata*; Vera din spectacolul *Abecedarul*. Aceste trei spectacole sunt din dramaturgia lui Dumitru Matcovschi, care îi este un bun și sfătos prieten. Un rol cu totul remarcabil a făcut actrița în piesa *Casa mare* de Ion Druță, interpretând-o pe vecina binevoitoare. Împreună cu altă actriță, la fel de talentată – Dina Cocea, interpretează un rol cu semnificația aparte pentru neamul nostru – Oltea, mama lui Ștefan cel Mare și Sfânt în spectacolul *Io, Ștefan Voievod* de Anatol Gondiu; mai face personajele Poșliopkina din *Revizorul* lui N. Gogol; Angustias din piesa *Casa Bernardei Alba* de Federico Garcia Lorca; Hanuma din piesa cu același nume de georgianul G. Țigareli; Olinda din spectacolul *Lumea este așa cum este* de Alberto Moravia; Ursula din dramatizarea *Un veac de singurătate* de Gabriel García Márquez. Ne oprim aici ca să mai amintim că Ninela Caranfil s-a produs și în 10 filme ale Studioului *Moldova-film*, între care: *Calul, pușca și nevasta* în regia lui Vlad loviță, *Totul putea fi altfel* în regia lui Valeriu Jereghi, *Lebedele pe lac* în regia lui Vasile Pascaru, *Un mic serviciu și Cine va reuși la ultimul vagon* în regia lui Boris Conunov ș.a. A colaborat cu regizori de primă mărime ca Valeriu Cupcea, Veniamin Apostol, Vic-

tor Ciutac, Andrei Băleanu, Sandri Ion Șcurea, Andrei Vartic ș.a. din Chișinău; Nicoleta Toia, Cătălina Buzoianu ș.a. din București; Peter Bocor din Canada etc. Face parte din generația de aur a teatrului național și i-a avut de parteneri pe multe celebrități, cum sunt Constantin Constantinov, Dumitru Caraciobanu, Nicolae Darie, Ecaterina Malcoci, Paulina Zavtoni, Iurie Negoită, Valentina Izbeșciuc, Arcadie Plăcintă ș.a. Ninela Caranfil face, de asemenea, multe roluri în spectacole radiofonice, am putea spune chiar că este una din cele mai îndrăgite actrițe de regizorii de la Radio și Televiziune. Pe lângă această vastă activitate, în care vibrează talentul și măiestria, actrița își mai construiește propriile recitaluri lirice. Cu priză mare la public a fost *Rămâi, iubirea mea, rămâi*, pe versuri de Nichita Stănescu, Ion Vatamanu, Nicolae Dabija (fost coleg de școală), Grigore Vieru, Mihai Eminescu ș.a. Neuitate pentru cei care le-au văzut au rămas recitalurile *Rugăciune, Întru tine, Doamne, ne rugăm* ș.a. A editat și a lansat două CD-uri *Dorul infinitului din noi* și *Rugă*, în care se cuprind *Psalmi* lui David.

Despre caracterul militant al protagonistei nu trebuie să căutăm argumente

decât în memoria proprie, precum și în numeroasele ecouri din presa vremii, căci a fost mereu prezentă și implicată în toate evenimentele de renaștere națională, și-a manifestat în mod curajos atitudinea civică activă față de cele mai „explozive” momente, care au ținut primele pagini ale ziarelor – greva jurnaliștilor de la Radio și Televiziune, de la Antena C, protestul tinerilor din aprilie 2009 ș.a. Chiar și la această întâlnire a venit cu un articol usturător la adresa guvernanților: *Cum nu vă este rușine*, publicat în *Timpu*. A susținut și susține recitaluri, inclusiv de poezie patriotică, dar și mesaje tulburătoare, nu numai de pe scena Teatrului, cu prilejul multor evenimente importante din istoria și cultura neamului, dar și pe Aleea Clasicilor, la Uniunea Scriitorilor și în diverse localități din R. Moldova și România în componența unor delegații și festivaluri reprezentative. În calitate de viceministru al Culturii a optat pentru actualizarea și promovarea autenticelor valori ale culturii naționale.

Purtând o venerație totală față de cuvântul rostit și scris (a predat în mai multe rânduri cursuri de măiestrie interpretativă și de arta recitării la academiile de Arte și

de Poliție, la liceele *Prometeu*, *Mihail Be-rezovschi*, *Mihai Viteazul* din Chișinău ș.a.), s-a încumetat și a reușit să scrie două cărți minunate, destul de voluminoase, în care, pe lângă reflecțiile personale despre cele trei iubiri netrecătoare – Teatru, Credința în Dumnezeu și Limba Română – găsim o descriere veridică a atmosferei anilor și perioadelor tulburătoare pe care le-a trăit, alături de semenii săi, colegii, prietenii. Prima carte, atotcuprinzătoare, se intitulează *Tăcerea de până la cuvânt*, a doua – *Nebă-nuita forță a scenei*, care s-au bucurat de lansări cu public numeros și select.

În ultima postură – de vecină de bloc, cred că Vlad Pohilă, pe lângă sentimentul de mândrie exprimat, a vrut să se înțeleagă și firea modestă, incoruptibilă a actriței, care locuiește într-un modest apartament dintr-o clădire cenușie de pe strada Igor Vieru colț cu bd. Mircea cel Bătrân, în imediata apropiere cu cel în care viețuiește în condiții la fel de modeste scriitorul Petru Cărare, unde vara e prea cald, iar iarna e prea frig.

Dintre cărțile mele au fost prezentate *Convorbiri de suflet*, *Neamul Colibaba*. *Dialoguri de familie*; *Cu dragoste, fidelitate și dăruire* (dedicată profesorilor) și monografia *Pelinia – nume de legendă*, ultima fiind lansată și la Biblioteca „Liviu Rebreanu”.

Despre sine Vlad Pohilă a spus că se simte bine în scriitura pe care o face, cunoaște vreo șapte limbi, care îl ajută să se familiarizeze cu noutățile din lumea literară în original, să traducă și să comunice cu personalități dragi din mai multe țări. Și-a amintit de bunii săi profesori de limba română de la țară, din cadrul studiilor universitare, dar și de viață, ultima carte fiind cu dedicație pentru unii din ei – Sava Iancovici-Gârleanu, Mioara Avram și Raoul Șorban. Cunoscând bine problemele limbii române din interior, aș vrea totuși să vă vorbesc despre netrecătoarele splendori ale acesteia, și-a început discursul Vlad Pohila, care ulterior s-a transformat într-un

eficient dialog cu sala. Pe glob există vreo cinci-șase mii de limbi, din ele 50-60 dispar anual din cauza că se călătoresc în lumea cealaltă purtătorii lor, dar și pentru că sunt asimilate. Uneori se încearcă crearea unor noi limbi. În calitate de profesori de limbă cunoașteți experimental diabolic cu „limba moldovenească”, care mai continuă și astăzi să fie „mărul discordiei” în rândul concetățenilor, încercându-se a se înstrăina o bună parte de purtători ai limbii de rădăcini, a menționat vorbitorul. Îmi este plăcut și locul unde se desfășoară această întâlnire, este biblioteca care poartă numele marelui romancier – Liviu Rebreanu, dar aș vrea să amintesc că și el a avut de suferit, fiind de mic constrâns să învețe în limbile maghiară și germană, care i-au folosit ulterior, dar l-au și marcat. Aici ni se aseamănă nouă și alt scriitor transilvănean, George Coșbuc, care a trecut printr-o experiență similară. Limba în esența ei nu poartă nicio vină, pentru că orice limbă este frumoasă, este de-asupra la toate, este sufletul unei națiuni, așa a simțit Nichita Stănescu, când a afirmat: *Patria mea este limba română*. Dumneavoastră sunteți făclierii limbii române la țară și meritați tot respectul, a subliniat Vlad Pohilă. Fac aici din nou o paranteză pentru că mi-am amintit că Adrian Păunescu într-un ultim interviu îmi spusese despre o inscripție din casa părintească: „Învățătorul este o lumânare care se consumă luminând pe alții.”

Am fost în Croația și am văzut cum moare în delir o limbă, mai exact, dialectul istriot al limbii române, a continuat vorbitorul. Pentru noi influența limbii ruse este nefastă. În ultimul timp și engleza o ia în sus, căci se resimte și influența acesteia, mai ales în vorbirea orală, dar și în cadrul emisiunilor interactive de la Radio și Televiziune, cu părere de rău, acest viciu este și mai accentuat în Țara-mamă România. Limba română actualmente este vorbită de circa 30 de milioane, la noi de circa trei milioane. De vreo zece ani limba română

se bucură de un statut deosebit în spațiul european. Rușii nu vor obține asemenea statut, deși fac mari eforturi. Limba română face parte din categoria limbilor romanice. Se poate de verificat acest lucru prin rugăciunea *Tatăl nostru*, balada *Miorița*, poemul *Luceafărul*, unde 70 de procente din cuvinte o constituie cele de origine latină. Un alt specific al limbii române este articolul hotărât de la sfârșit, care o deosebește de alte limbi romanice. Limba noastră vine dintr-un izvor de folclor nemaipomenit – o altă *splendoare*. Ea este „*limba vechilor Cazanii*”. În limba română sunt traduse toate textele sacre, începând cu vreo 500 de ani în urmă. Au fost traduse *Vechiul și Noul Testament*, *Biblia* de la București cu 5000 de cuvinte, editată cu 330 de ani în urmă. În concluzie: nu trebuie să admitem decât că există o singură limbă pentru noi – limba română. O altă *splendoare* este accentul liber, apoi, ortografia, de asemenea este un miracol. Avem o literatură foarte bogată, nu toate limbile se bucură cu asemenea capodopere. Aflându-ne în Casa lui Liviu Rebreanu – Casa Cărții, suntem îndreptățiți să spunem cu mândrie că avem o limbă bogată și frumoasă. Drept exemplu ne servește creația lui Eminescu. Limba română s-a sincronizat cu renașterea limbilor europene. Să abordăm și unele aspecte care ne determină să iubim necondiționat limba română. Sunteți profesori, așadar sunteți dintre cei care au menirea de a promova limba română și dragostea față de lectură. Se spune pe drept cuvânt că cel mai bun prieten este cartea, dar și dragostea față de limba română e aducătoare de mari satisfacții. Trezindu-le tinerilor discipoli aceste sentimente, mai târziu veți avea totală recunoștință. În încheiere, Vlad Pohilă a oferit exemplare ale revistei *BiblioPolis* celor prezenți la întâlnire.

Înainte de prezentarea recitalului, care s-a vrut a fi o dovadă în plus a celor susținute de primul vorbitor, Ninela Caranfil a menționat: „Îmi exprim bucuria de a mă

afla în acest cadru de profesori de la sate, care duc o mare povară, și a-mi mărturisi toată dragostea față de dumneavoastră și de limba noastră. Din cei 40 de ani de activitate scenică, cred că vreo 30 am mers în turnee pe la sate. Sincer vă spun că îmi este tare dor de întâlnirile cu oamenii de la țară, care ne aduc pe masă pâinea noastră cea de toate zilele. Vă rog să mențineți aprinsă flacăra românismului acolo la sate, unde este cel mai greu. Femeile, în bună parte, au plecat la munci umiltoare peste hotare, pentru a-și câștiga existența. Aceste plecări au devenit o adevărată tragedie națională. Câtă mahnă și tristețe am văzut în ochii femeilor plecate în Italia! Sper să depășim cât mai curând aceste greutăți și îmi exprim speranța că va fi și bine în Țara noastră. Pentru a vă despovăra de grijile cotidiene și a vă descreți frunțile, vă propun să ne plimbăm împreună sufletul pe calea poeziei românești, pornind chiar de pe piscul ei – marele Eminescu, vom trece și pe la Nichita Stănescu, Grigore Vieru, Leonida Lari, care ne-a părăsit nu demult, Dumitru Matcovschi, Nicolae Dabija. Mi-am improvizat acest recital din poezia de dragoste față de limba română și cea patriotică. Avem nevoie de această picătură chinezească în fiecare zi – «*suntem români și punctum*». Vă conjur: transmiteți tinerilor ștafeta cauzei naționale și a splendorilor limbii române pentru a dăinui ca Neam.”

În încheiere au urmat o serie de întrebări și răspunsuri, după care gazdele, în rând cu o parte din profesori, au mulțumit invitaților Vlad Pohilă și Ninela Caranfil, actrița bucurându-se chiar și de o dedicație în versuri de la Anastasia Munteanu, profesoară de limbă și literatură română din satul Popeștii de Jos, raionul Drochia:

„*Atât de dulce și suavă
În ochi albaștri am citit,
A limbii noastre mare slavă –
Cuvântul magic potrivit.*”

*Atâta curgere divină
Aduce slova Dumneavoastră,
E-un paradis, e o grădină,
E floarea magică din glastră.*

*Tu, firavă splendoare măiestrită,
Născută din câmpie, din frumos,
Îmi plec azi fruntea-mbătrânită
La versu-ți sfânt și voluptos."*

În replică, Ninela Caranfil a invitat cadrele didactice la spectacolele *Pomul vieții* de Dumitru Matcovschi, *Zăpezile de altă dată* de D. Solomon și *Actrițele* de Josef Maria Benet y Jornet, spectacole din stagiunea curentă a Naționalului „Mihai Eminescu”, unde Artista Poporului joacă roluri excepționale.

O SEARĂ DE CREAȚIE CU NINA SLUTU-SOROCEANU

R. ANDREI

Sub semnul unei frumoase aniversări, poeta Nina Slutu-Soroceanu și-a adunat prietenii și iubitorii de poezie la o seară de creație la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Precum se obișnuiește în asemenea cazuri, pe lângă frumoasele cuvinte de felicitare, vorbitorii au încercat să contureze un portret de creație al protagonistei, evidențiiind realizările obținute, la care Nina a mai adăugat o semnificativă unitate de măsură pentru a crește bilanțul, și anume lansarea a trei titluri noi de carte, recent apărute: *De la noi până la*

voi; Am vorbit cu florile; Moș Crăciun ne-a vizitat. A mai fost și a patra carte, care de fapt a constituit o surpriză plăcută pentru protagonista serii din partea lui „badea Dragobete” – alias scriitorul și editorul Vasile Căpățână, care a editat 101 poeme ale Ninei Slutu-Soroceanu în colecția *Ideal*.

Pe post de moderator – publicistul, scriitorul, traducătorul și iubitorul de oameni – Vlad Pohilă, s-a referit mai întâi la acel fir al Ariadnei, care a adus-o pe tinerica Nina Slutu-Soroceanu, de sub umbrela Cetății Sorocea, în capitală, la studii

universitare, pentru a-și continua ulterior aici destinul de creator, lăsându-și mereu porțile sufletului deschise pentru dragostea de locurile natale, evocată în repetate rânduri în poezie și texte de cântece, împărțită cu cea pentru Chișinău, care i-a devenit casă și masă. Subliniind faptul că autoarea este o luptătoare, pentru sine, depășind greutățile și necazurile, dar și pentru Neam, reacționând la problemele majore cu luări de atitudine civice active, exprimate în materiale publicistice, în lupta pentru renașterea și trezirea națională și menținerea noastră pe pozițiile câștigate în anii de glorie 1989-1990, Vlad Pohilă a amintit și de tradițiile literare de familie: sora, scriitoarea Claudia Slutu-Grama; regretata, talentata poetă Steliana Grama, nepoată, soțul Gheorghe Postolachi, cunoscut ziarist, redactor, umorist. „Consider că Nina a optat pentru Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu» nu întâmplător, a menționat moderatorul, ea este o prezență activă la multiple manifestări organizate de sau sub auspiciile BM, de fiecare dată venind cu mesaje și comunicări, rostite cu vocea-i sonoră inconfundabilă, în această sală istorică, patronată de spiritul marelui cărturar Hasdeu, sală ce a auzit pașii unor personalități ilustre, care au dat strălucire istoriei și literaturii Neamului, de exemplu, Nicolae Iorga, Ion Minulescu, Onisifor Ghibu, George Topârceanu, George Enescu ș.a.”

Oferindu-se în continuare microfonul vorbitorilor, care s-au dovedit a fi mulți la număr, aceștia au reușit prin cuvânt, muzică și poezie să creeze o atmosferă caldă și de relaxare pentru sărbătorită, dar mai ales pentru publicul numeros.

Din start poeta Renata Verejanu a declarat că are impresia că o cunoaște pe Nina Slutu-Soroceanu de un veac, drumurile lor întretându-se mereu, ba în cadrul cenei „Grai matern”, ba la Clubul Femeilor Scriitoare, ba la cenaclul literar-artist „Ideal” etc. Și pentru că o apreciază

ca pe o poetă care știe să transmită mesajul poetic către cititor, definind-o ca pe o femeie dintr-o bucată, i-a înmânat din partea Organizației tinerilor pentru Consiliul Europei *Diploma de Ambasador al Păcii*.

Amfitrioana – directoarea Lidia Kulikovski – a menționat că Nina Slutu-Soroceanu este alături de Biblioteca nu numai ca participant și utilizator activ, dar și prin produsul bibliotecar – adică prin cărțile ei de autor, care sunt lansate și prezentate cu regularitate la diferite filiale ale BM „B.P. Hasdeu”, merit pentru care i-a înmânat însemnul instituției, oferit celor mai buni parteneri de colaborare, însoțit de un simpatic coșuleț cu orhidee, dorindu-i tradiționalul *La mulți ani*, susținând că până la vârsta lui Solomon autoarea mai are de parcurs o cale lungă.

Din partea Uniunii Scriitorilor din Moldova, scriitorul Vlad Zbârciog, i-a adus câteva vești bune: prima este că Nina Slutu-Soroceanu a fost inclusă în lista celor 25 de autori norocoși, cărora în anul curent li se vor edita câte o carte, a doua – un buchet de flori și un plic, cum rar se mai întâmplă pe la uniunile de creație. Referindu-se la actul de creație, vorbitorul a remarcat că Poezia întotdeauna a exprimat durerea și bucuria Neamului și Nina a simțit acest lucru – durerea comună. Ea își scrie versurile „pe marginea inimii”, are și o carte care se intitulează *Boală de lume*, în care își topește simțirile, pentru a le împărtăși cu cei din jur. „Pentru fiecare în literatură există loc de afirmare, doar că trebuie să-și găsească formula proprie, așa cum a făcut-o autoarea pe care o sărbătorim. Să nu ne temem să citim poemele postmoderniste ale Ninei Slutu-Soroceanu, pentru că un poet adevărat ajunge prin simțire la sufletul cititorului, poezia dacă nu este mobilizatoare, nu are sortii de izbândă”, a mai spus între altele Vlad Zbârciog, dorindu-i protagonistei pe viitor cărți frumoase, precum îi este sufletul.

Scriitoarea Zinaida Cenușă, arătând că Nina Slutu-Soroceanu are un locușor aparte în inima ei, i-a urat sănătate, fericire, aprecindu-i și calitățile de pictoriță. Apropo, acest lucru a putut fi observat de cei prezenți grație unei expoziții de miniaturi ale autoarei, expuse cu ocazia sărbătorii, care au întregit substanțial evenimentul în cauză.

În completare Efim Tarlapan a arătat că Nina Slutu-Soroceanu este una din cele mai harnice scriitoare, doldora de surprize, referindu-se atât la cele trei titluri de carte, dar și la șarjele care o apropie de genul umorului. „Nina vine din ziaristică și din folclor, scriitura ei caracterizându-se prin improvizatii cu har”, a mai subliniat E. Tarlapan, netrecând cu atenția și interviurile, la unul dintre care, realizat cu Domnia Sa, pentru afirmațiile făcute a trebuit „să dea seamă” la securitate. „Nina s-a apucat să scrie o monografie și îi urez succes”, a ținut să mai concretizeze vorbitorul.

Actrița Valentina Guzun a susținut un recital de poezie din cartea *De la noi până la voi*.

Mai în glumă, mai în serios, colegul de facultate și de breaslă, colonițeanul, înrudit cu familia Ghimpu (politicianul Mihai Ghimpu; scriitorul Simion Ghimpu; primarul de Chișinău Dorin Chirtoacă ș.a.) – Ion Proca, răvășit după o noapte de lectură asupra cărții *De la noi până la voi*, a afirmat că Nina Slutu-Soroceanu „se zbate între doi mari scriitori: George Topârceanu și Ion Pribeagul”, dând citire și unei noi poezii-dedicație.

Claudia Slutu-Grama a răsfoit câteva file din partea de biografie comună: „Nina este mezina noastră, din cei nouă copii din familie. Îmi amintesc foarte bine ziua în care a apărut pe lume. De copilă a avut mare dragoste față de cuvânt, participa la olimpiadele de limba și literatura română, din școală scria versuri. Fiica mea – Steliana Grama, era foarte atașată de nana Nina, mai ales când mergea în vacanță la bunici, la Țepilova de lângă Soroca. Îmi place că Nina în poezia ei postmodernistă nu folosește cuvinte indecente.”

Criticii literari Vitalie Răileanu și Lidia Grosu s-au referit în detalii la structura, mesajul, esența și componistica creației literare a autoarei, în special a poeziei.

Compozitorul Ilie Văluță a prezentat în premieră o romanță pe versurile Ninei Slutu-Soroceanu, iar actorul Sandu-Aristin Cupcea – un recital de poezie.

Cu alte imagini verbale portretul de creație al Ninei Slutu-Soroceanu a fost completat de scriitorii Vasile Căpățână, Claudia Partole, Alexandru Horațiu Frișcu, reportera TVM Silvia Hodorocea, prietena Ecaterina Iurcu-Urâtu ș.a.

Impresia generală despre această manifestare e că toți cei care au luat cuvântul au vorbit la subiect, consistent, concret, contribuind la alcătuirea unui portret de creație, din cuvinte, al sărbătoritei pe care o felicităm și pentru această performanță, și pe această cale, urându-i multă sănătate și noi împliniri pe drumul presărat cu flori, dar și cu spini, al inspirației literare.

„NU-MI PARE RĂU CĂ SUNT ȚĂRAN”

Ludmila BULAT,
publicistă

La începutul anului 2011, Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova a lansat un proiect: s-a întocmit o listă din 14 autori, ale căror lucrări au fost propuse

pentru a fi editate din contul bugetului de stat. Ministerul Culturii al RM a aprobat proiectul și acesta a fost tradus în viață. Astfel, la Editura „Lumina” în 2011 au văzut

lumina tiparului cărțile: *Frate drag* de Pavel Darie, *Furtuna din piept* de Boris Schițco, *Bezna albă* de Victor Dumbrăveanu, *Dintre câte sunt sub soare* de Vitalie Filip, *Lumea după Hamlet* de Valentina Tăzlăuanu, *Adevăr comun* de Ion Vieru etc. Cărțile au apărut într-un tiraj a câte 1000 de exemplare ce au fost repartizate în bibliotecile din R. Moldova. Dacă ținem cont de faptul că Vitalie Filip și-a scos o carte la vârsta de 82 de ani, Pavel Darie – la 80 de ani, iar pentru regretatul Victor Dumbrăveanu a fost ultima carte pe care a ținut-o în mână, proiectul cu atât mai mult este binevenit.

Una din cărțile apărute în cadrul proiectului nominalizat este și *Amurguri cu privighetori* de Alexandru Negriș. Într-o zi de sfârșit de brumar, când soarele abia de ne mai mângâia cu razele-i palide, la Biblioteca Publică „Târgoviște”, filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a avut loc o șezătoare dedicată acestei cărți. Au fost prezenți prieteni ai cărții: Vlad Zbârnciog, Ștefan Sofronovici, Andrei Viziru, Boris Schițco, Larisa Ungureanu, Valerian Ciobanu, Dora și Ion Proca, Iulian Caranfil, redactorul cărții Lidia Serghienko-Ciobanu ș.a. La șezătoare, într-o atmosferă caldă, dezinvoltă, moderată de directoarea Ludmila Plopa și medicul-scriitor Ion Cuzuioac, s-a vorbit despre personalitatea lui Alexandru Negriș, despre opera dumisale. La cei 73 de ani ai săi scriitorul Alexandru Negriș are un destin dramatic: se confruntă cu grave probleme de sănătate, i-a fost amputat un picior, nu a fost prezent la eveniment, privește la lume din geamul apartamentului. Prietenul Boris Schițco a fost omul de

legătură, messengerul dintre editură și scriitor. Mai mulți dintre cei prezenți și-au adus aminte de vremurile de odinioară când Casa Presei era o oază de cultură, jurnaliștii ieșeau pe coridoare pentru a se relaxa la o țigară, la o cafea, se încingeau discuții, se discutau ultimele noutăți etc. Al. Negriș trudea la cotidianul *Moldova socialistă*; în cadrul aceluia colectiv a crescut o pleiadă de jurnaliști: Tudor Țopa, Victor Ladaniuc, Vasile Trofăilă, Ion Stici, Liviu Belâi și mulți alții. Al.

Negriș era un om cumpătat, bun la suflet, era de părerea că trebuie susținuți autorii care colaborează la ziar, cu cât colaborează mai mulți autori, cu atât materialele sunt mai diverse. Pe atunci *Moldova socialistă* ajungea în fiecare casă de la țară, pe lângă materialele oficiale oamenii citeau și o povestire, și o schiță umoristică...

Susținerea apariției cărții *Amurguri cu privighetori* este un gest de omenie din partea Uniunii Scriitorilor, este prima carte cu grafie latină a acestui scriitor. Al. Negriș (n. 1938) este copilul războiului, al foametei, al sărăciei din anii postbelici și poezia sa caracterizează acea perioadă. Din primul compartiment al cărții *Căruntă vreme* constatăm că războiul și-a lăsat amprenta: poetului i-a rămas în memorie bunelul întors de la război cu un picior de lemn, un lan de răsărită ars de gloanțele mitralierelor, pâinea războiului: „*Mamele noastre pătîmind semănau, secerau. / În câmpie flămânde, obosite, zdrelite de bulgări / Ele cu pâinea despre pâine vorbeau*” (*Pâinea războiului*). Poeziile lui Al. Negriș răsar din dragostea de sat, de spicul de grâu, de izvoare, fântâni, din gustul pâinii

coapte de mama. „Îți mulțumesc, pământule, de-un măr, / Îți mulțumesc de-un bob de grâu, / Îți mulțumesc de-un strop de apă, / Flămând, pământule, flămând / Și însetat nicicând să fiu” (Pământ străbun). Bucuria țaranului este atunci când plouă frumos, cuminte și poetul trăiește împreună cu el această bucurie: „Ploaia-n țărăni se adună – / Spicul rade până la lună. / Bate ploaia-n spic arare – / Holda rade până la soare. / Joacă ploaia pe pământ – / Omu-i ram încins de cânt. / Pe sub ploaie când pășim – / Printre aur rătăcim. / Ploaie, oameni, holdă, soare – / Numărăm mărgăritare” (Ploaie). Poetul poartă în suflet casa părintească de unde a pornit în lume, acolo e începutul și acolo e sfârșitul: „Floare bostănie, floare-nrouată, / Mă așteaptă mama, poamele la poartă. / Mă așteaptă-un greier țărâind pe șes, / Cumpăna fântânii, iezi ce-n cale-mi ies. / Mă așteaptă crângul unde am iubit, / Sub un cer cu stele, foarte-ndrăgostit. / Floare-ngălbenită, floare neuitată, / Nu mai sunt, văd bine, cel de altă dată. / Ani și ani de-atuncea, floare bostănie, / Scuturați sunt mulții ca o păpădie. / Pentru totdeauna mă întorc acasă / Sub lumina toamnei palidă și arsă. / Casă părintească, unde-mi țin simbrie / Nașterea și-apusul ca-ntr-o cununie” (Acasă).

Dar Al. Negriș are și poezii dedicate lui Eminescu, Mateevici, Gr. Vieru, P. Zadnipru, Barbu Lăutaru, Paganini etc.

Cel de-al doilea compartiment al volumului *lubesc nespuse peste țărăni*... cuprinde un ciclu de rondeluri. Să luăm, spre exemplu, *Rondelul văduvelor de război*: „Vai, cengrozitor vă doare / Timpul cela blestemat. / Ați rămas femeii în floare / La arat și semănat. / Voi în luptă fiecare / Ați trimis câte-un bărbat / Și că nu s-a-ntors, vă doare / Timpul cela blestemat. / Vatra voastră alinare / Și-a găsit, s-a vindecat, / Ci în drum și azi v-apare / Umbra celui neuitat. / Vai, ce strașnic vă mai doare.” Sau *Rondelul opincilor*: „V-am apucat fiind copil / Drept moștenire din bunici / Sub tactul unui vechi cadril, / Moldove-

neștilor opinci. / Pe drumuri am pășit abil, / Strivind sub tălpi cu voi urzici, / V-am apucat fiind copil / Drept moștenire din bunici. / Cu zborul nou de rândunici / Sortit mi-i să nu fiu umil. / ...V-am lepădat uscate, mici, / Uitând de voi și de cadril, / Moldoveneștilor opinci.”

În anii '60 ai sec. XX tinerii plecau, erau momiți la valorificarea pământurilor de țelină din Kazahstan, și Al. Negriș a scris *Rondelul drumurilor kazahstane*, *Rondelul pâinii de stepă* etc. Această specie a poeziei lirice cu formă fixă – rondelul – este practică de mai puțini poeți: Galina Furdui, Steliana Grama ș.a. Unele rondeluri ale lui Al. Negriș – *Rondelul crizantemelor*, *Rondelul viorii*, *Rondelul inimii* –, dacă ar fi puse pe note, ar ieși niște romanțe de toată frumusețea. „Nu-mi pare rău că sunt țaran”, mărturisește poetul într-un rondel.

Cartea are o copertă luminoasă, executată în viziunea pictorului Vitalie Pogolșa.

Despre toate acestea s-a vorbit la șezătoarea dedicată cărții lui Al. Negriș *Amurguri cu privighetori* de la Biblioteca „Târgoviște”. Dar cel mai concludent a vorbit poezia. Alexandru Negriș le-a mărturisit prietenilor că prin editarea acestei cărți i s-a prelungit viața.

DISTINȚII PENTRU PROMOVAREA ȘI CULTIVAREA LIMBII ROMÂNE

R. PELINEANU

Sub egida Asociației Naționale a Uniunilor de Creație din Moldova (AN UCM), a fost instituită o nouă modalitate de recunoaștere a unor merite – Premiul *Parfenie Guțu*, care se va oferi anual unui profesor de limba și literatura română, desemnat ca cel mai bun în opera de promovare și cultivare a limbii materne în mediul profesoral, studentesc și liceal.

Recent, la Biblioteca „Onisifor Ghibu” din Chișinău a avut loc ceremonia de inaugurare a acestuia, din start bucuria revenindu-le în egală măsură la două profesoare: Veronica Bâlici și Veronica Postolachi.

Acad. Mihai Cimpoi, președintele AN UCM, subliniind importanța acestui remarcabil eveniment cultural, s-a referit la strălucita carieră pedagogică a profesorului de limbă și literatură română Parfenie Guțu, care și-a dăruit întreaga viață promovării valorilor culturale naționale, cu mijloacele pe care le-a avut, mai întâi în calitate de profesor preuniversitar, pe urmă în calitate de profesor universitar. Distinsul profesor s-a născut la 25 februarie 1928, în comuna Noua Suliță, jud. Hotin, România. Vorbitorul a mai răsfoit câteva file de biografie, pe care le propunem în continuare.

Studii: Școala primară mixtă, comuna Noua Suliță, jud. Hotin (1935-1942); Școala silvică din Chișinău și Curtea de Argeș (1942-1944); Școala Pedagogică din Cernăuți (1945-1946); Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1948-1957).

Experiența profesională: activitate pedagogică în reg. Cernăuți, Ucraina, în calitate de învățător, clasele primare (1945-1950); serviciul militar (1950-1953); director, școala necompletă din com. Cupca, reg. Cernăuți (1953-1956); director adjunct, profesor de limba și literatura

română, școala din com. Bălăsinești, r-nul Briceni (1956-1957); profesor de limba și literatura română, director al școlii de seară, director-adjunct al școlii din com. Larga, r-nul Briceni (1957-1970); conducător al Secției metodice de limba și literatura română, r-nul Briceni (1960-1969); profesor de limba și literatura română, Școala Republicană de Arte Plastice, Chișinău (astăzi Liceul Academic de Arte Plastice „Igor Vieru”) (1970-1973); profesor de limba și literatura română, Institutul Politehnic din Chișinău (astăzi Universitatea Tehnică a Moldovei) (1973-1984); activitate de organizare a cursurilor de studiere a limbii române (1987-1995).

A decedat la 17 februarie 2007 la Chișinău.

La aceste spicuiuri, a spus M. Cimpoi, adaug gândurile mele de profundă recunoștință, pentru că la o primă etapă a mea de formare l-am avut pe Parfenie Guțu în calitate de profesor de limba și literatura română, iar mai târziu și în calitate de prieten. În această familie de profesori – Parfenie și Lidia Guțu, mă bucur s-o văd pe doamna profesoară la acest minunat eveniment – au fost educați doi fii minunați: Leonardo Guțu, pictor de profesie, căruia îi aparțin portretul lui P. Guțu și certificatele Premiului – și ele adevărate obiecte de artă, și Iurie Guțu, specialist în economie.

Evenimentul se dorește a fi un omagiu la împlinirea a 84 ani de la naștere și cinci ani de la trecerea în neființă a distinsului profesor Parfenie Guțu. Premiul este în valoare de 200 de euro pentru fiecare profesoară. În continuare cred că e bine să ascultăm câte un *Laudatio* pentru fiecare premiantă, așa cum se practică în asemenea cazuri.

Tamara Cazacu, dr. în pedagogie de la Institutul de Științe ale Educației, refe-

rindu-se la activitatea primei profesoare-laureată, a menționat următoarele: profesoara Veronica Bâlici este o visătoare. Și-a acceptat drept crez marele adevăr despre care vorbea C. Noica: acei care-și asumă destinul culturii știu că ea, cultura, nu este numai desfătare, ci este, în primul rând, suferință și muncă, dar o suferință spirituală, umană, care ține laolaltă *gândirea ideatică, sensibilitatea și voința*. Acestea fac ca ea să fie o ființă *spirituală*, deschisă lumii, nu doar rațională, așa cum se vrea în lumea modernă. Veronica Bâlici și-a alimentat profunzimea motivației profesionale, frumusețea idealurilor cu gândul la destinele de excepție pe care ni le-a oferit cultura națională, influențând destinul discipolilor săi – elevi, studenți, masteranzi, profesori.

Profesoară de limba și literatura română, doctor în științe pedagogice, actualmente secretar științific al Institutului de Științe ale Educației, Veronica Bâlici, s-a născut în satul Răspopeni, r-nul Șoldănești, într-o familie de țărani harnici și iubitori de țară.

Și-a făcut studiile la Universitatea de Stat din Chișinău, Facultatea de Filologie (1980-1985). După absolvirea facultății a mers în or. Tighina, în calitate de profesor de limba și literatura română, avansând mai apoi, datorită responsabilității, perseverenței, optimismului, în funcția de inspector școlar la Direcția orășenească de învățământ din Tighina (1990-1992). După conflictul militar din 1992, este nevoită să părăsească, împreună cu familia, orașul de pe Nistru, angajându-se în Ungheni, la Colegiul de Medicină, în calitate de profesor de limba și literatura română. În 1997, familia Bâlici se transferă la Chișinău. Este angajată în funcția de metodist superior la Catedra educație lingvistică și literară a Institutului de Științe ale Educației. Își încearcă aici primele emoții de „profesor al profesorilor” de limba și literatura română, înțelegând bine că abia de acum va trebui să învețe cu adevărat ce este datoria și cu-

rajul de a educa. De aceea, în 1999, se înscrie la studii de doctorat la Institutul de Științe ale Educației, după finalizarea cărora, în 2003, devine lector superior la aceeași catedră.

Își manifestă acum pe deplin calitățile de formator, devenind omul potrivit la locul potrivit. Impresionată de onestitatea, noblețea spirituală, curiozitatea, dăruirea profesorilor noștri, despre viața cărora află acum lucruri substanțiale, ea îi tratează cu respect, niciodată cu aere de superioritate, îi motivează prin încrederea sa, prin entuziasm; este atentă la detalii, nu suprimă libertatea și sentimentele discipolilor. Se întreabă împreună cu ei cum ar fi posibil ca elevii să fie tot mai frumoși, mai motivați. Este înzestrată cu una dintre cele mai deosebite virtuți sufletești: distinge și înțelege problemele educației, le cuprinde cu întreaga ființă, caută căi de soluționare.

În 2007, obține gradul științific de doctor în pedagogie, având în calitate de mentor și conducător științific pe Tatiana Callo, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, membră a Academiei Internaționale de Științe ale Școlii Superioare din Moscova. Tema tezei – *Formarea conștiinței lingvistice a elevilor din clasele liceale* – demonstrează sensibilitate la problemele neamului nostru, maturitate culturală. *Valoarea cercetării* ține, în primul rând, de *actualitatea* acestuia în contextul sociolingvistic al Republicii Moldova, *conștiința lingvistică* fiind una dintre cele mai importante finalități ale educației lingvistice. Este o problemă dureroasă a spațiului prutonistean, ascunsă atât de adânc în conștiințele noastre, încât s-ar părea că singura soluție este să o ignorăm. În acest context, misiunea profesorului, în opinia dnei V. Bâlici, este să pătrundă dincolo de lecția, cu care vine, în sufletul elevilor, pentru a trezi în ei DEMNITATEA. Limba păstrează în ea conștiința cea mai înaltă a neamului și doar prin ea ne putem înălța spre culmile spiritualității românești. De aceea, concep-

tul de *conștiință lingvistică este factorul de cultură și fenomenul pedagogic substanțial la nivelul disciplinelor umaniste.*

Domeniile de cercetare ale dnei Veronica Bâlici cuprind: științele educației, problemele educației în contemporaneitate, educația lingvistică, formarea conștiinței lingvistice / conștiinței de comunitate, limba, limbajul, comunicarea etc. Pentru activitatea sa prodigioasă în cercetare, pentru contribuția substanțială la promovarea imaginii Institutului de Științe ale Educației și a valorilor general-umane, în 2011 i se conferă Diploma Academiei de Științe a Moldovei. Conducerea Institutului de Științe ale Educației i-a apreciat în repetate rânduri profesionalismul, autoritatea morală și civică în domeniul educațional, spiritul creator în realizarea reformei învățământului, prin diplome de merit și de excelență în educație.

Veronica Bâlici și-a asumat cu demnitate, voință și statornicie calea de *educator*, făcându-și un crez din rostirea românească, din iubirea de oameni. Ea își urmează cu noblețe și perseverență drumul. Și-a luat drept arme simplitatea, bunul-simț, firescul ființei, cultura. Dar mai presus de toate, lecția ei este aceea de omenie față de cei ale căror destine și suflete sunt modelate de învățător și de credința că fiecare copil este unic, că el merită dăruirea, răbdarea și dragostea noastră. În mesajul de mulțumire, profesoara Veronica Bâlici și-a exprimat în-

crederea că va face și mai mult pentru cultivarea, promovarea și însușirea limbii române din partea celor pe care-i păstorește.

Un *Laudatio* pentru profesoara, scriitoarea, dr. în filologie Veronica Postolachi, a prezentat Cristina Sibov, elevă la Liceul „Mircea Eliade” din capitală, anticipat de un breviar biografic. Premianta s-a născut în satul Costești, r-nul Râșcani. A absolvit școala de opt ani din satul natal, pe urmă pe cea medie din satul Vărtatic, același raion. Studii superioare: Institutul Pedagogic de Stat „Alecu Russo” din or. Bălți, Facultatea de Litere (1973) și Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, doctoratul susținut în 2002.

Își începe cariera pedagogică în satul Negureni, raionul Telenești. Din 1980, se stabilește la Chișinău, predând limba română la Școala nr. 11 din Chișinău (1981-1986), iar din 1989 până în prezent, la Liceul Academic Româno-Englez „M. Eliade”. Inițiatoare a cursului *Mircea Eliade*, a manifestărilor cultural-științifice cu același nume și a unui curs de mitologie și simbol. Posesoarea medaliilor *Mihai Eminescu* și *George Enescu*. Publică în ziare și reviste: *Cetatea culturală, Săptămâna, Literatura și arta, Glasul națiunii, Limba Română, Zece plus, Capitala, Univers pedagogic, Viața Basarabiei, BiblioPolis* ș.a. Organizează expoziții de artă plastică (la Chișinău și la Iași), expoziții-concurs în memoria feciorului Călin Postolachi, medaliaone literare. Este membru al Uniunii Scriitorilor

din Moldova. Pasiuni: muzică clasică; artă declamatorie; pictură, sculptură; mitologie; elaborarea scenariilor pentru activități interactive.

Cristina Sibov, în numele elevilor, a remarcat cu multă căldură și duiosie, că Veronica Postolachi, pe lângă calitățile de excelenț profesor, posedă o atitudine grijulie, aproape părintească față de fiecare discipol, este preocupată ca

fiecare, pe lângă cunoștințele de limbă și literatură, să fie pătruns de sentimentul dragostei față de înaintași, de patrie și de Neam. Pentru mine, a subliniat eleva, profesoara V. Postolachi este o adevărată prietenă, căreia îi pot încredința din tainele inimii mele, fiind sigură că voi avea întotdeauna în persoana Domniei Sale un bun povățuitor și îndrumător. Împărtășim bucuria acestui premiu, pe care distinsa noastră profesoară îl merită pentru performanțele pe care le-a obținut și care vor continua, fără doar și poate.

În replică, Veronica Postolachi a remarcat: „Mulțumesc mult pentru avansul de încredere celor care știu să-i aprecieze pe cei ce iubesc cu adevărat limba română și transmit această dragoste inimilor tinere întru dăinuirea Neamului. O națiune este

vie atât cât este vie limba pe care o moșțesc de la părinți.”

Exprimându-și gratitudinea pentru emoționanta manifestare, Iurie Guțu, fiul regretatului profesor Parfenie Guțu, a oferit gazdei – Biblioteca „Onisifor Ghibu” – un lot de cărți, voluminoase și foarte prețioase: *Grigore Vieru: Omagiul adus memoriei poetului de orașul Marilor Uniri – Alba Iulia; Mihai Eminescu. 160 de ani de la naștere. Partea I – Viața; Romulus Seișanu: România. Atlas istoric, geografic, etnografic și economic și Harta României Mari din 1938.*

În încheiere, părintele Petru Buburuz, protoiereu la Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Chișinău, a oficiat un Te Deum în memoria lui Parfenie Guțu, iar familia a oferit o masă de pomenire.

TABLETE PENTRU EDUCAȚIE

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

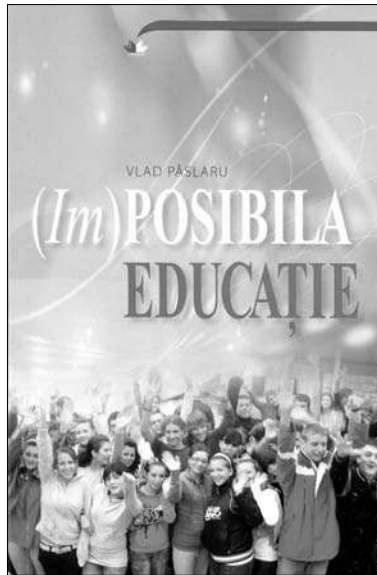
În toiu sărbătorilor de iarnă, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, pe 12 ianuarie 2012, a avut loc lansarea cărții de eseuri și tablete **(Im)posibila educație** de **Vlad Pâslaru**. Cartea a apărut în condiții grafice excelente la Editura „Litera” (Chișinău, 2011). Astfel, tradițiile creștine și cele legate de sărbătorile anului calendaristic s-au împletit armonios cu manifestarea care a dat startul la Sediul Central al BM unui maraton de evenimente culturale, întucît în anul curent se împlinesc 135 de ani de la fondarea lăcașului de cultură ce poartă numele ilustrului scriitor, filolog și istoric B.P. Hasdeu. La manifestare au participat cercetători de la Academie, scriitori, profesori de la diverse instituții de învățămînt, jurnaliști, bibliotecari, doctoranzi și studenți – discipoli plini de abnegație ai profesorului universitar, doctor habilitat în pedagogie, Vlad Pâslaru.

Am socotit că va fi de folos cititorilor noștri să prezentăm o notă biografică, un

portret al distinsului pedagog. **Vlad Pâslaru** s-a născut la 24 ianuarie 1948, în s. Crocmaz, r-nul Ștefan Vodă. A activat întreaga viață – 36 ani, la Institutul de Științe ale Educației, parcurgînd calea de la cercetător științific la cea de director al institutului. Studii: școala medie de cultură generală din s. Tudora, r-nul Ștefan Vodă (1966; medalie de aur), Facultatea de filologie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” (1971; cu mențiuni), studii de doctorat la Institutul de cercetări științifice în domeniul educației artistice al Academiei de Științe Pedagogice a URSS (1983). Stagii de specializare în România, Olanda, Marea Britanie, Danemarca. Profesor de limba și literatura română în satele Popeasca, Antonești, Tudora, Crocmaz, r-nul Ștefan Vodă (1966-1967, 1971-1975), prorector la Institutul Național al Instruirii Continue (1992-1993) și conferențiar la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”

(1993-1995); ține cursuri ca profesor invitat la Institutul de Științe ale Educației, UPS „Ion Creangă”, US din Tiraspol, în cadrul unor proiecte la US „Alecru Russo” din Bălți, US „B.P. Hasdeu” din Cahul, la International Language Centre (Iași), Centrul Educațional „Pro Didactica”. Domenii de specializare: educația literar-artistică, filosofia educației, educație interculturală, educație pentru democrație, educație pentru identitate etc. A întemeiat școala științifică „Educația lingvistică și literară”, sub conducerea sa fiind susținute: 16 teze de doctor și o teză de doctor habilitat în pedagogie (trei doctoranzi din România). A reconceptualizat disciplina școlară *Limba și literatura română*. Este unul dintre autorii concepției de bază a școlii naționale în RM. A publicat peste 250 de lucrări științifice, inclusiv 10 monografii, un volum de eseuri și o plachetă de versuri. Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Prin cartea nou-apărută – *(Im)posibila educație* – autorul propune niște scrieri care se conturează altfel decât cea mai mare parte a compunerilor literare și publicistice de la noi. Conf. univ. dr. **Constantin Șchiopu** de la Facultatea de jurnalism și științe ale comunicării a USM, autorul unei lucrări relativ recente – *Metodica predării literaturii române* –, iar în această zi și moderator al evenimentului cultural despre care va fi vorba, a specificat că asistăm la un act de cultură de mare însemnătate pentru republica noastră – lansarea unui volum care este o radiografie fidelă a situației din învățământul și procesul de educație contemporan. Profesorul Vlad Pâslaru, care la începutul anilor '90 a editat manuale

școlare, incluzând scriitorii de peste Prut, care este autorul-coordonator al curriculumului de limbă și literatura română, care scrie poezii, vine de data aceasta cu un buchet frumos de eseuri și tablete (un gen între literatură și jurnalism) să ne vorbească despre „(im)posibila educație”, dar imposibilă prin politicile care se promovează de către guvernele ce se succed unul după altul la conducerea țării fără a rezolva problemele stringente din educație și care sînt marea durere a autorului. Volumul publicistico-literar al lui Vl. Pâslaru include de fapt articolele publicate în ultimii ani în ziarul *Timpul*. Însă e o noutate editorială prin faptul că în carte au fost inserate și opiniile cititorilor – o idee bună care dovedește că tinerii noștri citesc presa și își afirmă punctul de vedere. „Cartea exprimă atitudinea autorului, ea sălășluiește în suflet, ea a fost trăită cu toată puterea cuvîntului, ea spune adevăruri (de cele mai multe ori pe cele crude), aruncă în lături surrogatul și falsificările, îl plasează pe autor în ipostaza de filozof, de pedagog, de publicist, dar nu de moralist. Sînt sigur că volumul *(Im)posibila educație* va deveni un manual indispensabil, neapărat trebuincios pentru școlile noastre de toate nivelurile, căci conține idei care să orienteze, să direcționeze procesul de educație pe o cale dreaptă. Îl putem invidia pe autor pentru verticalitatea sa (o caracterizare deloc neglijabilă) și pentru că e nu numai eseist, dar și poet, artist într-un fel. Nu putem avea un viitor, uitînd să facem bine... Dacă ar gândi și ar acționa toți ca Vlad Pâslaru, republica noastră ar fi avut un cu totul alt destin”, a concluzionat conf. univ. C. Șchiopu.

Primul care a citit tabletele protagonistului nostru a fost, desigur, cunoscutul editorialist al publicației *Timpul* **Constantin Tănase**, care cunoaște din interior toată epopeea apariției scrierilor lui Vl. Pâslaru și care a prefațat volumul dat ce atacă, în fond, probleme de ordin filozofic, științifico-practic, literar etc. Nu e o prefață „clasică”, dar a schițat punctele necesare care trebuie aduse pe marginea unei cărți. Cele câteva concluzii s-ar rezuma la următoarele: cartea e originală ca tematică prin felul cum abordează problema; Vl. Pâslaru vorbește despre arte (apelînd la mai multe stiluri: literar, publicistic, științifico-administrativ) într-o epocă cînd artele nu înfloreasc; autorul tabletelor nu e cuminte, sentimental, îmbătat de vorbărie goală într-o lume ce permanent se transformă; Vl. Pâslaru nu e un om simplu, deci, și cartea lui nu e simplă, cere o oarecare pregătire profesională. „Profesorul nostru e într-un război permanent cu autoritățile, dacă a pălit – a ajuns la țintă, poate doar prin post-scriptum, dar a ajuns. Din păcate, nu prea putem împiedica mersul lucrurilor... Însă, în avalanșa de cărți editate a apărut una nouă – *(Im)posibila educație* – și noi trebuie să-i determinăm precis locul ei pe raft. Cu așa autori și cărți avem cu ce ieși în lume. Sincer vreau ca Vlad Pâslaru să nu-și oprească exercițiul intelectual. Îi doresc încă multe ediții și toate antume”, a încheiat editorialistul, dînd cuvîntul soției sale – **Alexandra Tănase**, profesoară de limba și literatura română la Liceul „Gaudeamus” din capitală, care, în timp ce lecturează tabletele din ziar, subliniază de fiecare dată cu roșu ceea ce e de acord și... cu negru ceea ce nu este de acord. Dumneaei a recunoscut că în pedagogie avem foarte mult de lucru și cartea care se lansează e binevenită, se recomandă, mai ales, studenților, pedagogilor care se află la început de cale (și nu e obligatoriu ca toți să fie de acord cu ceea ce scrie autorul!).

„Cartea e un miracol al existenței umane, dacă n-ar fi să existe cartea, n-ar fi ni-

mic...” – acestea sînt raționamentele la care a ajuns **Vladimir Beșleagă**, prozator, autorul romanelor *Zbor frînt*, *Durere, Ignat și Ana*, *Viața și moartea nefericitului Filimon sau Anevoioasa cale a cunoașterii de sine*, *Nepotul*, *Cumplite vremi* ș.a. Redutabilul scriitor a replicat pe o notă ușor umoristică dnei A. Tănase: „Cum poate să fie Vlad Pâslaru în toate obiectiv dacă e poet?!” Apoi a depănat amintiri de prin ultimele două decenii ale secolului trecut cînd, fiind apropiat cu acesta, au început să se includă în mișcarea de eliberare națională, concretizînd pînă la urmă că „singura reformă care s-a făcut bine în republica noastră a fost cea a învățămîntului și a educației la care a pus umărul și Vlad Pâslaru, dar pe care, cu părere de rău, agrarienii ulterior au distrus-o pînă în temelie. În această carte autorul tabletelor apără ceea ce a mai rămas nedistrus pînă la capăt, invocînd «sindromul Stockholm» – un mister al existenței umane cînd victima îl îndrăgește pe călău (a se vedea în asociație: *Mărul îndrăgostit de vierme* de Arcadie Suceveanu) și care se ascunde undeva în credința creștină ortodoxă”.

Spiritul de polemist al autorului a fost remarcat de epigramistul **Gheorghe Bălici**: „Cei care s-au simțit vizați în tabletele și discuțiile în contradictoriu au avut multe nopți nedormite – ca și autorul, de altfel, dar acesta din alte motive... Cartea este serioasă și trebuie să ajungă la toți studenții și elevii fiindcă au ce învăța din ea.” Și, desigur, scriitorul-umorist a recitat câteva epigrame, una dintre care – creată chiar cu puțin timp de a fi luat cuvîntul – a fost dedicată distinsului profesor: „*Devine tot mai mult credibil / Că să educi e imposibil, / Dar e o bucurie-aparte / S-o demonstrezi și printr-o carte.*”

Mulți sînt cei ce îl cred pe cuvînt, cred în fiecare rînd scris de el. Conf. univ. dr. hab. în pedagogie **Vasile Cojocaru**, de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, a mărturisit că lucrează împreună cu Vl. Pâslaru „de-o viață”. În perioada cînd Nicolae Mătcaș a fost în fruntea Ministerului Educa-

ției, Vl. Pâslaru era un promotor nesecat de idei, ulterior materializate. Tot dumnealui, încă la începutul anilor '80 ai secolului trecut, insista să se facă reforme la predarea limbii și literaturii române, apoi, în 1990, a devenit autorul concepției învățămîntului din republica noastră, a scris alte lucrări din domeniul căruia îi este devotat pînă astăzi. „Îl cunosc pe autorul cărții ca pe un om omorâș, un luptător pentru principii care vorbește despre problemele existente, despre «democratizarea» noastră în mod deschis. Atunci cînd nu reușește, scrie tablete... Mi se pare că nu trebuia să-i numească pe unii ex-ministri, oameni politici, nu trebuia să le înveșnicească numele... Dar, în genere, aceste mici creații literar-publicistice sînt excepționale și – cu siguranță – vor avea o rezonanță mare în societatea pedagogică”, a reiterat V. Cojocarul.

Limpezimea, concizia, precizia, bunul-simț – acestea sunt principalele calități ale stilului lucrărilor profesorului nostru. Lingvistul, specialist în onomastică, dr. hab. în filologie **Anatol Eremia**, n-a putut să nu vină la lansare, căci a citit cu creionul în mînă, a subliniat ideile, gîndurile ce îl frămîntă pe autor și a dorit să le împărtășească. Într-un timp cînd „la sate casele de cultură sînt fără cultură, iar luminițele fără cărți (dar cu țigări!)”, Vl. Pâslaru spune lucruri auzite de la părinți, cheamă pe toți

la primenire, la carte, la cultură printr-o vorbire elevată, într-un stil rafinat. Vorbind despre starea lucrurilor de la noi, A. Eremia a adăugat: „Am făcut parte împreună dintr-o delegație în Țările Baltice, unde s-a pus problema multiculturalismului. Am aflat cum se luptă acolo pentru implementarea ideilor progresiste: lucrează într-o potrivire desăvîrșită toți – și comisiile parlamentare, și guvernul, și instituțiile de învățămînt, și... educatoarele de la grădinițe. Cu părere de rău, la noi e altfel... Cu toate că avem și noi personalități meritoase în toate domeniile. Una dintre ele este Vlad Pâslaru – un reformator în educație, în învățămînt, e un pedestraș la istoria care se desfășoară.”

Cînd avem succese, ne gîndim la dascălii noștri. Un profesor al lui Vl. Pâslaru a fost dr. hab. **Timotei Melnic**. „Îl țin minte de pe cînd era student la Institutul Pedagogic «Ion Creangă». După ce a editat o carte despre educația literar-artistică, am spus la mai multă lume că am un discipol ce m-a depășit. De aceea că îl cunosc foarte bine, îmi e greu să vorbesc despre acest subtil intelectual. Astăzi asistăm de fapt la relansarea lui Vlad Pâslaru, care în cultura noastră, în învățămînt e un nume original, este filozoful nr. 1 al politicilor de educație de la noi: într-o armonie fericită, coexistă o personalitate complexă – este incomod, «colțuros, uneori chiar foarte colțuros», exprimă adevăruri și

ca rezultat umbilă «cu capul spart», a spus T. Melnic încurajându-și fostul învățăcel să nu se sperie de greutate, să-și „tămăduiască rănila” și să țină capul sus.

Nu încape nicio îndoială că autorul a reușit să vorbească despre educație atât de firesc precum respiră. **Ion Terentii**, directorul școlii profesionale din Rezeni, Ialoveni, colegul de grupă la facultate, e prieten de acum patru decenii cu personajul nostru principal. Dumnealui a menționat că știe cât l-au costat tabletele și că, dacă nu era *Timpul*, nu era să fie nici *(Im)posibila educație...* VI. Pâslaru a arătat „toate neajunsurile care persistă în sistemul de educație (dacă ar fi să fie în fiecare domeniu câte un Pâslaru!), a indicat chiar persoanele care încurcă dezvoltării logice a procesului de învățământ. E bine ce face autorul nostru: unde critică – ajută. Volumul lui trebuie să se afle pe mese în Ministerul Educației, în Academia de Științe, pe rafturile bibliotecilor pentru studenți și elevi.” **Maria Vleju**, șef adjunct de secție la Direcția generală de învățământ, tineret și sport Telenești, se consideră profesoară formată la școala lui Vlad Pâslaru. În raion mulți profesori păstrează copiile tabletelor din ziar, iar un director de școală colectează toate ziarele cu acestea și le folosește în discuții la ședințe. Drept omagiu pentru promovarea valorilor naționale, M. Vleju a dăruit profesorului pe care îl respectă în mod deosebit un clopoțel, o carte și un buchet de flori. Mulți speră că în curând ceva se va schimba la noi, poate chiar începând din anul nou 2012. De exemplu, așa crede profesoara de geografie din Cimișlia, fosta șefă a Direcției generale de învățământ, tineret și sport, **Parascovia Colța**, una dintre cititoarele pasionate care parcurge atent și apoi discută toate articolele din *Timpul* cu profesorul de limbă și literatură română Ion Dombrov, care e tocmai profesorul venerat al lui VI. Pâslaru. Îndemnul ei a fost ca autorul să mai scrie și să mai bucure inimile „împătimitilor” profesori din toate satele basarabene.

Vlad Pâslaru a mulțumit tuturor colegilor care au fost prezenți la manifestare, dar și celor care nu îi sînt printre prieteni, aceștia venind să se intereseze de scrierile sale și asta îl bucură și mai mult. „Sîntem oamenii cărții, să ne bucurăm de ceea ce am izbutit să facem. Educația se face împreună cu familia, cu școala, cu toți oamenii de la conducerea țării. Efort se depune mult... De ce constatăm că rezultatele sînt altele decît cele așteptate?... Unele răspunsuri le găsiți în prezentul volum. Altele trebuie să le dea înșiși cititorii. Din păcate, nu sîntem uniți cînd facem un lucru de folos societății. Trebuie toți să fim uniți în jurul oricărui concept elaborat. Noi nu reușim, sîntem învrăjbiți, dezbinați, literatura și artele nu se dezvoltă (sau se dezvoltă cu pași de melc). Am făcut cît am putut, m-au sprijinit cititorii (cu toate că unii m-au apreciat, iar alții m-au blamat). Îi sînt recunoscător lui Constantin Tănase că unele tablete nu le-a publicat, de altfel acum ar fi regretat”, a spus VI. Pâslaru, dînd citire unor tablete de oră recentă și desfășurînd publicul cu aforisme precum acesta: „E bine să știm cînd și cum să ne oprim (în activitate)”.

Deci, s-au auzit numai lucruri bune despre pedagogul profesionist. Avînd adesea un suport biografic, cotidian, eseurile lui se parcurg ușor, înclinînd cititorul spre meditație. Cartea abia și-a început drumul, dar de acum și-a confirmat așteptările prin reacțiile pozitive. A fost prima lansare de carte din anul curent, la Sediul Central al BM „B.P. Hasdeu”, și sperăm că a fost un început de bun augur. Drumul spre lumină a fost lung, dar reușit. Felicitări autorului și inspirație maximă pentru celelalte volume ce vor urma. Dorim să fie în acest gen specific la fel de obiectiv, sociabil și combatant în continuare, „altfel, ideile mor” (din vorba lui VI. Beșleagă). Iar pe beneficiarii BM „B.P. Hasdeu” îi chemăm să fie cu ochii în patru și să urmărească avizele filialelor noastre din cursul anului (aniversar!), căci vor mai fi invitați să participe și la alte manifestări culturale tot atît de incitante ca aceasta.

LAUDATIO PENTRU BIBLIOPOLIS

*Prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL,
Institutul de studii sud-est europene*

Laudatio se numește cuvântarea în cinstea unei personalități, cu prilejul unor momente festive. S-ar putea alcătui un astfel de text în cinstea unei reviste? *Ab initio* considerăm că este un transfer normal de referință, chiar fără să folosim denumirea în sens metaforic. O revistă este rezultatul unei activități intelectuale și incumbă, astfel, trăsăturile unei personalități. Și revistele se configurează cu o statură de autoritate atât intelectuală, cât și morală, impunându-se în universul cititorilor și, în perspectiva istoriei culturii, în istorie.

Nucleul de inițiativă, în frunte cu direcțoarea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, au determinat apariția, acum 10 ani, a unei noi reviste în mass-media chișinăuiană. Intitulată simbolic și foarte expresiv: *BiblioPolis* (= *Cetea cărții*), ea a ocupat ceea ce se numește „o nișă” (un spațiu) cu o problematică bine delimitată de la început, numindu-se, în subsidiar, „revistă de biblioteconomie și științe ale informării”. Denumirea poate să ne ducă cu gândul la o revistă de strictă specialitate, destinată unui cerc de specialiști. Însă, constatăm că revista a depășit, prin diversitatea rubricilor și conținutul articolelor, interesele „de grup” ale specialiștilor din aceste domenii. Firește, după ce răspunde tuturor comandamentelor acestor domenii complexe prin ele însele, și-a înmulțit valențele prin interconexiunea dintre acestea. Pentru că, dacă biblioteconomia este, aparent, o știință „statică”, interesată de aprofundarea tehnologiilor pe care le folosește pentru stocarea și utiliza-

rea informațiilor celor mai diverse despre *carte* ca țintă de studiu, „științele informării”¹ [atenție la pluralul noțiunii] acaparează zone tot mai întinse din spațiul generos a ceea ce se numește culturologie, domeniu al științelor umane cu o ramificație, la rândul ei, arborescentă. Deoarece, în cunoașterea umană, totul formează o rețea de relații structurale. Ceea ce Ferdinand de Saussure a formulat în privința structurii limbajului se aplică, de la începutul secolului al XX-lea, și altor științe umane. Revista *BiblioPolis* face dovada preluării și aplicării principiilor de cercetare teoretică cu cele mai eficiente rezultate.

Împărțirea atribuțiilor într-o redacție de înaltă profesionalitate cum este componența acestei echipe înseamnă responsabilități bine delimitate care acoperă domenii precise, dar și o conlucrare care dă posibilitatea extinderii problematicii. Astfel, colegiul de redacție are în sarcină câteva compartimente convenționale: *Studii și cercetări; Teorie și practică; Politici, legislație; Design; Viața filialelor* (a bibliotecilor românești și a bibliotecilor minorităților etnoculturale); *Tehnologii, resurse; Cultură și spiritualitate; Imagine, relații publice, activități rețea, Recenzii și prezentări ale nou-tăților editoriale* din domeniu și a celor de interes general major.

În eșalonul superior, colaborarea dintre directorul publicației, conf. univ. dr. Lidia Kulikovski și redactorul-șef, scriitorul

¹ Și, de aici, la „Societatea cunoașterii”, cf. editorialul *Ce-i de făcut în Societatea cunoașterii?* de Vlad Pohilă, în „BiblioPolis”, nr. 1, 2008, p. 5-9.

Vlad Pohilă, este evidentă prin preocuparea cu care, la fiecare număr, se adaugă surpriza înnoirii și diversificării tematice, ca și prin rigoarea cu care se respectă atribuțiile membrilor redacției din nomenclatorul internațional².

Prin subsumarea la tradiția presei de pretutindeni înțelegem și publicarea, număr de număr, de către cei doi factori decisivi de conducere și coordonare ai revistei, a unor studii de avangardă în domeniile pe care revista le ilustrează și a editorialelor, care reflectă orientarea ei.

Specialistul de excelență în biblioteconomie și științe ale comunicării este profesoara de vocație și experiență, doamna Lidia Kulikovski, care și-a formulat expunerile în suita de tot atâtea studii câte volume ale revistei au apărut până acum, ceea ce echivalează cu câteva volume de contribuții de prima mână. Profesoara are stil și har scriitoricesc, încât problemele pe care le abordează sunt limpezite de judecăți de valoare și aplicații practice de ultimă oră. Astfel, directorul general dr. Lidia Kulikovski într-unul dintre studiile sale: *Managementul relației cu utilizatorii (sau fidelizarea utilizatorului) la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”* (2010/4, p. 8-15) predă o adevărată lecție stimulatorie a creativității în domeniul relației cu cititorii (în sens larg „utilizatori” ai diferitelor servicii ale bibliotecii), care este considerat un „digest” exemplar pentru întreaga breaslă a bibliotecarilor. În alte articole realizează bilanțuri ale instituției din dorința deschiderii spre alte cercuri intelectuale, de a face cunoscută activitatea Bibliotecii, oricând analizabilă și/sau amendabilă: *BM „B.P. Hasdeu” – instituția comunitară, culturală, informațională preferată a chișinăuianului* (2008/1), *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” în 2009* (2010/1) ș.a. În acest interval Biblioteca Municipală a sărbătorit 130 de ani de la înființare,

² Cf. Philippe Schuwer, *Tratat practic de editare*. Timișoara: Ed. Amarcord, 1999.

încât înțelegem pe deplin rolul pe care l-a avut și revista în organizarea și reflectarea evenimentului (2007/4).

Editorialele, ca în orice revistă care se respectă, constituie un apanaj sau o obligație a redactorului-șef. Semnate de Vlad Pohilă, ele s-au impus opiniei publice prin alegerea foarte nuanțată a subiectelor și printr-o expunere de mare finețe a problematicii. „Portalul” permanent al revistei invită prin aceste adevărate eseuri literare de actualitate, dar și de viziune programatică, la cunoașterea subiectului predilect al momentului. De exemplu, în 2010 autorul, în volume succesive, a fost preocupat de formularea modernă a strategiei Bibliotecii ca instituție (*Biblioteca – o instituție ideală pentru apropieri culturale*, nr. 3; *Biblioteca și perpetuarea valorilor naționale*, nr. 4) după ce dezbătuse critic noțiunea atât de larg vehiculată a „instruirii continue” și a rolului, în acest sens, al Bibliotecii: *Ce-i de făcut în Societatea cunoașterii?* (2008/1).

Fiecare apariție a revistei impresionează prin numărul mare de colaborări, distribuite în rubrici, dintre care unele permanente, iar altele determinate de tematica numărului respectiv. Sunt statornice rubrici precum: *Studii și cercetări; Teorie și practică; Viața filialelor; Bilanț* (revine anual la fiecare nr. 4); *Confluente culturale; Aniversări / Omagieri; In memoriam / Remember; Oameni și cărți; Recenzii și consemnări; Impresii de lectură; Cartea de specialitate / Breviar bibliografic; Cartea pe glob* etc. Ele sunt concurate de fiecare dată de alte 10-12 rubrici diverse, bine documentate, platforme de discuții și de atitudine civică. Tot acest mozaic de perspective de abordare lărgiște orizontul de interes al cititorului și constituie contribuții la istoria culturii românești contemporane.

Aceste exemple minime exemplifică rolul revistei ca tribună de dezbatere a tuturor problemelor teoretice și aplicate ale Bibliotecii în genere și, mai ales, a celor interne, de organizare și serviciu în ajuto-

rul **cititorilor** (un editorial e astfel intitulat: *Grija de cei ce citesc* (2010/1), pentru că orice bibliotecă publică există atât timp, cât are cititori. Altfel, biblioteca ar deveni colecție muzeală, ale cărei funcții sunt diferite ca gestionare și destinație.

Însă profilul publicației este amplificat prin crearea unui cerc larg de prieteni ai Bibliotecii (implicit, ai revistei), pentru că pe lângă specialiștii din domeniul celor două discipline, mulți dintre colaboratorii ei fuseseră la început doar fideli cititori ai bibliotecii și deveniseră „prieteni ai casei”. Biblioteca este Instituția care s-a metamorfozat, la Chișinău, într-un liman protector pentru instruirea cititorilor și depășirea propriilor sale limite. Și bibliotecarii recunosc propriile lor progrese, *Arta de a scrie pentru cititori* s-a transformat din îndemn (2007/4) în realitate. Colaboratorii revistei sunt, în primul rând, bibliotecarii! Revista

a crescut ca viteazul din poveste, într-un an cât alții în șapte, și își sporește constant numărul de colaboratori.

Nu în ultimul rând, din punctul de vedere al tehnicii redacționale, revista respectă normativele contemporane: apare cu regularitate de invidiat de patru ori pe an, Consiliul științific – cu membri din cinci țări – supervizează studiile publicate, formularea titlurilor se face în trei limbi, există *Abstracts* și, prin atenția pentru detaliile tehnice, fiecare exemplar furnizează toate datele pentru cunoașterea istoriei ei (printre altele, consemnează numărul volumului, și, astfel, aflăm că avem în mână a 42-a apariție). Designul copertei, realizat de Valeriu Herța, o face remarcată și atractivă.

Dacă acum sărbătorim un lustru (iubit de numerologia strămoșilor noștri latini) al revistei, rămânem în așteptarea celui de-al 50-lea volum, pentru a sărbători un jubileu.

КУЛЬТУРНАЯ ЭНЦИКЛОПЕДИЯ МОЛДОВЫ

*Дину УРСУ,
профессор Одесского университета*

Несколько лет назад судьба подарила мне удовольствие познакомиться с периодическим изданием, о котором прежде не имел представления. Экземпляр *БиблиоПолиса* (№ 1 за 2008 год) мне привез известный общественный деятель и односельчанин доктор Василе Шоймару, посетивший Одессу, когда собирал материал для своего прекрасного фотоальбома *României din jurul României în imagini*. Прочитав журнал «от корки до корки», я понял, что приобрел себе умного, эрудированного друга и советника. Вспомнил, как находясь в Африке купил у букиниста небольшую по формату книгу на итальянском языке под названием *Piccola enciclopedia del cinema*. Здесь я обнаружил так мно-

го сведений о мировом киноискусстве, каких трудно отыскать даже в толстых фолиантах. Итальянские авторы сумели так сжать информацию, что словам стало тесно, а мыслям просторно. Этот вывод полностью относится и к нашему юбилею.

Десять лет существования и срок выпущенных томов – это плоды гигантского труда и ежедневных забот коллектива сотрудников Муниципальной библиотеки им. Б.П. Хашдеу, сплотившихся вокруг ее директора доктора Лидии Куликовски и главного редактора Влада Похилэ. Именно благодаря их неустанным стараниям *БиблиоПолис* из маленького информационного листка превратился сегодня в авторитетное

издание, в подлинную культурную энциклопедию страны. «Город книг» – так можно перевести древнегреческое название журнала – это, конечно, Кишинэу. Столица небольшого государства имеет достойный книговедческий печатный орган, какого, наверняка, нет и во многих других, более крупных и богатых странах. Как и город, журнал с каждым годом растет, хорошеет, улучшается его полиграфия и дизайн, добавляются рубрики, повышается авторитет как внутри страны, так и за ее рубежом. Если внимательно посмотреть на состав научного совета, на авторский коллектив, то можно придти в изумление: здесь представлены все культурные силы Молдовы – знатоки библиотековедения, библиографии и книжного дела, маститые ученые академики и профессора, учителя, писатели, студенты и школьники, рабочие и крестьяне – любители книги. На страницы журнала они пришли из разных городов и сел Молдовы, из других стран – США и Канады, Румынии и Франции, Латвии и Украины. Пришли со своими статьями, очерками, заметками, рецензиями по самым различным сюжетам, но все материалы сфокусированы на книге, главном носителе культурного

наследия, и на библиотеке, где книга нашла свое вечное пристанище.

Я мог бы еще многое сказать приятного юбиляру, но жанр поздравления обязывает к лаконичности, поэтому ограничусь последней мыслью. Ее, эту идею, я хочу особенно акцентировать. Я имею в виду ценностную, аксиологическую ориентацию творцов журнала, издателей и авторов. Все они настоящие патриоты, их сочинения, большие и малые, научные или публицистические, – все проникнуты горячей любовью к нашей многострадальной Родине, желанием сделать ее процветающим и демократическим европейским государством, нести в массы читателей идеалы христианской морали, идеалы правды, добра, национального достоинства.

Еще раз от всей души желаю коллективу редакции творческих успехов и долгих лет жизни. Если сказать на свойственном Одессе морском жаргоне, то наш юбиляр еще юнга. Пусть же он смело продолжит свое плавание в бурном информационном море. Пусть его паруса наполнит попутный ветер, а под килем будут семь футов глубины.

Good luck!

Одесса,
5 февраля 2012

O REVISTĂ CA O BIBLIOTECĂ...

Nicolae DABIJA

După război, în Basarabia au fost închi-se aproape toate bisericile. Fuseseră lăsate doar câteva situate pe traseul turiștilor, ca străinii să vadă că în URSS „credința nu e interzisă”.

Și atunci oamenii, în lipsa unor lăcașe în care să se roage, au găsit drumul spre biblioteci. Acolo s-au mutat credincioșii. Biblioteca devenise biserică.

Mi-aduc și-acum aminte de duminicile când biblioteca foia de lume. Oamenii veneau să aducă volumele citite, dar și să ia altele. Să facă un schimb de păreri despre cărți și lume.

Generația noastră, flămândă și desculță, a crescut între acele cărți. Ele ne-au ajutat să supraviețuim. Cărțile scrise de Eminescu, Creangă, Hasdeu, Russo, Alec-

sandri, Trifan Baltă... Un unchi al meu, Tudor Dabija, de profesie prășitor, și cumnatul poetului Pavel Boțu, Tudor Cobzac, de meserie cioban, erau cititori fanatici. Duminicile stătea tot satul ciucure în jurul lor și ei povesteau cărți. Nu-mi imaginez azi ca tot satul nostru să citească așa cum o făcea atunci, *Harap-Alb, Nicoară Potcoavă, Cântarea României*... Cădeau foile din cărți, multe erau cu copertele lipsă: ce cărți vesele, spre deosebire de multe dintre cărțile triste de azi, pe care nu le deschide nimeni. Pe alocuri cititorii deveneau și autori. Citisem pe atunci povestirea *Taras Bulba*, cu câteva file anexate la sfârșit scrise de mână – cele tipărite dispăuseră în urma unor lecturi, – care încheiau cu totul altfel povestirea lui Nikolai Gogol, și atunci când am povestit la școală un cu totul alt deznodământ, optimist, profesorul de la școala din satul vecin, unde-mi făceam studiile, m-a sancționat cu o notă rea. Era improvizația unui consătean / unei consătence, care-mi plăcuse mai mult de-

cât așa cum își terminase cartea scriitorul rus...

Revista *BiblioPolis* mi-amintește de bibliotecă din copilărie. Intru de fiecare dată în ea ca într-o chilie, în care să mă rog de unul singur. Sau ca într-o catedrală a cărții, în care să spunem, împreună cu alte zeci și sute de împătimiți ai cărții, rugăciuni (orice filă tipărită are aer de rugă scrisă cu alte cuvinte) și în care – precum consătenii mei, ciobani – să facem un schimb de impresii.

Vlad Pohlă, cărturarul, și Lidia Kulikovski, cărturărița, au reușit să facă în zece ani din *BiblioPolis* o revistă a revistelor. În lipsa unei reviste-carte în Republica Moldova, *BiblioPolis* este cea revistă de cultură, de minte și literatură tot mai necesară.

Când o deschid, am impresia că pătrund în bibliotecă din copilăria mea, ca să-i întreb pe consătenii mei, habotnicii cititori de cărți, ce-au mai citit, și ei să-mi răspundă.

Mulțumesc!

O REVISTĂ INTELIGENTĂ, PENTRU OAMENI INTELIGENȚI

*Ninela CARANFIL,
Artistă a Poporului, actriță la Teatrul Național „Mihai Eminescu”;
prietenă devotată a BM „B.P. Hasdeu” și a revistei „BiblioPolis”*

Scriu despre revista *BiblioPolis* cu drag, dar și cu un subliniat simț al răspunderii.

Cu drag, pentru că fiind o publicație a bibliotecarilor, *BiblioPolis* este, în egală măsură, și revista mea: aici mi-au fost publicate mai multe articole și interviuri; aici, cel mai generos, au fost prezentate cărțile și CD-urile mele, ca să nu mai spun că revista BM „B.P. Hasdeu” a reflectat evenimente culturale la care am fost implicată. Profit de ocazie pentru a mulțumi, și pe această cale, redacției *BiblioPolis*, conducerii BM, pentru atenția, grija, afecțiunea cu care

mă tratează. Să știți că aceste sentimente (care sunt perfect reciproce!) îmi dau noi puteri, mă fac să muncesc mai mult și mai inspirat!

Dar, trebuie să scriu și cu un sentiment al responsabilității despre *BiblioPolis* din câteva motive. În primul rând, pentru că, ori de câte ori am avut ocazia, mi-am expus opinia despre revistă – și aceste păreri ale mele au fost întotdeauna diferite, dar cu un numitor comun: aveți o revistă deosebită, concepută și realizată la un înalt nivel intelectual, din care motiv, devine o

lectură plăcută și pasionantă pentru intelectuali (care, aici, la Chișinău, la drept vorbind, nu prea sunt răsfățați cu asemenea publicații). Iar intelectualii necesită, merită, o atitudine aparte, serioasă, marcată de acel simț al răspunderii la care mă refer.

...Am scris mai sus: AVEȚI (o revistă...) și îmi dau seama că am greșit! – trebuia să spun: AVEM! Doar *BiblioPolis* m-a cucerit definitiv, a intrat foarte temeinic în viața mea, vă rog să mă credeți, dacă întru într-un nou anotimp și nu răsfoiesc un număr nou al revistei Dvs. (noastre!), mă gândesc că se întâmplă ceva... că ceva nu e bine... că îmi lipsește ceva... și această senzație mă părăsește abia după ce intru în posesia unui număr nou pe care, de regulă, îl citesc în noaptea zilei când îl primesc, revenind însă obligatoriu, la unele articole, în zilele următoare.

În *BiblioPolis* nu sunt articole „de mână a doua”, toate sunt importante, valoroase, pline de conținut – atâta doar că ele vizează profesii, categorii sociale diferite. Personal, citesc și unele articole de pură specialitate, strict bibliologice – mai ales pe cele scrise de dna Lidia Kulikovski, deoarece, admirând-o, vreau să știu care sunt preocupările, interesele, frământările Domniei Sale. Poate nu înțeleg chiar totul, dar de una îmi dau prea bine seama: Lidia Kulikovski trăiește respirând aerul profesiei așezate, aerul din care își alimentează viața colega Domniei Sale, dar și noi, cititorii, beneficiarii Bibliotecii Municipale, cu excelenta sa rețea de carte românească și universală.

Citind *BiblioPolis*, eu simt că devin mai bogată spiritual. Dacă s-ar aduna materialele aniversare sau de cinstire a memoriei unor personalități notorii ale literaturii, artei, culturii – acele articole, care apar în revistă număr de număr – din ele s-ar face o captivantă și extrem de utilă minieniclopedie. Deși citesc cu regularitate mai multe ziare și reviste din Chișinău, mențio-

nez că anume în *BiblioPolis* am descoperit niște texte inedite pentru mine, care, ulterior, au devenit niște „manifeste” culturale și morale – nu numai pentru mine, dar și pentru numeroși prieteni, colegi, oameni dragi, apropiați sau, pur și simplu, oameni cunoscuți, pe care am vrut să-i bucur cu revelația unor lecturi deosebite. Poate cineva crede că această aserțiune a mea este un „compliment aniversar” făcut echipei *BiblioPolis*? Ba bine că nu! Și, drept dovadă, voi aminti, cel puțin două texte din categoria celor despre care am vorbit mai sus. Astfel, cu mulți ani în urmă... (iată că se poate spune așa ceva și despre *BiblioPolis*!), am depistat în revista noastră un testament al lui Gabriel García Márquez... Îl mai citesc și acum, din când în când, îl citesc și alții cărora le-am dăruit textul xerocopiât, de aceea nu e nicio problemă să amintesc și titlul lui: *Păpușa de cârpă*...

Al doilea text descoperit în *BiblioPolis* se numește *Puterea credinței* și a fost scris de marele Liviu Rebreanu prin 1923. Lectura lui m-a impresionat atât de mult încât, într-o fază, l-am învățat pe din afară, apoi, spre neuitare obștească, l-am inclus ca un fel de cuvânt introductiv pe plicul CD-ului meu *Rugă*, cu *Psalmii* lui David. Nu cred că ar exista un text mai potrivit pentru un asemenea CD. Poate vă amintiți și Dvs. de această minunată tabletă, de aceste reflecții extrem de tulburătoare privind Credința noastră și imposibilitatea ei de a nu învinge în noi, în lumea aceasta?! Mă bucur! Și simt cum îmi bate inima mai puternic...

...Inclusiv, cu gândul la cei care fac o revistă superbă, care a ajuns, iată, la primul deceniu de existență. Ce pot dori, acum, *BiblioPolis*-ului alta decât multe alte decenii înainte, la același nivel al inteligenței, profesionalismului, demnității umane și naționale – fără de care, parafrazând spusa de aur din Sfânta Scriptură –, cu adevărat, nimic nu e, dar nici nu ne-ar trebui...

BIBLIOPOLIS: MAJORAT LA... 10 ANI

(Fragmente de amintiri din copilăria mea de publicist)

*Vasile ȘOIMARU,
de 63 de ani, membru al Uniunii Scriitorilor de trei luni*

...A mâinii modeste mea până de publicist am învățat la cele trei academii, pe care le-am absolvit cu frecvența redusă în ultimele două decenii: *Mesagerul*, *Timpul*, ***BiblioPolis***, prima și ultima fiind conduse de dascălul de jurnalism și redactorul Vlad Pohilă. Este adevărat că am trecut cursuri de perfecționare și la alte publicații, în primul rând, la *Literatura și arta*, dar licența și masteratul le-am luat la academiile pohlene, prin el ajungând pe neobservate în captivitate și la șefa întregii gospodării a *BiblioPolis*-ului și a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, la unica româncă veritabilă cu trei de K(apa!) rusești din Basarabia românească, harnica *furnică* intelectuală Lidia Kulikovski, director general al BM. (Cât de mult avea de câștigat cultura noastră națională dacă înalții demnitari ai acestui stat ar fi avut minte să-i încredințeze acestei vrednice L.K. administrarea culturii din acest stat, câte fapte frumoase s-ar fi întâmplat în cultura noastră națională în ultimele două decenii!...).

În scurt timp, însă m-am convins, că nu numai acești doi frunțași fac revista. E de neînchipuit apariția ei trimestrială fără: talentul organizatoric și ochiul magic de stilistă al Genevei Scobioală; fără cronicile de la manifestările culturale ale lui Valeriu Rață sau fără recenziile lui tot mai bine încheiate și argumentate; fără ținuta grafică a revistei, asigurată de profesionistul în domeniu Valeriu Herța; fără implicarea excelentă a tipografilor de la *BONS OFFICES* din Chișinău etc.

...Nu-i o glumă că, de când l-am cunoscut pe Vlad Pohilă, l-am tot urmat (pe baze obștești) la toate publicațiile pe care le-a

redactat: *Mesagerul*, *Limba Română*, *BiblioPolis*, *Calendarul Național*... Ele toate, și cu concursul lui Vl. Pohilă, au devenit veritabile publicații de cultură, care fac cultură și propagă valorile naționale și cultura autentică românească și nu numai în R. Moldova, în primul rând, fiind o publicație metodică pentru întreaga breaslă a celor câteva mii de Bibliotecari (majusculă binemeritată!) chișinăuieni și din toată R. Moldova. Am fost martorul copilăriei acestei publicații, care nici n-am observat cât de repede s-a maturizat, azi atingând vârsta majoratului la doar... 10 ani! Dar nu numai martor am fost. Am participat cu texte scrise de mine, de alți autori de pe diferite meridiane ale mapamondului, cu fotografii de la zecile de manifestări culturale organizate de BM. Cu *BiblioPolis* am călătorit și cu plăcere, dar și cu mândrie, am prezentat-o peste tot în lume unde am ajuns în căutarea consăngenilor noștri: în aproape toate cele 40 de județe ale României de azi, precum și în cele 13 județe istorice, care făceau parte din România interbelică, de până la marele rapt al celor doi criminali fasciști: comunistul Iosif Stalin-Djugașvili și socialistul Adolf Hitler-Schicklgruber; la românii sedentari din Bulgaria, Serbia, R. Macedonia, Croația, Slovenia, Grecia, Albania, Ungaria, Slovacia, Cehia, Polonia, Maramureșul istoric, la cei de dincolo de Nistru, de Bug și din Caucazul de Nord, la cei din Italia, Austria, Estonia, Letonia, Lituania, Kazahstan, Canada, SUA... Și am făcut aceste activități nu pentru că *BiblioPolis*-ul mi-a promovat cărțile și lucrările publicistice din ultimii ani, nu pentru că unii colaboratori interni și externi ai revistei au pus umărul la edificarea

unei *Biobibliografii* nesperate de mine, ci pentru că bibliotecarii cu cele mai mici salarii fac pentru cultura noastră infinit mai mult decât fac cei cu venituri de milioane, dar săraci cu duhul... Cei din urmă nici măcar nu se ostenesc să învețe limba oficială a statului pe care îl reprezintă, a statului care le-a creat condiții nemeritate și nesperate de ei pentru a se îmbogăți, limba oficială care e și limba maternă a majorității bibliotecarilor din acest stat. Bibliotecarii

care-și dau bine seama că doar cultura va salva economia și națiunea!

...Și voi continua această colaborare până... în pânzele albe, atâta timp cât V.I.P.(ohilă) și Doamna cu trei de K(apa) vor lucra sârguincios la *BiblioPolis*, și cât breasla bibliotecarilor se va ține de fapte bune în interesul Națiunii. Îi voi urma și la alte publicații și locuri de muncă dacă va fi cazul...

19 martie 2012

BIBLIOPOLIS SUB RESPONSABILITATEA PRIMEI ANIVERSĂRI DIN DOUĂ CIFRE

Vera OSOIANU,
director adjunct, BNRM

Printre publicațiile de specialitate, aflate în prim-planul domeniului biblioteconomie și știința informării, promovând noul, reflectând mișcarea de idei în domeniu la nivel național și internațional, difuzând experiențe și practici de calitate care permit cititorilor să se țină pe valul nou al schimbărilor, revista *BiblioPolis* ocupă un loc deosebit. Pe parcursul celor zece ani de la apariție *BiblioPolis* a avut un impact aparte asupra comunității bibliotece din Republica Moldova, ajutând profesioniștii domeniului să-și facă mai bine meseria, răspândind cele mai bune practici și politici biblioteconomice, continuând tradițiile de durată, de promovare a noutăților profesiei, a experienței avansate de activitate a bibliotecilor din țară și de peste hotare, declanșând dezbateri pe probleme de mare actualitate privind activitatea bibliotecară.

Cei care au urmărit constant toate volumele revistei au făcut o școală veritabilă de biblioteconomie, dar și de cultură generală, pentru că revista a ținut pulsul timpului și a prezentat, chiar de la început,

judecății profesioniștilor domeniului tot ce este mai nou și actual pentru ei.

Vorbim mult în ultimul timp despre schimbare: a bibliotecii, a profesiei, a bibliotecarului, a resurselor infodocumentare etc. Revista se manifestă și în acest sens ca vector și promotor puternic al schimbării în toate dimensiunile ei și acesta este cel mai mare merit pe care îl poate avea într-un domeniu al cărui reprezentanți sunt considerați conservatori prin excelență.

În ultimul timp mă prind, tot mai frecvent, măsurându-mi convingerile și ideile cu cele care răzbat din diverse materiale publicate în literatura de specialitate, inclusiv în revista *BiblioPolis*, și mă bucur când în varii materiale publicate aici găsesc confirmarea propriilor convingeri și idei. La începutul lunii septembrie alegem ca generic pentru reuniunea 2011 CoDiBiP tema ***Bibliotecarul modern: între perpetuarea tradițiilor și acceptarea necondiționată a schimbărilor***. Am renunțat însă la această formulare a temei, fiind de acord cu părerea colegilor mei de la BNRM că sunt prea categorică, deși cred sincer că

nu putem vorbi la nesfârșit despre schimbare fără a face și pași concreți și încă foarte vizibili în acest sens. Însă, la mijlocul lunii octombrie, a apărut revista *BiblioPolis* și printre multiplele articole inserate l-am remarcat imediat pe cel semnat de doamna Lidia Kulikovski **Schimbarea nu este o oportunitate, schimbarea este o obligație**, articol care reprezintă o reflecție excelentă a cărții domnului Ion Stoica **Sensul schimbării în universul infodocumentar**, carte care, deși emană suficient optimism pentru viitorul domeniului nostru de activitate, lansează și ideea că „apocalipsa intelectuală nu poate fi închipuită decât ca o lume fără biblioteci”, o avertizare foarte fină, dar cu o bătaie foarte lungă și cei care au ochi de văzut și urechi de auzit vor înțelege că nu ne putem juca la infinit cu fenomenul schimbării fără a întreprinde, în esență, nimic.

M-am bucurat sincer de această coincidență în gândire și m-am convins încă o dată că publicațiile de specialitate au un rol enorm în înfăptuirea schimbării fără de care vom rămâne încă multă vreme locului, adică mult în urma colegilor bibliotecari din alte țări care au prins valul și vântul prielnic schimbărilor prilejuite de modernizarea tehnologiilor, implementarea acestora în activitatea bibliotecilor și profită din plin de aceste oportunități. Revista *BiblioPolis* a prins și ea acest fir, promovându-l constant, grăbind prin aceasta schimbarea și „turnând lumină” peste capetele cititorilor săi.

În ritmul pe care îl ține deja de mai multă vreme, *BiblioPolis* are toate șansele să accelereze schimbarea bibliotecilor noastre și mai mult, pentru că nu ne mai face cinste statornicia care cădea bine, dar în alt secol și poate în alte condiții și înțeles. „Iar noi locului ne ținem, / Cum am fost, așa rămânem”, aceste versuri nu mai pot fi despre noi. A venit timpul să ne rupem de această vrajă frumoasă și li-

niștitoare, în alt context, și să ne mișcăm, să ne schimbăm, să avansăm, să învățăm, pentru a face față provocărilor vremii și a putea ajuta utilizatorii fără de care viitorul unei biblioteci este de neconceput. În condițiile când totul se schimbă atât de rapid această statornicie nu ne mai poate face mândri de condiția noastră. Acum chiar suntem obligați să ne schimbăm și cu cât mai repede cu atât mai bine pentru noi, pentru profesie și pentru utilizatorii care vor rămâne în toți anii care vin rațiunea de existență a bibliotecii.

Revista *BiblioPolis* are tot potențialul necesar pentru a făuri punțile pe care poate fi înfăptuită schimbarea și cititorilor revistei nu le rămâne decât să învețe a le străbate cu folos.

Tandemul Lidia Kulikovski – Vlad Pohlă s-a dovedit a fi unul foarte fericit și sub această dublă baghetă revista a crescut de la număr la număr, calitativ și valoric. În ultimii ani am avut o colaborare frumoasă cu *BiblioPolis*, motiv pentru care adresez cuvinte de recunoștință prim-mergătorilor ei, dar și un cuvânt aparte domnului redactor-șef, Vlad Pohlă. Relațiile mele cu dirigitorii revistei s-au consumat în special prin comunicarea cu Domnia Sa și cultura unui dialog deosebit a fost cea care a dominat mereu această comunicare. Discuțiile pe marginea materialelor prezentate întotdeauna au lăsat impresia unei înțelegeri absolute, ca să nu mai vorbim de valoarea adăugată fiecărui material publicat, grație culturii lingvistice deosebite care-l caracterizează.

Folosesc și acest frumos moment aniversar pentru a exprima toată gratitudinea echipei revistei *BiblioPolis*, tuturor celor care-și pun umărul, inteligența, pregătirea profesională spre înnobilarea acestei publicații, deosebit de importante pentru domeniul bibliotecar, și a le ura mulți ani, sănătate, succese și realizări deosebite spre binele slujitorilor profesiei noastre.

O REVISTĂ CA UN ANTIDOT ÎMPOTRIVA PRĂFUIRII CĂRȚILOR

Tamara GORINCIOI

Într-un mileniu al controverselor, când se pare că bibliotecile interesează prea puțină lume, iar profesia de bibliotecar e considerată de unii ca perimată, prestigioasa revistă de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*, vine să ne confirme tocmai contrariul: „*Nu este alta nici mai frumoasă, nici mai cu folos în toată viața omului zăbavă, decât cetitul cărților*”. Vom menționa din capul locului că apariția acestei reviste este un proiect ambițios, inițiat de mereu inspirata și distinsa specialistă în bibliologie, conf. univ. dr. Lidia Kilikovski, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, cea care, în anii următori – până în prezent, dar și în viitor! – asigură demersul științific, de specialitate al *BiblioPolis*-ului. Or, într-o epocă când mass-media de la noi, politizată la maximum, ne servesc doar comentarii teleghidate cu subiecte de partizanat și mai rar despre biblioteci ca importante instituții culturale, într-o criză a spiritualității și a pandemiei morale, se pare că cineva din umbră contribuie la îndepărtarea omului de litera cărții. Ei bine, la BM „B.P. Hasdeu” cartea este ferită de prăfuire.

Acest miracol se datorează și revistei de profil, care pe parcursul celor zece ani de activitate nu numai că și-a schimbat miraculos aspectul editorial și numărul de pagini – dar a devenit una dintre cele mai importante reviste cu tentă culturală și informațională, ce ia în vizor fenomenul și rolul bibliotecii, al cărții, al lecturii în luptă cu ignoranța și incultura. Revista a prins vervă și a crescut odată cu venirea în fruntea de redactor-șef al cunoscutului lingvist, publicist și om al cărții, Vlad Pohilă, care i-a adus un suflu nou prin diversi-

tatea subiectelor, viziunea modernă a profesiei de bibliotecar și imnelor, din număr în număr, dedicate Cărții și Lecturii. În cele circa 40 de editoriale ale lui Vlad Pohilă, deși au, în fond, același subiect, autorul lor de fiecare dată cucerește și frapează prin ineditul și pledoaria pentru Carte ca „un leac pentru suflet”, „un profesor tăcut”, „un etalon al culturii” sau un „măsurarior al civilizației”. Dacă ar fi să parcurgi doar câteva editoriale din revistă printre care *Suntem o parte a Galaxiei Gutenberg, Biblioteca văzută din interior, Apărarea bibliotecii, Ce-i de făcut în societatea cunoașterii?, Cel mai bun cadou, oricând, oriunde – cartea, Arta de a scrie pentru cititori*, reflecțiile și sugestiile aduse de autor denotă un spirit de cercetător și de mare împătimit al unei lumi miraculoase și încă puțin studiate.

Referindu-se la una dintre cele mai importante lăcașuri de cultură, dacă nu chiar singurul, care a asigurat formația intelectuală a omului din toate timpurile și spațiile geografice, editorialistul de la *BiblioPolis* ne mărturisește că deși noțiunea de bibliotecar a căpătat în ultimele decenii conotații peiorative, depreciative, cartea, „profesorul tăcut”, care pentru noi, românii basarabeni, a întruchipat lumina sfântă, purtătoare de credință și neam, cu certitudine va purta acest blazon și peste veacuri. Chiar dacă astăzi, într-o societate consumeristă, informațională, în care au fost proliferate kitsch-urile și au fost prezentate forme alterate, s-ar crede că ele, cărțile, și-au diminuat rolul său.

În editorialul din nr. 4/2011 al revistei, Vlad Pohilă face un studiu lapidar asupra revistelor de biblioteconomie din lume,

calificând *BiblioPolis*-ul „o picătură în marea informațională”. O altă fațetă a revistei rezidă atât în publicarea unor studii și cercetări, cât și în deschiderea largă spre cititori, spiritul cu adevărat democratic ce domnește aici în elaborarea sumarului, care se conturează pe texte ale autorilor din cadrul BM, dar și ale celor externi. Poate că anume deschiderea largă către cititori, publicarea unor recenzii de carte, a unor comemorări sau interviuri cu personalități notorii ale neamului românesc oferă revistei un statut special de publicație de cultură, în armonie perfectă cu cel de biblioteconomie și științe ale informării. Succesul revistei se datorează, în mare parte, atât colegiului de redacție și consiliului științific (Lidia Kulikovski, Tatiana Coșeriu, Ludmila Pânzaru, Nelly Țurcan ș.a.), cât și „echipei din interior”, care contribuie cu mult profesionalism la editarea și alcătuirea sumarului, printre care țin să amintesc de Genoveva Scobioală, șef Departament marketing și „ochiul de veghe” sau „capul limpede” ale revistei, Tatiana Borodatii și Valeriu Rață (secretariat), împătimiți de carte și biblioteconomie, sociabili și deschiși spre comunicare și colaborare.

În același editorial, Vlad Pohilă se întreba cum va fi *BiblioPolis*-ul în următorii ani. Cu siguranță va fi o revistă populară în cele mai diverse cercuri intelectuale sau studențești de la noi, pentru că în ciuda diversificării suporturilor și a mijloacelor de informare, cartea nu va înceta să existe și să prezinte același interes cultural, izvorât din sufletul ființei umane. Săliile de lectură arhipline ale BM „B.P. Hasdeu” și ale filialelor sale, constituie un argument în plus că Măria Sa Cartea are tot mai mulți adepți și prieteni. Chiar dacă mai trăim vremuri triste, când cartea

este ignorată de unii suspuși, iar bibliotecarii mai au un statut de cenușăreasă. Dacă e să facem o retrospectivă în timp, cei mai renumiți scriitori din literatura universală s-au implicat în viața bibliotecii, fiind bibliotecari, începând de la J.L. Borges la D. Hume, Anatole France, August Strindberg, Benjamin Franklin, B.P. Hasdeu, Mihai Eminescu, Nicolae Iorga, St. O. Iosif, G. Călinescu, Lucian Blaga, Nora Iuga etc. Această listă am putea-o lesne continua cu scriitorul și cărturarul Vlad Pohilă, care și-a făcut din carte un cult și a acceptat să conducă o revistă de biblioteconomie și științe ale informării cu riscul de a fi ironizat de unii preinși corifei autohtoni ai condeiului. Pasiunea sa pentru carte poate fi asemuită într-un fel cu ardoarea și iubirea mistică a bibliofilului și bibliotecarului Mihai Eminescu, care radia de fericire atunci când cumpăra din ultimii bani o carte sau descoperea un manuscris. Această radiere și imensă bucurie o simt de fiecare dată când Vlad Pohilă lansează la BM „B.P. Hasdeu” un nou număr al revistei *BiblioPolis* sau vorbește despre o carte veche sau un manuscris prețios, păstrătoare/păstrător al filonului autentic de spiritualitate și cultură românească.

La aniversarea unui prieten, a unui om apropiat îi dorești din suflet mulți ani înainte, prosperitate și rezistență. Aceste cuvinte s-ar potrivi și revistei *BiblioPolis*, echipei care îi redă viață și blazon de distincție printre alte publicații din spațiul românesc. Ca un antidot împotriva prăfuirii cărților și a hibernării spirituale și ca o reabilitare a noțiunilor de *biblioteca*, *bibliotecar*, *carte*, *lectură* ș.a. noțiuni cu impact decisiv în existența noastră sau – cum a menționat dna dr. Lidia Kulikovski într-o carte a dumneaei – fenomene care ne oferă o șansă sigură de a dăinui.

ZECE ANI ȘI O PRIETENIE DE SUFLET CU BIBLIOPOLIS...

Am ajuns la vârsta când lecturile și scrierile sunt aproape unicele mele bucurii, asupra cărora zăbovesc. Aș spune că ele sunt un țărm la care dorești să revii, la capătul căruia poți aduna bucurie, satisfacție sufletească. Dar și informație despre cărți noi, scriitori, oameni de artă. Cea mai diversă, dar și mai veridică informație despre toate acestea o poți afla citind revista *BiblioPolis*. O revistă care mi-a devenit o prietenă adevărată. În această tranziție fără sfârșit e greu să găsești o publicație care ar putea să-ți aducă noi informații despre acei care, în pofida tuturor greutăților, activează, descoperă nume noi, adevăruri din viața omului de creație, subtilități emoționante ce ne apropie de oameni, lucruri pe care nu le cunoaștem. Nu uită revista nici de cei care au plecat sau pleacă dintre noi...

Revista *BiblioPolis* este una dintre cele care-și clădește adevărul în cuvânt, sperând că toată informația despre oamenii scrisului, oamenii cuvântului va ajunge la sufletul cititorului. Haina cuvântului are o importanță majoră, să acumuleze informații veridice.

Cunoscându-l pe redactorul-șef al revistei *BiblioPolis* încă de la ziarul *Glasul Națiunii*, din anii '90 ai secolului trecut, am îndrăznit să propun pentru publicare eseurile mele despre cărțile pe care am avut prilejul să le citesc. Primul eseu publicat *Remodelând, „Comedia umană”*, despre pozatorul Dumitru Ciobanu, a fost pentru mine un debut, o deschidere, mai exact, o fereastră spre inimile celor care nu cunosc autorii despre care am așternut câteva pagini. Am rămas plăcut surprinsă când am fost contactată de protagonist, Domnia Sa mulțumindu-mi pentru modesta mea contribuție la elucidarea experienței dumisale de creație. Mai ales că D. Ciobanu este un

scriitor cunoscut, un actor care a intrat în literatură încă în anii '60, perioadă când în Basarabia s-au produs multe schimbări benefice în domeniul culturii.

În nr. 3/2011 *BiblioPolis* a inserat un articol al meu despre Leonida Lari, la care redacția a adăugat un florilegiu din poezia ei. Acest număr de revistă a ajuns la poetă când se afla pe patul suferinței fără leac... Cred că s-a bucurat, omenește, că nu este dată uitării, că este prețuită și adorată...

Revista *BiblioPolis* a devenit în ultimii ani nu numai ochiul și inima intelectualului, dar și mintea societății. Valoarea și prestigiul unei biblioteci este când ea dispune de cele mai valoroase cărți, publicații, atât din trecut, cât și cele actuale. Calitatea și prestigiul acestei reviste constă nu numai în faptul că ea oferă o amplă imagine a întregului proces cultural din spațiul pruto-nistean, dar și în aceea că propune cititorilor, specialiștilor experiența din acest domeniu din alte spații culturale. Prezentarea în revistă a unor importante manifestări culturale, lansări de carte, întâlniri, discuții ne apropie și mai mult de bibliotecile din municipiul Chișinău.

Aș menționa că doamna dr. Lidia Kulikovski, conferențiar universitar, și directorul acestei publicații, împreună cu redactorul-șef, scriitorul Vlad Pohilă, au depus multe eforturi pentru ca revista să ajungă o publicație importantă nu numai pentru Republica Moldova, dar și pentru spațiul cultural românesc. Relațiile cu publicul cititor sunt cele mai importante activități ale bibliotecarilor. Cartea adună în jurul ei oameni de diferite vârste, ea cultivă imaginea și tradițiile unei societăți ce tinde către dezvoltarea umanului. Fiecare carte reprezintă o parte din viața noastră, viața pe care o trăim cu sentimentul că acum, în ora, în

ziua aceasta, se naște miracolul. Lecturând revista *BiblioPolis* ești copleșit de bogăția de informații despre destinele oamenilor, despre lumea neobișnuită a creației.

Este un univers de cultură prin care ne îmbogățim sufletește. Pagină după pagină descoperim personalități din lumea științifică, politică și culturală. Îmi amintesc, cu cât interes, dar și cu câtă plăcere am citit un eseu despre Maria Tănase (autor – Vl. Pohlă). Parcă știam multe despre celebra cântăreață, însă, grație eseului din *BiblioPolis*, parcă am redescoperit-o și am îndrăgit-o și mai puternic pe Măiastra muzicii noastre românești! Personal, ca om cititor, găsesc multe lucruri, informații utile în *BiblioPolis*, revista devenindu-mi pe parcurs de ani un prieten de suflet. Doleanța mea e să nu-și întrerupă activitatea, să nu dispară cum au dispărut multe publicații sub pretextul că economia de piață e în derivă și nu sunt resurse pentru a susține ziarele și revistele. Așadar, în opinia mea, revista

de biblioteconomie și științe ale informării, editată de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău, care apare din anul 2002, iar în serie nouă din 2006, este un organ de cultură fără de care nu ne putem imagina viața și activitatea noastră.

Timp de zece ani Vlad Pohlă și Lidia Kulikovski, împreună cu colectivul redacțional, fac tot posibilul ca revista *BiblioPolis* să-și mărească zona de influență, dar, mai ales, să devină o revistă necesară bibliotecarilor, oamenilor de creație, profesorilor, studenților, liceenilor...

Doresc revistei *BiblioPolis* catarg puternic și vânturi prielnice și de acum înainte. Și mai doresc revistei să ajungă, în fiecare bibliotecă și în fiecare școală din republică. Iar colectivului redacțional – cât mai multe idei, gânduri bune, inspirație și sănătate.

Cu deosebită dragoste,
Liuba-Drăgostița BUJOR
15 ianuarie 2012

BIBLIOPOLIS... ȘI UN REFLEX CONDIȚIONAT (Gând aniversar)

Gheorghe PÂRLEA,
comuna Miroslavești, jud. Iași

Când timpul, nemilosul operator al Trecerii, îmi dăruiește clipe pentru suflet, mă trezesc, într-un gest reflex (consolidat sub presiunea amenințătoare a inamicului deja invocat), întinzând mâna spre modesta-mi bibliotecă. Și stereotipul meu ar trebui să vizeze, logic, cărțile și revistele încă necitite sau cu lectura nefinalizată. Adesea însă nu se întâmplă așa, gestul meu mecanic îndreptându-se spre raftul cu revistele *BiblioPolis*, volume parcurse deja în primele 2-3 zile de la primirea lor consecutivă. „De ce se întâmplă asta?”, ar fi o întrebare firească. Și tot firesc ar fi să și răspund la ea. O voi face mai pe îndelete.

În toamna lui 2005, cu prilejul comemorării „Ceahlăului literaturii române” la Fălticeni, am avut privilegiul întâlnirii (eveniment intermediat, onorant pentru mine, de inimosul dr. Vasile Șoimaru) cu eruditul cărturar de la Chișinău, publicistul și scriitorul Vlad Pohlă. Eu, fiind trăitor pe melea-gurile Profirei Ursachi (mama lui Mihail Sadoveanu) și, implicit, ale îndrăgiților bunici ai inegalabilului prozator, am prezentat atunci, în cadrul manifestărilor omagiale, un text care releva copilăria scriitorului în satul neamurilor sale de la Verșeni. Dl Vlad Pohlă mi-a apreciat modestul demers, cu generozitatea-i caracteristică, și mi-a făcut

cunoscută intenția sa de a-mi insera textul în revista *BiblioPolis*, ceea ce s-a și împlinit. De aici încolo, *BiblioPolis*-ul capătă istorie și în viața anonimului dascăl de școală rurală de pe Valea Moldovei, locul unde cronicarul știe că Dragoș-Vodă a ucis bourul cel legendar.

Mulți gânditori celebri, chiar și cei ale căror domenii de studiu țin de universul material, pun întâmplarea (coincidența) pe seama Creatorului. Albert Einstein, spre exemplu, considera coincidența ca fiind „modul de a se manifesta în Lume al lui Dumnezeu”. Iată deci întâmplarea (una dintre cele ce m-au ales ca privilegiat) care avea să mă lege sufletește de revista *BiblioPolis* și de merituozii ei artizani, cunoscuți sau necunoscuți de săteanul de la Mirosllovești, exponentul categoriei cititorilor „de margine” (margine cognitivă, nu teritorială) care poate fi atinsă de conținuturile elevate ale revistei de biblioteconomie și științe ale informării, publicație editată de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a celei de-a doua metropole a românității.

De atunci, din 2005, prin intermediul notoriului pelerin prin româniea „din jurul României”, universitarul și scriitorul – recent recunoscut în breaslă – Vasile Șoimaru, de câteva ori chiar prin aportul direct al generosului redactor-șef, în medie două numere dintre cele patru anuale ale *BiblioPolis*-ului ajung în patrimoniul personal sau/și în cel al Bibliotecii Comunale Mirosllovești (secțiunea „Carte basarabeană”). De atunci mă consider răsfățatul acestui produs cultural, girat în ultimii ani (prin Consiliul științific) de distinșii academicieni Mihai Cimpoi și Nicolae Dabija și desăvârșit prin contribuția dedicată a doamnei conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, directorul publicației, și a celui ce i se dăruiește revistei cu o energie demnă de superlativul absolut – oricine știe revista poate anticipa că e vorba de dl Vlad Pohlă, redactorul-șef.

Apoi, faptul că printre autorii articolelor – respectabili profesioniști ai conde-

ului, cei care dau substanță de calitate și consistență de conținut (în ultimii doi-trei ani revista conține între 140-180 de pagini) impresionantelor volume *BiblioPolis* – se întâmplă să rătăcesc și eu, cu sincerele mele aprecieri asupra faptelor vrednice la care am avut doar calitatea de martor, a sporit (în notă subiectivă) atașamentul meu față de publicația care, încet-încet, iată, iese din „copilăria” ei calendaristică.

Dar oare, în fapt, *BiblioPolis*-ul a avut copilărie? Categorical, nu! (deși eu sunt ultimul dintre cei cu abilități în a face asemenea aprecieri), căci revista Bibliotecii Municipale „B.P. Hașdeu” s-a născut... matură. Sau, cel puțin, revista *BiblioPolis* din faza începuturilor sale s-a manifestat precum un copil precoce, superdotat. Ea nu putea trece printr-o fază a inocenței, știut fiind că „părinții” săi aveau experiențe superioare în astfel de împliniri culturale. Dumnealor le-a trebuit în plus doar aportul procesatorilor tehnici, a tipografilor, a celor care modelează „ambalajul” produsului (felicitări autorului copertelor!), ca apoi opera / fondul urmând numai să umple forma. Și simbioza a fost fericită, atingând o culme remarcabilă în ultimii ani, spre a încununa deceniul aniversar.

Și încă un stimul „pavlovian” care mi-a indus reflexul legat de publicația aniversată. Revista *BiblioPolis* e un vehicul al informației de specialitate în știința biblioteconomiei, dar, în mare măsură, și un vehicul al culturii, în ampla varietate și diversitate a domeniilor acesteia. Redactorul-șef al valoroasei publicații își consideră revista căreia-i dă viață din propria-i sevă umană ca fiind „o picătură în Marea Informațională”, recurgând la o metaforă care vizează un raport cantitativ. Însă, „picătura” pe care o reprezintă *BiblioPolis*-ul e o picătură de „apă vie” sau de „apă grea” – esența energiei –, căci conținuturile revistei, veritabile surse bibliografice pentru tematici de interes general și/sau specializat, au autori, după modesta mea apreciere, de cea mai înaltă competență. Iată deci o altă

motivație (de data asta, dezbrăcată de un anume subiectivism) pentru a folosi volumele *BiblioPolis*, într-un gest reflex, în orice împrejurare în care am nevoie de un adaos de cunoaștere, de o certitudine.

Și nu în ultimul rând, *BiblioPolis* e revista în care îi întâlnesc, spiritual, pe câțiva remarcabili intelectuali chișinăuieni pe care i-am îndrăgit (pe unii având onoarea să-i și cunoscut direct) prin textele lor deosebit de hrănitoare pentru minte și suflet, deosebit de folositoare cititorului comun care se străduiește mereu să risipească ceața din juru-i, care caută (încă mai caută!) sensurile vieții, care încearcă să urmeze făgașul / matricea Neamului său, care caută modele. Prin acești cărturari basarabeni – în ale căror demersuri publicistice promovează

cultura românească, în unitatea ei firească („de la Nistru până la Tisa”) și în canonul ei de moralitate creștină – trăiesc sentimentul că rana încă sângerândă a Neamului cel despărțit de veacurile nedrepte ale Istoriei începe să se cicatrizeze.

Așadar, iată de ce săteanul de la Miroslavești, exponentul categoriei cititorilor „de margine” a revistei Bibliotecii Municipale din Chișinău, când timpul îl eliberează de tipicurile vieții rustice, spre a se îngriji puțin de minte și suflet, se trezește – ghidat de un reflex condiționat – cu mâna întinsă spre un raft de bibliotecă în care își are stivuite vreo douăzeci și cinci de volume *BiblioPolis*. Și asta, deși biblioteca sa mai are câteva rafturi cu ispite asemănătoare.

La mulți ani, *BiblioPolis*!

O SURSĂ SIGURĂ DE DOCUMENTARE PENTRU LUCRĂTORII CULTURII

Valeria MATVEI,
șef, Secția cercetări bibliografice,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Am auzit nu de mult la un post de radio o emisiune de cultură, în care, printre altele, se amintea că în această primăvară revista *BiblioPolis* împlinește zece ani de existență.

Nu știu cum arătau primele numere ale acestei reviste, dar pe cele din ultimii vreo cinci-șase ani le-am citit pe toate la rând și mi-am făcut o impresie dintre cele mai bune. Menționez că atât eu, cât și colega mea, intrăm în posesia *BiblioPolis*-ului datorită bunăvoinței dlui Vlad Pohilă, redactorul-șef al revistei în cauză, care e și stilizatorul *Calendarului Național*, și unul dintre autorii acestui anuar al BNRM. Sunt recunoscătoare dlui V. Pohilă, căci tot datorită d-lui am publicat și eu câte ceva în *BiblioPolis*, iar când am avut o aniversare, această revistă a găzduit și un eseu care a

generat clipe de frumoase emoții pentru întreaga mea familie.

Citesc în *BiblioPolis*, cu plăcere și cu interes, articolele de specialitate, scrise pe o bază factologică solidă, tratând cele mai actuale teme, subiecte, probleme din domeniu. Mi se pare deosebit de important că la rubricile *Teorie și practică*, *Studii și cercetări*, *Cartea de specialitate* ș.a. apar articole și sinteze elaborate de autori din cadrul BM „B.P. Hasdeu”, dar și de la facultatea noastră din cadrul USM, de la BNRM, bibliotecile AȘM, ULIM, ASEM etc. Am reținut și lucrări semnate de autori de la Universitatea de cultură fizică și sport, de la Universitatea din Bălți, de la Biblioteca Publică „Dimitrie Cantemir”, chiar și de la unele biblioteci comunale. Bănuiesc că au mulți cititori studiile și articolele semnate

de unele somități ale bibliologiei și culturologiei românești ca profesorii Ion Stoica, Zamfira Mihail, regretatul Traian Brad ș.a. Nu pot să nu remarc stilul, limbajul acestor scrieri, care este absolut identic la autorii din Chișinău sau Bălți, pe de o parte, și la cei din București sau Cluj, pe de altă parte. Citindu-le, nici nu-ți vine a crede că, cu vreo 25 de ani în urmă, o lucrare de specialitate noastră, în limba română, la Chișinău, era o mare raritate...

Cât de mult s-au schimbat lucrurile în acest domeniu și ce progrese mari au făcut bibliologii și bibliotecarii noștri ne-o demonstrează revistele de specialitate, printre care *BiblioPolis* și-a găsit un loc distinct. În fiecare număr sunt publicate lucrările a 30-40 de autori, din care o bună parte sunt specialiști în domeniul biblioteconomiei și al științelor informării. Pe lângă articolele de specialitate, apar și scrieri despre cei care muncesc pentru bunul nume al profesiei așezate, dar și pentru satisfacerea necesităților mereu în creștere ale utilizatorilor de bibliotecă. De fapt, număr de număr, în articole ale căror autori sunt de cele mai multe ori dna Lidia Kulikovski și dl Vlad Pohilă, revista *BiblioPolis* omagiază

și popularizează eforturile profesionale ale celor mai de seamă lucrători ai bibliotecilor din Chișinău, precum și ale înaintașilor noștri din întreg spațiul românesc.

Sunt numeroase și consistente și materialele cu tematică culturală inserate în *BiblioPolis*. În acest sens, îmi amintesc de o observație judicioasă, de specialist, a kolegei mele dna Maria Sargun, care elaborează *Cronica vieții culturale*, pe baza presei periodice din R. Moldova. Când deschide un număr nou de *BiblioPolis*, dumneaei adeseori spune: „Iată aici găsești articole consacrate culturii”. Și eu citesc cu plăcere diferite materiale, multe fiind de un real folos și mie, și kolegelor mele. Dovadă e și faptul că, la alcătuirea articolelor aniversare pentru *Calendar Național*, tot mai des facem trimiteri și la revista *Dvs*. În genere, aș spune, datorită conținutului său bogat și solid, *BiblioPolis* devine o sursă sigură de documentare pentru bibliotecari, pentru lucrătorii culturii în ansamblu. La cei zece ani împliniți, vreau să doresc celor care scriu și elaborează revista *BiblioPolis* multă sănătate, inspirație, orizont cât mai larg și să se mențină mulți ani în locul de cinste pe care l-au cucerit prin muncă și talent.

REVISTA CARE NE SPRIJINĂ SĂ NU CĂDEM

Ludmila BULAT,
redactor de carte, publicistă

Trăim o perioadă în care publicațiile apar și dispar. Unele apar cu mare pompă, cu mare fast, dar peste câteva numere dispar. Cel mai trist este că a dispărut *Glusul*, revista deșteptării naționale, revista reînțregirii Neamului. Este un aspect al economiei de piață, așa se zice.

Mulți oameni de creație nu lucrează acolo unde ar fi împliniți, n-au un serviciu unde ar merge cu plăcere, dar se zbat ca să supraviețuiască. Și aceasta este o fațetă a economiei de piață. Unele publicații ti-

păresc mai degrabă o femeie goală, decât o cronică la o carte ori o informație despre un eveniment cultural. Se propagă cu atâta insistență femeie „dezgolită frumos”, încât a fi dezgolită devine o normă.

În societate a năvălit obraznic banul. „Cu salariul dumitale eu îmi întrețin câinele”, i-a aruncat un tânăr businessman unei directoare de bibliotecă. Directoarea n-a zis nimic, n-avea cui. Povestea un scriitor cum l-a rugat pe un om de afaceri, un bun cunoscut, să-i sponsorizeze o carte, acela

a prins a se frăsui că nu poate, că așa, că pe dincolo... S-a mai gândit, apoi i-a spus „consolator”: „Hai că te duc la o saună, cu fetițe tinerele, una, ca una...”

Scriitorul Gheorghe Marin, tatăl marilor artiști și patrioți Doina și Ion Aldea-Teodorovici, om cu durere pentru întreaga viață, mărturisirea la o lansare a propriei cărți: „Mă sprijin de toc (stilou, pix), ca să nu cad...”

Reviste ca *Literatura și arta*, *BiblioPolis*, *Destin românesc* ne sprijină ca să nu cădem.

La cei zece ani ai săi *BiblioPolis*-ul, după o perioadă de căutări, are eu-l său, are rubrici permanente, care se citesc cu interes.

O rubrică care trebuie susținută permanent, cred eu, este *La colegii noștri / Din provincie*, provincia trebuie ajutată prin carte, prin cultură. Satele dispar, iar odată cu ele și „veșnicia care s-a născut la sat”.

Dorim revistei să se mențină la același nivel, ba chiar mai sus, și să strălucească mulți ani pe firmamentul publicațiilor de cultură.

BIBLIOPOLIS, CETATE A CUVÎNTULUI ȘI ADEVĂRULUI

Sînt zece ani din luna în care m-am ales cu o prietenă de nădejde care nu m-a dezamăgit niciodată – revista *BiblioPolis*. Am descoperit-o grație bunului meu prieten Vlad Pohilă, spirit enciclopedic, redactor-șef al acestei admirabile și utile publicații românești de la Chișinău, care răspindește cu multă generozitate Lumina Cuvîntului, a Cărții, a Cunoașterii, a Adevărului și Libertății în casele noastre, în societatea basarabeană postcomunistă, văduvite de aceste valori esențiale ce dau sens, rost, tîlc vieții omului.

La început era Cuvîntul..., astfel începe Sfînta Evanghelie după Ioan și aceasta nu este singura legătură pe care revista *BiblioPolis* o are – ca menire, mesaj științific și estetic, ținută morală – cu învățăturile Sfîntei Scripturi. Publicația *BiblioPolis*, pe care o consider cetate a Cuvîntului și Adevărului, este una binecuvîntată chiar de la primul său număr, or, aceasta a fost lansată, acum zece ani, în luna martie, segment de timp al anului aflat în Constelația Peștelui – simbol al creștinismului, detaliu pe care aveam să-l aflu zilele acestea din editorialul de duminică de la Radio *Vocea Ba-*

sarabiei al distinsului pedagog, psiholog și scriitor Aurelian Silvestru. Binecuvîntată să fie și de acum încolo echipa acestei reviste a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, care știe să ne bucure sufletele și să ne satisfacă pofta de lectură și de frumos cu cei 2 x 2 „pești” (numere de revistă) dăruți de-a lungul anului! Coincidență sau ba, dar primul număr al primei publicații cu alfabet latin *Glasul*, tipărit în clandestinitate, la Riga în 1989, a apărut tot în luna martie, acest istoric număr fiind, de asemenea, legat de numele distinsului om de cultură Vlad Pohilă, care, împreună cu poeta Leonida Lari, Viorel Mihail, Eugenia Duca, Iurie Zavadshi ș.a., și-au asumat responsabilități, dar și riscuri mari în acea vreme comunisto-sovietică, în care alfabetul latin era interzis.

Cel mai mare istoric al tuturor românilor, Nicolae Iorga, scria undeva: „Ziar înseamnă azi adevăr; revistă, frumusețe pentru o lună...”, iar revista *BiblioPolis* – adevăr și frumusețe pentru un întreg anotimp, aș adăuga eu, or, cele patru numere ale acestei publicații au anume periodicitatea anotimpurilor rînduite de Dumnezeu. De fapt, pentru mine publicația *BiblioPolis* în-

seamnă mai mult – un almanah, o sursă de referință, o enciclopedie în biblioteca personală. Am numit cu maximă exactitate locul în care păstrez aproape toate numerele *BiblioPolis*, în ordinea în care au apărut, or, în biblioteca mea această comoară științifică și literar-artistică (revista nu mai este de ani buni doar una de specialitate, pentru bibliotecari) are un raft special, alături de alte prețioase reviste literare românești din Nordul Bucovinei și din România. Răsfoiesc aceste numere *BiblioPolis* destul de des pentru precizări și informații detaliate privind evenimente istorice majore, biografia și faptele personalităților neamului, literatura și arta universală. Recunosc, mi-au fost de un real folos și atunci când eram corespondent la Radio France Internationale (RFI) în R. Moldova, dar, mai cu seamă, în ultimul an, în care am realizat emisiunea *Istoria în mișcare* de la Radio *Vocea Basarabiei*, o emisiune de largă audiență, pentru care mă documentam profund din surse credibile, între care și această solidă revistă. Legat de activitatea mea la Radio *Vocea Basarabiei*, îmi amintesc cu drag câtă bucurie și plăcere i-am prilejuit academicianului Mihai Cimpoi, atunci când la sfârșitul emisiunii *Istoria în mișcare*, realizată în emisie directă chiar de ziua sa – 3 septembrie (2011), i-am dăruit un CD-antologie cu cele mai frumoase melodii ale Mariei Tănase și nr. 3 din anul 2008 al revistei *BiblioPolis* (am păstrat acasă două exemplare), în care Vlad Pohilă a publicat excepționalul eseu *Scrisoare de drag și recunoștință Mariei Tănase*, dedicat celei mai mari cântărețe de muzică populară românească, artista preferată și a eminescologului Mihai Cimpoi.

În opinia mea de cititor cu experiență, *BiblioPolis* este cea mai bună și mai consistentă revistă editată în R. Moldova, aici fiecare articol este important, de esență, n-ai să găsești articole întâmplătoare sau, precum le numim noi, ziariștii, „de umplutură”.

În revistă n-ai să citești niciodată materiale la comandă, care să conțină ofense, limbaj suburban sau atacuri la persoană, aici polemicile / dezbaterile sînt civilizate și la obiect, cu propuneri concrete de îmbunătățire a situației. N-ai să găsești nici articole scrise în spirit de gașcă, de laudă excesivă la adresa unor prieteni mediocri, precum se practică în așa-zisele reviste de elită (autointitulate astfel), dar care, de fapt, nu fac nici măcar doi bani pe lângă o revistă solidă, impecabilă ca *BiblioPolis*, inclusiv la capitolul corectitudine a limbii române și promovare a valorilor autentice naționale, românești. Publicația este foarte citită, apreciată și pentru că propagă un mesaj pozitiv, aș spune chiar altoiește gîndirea și faptele pozitive în societate. Un alt element specific revistei *BiblioPolis*, pe care aș dori să-l evidențiez, îl constituie faptul că n-a apărut niciodată cu numere duble (2 sau 3 în 1), precum este „moda” pe la Chișinău. Culmea e că acest „lux” și-l permit „românii comerciali” sau „tocătorii” de fonduri ale statului român, care uită pentru ce le-a fost oferit sprijinul financiar. Prin contrast, *BiblioPolis* dispune de fonduri mult mai modeste din partea autorităților mun. Chișinău, are o echipă mică, dar fiind formată din oameni inimoși și profesioniști, reușește fapte mari, editînd revista la timp și cu materiale de calitate, or, pentru acești redactori a activa la *BiblioPolis* este o chestiune de onoare și de românism firesc, autentic, demn.

Revista *BiblioPolis* – ctitorită și animată de distinsa Doamnă conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, un om de o aleasă cultură și dragoste de neam; îngrijită cu multă dăruire de echipa însuflețită de publiciștii Vlad Pohilă și Genoveva Scobioală – a avut mult de cîștigat în ultimii ani prin diversificarea subiectelor abordate, creșterea numărului de eseuri, studii și cercetări, devenind astfel o revistă foarte atractivă pentru cele mai diverse categorii de cititori, inclusiv pen-

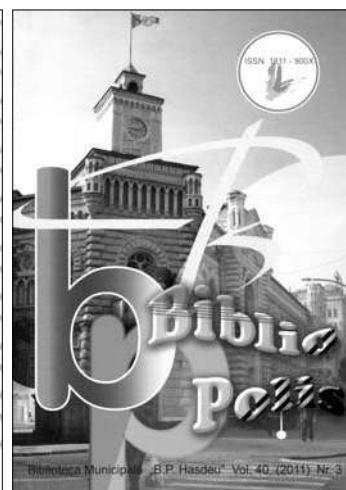
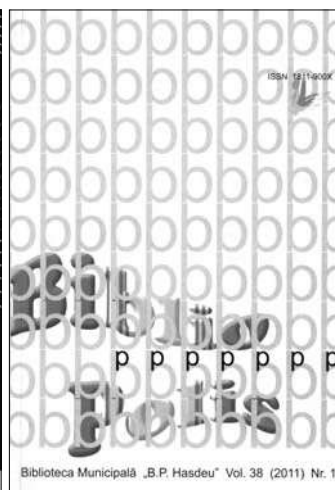
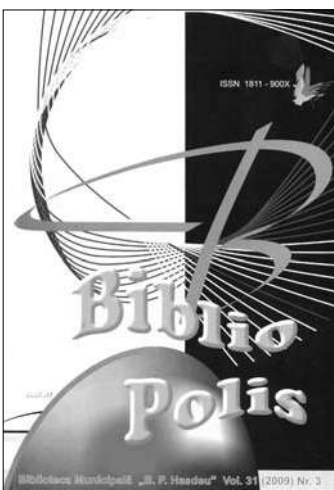
tru învățători, profesori, ziariști, scriitori, savanți. A fost îmbunătățită vizibil și ținuta grafică a publicației. Loc de mai bine este, însă, întotdeauna și profit de această ocazie – zece ani de la apariția primului număr al revistei *BiblioPolis*, pentru a formula câteva sugestii, propuneri, care ar contribui la promovarea revistei și sporirea numărului de cititori. Ar fi bine ca revista să fie difuzată și prin sistemul de abonamente; de asemenea, ar merita să ajungă mai rapid la cititori prin comercializarea ei în chioșcurile de ziare „Moldpresa@ și/sau prin rețeaua de distribuție a cărții a Asociației „Pro Noi”, în acest sens, pentru publicitate, fiind foarte util și benefic un parteneriat cu unul dintre ziarurile noastre naționale. În calitatea mea de cititor fidel al revistei *BiblioPolis*, mi-aș dori mult ca pe prima copertă să fie prezentat sumarul numărului curent – autori și titluri, iar pe cotorul revistei – numărul și anul apariției. Așa cum menționam mai sus, păstrez numerele revistei *BiblioPolis* pe rafturile bibliotecii personale, în poziție verticală, și pentru a găsi mai lesne informația care mă interesează scriu de mână, pe coperta-față, sumarul și numărul, anul pe cotor. Mi-aș dori, toto-

dată, ca imaginile, pozele din revistă să fie color, dar înțeleg că pentru această modificare aveți nevoie de fonduri suplimentare, pe care, vă doresc din tot sufletul, să le obțineți.

Menționez în încheiere că am colaborat și voi colabora cu plăcere la crearea revistei *BiblioPolis*, inclusiv cu articole, documente, fotografii inedite care vizează oamenii de cultură, de artă, de știință din spațiul general românesc. Îmi va face o deosebită plăcere să-mi lansez și cărțile de autor la prestigioasa Bibliotecă Municipală „B.P. Hasdeu”, care editează revista *BiblioPolis*. La ceas aniversar, doresc echipei de creație sănătate, energie creatoare, tărie de spirit și recunoștința cititorilor. La mai mult și la mai mare, dragi colegi și prieteni!

Cu drag și suflet,

Luminița DUMBRĂVEANU,
jurnalist, scriitor, deținătoare
a Diplomei de excelență
a BM „B.P. Hasdeu” „Pentru contribuții
deosebite la elaborarea conținutului
publicației BiblioPolis” (2007)

CE FRUMOS AU MAI ÎNFLORIT CÎNTECELE ALTORA PE INIMA LUI!

Vlad POHILĂ

Am discutat cu Domnia Sa chiar zilele astea, în ajunul aniversării a 90-a, de care și-au amintit mai mulți colegi de breaslă, învățăcei, unele ziare și reviste, posibil, chiar și autoritățile. M-a surprins plăcut că m-a identificat din prima; mai mult, și-a amintit, mulțumindu-mi, că am scris despre viața și creația sa cu zece ani în urmă: mai întâi, în Calendarul Național – 2002,

apoi am publicat un eseu și în Țara – a fost cândva, la Chișinău, un ziar excelent cu acest titlu. M-a încântat luciditatea cu care vorbește maestrul ajuns la nouă decenii de existență nu dintre cele mai ușoare; memoria îi este aceeași, ca și mulți ani în urmă – sigură, depozitară a unor date, nume, fapte, diverse amănunte dintre cele mai impresionante. Și tot ce spune Igor Crețu este marcat de o delicatețe pe care numai dumnealui o are – o fi fiind una nativă, întărită de educația de acasă, apoi de școala românească interbelică, de nenumărate lecturi, de munca artizanală cu cuvântul, cu fraza, cu trăirile a zeci de poeți și prozatori, a sute de personaje dintre cele mai diferite cărora le-a dat o nouă viață, în spațiul lingvistic, cultural, mental, existențial etc. dintre Nistru și Prut, apoi și la vest de Prut. Și am mai simțit în vocea lui Igor Crețu o durere... poate o revoltă... nu, mai curînd reflexele unor regrete: că a fost dat uitării de foarte mulți, dacă nu chiar de toți. Nu reproșează nimănui nimic, dar se întreabă, maestrul, retoric: de ce autoritățile noastre

uită, neglijează, oamenii de creație, pe cei care au făcut ceva pentru acest popor necăjit, au lăsat o urmă pe această palmă de pământ?... Ne punem și noi această întrebare, dar nu putem găsi niciun răspuns... Decît, poate doar acesta: ba-rem noi să ne mai amintim, cît mai des, de maeștrii condeifului fără de ale căror contribuții, neliniști, lupte, mici și mari victorii, nu se știe dacă vorbeam

limba pe care acum o vorbim și nici la nivelul de percepere a lucrurilor la care ne aflăm nu se știe dacă eram.

Igor Crețu s-a născut la 21 martie 1922, în satul Vladimirești, comuna Găvănoasa, județul Cahul, într-o familie de intelectuali, descendenți din munții Făgărașului. Și-a făcut studiile la Liceul „B.P. Hasdeu”, luînd bacalaureatul în 1942; din octombrie același an urmează cursurile Școlii militare de ofițeri în rezervă la Bacău. Din august 1944, sublocotenentul Igor Crețu se află pe Frontul Românesc, participînd la operațiuni militare atît în Țară, cît și în Ungaria și Ceho-Slovacia. „Ordinul de repatriere” îl aduce în Basarabia reocupată de sovietici. S-a întors dînd ascultare și rugămintii părinților, chinuți aici de foamete și boli. Absolvește Facultatea de Filologie a Universității din Chișinău (1951), apoi Cursurile superioare de pe lîngă Institutul de literatură universală „Maxim Gorki” din Moscova (1958).

Intră în lumea literară a Moldovei sovietizate ca redactor la Editura de Stat a Moldovei (1951-1954), apoi consultant la Uniunea Scriitorilor din Moldova; șef de secție și secretar general de redacție la revista *Nistru* (1954-1966). În această calitate a sprijinit și a îndrumat mulți tineri prozatori și poeți, care au devenit ulterior nume de rezonanță ale literaturii române din Basarabia: I. Druță, L. Damian, Gr. Vieru, A. Busuioc, E. Loteanu, V. Roșca, Vl. Ioviță, L. Lari, I. Burghiu ș.a. Unii dintre aceștia, în semn de recunoștință, i-au dedicat lui I. Crețu poezii și medaloane, iar câțiva – chiar volume întregi (Aureliu Busuioc – placheta *Dor*, 1963; Iacob Burghiu – culegerea de povestiri *Soare în cârjă*, 1966, 1999; Dumitru Fusu – placheta *Mai singur decât cel nenăscut*, 1997).

Deși este cunoscut mai ales ca traducător, Igor Crețu a debutat cu versuri – încă în anii de liceu (1937), la revista școlară *Licurici*. Scrie poezii și în deceniul următor, însă, dându-și seama de incompatibilitatea discursului său liric cu cerințele unei literaturi îndochinate, renunță la creația lirică în favoarea traducerilor. Astfel, de-a lungul a cinci decenii, a pus la dispoziția cititorilor de limba română din stînga Prutului circa 60 de volume de tălmăcirii din zeci de literaturi și autori, „o listă grandioasă”, „într-o limbă a cărei mlădiere și cursivitate îl învecinează cu miracolele poetice populare, iar ca varietate lexicală, niciun dicționar din cele editate nu le-ar putea cuprinde încă” (Al. Cosmescu).

În anii '50-'60 traduce – așa cum o dictau exigențele timpului, regimului – preponderent și masiv din literatura rusă (din opera lui Al. Pușkin, N. Gogol, L. Tolstoi, A. Cehov, M. Gorki, S. Esenin, Al. Blok, M. Șolohov ș.a.). A colaborat, la editarea unor volume cu lucrări de mari scriitori ruși, cu talentați colegi de breaslă precum: Al. Cosmescu, A. Cupcea-Josu, A. Busuioc, Al. Gromov ș.a. Cu timpul, I. Crețu își diversifică impresionant geografia tălmăcirilor: *Voinicul în piele de tigr* (cinci ediții) de poetul georgian

Șota Rustaveli; *Versuri* de scoțianul Robert Burns; *Micul Prinț* (șase ediții, fără cele piratate) și *Pămînt al oamenilor* de A. de Saint-Exupery; piese de italienii L. Pirandello și D. Fo; nuvele umoristice de turcul A. Nesin; proze de ucraineanul O. Honcear; a pus la dispoziția cititorului de limbă română niște excelente transpuneri din folclorul liric al găgăuzilor etc. Traducerea poemelor lui Burns, ca și a *Sonetelor* lui Shakespeare, I. Crețu i-o datorează și contribuției surorii sale Eugenia-Aleutina Grigorescu (1920-2000), trăitoare la București încă dinainte de 1940, excelentă cunoscătoare a limbii și literaturii engleze, care i-a pus la dispoziție versiuni juxtaliniare în română.

Și-au găsit cititorul – numeros, năvalnic, dornic de a descifra cît mai multe enigme din jur – și cărțile pentru copii tălmăcite de Igor Crețu: *Micul Prinț*, de care am amintit deja, *Vini-Puf* de A. Milne, *Aventurile lui Neștiiță* de N. Nosov ș.a. Deși poate fi considerată poate cea mai citită traducere a maestrului, pentru micuți, adolescenți, tineri (dar și pentru adulți!), prea puțini știu acest amănunt: că Igor Crețu este cel ce a transpus, în condiții de clandestinitate și fără onorariu, în colaborare cu teologul și poetul N. Doru, *Biblia pentru copii: Povestiri biblice cu ilustrații*, care a suportat, din anii '80 încoace, pe puțin șapte ediții (cifra magică! la care, nu credem să se fi oprit munca de editare a celor ce au grijă de difuzarea slovei biblice printre credincioși).

Fire retrasă, interiorizată, la prima vedere ferită de simțul umorului, totuși, I. Crețu a tălmăcit și texte umoristico-satirice, și nu ne referim numai la prozele lui Gogol, ci și la povestiri și nuvele de autori din Polonia, Ucraina, Turcia, Franța, Italia... Este autorul unei antologii de proză umoristică străină – *Pagini de umor* (1980, revăzută în 1997 cu titlul *Un nebun pe acoperiș*). Culegerea cu piese din patrimoniul dramaturgiei internaționale – *Personaje, personaje...* (1989), gustate și apreciate mult nu numai de actorii teatrelor de la noi, a fost și ea re-

editată în grafie latină, cu genericul *Peron teatral* (1999).

În 1969, I. Crețu editează volumul antologic de traduceri *Din poezii lumii*, reeditat în 1981 și 1992. Această carte, cu peste 500 de pagini, include transpuneri din Shakespeare, Burns, Byron, Baudelaire, Petöfi, Pușkin, Esenin, Blok ș.a., făcînd de minune dovada că „*generosul talent al lui I. Crețu creează de fiecare dată, în acest lăcaș al poeziei, propriul său sistem de imagini, plin de prospețime, de farmec inedit și totodată extrem de sensibil în păstrarea spiritului poetic al izvorului original*” (A. Cupcea-Josu). În 1996, apare la București o ediție comprimată a faimoasei antologii de transpuneri lirice – *Cîntecele altora înflorite pe inima mea...* – un titlu admirabil, care redă excelent starea, trăirea unui traducător. Cu adevărat, ce frumos au mai înflorit cîntecele altora – sute de piese! – pe inima hipersensibilă și extrem de generoasă a lui Igor Crețu. Însă acest volum ni se pare semnificativ și din alt motiv: se încheie cu *Versuri proprii* de I. Crețu, patru poeme „*salvate printr-un fericit concurs de împrejurări... în anii de tristă amintire, cînd pierdeam nu numai versuri, ci și destine...*”. Poemele sunt datate cu anii 1940-1948, an după care, iarăși după mărturisirea autorului, „*mi-am încheiat destinul poetic și am devenit traducător*”.

Prețuit mult pentru tălmăcirile sale – și de simplii cititori, și de oamenii de litere din întreg spațiul lingvistico-spiritual româ-

nesc, conform unei judicioase observații a acad. M. Cimpoi, „*Igor Crețu este călătorul romantic prin atîtea tărîmuri exotice, care readuce farmecul lor într-un vers și într-o fază de proză puse în tipare clasiciste ale frumuseții eterne, prototipale, platonice [...]; împărtășește deci credința că arta traducerii trebuie să se bazeze pe inspirație, pe temeinicia construcției și frumusețe, ca arta în genere*”. Cu o gravă întîrziere, eforturile sale de re-creator în română al unor capodopere din literatura universală au fost totuși apreciate: I. Crețu este laureat al Premiului de Stat (1972, pentru volumul *Din poezii lumii*, versiunile românești ale prozelor *Suflete moarte* de Gogol, *Donul liniștit* de Șolohov) și laureat al Premiului „Gh. Asachi” pentru adaptarea dramatică a basmului *Micul Prinț*. Maestru Emerit al Artelor (1986), Scriitor al Poporului din Republica Moldova (1992), în 1996 i se acordă Ordinul Republicii, iar în 1999 – medalia „Mihai Eminescu”. Însuși ilustrul traducător consideră că cea mai înaltă distincție ce i s-a conferit în ultimul timp este editarea tălmăcirilor sale la București, Iași, în alte centre culturale din Țară.

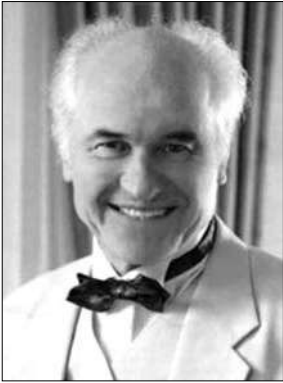
Și la acest ceas aniversar, vă urăm, maestre Igor Crețu, multă sănătate și rezistență. Cît mai puține clipe de răvășire, și cît mai multe reeditări ale transpunerilor Dvs. – spre consolarea Dvs. și spre binele tuturor celor pentru care le-ați făcut cu trudă grea și inspirată, cu un fin simț al discernămintului, cu o generozitate-soră cu sacrificiul de care puțini sînt capabili.

MĂRȚIȘOARE PENTRU EUGEN DOGA, LA ÎNCĂ O FRUMOASĂ ANIVERSARE

Nu numai melomanii, dar oricine cunoaște cât de cât opera și personalitatea lui Eugen Doga, își amintesc, fără doar și poate, că sărbătoarea Mărțișorului se identifică (și) cu ziua de naștere a celebrului nostru conațional. Or, în anul curent,

această coincidență este una mai deosebită: veșnic tînărul muzician, iată, sărbătorește adunarea, pe răbojul existențial, a trei pătrare de veac...

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” se poate mândri cu faptul că a elaborat

prima și deocamdată unica biobibliografie a Maestrului. Și revista noastră a inserat, de mai multe ori, materiale despre fulminanta activitate de creație a lui Eugen Doga, despre originala sa

creație, atât de îndrăgită la noi, dar și pe multe, cunoscute și abia bănuite meridiane și paralele ale Terrei. Astfel, cu cinci ani în urmă, *BiblioPolis*-ul a publicat în premieră o *Schiță de portret al artistului pe culmile gloriei*, eseu ce a fost inclus ulterior în volumul monografic *Eugen Doga: Compozitor. Academician*, pe care însuși Maestrul îl consideră „cartea vieții” sale. Toate însă cu adevărat relative sunt. Pentru că la Editura „Prut Internațional” se află în curs de apariție o nouă și originală carte, despre Eugen Doga, elaborată cu implicarea cea mai directă a Domniei Sale. Fiți atenți la titlul viitorului volum: *Eugen DOGA despre Eugen DOGA. Muzica este prima și ultima mea iubire*. Autor al acestei apariții editoriale de excepție este poeta și jurnalista Luminița Dumbrăveanu, notorie încă de la răscrucea sec. XX-XXI prin emisiunea *Focul din vatră* ce făcea cinste Radioului Național; de altfel, o mai veche (pe cât îi permite vârsta!) și devotată prietenă de suflet a magulului-muzician.

Știind că *BiblioPolis* vrea să consemneze aniversarea a 75-a a lui Eugen Doga, Luminița ne-a sugerat ideea (ne-a oferit dreptul! – pentru care îi mulțumim) de a reproduce niște crâmpie din noua carte: postfața, scrisă de subsemnatul, și niște reflecții ale acad. Gheorghe Duca – una din zecile de aprecieri incluse în acest volum. Astfel cititorii noștri află în (avan)premieră ce prezintă viitoarea apariție editorială de-

dicată lui Eugen Doga, care, cu certitudine, va fi o carte-eveniment. Alte amănunte le veți afla după lansarea noului volum, care va avea loc cel mai probabil la Biblioteca „B.P. Hasdeu” și se va difuza în rețeaua de librării „PRO NOI”, la un preț întru totul accesibil pentru orice iubitor de frumos. Până atunci – Mulți ani, Maestre Eugen Doga! Felicitări pentru o nouă împlinire de creație, generatoare de mult dorite emoții pozitive. (Vl. P.)

CU DRAG, DESPRE AUTORII ȘI ISTORIA ACESTEI CĂRȚI (În loc de postfață)

Aceste rânduri, aceste pagini se adresează prioritar la două categorii de beneficiari: cei care au obiceiul de a lua cunoștință de o carte începând a o răsfoi de la sfârșit, dar și cei care au terminat lectura volumului. Și nu am nicio îndoială că vor fi mulți... din a doua categorie. Cât despre cei din prima „clasă” (atât de convențională), nu-mi rămâne decât să-i îndemn a citi barem aceste rânduri, după care, cu certitudine, vor trece în „clasa” cealaltă, a doua...

Căci, aveți în fața ochilor o carte neobișnuită din mai multe unghiuri de vedere. Pentru că, la drept vorbind, neordinară este figura – omenească, dar și artistică, a protagonistului, Eugen Doga. Aidoma unor raze, de la personalitatea sa ieșită din comun, se răsfiră și celelalte elemente constitutive ale acestei cărți definitorii pentru dimensiunea Eugen Doga.

Fără doar și poate, ați mai citit Dvs. interviuri cu artistul Eugen Doga, dar un dialog de circa 100 (o sută!) de pagini, fiți de acord, nu ați mai apucat! Personal, nu țin minte să fi văzut așa ceva în îndelungata-mi experiență de cititor... Este adevărat, nu numai dialogul-mărturie, care va rămâne în istorie ca un mărgăritar al genului, face deliciul acestui volum. Cartea mai cuprinde: un CV al compozitorului, la sigur, cel mai amănunțit și mai exact din câte au fost

publicate – o muncă de câteva luni a Luminiței; un florilegiu de referințe, aprecieri ale prietenilor, colegilor, admiratorilor lui Eugen Doga de la Chișinău, Iași, București, Cernăuți, Ialta, Moscova, Sankt Petersburg, Paris, Antalya; un șirag de cugetări ale Maestrului, precum și câteva proze scurte, de natură să pună în evidență polifonismul talentului său. În fine, cartea este înnoibilă cu o bogată și tulburătoare iconografie... Iar în fruntea la toate acestea, se află fereastra deschisă a acestei case boierești – prefața scrisă de Eugen Doga.

Rog să mi se ierte proza acestui sumar, în contrast cu linia profund lirică a volumului pe care încerc a-l prezenta. De fapt, a prezenta cartea îmi este, deocamdată, peste puteri... o voi face mai încolo, când se vor mai domoli impresiile. O vor face, neîndoios, și alții, căci viața unei cărți este alimentată de câțiva factori, între care, primordialii sunt: lecturarea ei și, aproape că în egală măsură, promovarea ei.

Gândul meu ascuns era să dezvălui unele aspecte ale elaborării volumului de față.

Totul a pornit mai de mult... de la primele interviuri pe care i le-a luat Luminița Dumbrăveanu Maestrului pentru emisiunile sale de la Radio Moldova. Un punct de cotitură a fost anul 2007, când se munccea la monografia *Eugen Doga. Compozitor, Academician*, elaborată sub auspiciile Academiei de Științe a Moldovei (colecția „Academica”, Ed. „Știința”). Luminița, ca o mai veche și apropiată prietenă a lui Eugen Doga, avea la pregătirea manuscrisului mai multe responsabilități, dar una părea a fi de bază: elaborarea unui interviu-maraton cu maestrul. Dexteritatea de a scoate amănunte edificatoare din chiar cel mai nevorăreț interlocutor Luminița o demonstrase încă de la debuturile sale în jurnalism, la redacția literară de la Radio Moldova, apoi la emisiunea de autor dedicată românilor de pretutindeni – „Focul din vatră”, devenită foarte repede celebră. De aceea, nimeni

nu avea nici cea mai mică îndoială că în lungi-prelungile ei discuții cu Maestrul „se coace” un interviu cum nu a mai acordat nimănui Eugen Doga. Era însă anul 2007 și fragila noastră democrație, inclusiv libertatea de exprimare, erau mai mult pe hârtie... Sub presiunea „cititorilor” comuniști ai manuscrisului monografiei *Eugen Doga*, unii redactori din consiliul coordonator al colecției Academica au dat verdictul chiar în prezența Maestrului Eugen Doga și a Luminiței Dumbrăveanu: interviul e superb, dar... chipurile, nu ar cadra cu mesajul academic al volumului. Or, interviul fiind materialul de bază al cărții, prin eliminarea lui se zădărnicea apariția monografiei. Firește, se găseau alte articole și studii ca să umple golul creat, numai că nimeni din echipa de creație nu vroia să facă oricum monografia dedicată unui Om și Artist ca Eugen Doga. Sigur că a durut-o mult pe Luminița decizia redactorilor ceia arhivigilenți, însă pentru salvarea monografiei, care urma să apară în Anul Eugen Doga, ea a avut inspirația de a găsi o soluție solomonică: de a amâna tipărirea interviului pentru vremi mai bune, continuându-și, însă, munca de redactor la monografie, ca aceasta să apară în condiții cât mai bune și cu un mesaj care să corespundă adevărului privind identitatea noastră românească. Astfel, în pofida piedicilor puse de unii tovarăși, a apărut un inegalabil volum, pe care însuși protagonistul, Eugen Doga, îl consideră de o noblețe și o frumusețe aparte.

Anii care s-au perindat de atunci au adăugat dialogului efectul vinului ales: a stat un timp în butoi și iată că acum, peste cinci ani, este și mai bun de băut! Interviul Luminiței cu compozitorul Eugen Doga, sau, mai bine zis – dialogul dintre ei – diferă de alte scrieri de acest gen nu numai prin volumul spectaculos, nu numai prin multitudinea amănunțelor, unul mai frapant decât altul. Este, acest interviu, un test al sincerității și al inteligenței, al delicateții și rafinamentului; este, în ultimă instanță, o

bijuterie biografică, dar cu certe valențe literare, artistice, spirituale. Așa ceva nu putea să creeze oricare alți doi interlocutori: pentru a „scoate” din protagonist unele amintiri, reflecții sau judecăți, trebuie să ai cu el o relație mai deosebită, o întemeiată simpatie, amicitie, dar, esențial – bazată pe maximă încredere. Un asemenea dialog nu putea fi dus până la capăt între două persoane străine ca percepție, cu atât mai puțin între doi ce se află la temperaturi diferite ale înțelegerii umane, ale pasiunii pentru muzică, artă, literatură, cultură; pentru valorile netrecătoare ale poporului nostru.

Cartea de față – o bijuterie biografică cu certe valențe literare, artistice, spirituale – este efectul unei munci sisifice, dar și al unei pasiuni, al unui crez și al unei îndatoriri de onoare. Credem că eforturile și emoțiile autoarei sunt deja răsplătite, prin apariția acestui volum de excepție la prestigioasa editură „Pрут Internațional”; vor fi însă, cu certitudine, recompensate și mai mult de atenția, interesul, încântarea cititorilor. Dialogul cu Eugen Doga, de fapt, întregul volum, este încă o împlinire de vârf a poetei, publicistei și a mereu îndrăgostitei de frumos, de Neam și de Țară – Luminița Dumbrăveanu. Însă, mă văd nevoit să fac rectificarea ce se impune: realizarea aceasta, pe cât de frumoasă, pe atât de rezistentă în spațiu și în timp, este, în egală măsură, și a Maestrului Eugen Doga. Cine a citit, cine va citi cartea, îl va vedea, neîndoișor, mereu în fața ochilor pe inepuizabilul Artist, dar în preajma lui se simte continuu și prezența îndreptătoare de cale, de gând, de discurs, a Luminiței. Căci, oricât de plăcut ar fi să dialoghezi cu Eugen Doga, trebuie să se știe că nici simplu nu e să discuți cu Domnia Sa! Complexitatea talentului, dar și a abordărilor, viziunilor, a firii omeștești, a însăși existenței, staturii de Om și de Artist au remarcat-o mai mulți dintre cei care au avut norocul să-l cunoască sau – și mai mult – au avut șansa de a scrie despre

dânsul. Unul dintre acești norocoși este și subsemnatul, iar cea care mi-a prilejuit această bucurie de a-l cunoaște pe Maestrul Eugen Doga este anume Luminița, fapt pentru care îi mulțumesc mult.

Dorința Luminiței Dumbrăveanu a fost ca această minunată carte a ei să se încheie cu eseul subsemnatului despre Eugen Doga [*Schiță de portret al artistului pe culmile gloriei*], ca un fel de acord final al acestei cărți de cunoaștere, înțelegere, prețuire și neuitare a marelui compozitor Eugen Doga. I-am îndeplinit cu plăcere dorința și vă îndemn respectuos să citiți noua realizare a Editurii „Pрут Internațional”, consacrată celui mai de seamă muzician al nostru, acum.

Vlad POHILĂ
Februarie 2012

Din compartimentul **Aprecieri, amintiri ale contemporanilor**

„Maestrul Eugen Doga este însăși expresia Identității noastre Naționale, pentru că este copilul înzestrat cu Har Dumnezeiesc al acestui pământ atât de frumos, mirific, dar, în același timp, atât de năpăstuit de vicisitudinile istorice, pe care le-a suportat, mai cu seamă, zona transnistreană în care s-a născut Artistul. Eugen Doga a fost și va rămâne a fi un promotor al tradițiilor noastre, dar și un iscusit inovator în arta muzicală. El e îmbinarea fericită, creatoare a Trecutului cu Viitorul. Marele Artist a lustruit Doinele și Baladele, folclorul nostru cu marele său talent de giuvaiergiu al sunetului și sufletului și din această sămânță aruncată de Dumnezeu pe plaiul nostru, implantată în noi în mod ereditar, compozitorul a creat, aici pe pământ, o nemărginită grădină paradisiacă. Muzica sa, marcată de o originalitate fără egal, a devenit pentru noi, oamenii din toată lumea, un spațiu al frumuseții divine, al iubirii romantice, al curățeniei sufletești, un spațiu al visurilor împlinite. Prin talentul său incontestabil de Mag al sunetului, Eugen

Doga a îmbrăcat folclorul nostru milenar într-o haină nobilă, aristocrată, inteligentă, exercițiu pe care l-a făcut în mod firesc, pentru că el însuși este un nobil, un poet al muzicii. În plus, numele său de origine romană DOGA înseamnă o specie din familia stejarului sau podoabă pe haina nobililor. Nume predestinat, semnificând tăria, rezistența și noblețea, la fel ca și prenumele său, EuGENIU!

Eugen Doga este, aș spune, compozitorul complet, împlinit, el a practicat aproape toate genurile muzicale și în toate a reușit, grație geniului său, impunându-se lumii ca un monstru sacru. Când spunem compozitorul Eugen Doga, asemănăm acest nume cu muzica populară, muzica ușoară, muzica simfonică și de cameră, corul, baletul, pe care l-a extins, îngemănându-l cu opera, muzica de teatru, muzica de film, valsul, tangoul, romanța etc.

Eugen Doga este un adevărat Ambasador al culturii noastre în lume. Celebrul nostru compozitor s-a integrat în Europa și în lume înaintea tuturor, fiind, alături de regizorul Emil Loteanu, un mare vizionar. Cu operele lui Eugen Doga putem merge fără complexe de inferioritate la Paris, la Berlin, la Bruxelles, la Roma, Washington sau Tokio. Spun asta în cunoștință de cauză, or, în delegațiile mele prin străinătate îmi place să ofer colegilor mei savanți, personalități notorii, amintiri despre Moldova, între acestea CD-urile lui Eugen Doga fiind nelipsite. Și să vedeți cât de impresionați rămân cei din străinătate, rămân încântați, fascinați de muzica lui Eugen Doga, nu le vine să creadă că acest mare compozitor s-a născut în Moldova și nu la Paris, de exemplu!

Am observat de-a lungul anilor că, după ce «trec» prin muzica lui Eugen Doga, străinii încep să se intereseze de Moldova, caută cărți, informații, vin să vadă acest minunat picior de plai, să se pătrundă de tradițiile noastre, să se familiarizeze cu

bucătăria noastră tradițională etc. Iată forța magică pe care o poate avea o muzică adevărată scrisă de un compozitor adevărat! Eugen Doga este un exemplu elocvent că Artistul poate aduce dividende Țării sale mai mult decât toți noi luați împreună și cred că nu în zadar se spune că ceea ce poate face Artistul cu talentul său, nu pot face politicienii secole la rând. Mă închin în fața maestrului Eugen Doga, mă închin în fața artiștilor, creatorilor care ne reprezintă cu demnitate și prin excelență Națiunea!

Recunosc, sunt un mare admirator al muzicii lui Eugen Doga, îl ascult și acasă, și la serviciu, și în mașină. Muzica lui te face mai bun, te înalță, te relaxează, îți dă încrederea că lumea este totuși frumoasă, te poartă prin amintiri, mai cu seamă, prin amintirile legate de sentimentele curate de iubire. Ascultându-l pe Doga, regreți parcă faptul că nu ești și tu muzician, că nu cunoști limbajul, vraja notelor, că nu cunoști această artă universală considerată perfectă, divină. Am impresia că chiar și un om rău, un dictator, dacă i-ar asculta muzica, ar deveni mai blând, mai smerit, mai milostiv, ar avea mustărări de conștiință că nu a descoperit până la Doga frumusețea, eternitatea vieții dată de Dumnezeu.

Pot spune, la fel ca și mulți alți admiratori ai săi, că sunt de trei ori mândru:

- mândru că Eugen Doga s-a născut în Moldova și este conaționalul nostru;
- mândru că marele compozitor este membru al Academiei de Științe a Moldovei și înobilează prin prezența sa această instituție a elitei intelectuale din Moldova;
- mândru că am avut norocul să-l cunosc personal și că sunt contemporan cu el."

*Gheorghe DUCA,
prof. univ., academician, președintele
Academiei de Științe a Moldovei*

ACAD. GHEORGHE DUCA, LA ORA UNOR APRECIABILE ÎMPLINIRI

Au spus-o și vor mai spune-o – unii cu încântare, alții cu o doză de invidie – că la începutul anului curent, domnul academician Gheorghe Duca s-a aflat cel mai mult în centrul atenției publice, fiind personalitatea cel mai generos mediatizată. Cu adevărat, nu cred să existe pe aceste plaiuri mioritice ziar sau revistă, post de radio sau canal TV – mai răsărite – care să nu fi consemnat aniversarea celui care se află la timona Academiei de Științe a Moldovei. Astfel încât, lumea, s-ar părea, știe deja totul despre Gheorghe Duca – chimist, doctor habilitat în chimie, fondator al Școlii științifice „Chimia ecologică”; profesor universitar, academician, președintele Academiei de Științe a Moldovei, membru de onoare al Academiei Române; politician, fruntaș al vieții publice (fost parlamentar, ministru...). Totuși, am decis să ne aducem și noi obolul la omagierea Domniei Sale, inserând o sinteză biobibliografică la rubrica noastră specială, care nu vrea să treacă cu vederea nicio personalitate marcantă basarabeană, pan-românească ori chiar din lumea largă. Este acest articol nu numai un omagiu adus sărbătoritului, ci și Academiei de Științe, activității de cercetare pe

care o desfășoară, în genere, fără prea multă publicitate, angajații acestei instituții de frunte a științei, culturii și spiritualității naționale.

Viitorul profesor, savant și om politic s-a născut la 29 februarie 1952, în s. Copăceni, r-nul Sângerei. Licențiat al Facultății de Chimie a Universității de Stat din Moldova (1974). Face doctoratul la aceeași instituție (1976-1979), fiind angajat apoi la USM în calitate de: asistent (1979-1983), conferențiar (1983-1989), șef al Catedrei de chimie fizică (1988-1992). Concomitent, se ocupă de cercetarea mediului ambiant, beneficiind de un stagiu la Universitatea *La Sapienza* din Roma (1989-1992). Fondează și conduce, ulterior, Catedra de chimie industrială și ecologică, precum și Centrul de Chimie aplicată și ecologică la USM (1992-1998). A fost decan al Facultății de Ecologie a Universității Libere Internaționale din Moldova (1992-1995). Ales deputat în Parlamentul R. Moldova, a fost președinte al Comisiei parlamentare pentru cultură, știință, învățământ și mijloace de informare în masă (1998-2001). În perioada 2001-2004, s-a aflat în fruntea Ministerului Ecologiei, Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului. La 5 februarie 2004, a fost ales președinte al Academiei de Științe a Moldovei, iar la 21 februarie 2008, comunitatea științifică l-a reales în această funcție.

Domeniile predilecte de cercetare, și în care s-a impus plenar, sunt: chimia fizică și chimia ecologică. În 1979 susține la Chișinău teza de doctor în chimie, tratând subiectul *Cataliza oxidării acizilor tartric și dihidroxifumalic*, iar în 1989 devine doctor habilitat, susținând la Odesa disertația cu tema *Mecanismele proceselor ecochimice în mediul acvatic*. În 1992 este promovat profesor universitar și membru corespondent

(1992), apoi, în anul 2000 – membru titular al AȘM. Ca fondator al Școlii științifice „Chimia ecologică” a dezvoltat teoria fenomenului redox în mediul ambiant, a elucidat mecanismele de oxidare și reducere a componentelor în procesul de formare a calității sistemelor acvatice, precum și a produselor oenologice. A elaborat tehnologii de tratare fizico-chimică și biochimică a apelor reziduale, de valorificare a deșeurilor, de obținere a substanțelor medicinale, cosmetice, de micșorare a noxelor din atmosferă; metode de estimare a riscului chimic în apariția cancerului pulmonar și gastro-intestinal; procedee noi de obținere a substanțelor biologic active; auditul ecologic; educația ecologică.

Rezultatele cercetărilor sale s-au materializat în circa 700 de publicații (unele în colaborare), apărute atât în R. Moldova, cât și peste hotare, inclusiv 67 de monografii și manuale. Scrie și conferențiază în română, rusă, italiană, engleză, iar studii și cercetări de Gh. Duca au fost traduse, tipărite și recenzate în mai multe țări din Europa, America și Asia. Este autorul a 133 brevete de invenție, multe apreciate cu premii, medalii de aur și de argint în cadrul Saloanelor internaționale de invenție de la Bruxelles, Geneva, Budapesta, Iași, Moscova, Londra, Sofia, Beijing etc. Ca dovadă a recunoașterii, aprecierii internaționale a rezultatelor obținute în cercetările sale științifice, acad. Gh. Duca a fost ales membru al Societății Chimicilor din SUA (1997), membru al Academiei de Științe Pedagogice și Sociale din Moscova (1999), al Academiei de Științe și Arte din Muntenegru (2006), al Academiei Române (2007), al Academiei Central-Europene de Științe și Arte (2008); membru de onoare al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei (2009) etc.

Este președintele Consiliului științific pentru conferirea gradelor științifice de doctor și doctor habilitat în chimie. Sub conducerea sa au fost pregătite și susținute 15 teze de doctor și doctor habilitat

în științe chimice, au fost organizate două seminare internaționale (1985, 2008) și trei conferințe internaționale legate de chimia ecologică (1995, 2002, 2005). Fiind preocupat de instruirea și pregătirea specialiștilor, elaborează principiile metodologice și științifice pentru deschiderea specialității „Chimia ecologică” la Facultatea de Chimie a USM, elaborând primul ciclu de prelegeri, editat în trei limbi – română, rusă și engleză, și care este utilizat ca manual universitar nu numai în R. Moldova, dar și în România, Rusia, Kazahstan, SUA. A prezentat referate și comunicări în cadrul a peste 280 de congrese, simpozioane și conferințe științifice naționale și internaționale. A ținut prelegeri la Universitățile din Roma, Torino (Italia), Texas, California Riverside (SUA), Zürich (Elveția), Budapesta (Ungaria), Praga (Cehia), Iași, Timișoara, Cluj, București (România). Este membru al Academiei Internaționale de Informatică (1999), membru de onoare al Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Șișești” din România (2006), *Doctor Honoris Causa* al Universității Tehnice „Gh. Asachi” din Iași (2000), al Universității Real-Umaniste din Cahul (2001), al Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți (2006), al Academiei de Studii Economice din Moldova (2006), al Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad (2006), al Universității de Stat din Tiraspol (2011), al Senatului Universității *Appollonia* din Iași (2011). Este președinte al colegiilor de redacție ale revistelor *Mediul ambiant*, *Chemistry Journal of Moldova*, *Akademios* (Chișinău), membru al colegiilor de redacție ale revistelor *Himia i tehnologia vody* (Ucraina), *Environmental Engineering and Management Journal* (România), *CLEAN - Soil, Air, Water* (Germania).

Acad. Gh. Duca are o contribuție substanțială în procesul de organizare a științei și educației în R. Moldova. Înființează Asociația de Cercetare și Dezvoltare din Moldova, este inițiatorul și promotorul Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova, adoptat de Parlament la 15 iulie 2004,

prin care s-au pus bazele revitalizării și modernizării științei și inovării din R. Moldova. Ca rezultat, AȘM și-a lărgit prerogativele, și-a consolidat resursele umane, și-a optimizat structura, devenind o instituție prestigioasă, cu impact real asupra societății, economiei. Actualmente, AȘM este implicată activ în procesul de integrare europeană a R. Moldova, stabilind relații de parteneriat strategic cu zeci de Academii, Societăți de Științe ale Lumii, cu UE și NATO, în cadrul unor proiecte regionale și continentale. Lui Gh. Duca îi revine meritul de a fi revigorat și modernizat Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a AȘM, întemeind, pe lângă AȘM, o Universitate și un Liceu, în care sunt selectați și promovați copii și tineri deosebit de înzestrați din satele și orașele republicii. A pus pe baze noi, moderne, editarea literaturii științifice; a fondat revista AȘM *Akademios*.

Pentru realizările științifice, didactice și manageriale înregistrate, Gh. Duca a fost distins cu titlurile R. Moldova: *Om Emerit* (1996), laureat al Premiului de Stat (1983, 1995 și 2000), *Savantul anului 2004*, precum și cu ordinul *Gloria muncii* (2007), *Ordinul Republicii* (2011). Peste hotare, a fost decorat cu Crucea de Comandor a *Ordinului de Onoare* (Polonia, 2004), cu ordinul *Meritul Cultural* în grad de Comandor, categoria Cercetare științifică (România, 2006), Medalia Societății Oamenilor de Știință a Poloniei *Marie Sklodowska-Curie* (2011). Deține titlul de Cavaler al *Ordinului pentru Invenții* (Belgia, 2003), Medalia de Aur a Organizației Mondiale de Proprietate Intelectuală *Inventator remarcabil* (1998), Medalia de Aur pentru Eminente Servicii aduse Cauzei Progresului (Bruxelles, 2005), Medalia *Henri Coandă* (România, 1997), Medalia *N.S. Kurnakov* (Rusia, 2007), Medalia de Aur *V.I. Blinikov* (Organizația Eurasiatica de Brevete, 2008). În anul 2008, colecția *Lumea vegetală și animală a Moldovei*, inițiată de acad. Gheorghe Duca și Editura „Știința”, s-a învrednicit de Premiul *Grigore Antipa* al Academiei Române. Recent, i s-a acordat

Premiul Internațional *Socrate*, de la Universitatea Oxford, Marea Britanie (2011). Deține Premiul GALEX al BNRM „Pentru cel mai bun fondator de bibliotecă” (2011).

Fiind chimist de formație și prin vocație, acad. Gh. Duca vădește o sensibilitate aparte pentru literatură, arte, cultură, spiritualitate. Astfel se explică faptul că în anii de când se află la cârma AȘM aici au fost promovați ca membri titulari, corespondenți, onorifici și ca doctori Honoris Causa mai multe personalități ale spiritualității naționale, printre care: compozitorul E. Doga, scriitorii D. Matcovschi, Gr. Vieru, A. Păunescu, Paul Goma, regizorul de teatru și cinema Ion Ungureanu, actorul Mihai Volontir ș.a. AȘM se implică în importante activități culturale: marchează anual, în cadru academic, Ziua Limbii Române; editează monografii consacrate unor oameni de litere, cultură și arte; organizează manifestări omagiale și comemorative de anvergură; a inițiat și a realizat dezvelirea bustului lui A. Păunescu pe Aleea Clasicilor etc. La fel, AȘM s-a expus tranșant în unele probleme de importanță majoră pentru spiritualitatea, identitatea și demnitatea noastră națională: despre denumirea corectă a limbii literare din R. Moldova – limba română; despre semnificația lui 28 iunie 1940 ca zi a instaurării regimului comunist de ocupație; despre tragediile ce s-au produs la noi în primul deceniu după al Doilea Război Mondial; despre anul 1812 ca an al ocupării de către Rusia a unei jumătăți din Moldova istorică, acest teritoriu fiind numit Basarabia etc.

Chiar dacă atunci când va apărea acest număr de revistă, ecourile aniversării a 60-a a acad. Gheorghe Duca se vor îndepărta, întru câtva, de vâlva cotidianului nostru, nu ezităm să-i spunem și de pe paginile *BiblioPolis*-ului, un sincer, călduros și infinit **Mulți ani, domnule președinte al AȘM!** sau, într-un limbaj mai apropiat de sfera în care activează Domnia Sa: **Vivat, crescat, floreat!**

Vlad POHILĂ

DE-O VIAȚĂ, ARÂND PE OGORUL LIMBII ROMÂNE

Ludmila BULAT

Alexandru Alici este cunoscut în lumea oamenilor de cultură ca traducător, editor, redactor de limbă română.

În perioada sovietică la Editura „Cartea Moldovenească” apărea o serie de cărți cu genericul *Oameni de samă*. La editură seseau scrisori precum și în presă se făceau propuneri că ar fi mai corect să se numească colecția *Oameni iluștri*. Dar nu se putea: la București apărea colecția *Oameni iluștri*, iar la Chișinău seria *Oameni de samă*. Cărțile din această serie erau tălmăcite de traducători cu har. Din cadrul ei Al. Alici a tradus: *Ernesto Che Guevara* de I. Lavrețki (1980); *Kovpak* de Teodor K. Gladkov, Luka E. Kizea (1982); *Iuri Gagarin* de Viktor Stepanov (1989) etc.

Era un specialist, care pe lângă competență, avea o mare capacitate de muncă, un randament atât cantitativ, cât și calitativ. De-a lungul anilor a tradus din rusă în română vreo 40 de cărți din cele mai diverse domenii: memorii – *Amintiri și reflecții* de Gh. Jukov (vol. 2, „Cartea Moldovenească”, 1984); pedagogie – *Bună ziua, copii! Carte pentru învățători* de A. Amonașvili („Lumina”, 1986); fantastică – *Lalele de pe cosmodrom* de Irina Strajeva („Cartea Moldovenească”, 1986); artistică: *Marele pomor. Din viața lui Lomonosov* de Nikolai Ravici („Literatura Artistică”, 1979); *Dersu Uzala*: roman de V.K. Arseniev („Literatura artistică”, 1983) etc., etc. În traducerile sale Al. Alici a pledat întotdeauna pentru neologisme, dorea să-l ridice pe cititor la nivelul limbajului modern, de neconceput fără neologisme. În jargonul editorial acelor neologisme le spuneam *alicisme*, iar despre Al. Alici exista un banc că învață DEX-ul pe de rost așa cum învățăm noi poeziile.

De obârșie este din Basarabia istorică, din fostul județ Ismail, satul Cartal. După ce Nikita Hrușciov a dăruit acele teritorii Ucrainei, Cartalul a devenit Orlivka. Poate că dintr-o răzbunare, ori poate dintr-o durere că în locurile natale limba română este marginalizată, Al. Alici întreaga viață luptă pentru corectitudinea ei.

Activitatea de muncă și-a început-o la *Tinerimea Moldovei* (la începuturi s-a numit *Tineretul Moldovei*, dar s-au găsit persoane competente care au argumentat: *tineret*

Alexandru Alici (în stânga) cu fratele Mihai la nunta de aur a părinților Ion și Elena Alici, născută Cerneanu (1972)

are și sensul de „totalitatea animalelor tinere de aceeași specie dintr-o gospodărie”, cum ar fi de exemplu, *tineret taurin* și au schimbat denumirea în *Tinerimea Moldovei*). Aici își încearcă pana în domeniul traducerilor: talmăcește din rusă textele unor cântece răspândite pe atunci: *Smolițica, Lumina din geam, Pe unde mai sunteți, camarazi de arme?* etc.

În 1993 la Editura „Știința” vede lumina tiparului *Dicționar militar rus-român*, alcătuit de Alexandru Alici împreună cu colegii de editură Mihai Maler și Efim Spănu. Dicționarul conține circa 100 000 de cuvinte, sintagme și structuri frazeologice din principalele domenii – organizarea, dotarea tehnică, întrebuițarea trupelor în luptă și desfășurarea activităților curente în forțele armate. Dicționarul a apărut într-un tiraj de 10 000 de exemplare și exact la țanc: când se forma Armata Națională și în cadrul armatei a început să se vorbească limba română.

În 1993 Alexandru Alici traducea din rusă în română cartea *Doamnele Kremlinului* de Larisa Vasilieva, o carte despre viața învăluită de mister a soțiilor șefilor din Kremlin. Se preconiza să fie o carte comercială care să-i aducă Editurii „Universitas” venit. Al. Alici traducea în stilu-i caracteristic: direct la mașina de scris, cu porția de cafea dublă alături, pufăind din țigaretă... Din cauza supraefortului intelectual, a făcut un accident cerebral...

A trecut prin multe încercări, în cele mai grele momente i-a fost alături soția Olimpia, profesoară de limbă și literatură română. Apoi s-a resemnat cu destinul. Se deplasează sprijinindu-se într-un baston cu patru colțuri. În fiecare dimineață, în

cabinetul său de lucru, se așază la masă și trudește asupra dicționarilor.

În Republica Moldova situația lingvistică este de așa natură că suntem obsedați de calchieri, prin urmare dicționarele bilingve ruso-române sunt necesare. În 2005 vede lumina tiparului *Dicționar rus-român de transporturi pe apă*, alcătuit de Alexandru Alici. Dicționarul cuprinde termeni din astronomia nautică, dreptul maritim, termeni fluviali, din geografia maritimă, din marina comercială, marina militară, marina cu vele, noțiuni referitoare la meteorologia nautică, navigație, pescuit ș.a.m.d. Utilizatorii acestui dicționar își vor îmbogăți cu siguranță cunoștințele.

În 2006, la Editura „Prometeu”, apare *Dicționar micofloristic latin-român-rus, român-latin-rus, rus-latin-român*, alcătuit de același autor, un dicționar despre totalitatea ciupercilor. Vom afla din acest dicționar, spre exemplu, că există bureți albi, creți, de iarbă, de pajiște, de rouă, de spin, de toamnă, flocoși, galbeni, gălbiori, pestriți, popești, roșii, usturoși, vineți, bureții veveriței. Vom găsi echivalentele acestora în rusă și latină.

Vor urma și alte dicționare alcătuite de Alexandru Alici.

În această primăvară Alexandru Alici adună 75 de mărtișoare și cu această ocazie îi dorim multă sănătate, putere de muncă, în ambianța celor dragi, și editarea tuturor dicționarilor pe care le-a alcătuit. Întreaga viață și-a investit forțele și cunoștințele în limba română, a arat pe ogorul limbii române curățindu-l de neghină și în ceasul de pe urmă va avea dreptul să se întrebe ca și Grigore Vieru: „Mă va plânge oare / Limba cea română?”

CU GÂNDUL ȘI SUFLETUL ACASĂ...

Claudia PARTOLE

**„...De-o fi una, de-o fi alta...
Ce e scris și pentru noi, / Bucuroși le-om
duce toate, de e pace, de-i război...”
(M. Eminescu: *Scrisoarea III*)**

M-am întors din Italia, de la Torino, unde am participat ca membru al juriului la Festivalul-concurs de poezie consacrat lui **Mihai Eminescu** și **Grigore Vieru** cu genericul **De dor și drag de Țară**. Evenimentul, ajuns la a treia ediție, a fost inițiat și este patronat în continuare de Asociația **Basarabia**, președinte al căreia este doamna **Larisa Cibotaru-Olărescu**. La organizarea acestui festival-concurs Asociația colaborează, bineînțeles, și cu alte organizații românești. Bunăoară, la actuala ediție au participat cu recitaluri membrii asociațiilor: „Flacăra”, „Frăția”, „Maria Tănase”; invitată fiind *Associazione Moldbrixia*. E firesc! Explicația mi-a oferit-o amfitrioana festivalului, dna Larisa Olărescu: „Ideea de a comemora poezii români a apărut când a plecat din viață poetul Grigore Vieru. Atunci ne-am adunat spontan la o propunere a membrilor asociației noastre – *Basarabia*, la care au răspuns toate asociațiile românilor din Basarabia și din România (stabiliți la Torino, bineînțeles). Am recitat, am cântat, am plâns împreună plecarea poetului. În anul 2010 am organizat în colaborare cu alte asociații o comemorare la care au participat și reprezentanți din comună și din regiunea Piemonte. Comuna, la cererea noastră, ne-a oferit o sală gratuit pentru acest eveniment. Am avut oaspete un interpret din Belarus, Alexandru Zavgorodnâi, care a interpretat cântece pe versurile lui Gr. Vieru în limba română.

Anul trecut ne-am propus să organizăm un concurs pentru comemorarea poezilor Mihai Eminescu, Grigore Vieru și Adrian Păunescu, eveniment la care au participat atât copii, cât și maturi. Invitatul de onoare a fost poetul Viorel Dinescu din Galați, care ne-a onorat cu prezența și anul acesta. În 2012 Asociația *Basarabia* și-a asumat rolul de organizator principal, dar am invitat să participe toate asociațiile românești din Torino. În acest mod am oferit posibilitatea mai multor asociații (chiar dacă unii nu comunică între ei!) să se afle împreună. Am propus ca genericul concursului să fie **De dor și drag de Țară**, iar majoritatea concurenților să fie copii, din simplul motiv că unii copii ai românilor, mai ales acei născuți aici, refuză să vorbească limba română din teamă de a nu fi discriminați la școală, în societate. Astfel încearcă să se protejeze, să fie «ca toți». Sunt puține familiile unde copiilor li se oferă posibilitatea să cunoască creațiile poezilor români...”

M-a durut această ultimă frază ca, de altfel, și cifra de șapte mii de români din Republica Moldova stabiliți la Torino. Realmente, o localitate întreagă risipită în lume! Și dacă acei care au plecat la o vârstă matură mai păstrează gândul de a reveni, apoi copiii acestora, majoritatea, nu doresc să se întoarcă și tot mai mult se distanțează de rădăcinile neamului din care se trag. Pe cât e de firesc, căci și *uitarea e scrisă-n legile omenești*, vorba poetului, pe atât de nefiresc și alarmant este fenomenul. Și totuși (ținând cont de faptul că oricum nu se va putea stopa acest val al migrației), dacă memoria e mereu înprospătată și dacă e șters praful uitării, se menține în memorie

ceea ce e valoare, transmiteându-se cu sfințenie urmașilor. De aceea am toată admirația față de acei concetățeni plecați în lume, care, asemeni melcilor își poartă casa cu ei – o duc în sufletul lor! În acest context, aș aminti încă o dată de familia Olărescu: Nicolae și Larisa, în casa cărora am fost primită cu toată dragostea; de Lilia Bicec (Brescia), care a scris o carte cutremurătoare despre NOI în Italia și impactul care-l are acest exod asupra destinului omenesc; de Tatiana și Vitalie Ciobanu, Tatiana Nagailic (Roma), Vera Coțaga (Veneția), dar și mulți alții despre care doar am auzit, acei care mai presus de interesele personale plasează valorile neamului, încercând prin activități de spirit să le păstreze. Sunt ca niște clopotari care nu lasă memoria moștenită să adoarmă ori să se contopească cu memoria altui spațiu. Aceștia, se pare, au luat cu ei de acasă focul și încearcă să-l reaprindă în inimile acelor plecați în lume poate pentru totdeauna cu o scânteie a speranței.

Firește, întru neuitare lucrează și Providența. M-au convins de acest fapt mai multe destine. Unul fiind **Sergiu Matei**, tânărul grație căruia am fost invitată la Torino. M-a găsit acum un an ca să-mi prezinte un mănunchi de versuri scrise din dor de casă, de cei dragi cu o inspirație incredibilă. Unele poezii fiind copleșitoare prin simplitatea lor, altele adânci prin dramatismul fenomenului trecut prin suflet sensibil de poet. Acum Sergiu e la a treia carte de poezie. E poetul de la Torino! În același context, pot vorbi despre un alt destin marcat de semnul poeziei și care își descoperiseră harul de asemenea în străinătate – **Maria Zamșa Panfil** (o doamnă care muncește la Roma). Se pare că, plecând în lume cu rugăciunile străbune, în străinătate ajunsă, Maria Zamșa Panfil a simțit că poate să-și scrie propriile rugăciuni... Sau cazul dnei **Larisa Cibotaru-Olărescu**, care m-a impresionat în mod deosebit. Casa dumneaei e plină

de tablouri care fascinează privirea: portrete cu lume diferită, dar mai ales flori. Crezusem că vreuna din fiice pictează, dar am aflat cu stupeoare că sunt ale doamnei Larisa. Îngrijind mai mulți ani de un pictor profesionist, care i-a descoperit talentul oferindu-i în fiecare zi lecții pe gratis în ale picturii... Aceste întâmplări curioase mă conving că Providența, prin lucrarea sa, îl face pe omul aflat printre străini, în solitudine, să-și vadă sufletul.

Îmi răsună în memorie până acum și până aici vocile pline de emoție ale concurenților festivalului-concurs. Au fost recitate fragmente din *Luceafărul*, *Scrisoarea III*; *Glossă*, *Revedere* de Eminescu; *Cămășile*, *Floarea soarelui*, *Sunt*, *Legământ* și alte creații de-ale lui Gr. Vieru. Toate păreau trecute prin inima celor 21 de concurenți. Copii de vârstă diferită: de la cinci la 16 ani, copiii românilor ajunși pe aceste meleaguri cu voia, dar și fără voia lor; unii născuți aici, în străinătatea împlântată, alții aduși de părinții lor pe când abia sorbeau graiul matern. Eco-ul vocilor lor îmi sfredeliște mintea, de parcă prin ei ar vorbi Neamului Eminescu sau Vieru. Învingătorii concursului: **Lora Cibotaru**, **Ariadna Cioată-Burduja**, **Gabriel Munteanu**, **Diana-Marina Tendeleu**, dar și ceilalți concurenți, au fost minunați. Cum se vede poezii neamului ne transmit Lumina Cuvântului, ca astfel să nu ne pierdem: ne mângâie copilăria, apoi ne călăuzesc pe drumul regăsirii de sine în această Lume rătăcită.

Asistând la eveniment, ascultând cum se cântă, cum se recită, cât de mult se bucură copiii mari și mici de clipele întâlnirii cu Limba Mamei, am înțeles cât de mult îi unește pe oameni străinătatea. Aveam și ciudata senzație că sunt acasă. Acest sentiment mi-l inspira, bineînțeles, atmosfera caldă, plină de o rumoare festivă, familiară. Se vorbea o limbă românească frumoasă, fiecare cuvânt fiind rostit cu o dragoste deosebită, de parcă vorbitorii ar fi mângâiat fiecare cuvânt. Rostire a cuvintelor ne-

bănuită de cei de acasă. Toți cei prezenți păreau veniți la o sfântă împărtașanie la care urmau să primească harul cel divin. „Astfel ne întâlnim duminica, la sărbători, și ni se pare că suntem mai Acasă. Ne umplem de energia care ne lipsește și care ne întărește...”, așa mi s-a spus.

Festivalul-concurs a fost binecuvântat de părintele **Victor Matveev** de la Biserica ortodoxă „Sf. Maxim” printr-un serviciu divin în memoria lui Eminescu și Vieru și s-a încheiat cu un memorabil Te Deum, cu un recital de poezie și frumoase cântări românești la Biserica românească „Sf. Parascheva”, unde păstorește părintele **Gheorghe Vasilescu**, stabilit de mai bine de trei decenii în Italia. În preajma acestui preot cei plecați de acasă se simt mult mai ocrotiți și mai în siguranță.

În drum spre acasă m-au însoțit tot felul de gânduri. Am meditat insistent asupra fenomenului migrației, tresărind la gândul că astfel dispar neamuri întregi, contopindu-și spiritul și cultura cu al altor neamuri mult mai puternice. *Oare aceasta ne paște și pe noi, românii basarabeni?* Bine însă că un alt gând îmi calmă neliniștea! Parcă i-aș fi văzut pe cei plecați în toate ipostazele: la început disperați, apoi cuprinși de o nostalgie răvășitoare ca, în sfârșit, să-i văd reaprinzând în suflet acea lumină ancestrală care-i protejează pe toți oriunde s-ar afla și, adunați gră-măjoară (ca în icoana din poezia lui Vieru), toți de același neam și simțire într-o nu se pierde. Astfel, îmi apăru pe ecranul memoriei, într-o consolare, chipul luminos al dnei **Geta Gălușcă**, pentru care românii sunt români și punctum, iar datoria fiecărui e să se ajute dezinteresat în orice împrejurare. Auzeam aievea vocea calmă, emoționantă a poetei **Gheorghina Tofan**, rostindu-și cu pioșenie versul pe care îl consideră scris pe sufletul ei de însuși Dumnezeu: „Acasă, la ceasul din urmă, / Cuminți și bătrâni, toți ne-am vrea...” (Acasă, din volumul *Cerul de acasă*). Citeam,

ca să scurtez drumul, ba în română, ba în italiană, așa precum au ajuns să simtă și să vorbească o mare parte din români, în cartea **Mihaelei Dana Chioariu-Topârcea** *Amintiri din satul drag (Memorie dal mio villaggio lontano)*... Mă gândeam și la faptul că neuitarea acelor plecați depinde și de noi, acei rămași acasă. Cine dacă nu noi trebuie să-i ajutăm să nu ne uite? În acest sens, e sugestiv și demn de urmat gestul senatorului român **Viorel Badea**, care a susținut Festivalul-concurs cu un premiu bănesc (Premiul Mare!). Bine ar fi să-i urmeze exemplul și alți demnitari! Să-și aducă aminte că au venit la cârma țării și grație susținerii celor duși de acasă și pe care îi preocupă viitorul țării...

Am scris în cartea mea *Totentanz sau Viața unei nopți* despre fenomenul dedublării sufletului atunci când pleci pentru un timp în lumea mare. Acum chiar simt această stare de ubicuitate! Am senzația că sunt aici, dar și acolo. Iar ca să iau cu mine ceea ce mi-a ieșit în calea privirii m-a ajutat ghidul (ghidesa mea!) **Viorica Ungureanu**. Cu multă competență și drag pentru spațiul care a *adoptat-o*, fie și provizoriu, dna Viorica mi-a adunat imaginar într-o alună fermecată toate impresiile și amintirile despre Torino... Orașul înconjurat de Alpi. Ca o cetate dalbă (acum) în care s-au întâlnit la o competiție în timp adepții magiei albe și ai celei negre... Prima capitală a Italiei! Locul unde se intersectează mai multe evenimente ale istoriei bătrânei Europe. Orașul care păstrează într-o superbă și vetustă catedrală Giulgiul în care a fost învelit după răstignire Iisus Hristos. Acest detaliu mi se pare marcant pentru lumea care face popas în acest spațiu. Și pentru românii – fie din Țară, fie din Basarabia – stabiliți la Torino. Cred, sunt convinsă că acest acoperământ care păstrează chipul Mântuitorului va ocroti Neamul prin care am venit în astă Lume. Așa să fie!

Ianuarie 2012

NU M-AM TRUDIT DEGEABA...

R. ANDREI

La Centrul Academic Internațional *Eminescu* (CAIE), în premieră pe piața de carte românească, acum – la Chișinău, a fost lansat volumul *O viață de dascăl obișnuit trăită neobișnuit*, autorul ei fiind, cercetătorul științific principal și directorul general adjunct pentru Europa din partea României (funcție acordată de Internațional Biographical Center al Cambridge University din Londra) domnul conf. univ. dr. Dumitru Copilu-Copillin. Noutatea ei corespunde unui nou gen de lucrare, care, prin structura sa, organizarea internă și noile tehnici biblioteconomice moderne utilizate, sugerează cum s-au valorificat și cum s-ar putea valorifica integral și obiectiv realizările, adică faptele unor personalități de valoare. Interesul pentru o asemenea carte a fost stimulată în timpul elaborării de academicianul Constantin Bălăceanu-Stolnici, care și semnează prefața, o recomandare cu multiple aprecieri. Din partea Editurii „Prut Internațional”, unde a văzut lumina tiparului proaspăta (din anul 2011) lucrare, se menționează importanța acesteia și anume că în condițiile în care în prezent nu există un sistem național de evidență, estimare, încurajare, evaluare, recompensă și ierarhizare a valorilor cultural-științifice de nivel instituțional, local, național și internațional, de regulă, aceste valori (fapte de viață, descoperiri, lucrări de înaltă ținută și profundă semnificație, destinate uzului public) se pierd, se ignoră, se uită, iar în cele din urmă, ele parcă nici nu există.

Cartea cu siguranță poate servi drept model pentru autorii, dar și pentru bibliografii, care vor dori să evidențieze în acest mod o personalitate sau alta.

În felul acesta Dumitru Copilu-Copillin **a reușit să-și contabilizeze înfăptuirile**

timp de mai bine de 25 de ani de activitate universitară, 30 de ani de activitate de cercetare științifică și 60 de ani de activitate publicistică multidiscplinară.

E momentul să amintim că autorul este aureolat de cununa celor opt decenii de viață și activitate, cartea fiind un propriu omagiu adus acestui frumos jubileu.

Volumul este alcătuit din două părți, anticipate de o listă de abrevieri, un motto și dedicații în versuri, preliminarii la cele patru ediții și un *Curriculum vitae*. Prima parte, intitulată *Bilanțul înfăptuirilor*, cuprinde trei capitole despre cele trei direcții principale de activitate și un capitol cu *Ecouri-referințe*. Partea a doua, *Contribuții relevante – concluzii de o viață*, inserează *Mostre de sinteză în domeniile educației și științelor literare*, completate de *Flori ale gândirii – Frunze de speran-*

țe (aforisme) și un *Epilog*. În *Post-factum* autorul cu multă migală întocmește o serie de indici alfabetici, cronologici și tematici. Cartea se încheie cu o *Iconografie* (prezentări grafice și foto, individuale sau colective, din diferite perioade de viață ale autorului). Vom mai arăta în acest pre-ludiu că Dumitru Copilu-Copillin este un nume bine cunoscut în mediile științific și pedagogic de la noi, în virtutea faptului că este profesor asociat la Universitatea Ecologică din București, dar și la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, cercetător științific principal la Institutul de Științe ale Educației din metropola română, dar și la Institutul de Științe ale Educației din capitala Republicii Moldova. A conferențiat în nenumărate rânduri în cadrul mai multor instituții pe parcursul la mai mulți ani.

În deschiderea evenimentului, directoarea CAIE Elena Dabija a menționat că protagonistul nu este la prima vizită în instituția-gazdă, de multe ori a studiat profund fondul de carte Eminescu de la bibliotecă, culegând ca albina neectarul din cărți pentru completarea unui volum „în aură total eminesciană”. Fiind însoțit, aproape că întotdeauna, de „bodyguardul personal” – soția, directoarea i-a oferit doamnei un ghiveci de crizanteme pentru a fi plantate la casa de vacanță a familiei Copilu.

Moderatorul – academicianul Mihai Cimpoi – a remarcat, din start, cu încântare: iată că și viața unui om poate fi contabilizată (nu doar banii)! În continuare a apreciat meritul lui Dumitru Copilu-Copillin în studiul eminescian privind universalitatea Luceafărului poeziei românești, contestată nu doar de unii răuvoitori, ci și de unii critici care nu cunosc adevărata dimensiune și impactul mesajului acestuia pe diferite meridiane ale globului pământesc. D. Copilu-Copillin vine cu argumente incontestabile. Dacă în 1989 – Anul Eminescu,

declarat de UNESCO – dumnealui reușise să „contabilizeze” 93 de țări și 65 de limbi în care era valorificată opera eminesciană, acum sunt identificate surse în 73 de limbi, vorbite în cel puțin 200 de state ale lumii, dintre care în peste 100 s-au realizat traduceri și comentarii favorabile de către un număr de peste 700 de traducători și comentatori, între ele fiind notorietăți mondiale, organizații științifice și culturale naționale și internaționale. Referindu-se la structura și metodologia cărții lansate, domnul acad. M. Cimpoi a specificat că ea „s-a realizat pe exemplul crenit al vieții și activității unui dascăl, om al vremii sale, ridicat prin propriile puteri, dăruit muncii și cauzei sale, dezinteresat de răsplătă, care însă, în cele din urmă, s-a bucurat de apreciere și recunoaștere, chiar de consacrare, inclusiv în dicționare, în enciclopedii, apărute sub egida «Who is Who International»”. Domnia Sa a mai spus că volumul este o carte a mai multor cărți, sugerând ideea că ea poate alcătui separat subiectul a cel puțin trei cărți. A menționat și faptul că autorul se documentează în original în trei limbi străine: rusă, engleză și franceză, în glumă exprimând nedumerirea de ce autorul situează *rusa* în prim-plan. „Eu cred că explicația vine din perioada de studii făcute la Universitatea «Lomonosov» din Moscova”, a conchis, pe aceeași notă, dl academician.

Un alt vorbitor, poetul Iulian Filip, de asemenea, a fost de părerea că lucrarea ar putea fi desfășurată în mai multe cărți și anume: *Curriculum vitae sau Povestirea vieții unui căutător de comori*, „*Personalialia*” ar putea fi intitulată *Amintiri de pe meleaguri natale*, o replică frumoasă a *Amintirilor* lui Ion Creangă, pentru că este o povestire originală scrisă cu mult har, capitoul *Studii* ar putea constitui o altă carte despre școli, ar mai fi o a treia despre universalitatea lui Mihai Eminescu. Mi-a fost de folos această oglindă, căci așa putem numi cartea lan-

sată, a constatat I. Filip. Ea face parte din categoria celor care se citesc, adică este atractivă. Prin ea se aduce un adevărat imn Mamei. D. Copilu-Copillin l-a cunoscut pe T. Argezi, l-a privit în ochi, ceea ce ne îndreptățește să credem că prin ochii Domniei Sale l-am privit și noi pe marele poet.

Impresiile despre carte au fost împărțite și de alți vorbitori.

În replică, Dumitru Copilu-Copillin a mărturisit în fața celor prezenți: vibrațiile despre carte mă liniștesc, dovedindu-mi că n-am trudit degeaba. Aici sunt primele ecouri publice. Cartea are mai multe lumi, pentru că sunt mostre de biblioteconomie (am lucrat și în acest domeniu), mostre de poezie, mostre de proză, mostre de analiză ș.a. Mi s-a spus că era bine să mă ocup preferențial de literatură, dar am activat așa cum mi-a dictat inima și m-a ajutat Dumnezeu. Lucrarea pe care am expus-o judecării publicului larg am realizat-o ca pe un ghid privind metodologia de contabilizare a faptelor, de aceea n-o să observați numele meu de familie pe copertă. Aș vrea să amintesc despre o chestiune interesantă care m-a marcat și m-a determinat să-mi completez numele de familie cu încă o literă. După numele tatălui eu sunt *Copil*, purtătorii lui sunt toți descendenți din satul meu de baștină. Aproape cu cincizeci de ani în urmă am realizat o anchetă deschisă de *Contemporanul* despre Maiakovski, solicitând răspunsuri de la 100 de personalități din domeniul literaturii și culturii, unul din ei fiind Tudor Argezi. Fiind întrebat de Domnia Sa care-mi este numele de familie, am răspuns *Copil*, la care remarcabilul poet a replicat: „Copil-copil, dar al cui?” Acest lucru s-a repetat și cu alți intervievați, astfel că am hotărât să mai adaug o literă, devenind *Copilu*, iar mai târziu, când am început să public în reviste internaționale, am completat și cu dublul *Copillin*.

Referindu-se la tematica eminesciană, a evidențiat 50 de studii scrise până acum și completarea unei baze de date despre poet, cea mai completă fiind difuzarea lui peste hotare. La scrierea lucrării *Dimensiunea și valoarea universală a moștenirii culturale a lui Mihai Eminescu* m-am sprijinit pe creațiile lui Edgar Papu, Rosa del Conte, Mihai Cimpoi, care sunt eminescologi cunoscuți în lume. Imaginar am stat mai multe luni de zile alături de Perpessiciu, am studiat *Caielele* lui Eminescu, susținând și cicluri de conferințe pe această temă la Cernăuți, Chișinău, Târgoviște și în alte localități, a mai relevat Dumitru Copilu-Copillin. În continuare, a asigurat asistența că va continua să lucreze pentru fondul Eminescu al Centrului Academic Internațional Eminescu din Chișinău, completând în permanență cartea *Dimensiunea și valoarea universală a moștenirii culturale a lui Mihai Eminescu*. O altă idee asupra căreia a stăruit oaspetele bucureștean a fost cea privind formarea competențelor școlare. Este primul conferențiar în România care a predat managementul educațional. Despre manualele sale din domeniile botanică, ecologie, anatomie etc. a spus că sunt cărți de învățatură pentru elevi, studenți, dascăli și părinți. Dumitru Copilu-Copillin a mulțumit gazdelor și celor prezenți pentru participarea la această sărbătoare a cărții.

În încheiere, moderatorul acad. Mihai Cimpoi a concluzionat, adresându-se protagonistului: „Și de data aceasta ați conferențiat, domnule profesor Copilu, îmbogățindu-ne cu gânduri profunde și utile.”

Evenimentul a fost completat de o expoziție fotografică a ziaristului Andrei Viziru cu imagini frumoase despre anotimpuri, în special de toamnă, inspirate din creația și tematica eminesciană. Dumnealui a mai spus că pregătește o nouă expoziție *In memoriam: Grigore Vieru*, făcând un apel pentru adunare „în jurul lui Mihai Eminescu și al lui Grigore Vieru”.

EMINESCU ÎN CAPTIVITATEA „NEBUNIEI”

R. PELINEANU

Așa se numește o nouă carte a reputatului critic literar prof. dr. Theodor Codreanu, apărută recent la Editura *Universul* din Chișinău, care a fost lansată, în prezența unui numeros și competent public, alcătuit din critici, istorici, scriitori, bibliotecari, la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. La începutul studiului, autorul ne prezintă o notă explicativă, intitulată *Metoda dublului referențial*, atenționând cititorul în mod special, că lectura volumului trebuie făcută anume în corespondere cu aceasta și nicidecum altfel: „Toate întâmplările trăite de Eminescu pe 28 iunie 1883 și după au fost raportate exclusiv la nebunie. Trebuie schimbat referențialul. Mai bine-zis, dublat, adică depășit, ținându-se cont simultan atât de bolile reale ale poetului, cât și de cea supraadăugată, situație stranie, oglindită de disputa între numeroasele diagnostice care au făcut carieră, între care două predominante: psihoza maniaco-depresivă și paralizanta generală progresivă, pe fond luetic. Bineînțeles, mutația referențială este atrasă de o revizuire critică a izvoarelor și a contextului istoric. Nu trebuie să se confunde «dublul referențial» (care simultaneizează «complexele de cultură» și «complexele de profunzime») cu «dubla măsură», simptom al unui spirit dedublat.”

Tot aici se specifică faptul că lucrarea se află la a șaptea ediție, punându-se la socoteală și două ediții care au circulat pirateresc, ele trebuind să poarte mai multe titluri, în conformitate cu ponderea referențialului abordat. Ceva timp în urmă, tot la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, fusese lansată ediția cu titlul *Dubla sacrificare a lui Eminescu*, fiind anticipată de alte ediții intitulate *De ce a fost sacrificat Eminescu?*, *Mitul Eminescu*, *Eminescu – martor al adevărului*, *Eminescu*

și *mistica nebuniei*. Theodor Codreanu mai spune că actuala ediție „este o ameliorare a celei ratate de la sfârșitul anului 2010, solicitată de Gabriel Stănescu, dar apărută doar în 15 exemplare din pricina tragicei dispariții a editorului chiar în ziua când trebuia să aibă loc lansarea la Târgul de Carte «Gaudemus» din București”, exprimându-și speranța că sub acest titlu și în versiunea dată va fi definitivă.

Cu părere de rău, n-am citit niciuna din edițiile anterioare (de alți autori, cărți pe această temă am citit mai multe), *Eminescu în captivitatea „nebuniei”* însă am lecturat-o cu ușurință, într-o singură noapte, fiind intrigată să cunosc adevărul în ultimă instanță privind brutală sacrificare a poetului, căci anume așa se vrea această nouă lucrare – un adevăr franc, nu pe ocolite, pentru elucidarea căruia Th. Codreanu, dr. în filologie, a trebuit să facă o arie extinsă de revizuire aproape a tot ceea ce s-a scris și cum s-a scris, negând sau susținând diverse puncte de vedere, completând sau făcând concluzii inedite, toate în limbajul și în stilul inconfundabil al polivalentului și prodigiosului autor, căruia i se mai spune *G. Călinescu al Hușilor*. Pe alocuri cartea se substituie ca o intrigă de detectiv, cititorul fiind captivat de minuțiozitatea de expunere a faptelor, compararea și contrapunerea lor, devenind în derularea lor judecătorul peste timp al celor „care fac să moară alde Eminescu”, vorba lui B.P. Hasdeu. Apropo de marele cărturar, în tulburătorul său necrolog, la stingerea Luceafărului, Hasdeu își exprima regretul că istoria îi va lăsa în umbră pe adevărații ucigași, dar iată că această lucrare completă nu numai că le spune acestora pe nume, dar le și prezintă vicleniile hidoase în lumina adevărului documentar. Da, astăzi cunoaș-

tem cine l-a ucis și cum, pe Eminescu. Sub masca de prieteni și protectori l-au supus unui martiriu, încercând decenii întregi să inducă în eroare opinia cititorilor. La aceștia, fără sorți de recunoaștere, se adaugă și denigratorii, mai vechi și mai noi, nume cunoscute sau mai puțin cunoscute în literatură. Nu voi intra în amănunte pentru că această carte trebuie citită și răscită, iar mesajul ei transmis celor care nu o au la îndemână.

Dar să revenim la lansare, care, de fapt a fost dublă, fiind pus în discuție și alt volum de Theodor Codreanu, *Ion Barbu și spiritualitatea românească modernă – ermetismul canonic*, apărut tot în 2011 la Editura „Curtea Veche” din București.

Pe post de moderatori, acad. Mihai Cimpoi și scriitorul Vlad Pohilă, au făcut o succintă prezentare a celor două cărți fundamentale, ultimul apreciind cartea *Eminescu în captivitatea „nebuliei”* ca pe una zguduitoare, amintind în context și de denigrarea lui Eminescu, atribuindu-i lui Th. Codreanu calitatea de străjer al lui Eminescu, pledând pentru emiterea unor pedepse penale pentru cei care se fac vinovați de calomnierea cu bună știință a

marelui poet, care, oricum, în ciuda criticilor nefondate, va dăinui atât cât va exista poporul român. De fapt, Vlad Pohilă crede că aceste pedepse pot fi aplicate pentru toți calomniatorii care atacă nefondat și compromis imaginea personalităților de certă valoare din toate domeniile, așa cum se procedează în Spania, bunăoară.

Directorul general al Bibliotecii Municipale, dr. Lidia Kulikovski, a ținut să amintească celor prezenți că în istorica sală a instituției au mai fost lansate și multe alte volume frumoase și interesante din vasta operă a lui Theodor Codreanu.

Acad. Mihai Cimpoi a subliniat calitatea de remarcabil polemist a lui Theodor Codreanu, care pune pe tapet și răspunde doar prin argumente incontestabile, având facultatea de a construi o demonstrație critică. În amintitul volum autorul a prezentat o profundă demonstrație critică bazată pe logică piramidală de categorie platoniană. Cu migală a arătat și ne-a convins că a existat o moarte civilă a lui Eminescu, descrierea este în stil detectivist, nescăpându-i niciun detaliu. Statul român, a remarcat academicianul, nu a creat un mit oficial Eminescu, n-a editat

integral opera lui, n-a editat *Caietele*, a făcut-o academicianul Eugen Simion; statul, de asemenea, nimic n-a făcut pentru promovarea operei eminesciene peste hotarele. Au făcut-o cu precădere eminescologi din Italia, Franța, amintind de minunatele volume eminesciene ale Rosei del Conte, ale lui Alain Guillermou. Acad. M. Cimpoi a mai concretizat că la Centrul Internațional Academic Eminescu a primit și unele cărți despre Lucafar din India, din China, Portugalia. Theodor Codreanu a specificat că la mitul lui Eminescu se adaugă trei fațete: eroul, martirul și călugărul. Dorința poetului de a se călugări a fost exprimată chiar și față de Titu Maiorescu. (Această vreare a lui M. Eminescu a fost tratată ca simptom de nebunie, deși se știe că pe linie maternă el a avut rude apropiate care s-au călugărit, în număr de vreo șapte, între care a fost și o stareță cultă și erudită. În copilărie Mihai a mers nu o singură dată în vizită la mă-năstire, la mătușile lui.) Eminescu vedea în postura de călugăr calitățile de erou și martir, care se completează reciproc. Referindu-se la cartea despre Ion Barbu, Mihai Cimpoi a spus că acesta este exact așa cum îl vede Theodor Codreanu, un poet care face strălucire poeziei românești din perioada interbelică, analizându-i opera sub aspectul ermetismului canonic.

Nicolae Dabija a menționat gradul de *rubedenie* cu distinsul critic, primul fiind Codreanu, al doilea de la Codreni. Despre Th. Codreanu se spune că este *Academia de Științe de la Huși*. Se pare că despre Eminescu s-a spus tot, dar despre Eminescu încă nu s-a spus nimic, urmează ca noile generații să-l descopere prin studierea profundă a operei integrale. „Personal, l-am descoperit pe Eminescu cu adevărat abia în clasa a șaptea”, a ținut să menționeze N. Dabija. „Eminescu n-a înnebunit, Eminescu a fost înnebunit, fiind tratat cu mercur. Poetul ne-a ajutat să supraviețuim și este foarte actual și astăzi, el luptă ală-

turi de noi. Am fost indignat de un reproș al unui coleg din România, că, chipurile, «n-o să ajungem în Europa cu moaștele lui Eminescu», că «am rămas la Eminescu», dându-i replica, că *n-am rămas, dar am ajuns la Eminescu!* Trebuie să știm că pentru poezia *La steaua*, NASA a numit o stea cu numele Eminescu. Unii denigratori îl consideră *poet de debara*, să le fie rușine, Eminescu a fost și va rămâne etern. Prin intermediul lui Eminescu ne-am descoperit limba română, istoria română, datinile strămoșești. Prin Eminescu am descoperit Europa.” Despre cartea *Eminescu în captivitate „nebuniei”* N. Dabija a spus că este o carte profundă și trebuie să nu lipsească din orice școală, orice instituție de învățământ superior, de aceea e necesar să fie reeditată (tirajul cărții este de o mie de exemplare, într-adevăr insuficient pentru această acoperire, mai gândindu-ne și la cititorii din alte categorii, inclusiv scriitorii).

Oaspetele din Bacău, prof. Andrei Petruș, a spus că, asemeni poetului Grigore Vieru, a trecut cu emoții pentru prima oară Prutul. Despre Theodor Codreanu a menționat că Domnia Sa este atins de aripa geniului, manifestându-se în mai multe ipostaze: de minunat dascăl, critic literar strălucit, minunat romancier etc. „El este un foarte bun cunoscător al literaturii române și universale, iată de ce opera Domniei Sale îmi este de căpătâi, iar cartea *Eminescu în captivitatea «nebuniei»* o consider ca pe o capodoperă, stilul este elegant, limbajul bogat. Volumul cuprinde multe informații captivante, gânduri profunde. În aceeași măsură autorul răspunde curajos la provocări.”

Criticul Ion Ciocanu a abordat tema *basarabenizării* lui Theodor Codreanu, menționând că acesta are în vizor mai mulți autori de la noi: se apleacă către opera lui Grigore Vieru, vede o altă deschidere a lumii de către Victor Teleucă. Despre volu-

mul *Eminescu în captivitatea „nebuniei”* și alte cărți dedicate temei eminesciene, a subliniat că ele formează o imagine clară despre Luceafăr, care vin s-o combată pe cea deformată și larg răspândită de denigratori, cu părere de rău, ținând să remarce că ultima este o carte de zile mari.

Criticul Ana Bantoș a fost impresionată de *terminologia pusă la punct a lui Theodor Codreanu*, atât în primul, cât și în al doilea volum lansat, evocând calitățile de cercetător meticulos, fundamental, fiind un model de demonstrație atât pe linie de transmodernism, cât și modernism în general.

În aceeași cheie a unei atitudini cordiale au mai vorbit istoricul Ion Buga, criticii Vitalie Răileanu, Andrei Țurcanu, poetul Gheorghe Ciocoi ș.a.

Theodor Codreanu a mulțumit cu multă căldură Editurii „Universul”, prin reprezentantul ei directorul Iurie Gabura, și Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”,

reprezentată de directorul general Lidia Kulikovski, mai spunând că mulțumițiile se îndreaptă și către inimosul Dumitru Gabura, asigurând numerosul public că *această întâlnire va rămâne înscrisă în cartea sufletului*. Referindu-se la volumul *Eminescu în captivitatea „nebuniei”* a mai spus că ea a încununat rodul muncii de peste 15 ani, din 1997 cunoscând metamorfoze peste metamorfoze.

În final, menționăm că ediția definitivă *Eminescu în captivitatea „nebuniei”* are 327 de pagini și este alcătuită din douăzeci și șapte de capitole, încheindu-se cu un indice de nume. Ea a întrunit foarte multe recenzii frumoase. Lui Theodor Codreanu pentru această carte i s-a acordat Premiul de Excelență „Mihai Eminescu” pentru cea mai bună carte-exegeză eminesciană din 2011, acordat de către Societatea scriitorilor bucovineni – Suceava a Uniunii Scriitorilor din România.

LECTURILE LUI MIHAI EMINESCU LA VIENA ȘI BERLIN*

Maria BRÎNZAN,
șef, Serviciul lectură publică, BNRM

**„Măreț pluti-va printre veacuri,
Maestrul dulce Eminescu,¹
Iar jos cu-al lor bagaj de fleacuri...”**

(A. Vlahuță,
Răspuns la o cronică rimată)

Pe când avea 16 ani, adolescentul Mihai Eminescu fu îndemnat de profesorul său iubit Aron Pumnul, aflat pe patul de moarte, să urmeze studiile la Blaj. Cu încuviințarea părinților Gheorghe și Raluca Eminovici și cu povața lăsată, avea să plece spre Blaj, locul de unde venea românul

Aron Pumnul, ce a ținut un curs de filosofie și a luat parte la Marea Adunare Națională din 1848 de pe Cîmpia Libertății, de la Blaj. Se pregăti de plecare cu o dorință mare de a vedea locurile acelea, Blajul, ce era numit „Mica Romă”, din motivul de a-și continua studiile. Le mai spusese părinților că, după moartea profesorului său, „nu mai avea ce căuta la Cernăuți”. Își luă geamantanul cu cărți numit „bibliotecă ambulantă” și porni la drum. Călători pînă la Vatra Dornei cu o trăsură de poștă, mai departe urmă drumul cu doi căruțași – olari, ce duceau oale de vînzare la Bistrița; pînă la Tîrgu-Mureș merse pe jos. La Tîrgu-Mureș se cunoscuseră cu doi studenți seminariști de la Blaj – Ion

* Acest articol are la bază o comunicare prezentată la Simpozionul *Valori Bibliofile 2011*.

Cotta și Teodor Cojocariu, aceștia îl recunoscură că este cel care a publicat poezii în revista *Familia*.

După moartea lui Aron Pumnul, Mihai trimite poezia *De-aș avea...* revistei *Familia* ce era editată de redactorul-șef Iosif Vulcan, la Pesta. Poezia este publicată în numărul din 9 martie 1866 cu mențiunea din partea redacției: „*Deschidem cu bucurie coloanele revistei, acestui tânăr care, abia ajuns la 16 ani, ne-a surprins plăcut cu primele sale încercări trimise redacției.*” Iosif Vulcan îi schimbă și numele de familie în Eminescu, cu care căzu de acord și tânărul Mihai. Colegii săi Ion Cotta și Teodor Cojocariu în amintirile lor despre Eminescu spuneau că „mereu îl găseau citind, citea orice îi aduceau din biblioteca seminarului, citea și cu glas tare pentru cei ce doreau să-l asculte, din cărți cit și din propriile sale poezii”.

Șederea lui de la sfârșitul lunii mai pînă în septembrie n-a fost tocmai favorabilă pentru Mihai Eminescu, nu luă examenele ce trebuiau, ca să fie înscris ca student, cu toate că era bine pregătit și cunoștea multe. Un motiv de neadmitere, ar fi că era ortodox, așa susțineau unii. Dezamăgit de insucces, părăsi Blajul, se angajă ca sufleur, mai apoi și copist în trupa lui Pascaly, trupă, care plecă spre București, în aceste calități a rămas doi ani de zile în trupă. Poeziile din care declama poetul în fața studenților erau din Dimitrie Bolintineanu și Vasile Alecsandri, lucru explicabil, căci considera că *Alecsandri este poetul adevărat*. „Biblioteca ambulantă” a lui Eminescu avea cărți germane și românești, din cele românești nu lipseau cărțile preferate de autori ca Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Ioan Heliade-Rădulescu ș.a.; dintre cele germane amintim volume de Friedrich Schiller, Johann Wolfgang von Goethe, Nikolaus Lenau, Heinrich Heine și *Mitologia* lui Reinbeck, o carte de căpătii a lui M. Eminescu. La 1867 publică în revis-

ta *Familia* poeziile *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* și *La Heliade, La o artistă, Amorul unei marmure*. În 1869, în aceeași revistă, îi apar *Junii corupți, Amicului F.I.*

După amintirile prietenului său Ștefan Cacoveanu, pe timpul cînd se afla la București, ca sufleur la Teatrul Național din București, Mihai Eminescu era același împătimit de carte și de lectură, odăița sa arăta astfel: „*Canapeaua fusese odinioară roșie, dar acum, de tot decolorată; înaintea canapelei era o masă mică de brad, iar lîngă masă, de cealaltă parte un scaun de brad, nevopsit ca și masa. Acesta era mobilierul din odaie. Cărțile și le ținea întinse pe jos, de la fereastră pînă lîngă masă, pe paviment (pardoseală) pînă la 200 de volume, mai cu seamă cărți vechi, nemțești cea mai mare parte.*” Tot Ștefan Cacoveanu mărturisește despre perioada pe cînd se aflau la Blaj că *Eminescu cunoștea limba germană perfect*, doar venea de la Cernăuți, de la școli germane.

Gîndul de a-și continua studiile îl măcinau, însă starea dificilă în care se afla nu-i prea permitea să o facă. Întors acasă, la Ipotești, în 1869, și tatăl, Gheorghe Eminovici, îngrijorat de starea lui Mihai, hotărâște să-i subvenționeze studiile. Plecarea lui la studii la Viena, la Universitate, este bine primită de toți ai familiei Eminovici.

Spre Viena împreună cu Mihai plecă Gheorghe Eminovici, mama Raluca, sora Aglaia și fratele Matei. Au călătorit cu trenul pînă la Praga, unde au făcut o fotografie de grup și una aparte, după care Mihai plecă spre Viena însoțit de faimosul geamantan plin cu cărți, haine și merinde, ceilalți plecară la băi.

Ajuns la Viena, Mihai se înscrie la 2/10 octombrie 1869 la Facultatea de filozofie a Universității, ca „auditor extraordinar” nu student „ordentlich”, deoarece îi lipsea certificatul de absolvire a gimnaziului. La Universitatea de la Viena, „auditorul extraordinar” nu era obligat să susțină exame-

ne, ci doar să asculte cursuri, la alegere, pe care le dorea. S-a înscris la trei semestre: de iarnă (1869-1870), de iarnă (1871-1872) și de vară (1872), și-a ales profesorii cunoscuți. Frecvența „auditorului extraordinar” era însemnată într-un *Index lectionum*. În afară de aceste cursuri frecvența și cursurile de filozofia dreptului, economie politică, de medicină, de istorie, de limbi romanice, pentru prima dată află de filozofia lui Kant. Toate aceste cursuri vor influența și ele într-o măsură oarecare formarea gândirii și a personalității tânărului Mihai de 20 de ani. Dar după cum menționează Gellu Dorian, Emil Lordache, autorii cărții *Pașii poetului*, editată la Iași, în 2000, „nu aceste cursuri i-au format cultura, ci lecturile zilnice, cărțile pe care și le procura din librării sau anticariate”. Este o opinie a autorilor citați, cu care nu putem să nu fim de acord.

Mai departe, aceiași autori subliniază: „Eminescu cheltuia însă mult cu cărțile care deveneau și ele un fel de economii pentru zile negre, când, citite fiind, le vindea. Prietenii care au scris despre această perioadă a lui Eminescu spun că știa Platon, Spinoza și Fichte, Kant și Schopenhauer. Citise Ramayana și Mahabharata, Kalidasa, Vedele. Slavici afirmă că în acea perioadă traducea Critica rațiunii pure, de Kant”, adăugînd: „Lecturile lui erau și din Goethe, Lenau, Heine, Keller, dar și din minori ca Hoffmann von Fallersleben, G. Cerri. Nu-i erau străini nici: J.-J. Rousseau, Victor Hugo, Alfred de Vigny, Lamartine. Cel care-i aducea cărți de la biblioteca Universității sau de la cea a Curții imperiale, unde nu putea pătrunde, nefiind înscris oficial, era Samoil Isopescu, colegul lui de cameră.”

Perioada aflării lui Mihai Eminescu la Viena a fost prolifică și în activitatea sa ca poet și scriitor. Nuvela *Sărmanul Dionis* este terminată, începe colaborarea la *Convorbiri literare*, publică *Venere și Madonă*, *Epigonii*, *Făt-Frumos din lacrimă*, *Mortua*

est!, *Înger de pază*, *Noaptea*; face primele însemnări pentru *Geniu pustiu*. Publică în *Albina* din Pesta articolul *O scriere critică*, în apărarea lui Aron Pumnul, împotriva unei broșuri scrise de Dimitrie Petrino, în care ataca pe înaintașii săi: Gheorghe Șincai și Aron Pumnul. Eminescu participă la ședințele Societății literare și științifice al cărei membru era. La o ședință se ia hotărîrea de înființare a unui comitet de organizare pentru pregătirea serbării de la Putna, în august 1870, în program este inclus și Congresul studenților români academici de pretutindeni. În 1871 Mihai Eminescu a fost ales bibliotecar de către membrii Societății „România jună” de la Viena.

În vara lui 1872 Eminescu se află la Botoșani, unde se întâlnește cu Titu Maiorescu, care era în trecere pe acolo. Cum se interesa de studiile tinerilor români, Titu Maiorescu îi spune că ar avea intenția de a-i propune să ocupe o catedră la Facultatea de filosofie din Iași. Doar că ar trebui ca Eminescu să-și dea doctorantura tot la o mare Universitate din Europa și i-ar fi sugerat să studieze la Berlin. Susținut și de cei de acasă, Eminescu plecă în toamnă, la sfîrșitul lui septembrie, spre Berlin prin Lemberg (Lwow, Lvovul de astăzi), prin Cracovia, spre o mare capitală a culturii.

Dar cum banii promiși de Gheorghe Eminovici întârziiau, s-a înscris la Universitatea „Friedrich Wilhelm” de abia la 18 decembrie 1872, ca student ordinar în baza unui certificat de absolvire a gimnaziului din Botoșani. S-a înscris la Facultatea de filosofie, frecvența regulat cursurile, luînd și note. Avea mai puțin timp liber, dar nu se limita doar la cursurile audiate, studia mult din izvoare, cum a făcut-o toată viața, se referea la documentele consultate. Anii de studii la Viena și Berlin au fost decisivi pentru formarea personalității lui Eminescu, a viziunilor sale filosofice, es-

tetice, literare. Cunoaște poeziile neoclasicului german J. Chr. Fr. Hölderlin, ideile iluminiştilor germani G.E. Lessing, I. Kant, Fr. Schiller, J.W. von Goethe, creația lui H. Heine, Nicolaus Lenau. Se familiarizează cu opera lui W. Shakespeare, cu scrierile autorilor renascentişti: Dante Alighieri, Petrarca, Boccaccio, Niccolò Machiavelli; cu iluminiştii francezi: Voltaire, Diderot; pozitiviştii: H. Spencer și A. Comte; romanticii: Alphonse de Lamartine, Victor Hugo, Byron, Leopardi. Studiază amănunțit filosofia lui Immanuel Kant, Arthur Schopenhauer, Jean-Jacques Rousseau, L. Feuerbach, G.W.F. Hegel, B. Spinoza, precum și budismul. Aceste cunoștințe se datorează nu numai cursurilor ascultate, dar și muncii intensive la bibliotecă și acasă. Ghidat de dorința de a cunoaște cât mai mult, el a fost un student autodidact. Traduce în continuare din *Critica rațiunii pure* a lui Kant.

Lucrează la *Împărat și proletar, Călin Nebunul, Fata din grădina de aur*. Publică în *Convorbiri literare: Înger și demon, Floare albastră*.

În timpul aflării la Berlin, pentru a se putea întreține fără să depindă de părinți, ce îi trimeteau bani cu mari întârzieri, și-a găsit o slujbă de funcționar la Legația Română de la Berlin.

Renunță la doctorat din motive numai de el cunoscute, invocând concentrarea mai mult asupra propriei opere. Călătorește prin Germania, Polonia. Întorcându-se la Iași, este numit director al Bibliotecii Centrale a Universității.

În 2008, la București, a apărut o carte a dnei Iliana Gregori *Știm noi cine a fost Eminescu? Fapte, enigme, ipoteze* (336 pagini). În bibliotecă nu avem această carte, nu o cunosc, nu mă pot pronunța asupra ei. Însă din informația pe care o dețin, în carte este descrisă foarte și foarte interesant perioada șederii lui Eminescu la Berlin. Posibil, această carte să aducă unele precizări

aprospo de renunțarea lui Eminescu de a susține doctoratul: poate că el era convins, îi spunea intuiția, că a fi profesor, nu este vocația lui.

Consider că alegerea lui Mihai Eminescu a fost una din suferință, cu toate că nu a fost tocmai pe placul lui Titus Maiorescu.

Documentându-mă, investigând mai multe izvoare, am găsit o carte a dr. Elie Miron Cristea: *Lucefărul poeziei românești Mihai Eminescu*, ediție îngrijită și prefațată de Maria Roșca, publicată în 1997 la București.

Această carte este prima monografie despre M. Eminescu, scrisă în 1895, teza de doctorat susținută și publicată în limba maghiară, a unui tânăr de 27 de ani. Elie Miron Cristea este cel ce a ajuns a fi primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, între anii 1925 și 1939.

Maria Roșca este membru al Uniunii Ziariștilor profesioniști din România, membru onorific al Asociației Internaționale *L'Espressione Latina* din Cetatea Eternă – Roma.

Merită de citit aceste cărți și alte despre Mihai Eminescu, pentru a cunoaște cât mai multe despre viața, studiile făcute, lecturile lui, care erau considerabile, pentru a citi și noi mai mult, inclusiv pentru a citi măreața operă.

Referințe bibliografice

Amintiri despre Eminescu. – București: Ed. Viitorul Românesc, 2000. 343 p.

Dumitrescu-Bușulenga, Zoe. *Eminescu. Viața*. București: Ed. Elion, 2000. 230 p.

Dorian, Gellu; Iordache, Emil. *Pașii poetului*. – Iași: Ed. Timpul, 2000. 369 p.

Cristea, Elie Miron. *Lucefărul poeziei românești Mihai Eminescu*. Ediție îngrijită și prefațată de Maria Roșca. – București: Ginta Latină, 1997. 130 p.

Rezuș, Petru. *Mihai Eminescu*. – București: Ed. Cartea Românească, 1983. 573 p.

Vintulescu, Virgil. *Eminescu și literatura înaintașilor*. – Timișoara: Ed. Facla, 1983. 290 p.

POESII DE MIHAIL EMINESCU

Iurie ZAVADSCHI

La 21 decembrie 1883, deși pe coperta interioară este trecut anul 1884, apare la Editura Librăriei Socec & Comp. din București primul volum cu poezii de Eminescu, având o scurtă prefață, semnată de Titu Maiorescu, și portretul autorului.

„Colecția de față – spune prefațatorul – cuprinde toate poeziile lui Eminescu publicate în *Convorbiri literare* de vreo doisprezece ani încoace, precum și cele aflate pînă acum numai în manuscris pe la unele persoane particulare.

Publicarea se face în lipsa poetului în Țară. El a fost totdeauna prea impersonal și prea nepăsător de soarta lucrărilor sale, pentru a fi putut fi înduplecat să se îngrijească însuși de o asemenea culegere, cu toată stăruința amicilor săi literari.

Poesiile, așa cum se prezintă în paginile următoare, nu sunt doar revăzute de Eminescu și sunt prin urmare lipsite de îndreptările ce avea de gînd să le facă, cel puțin la cele vechi (*Venere și Madonă, Mortua est, Egiptul, Noaptea, Înger de pază, Împărat și Proletar, Rugăciunea unui dac, Înger și Demon*).

Dacă totuși am publicat și aceste poezii, împreună cu celelalte, așa cum se găsesc, am făcut-o dintr'un simțămînt de datorie literară. Trebuiau să devie mai ușor accesibile pentru iubitorii de literatură noastră toate scrierile poetice, chiar și cele începătoare, ale unui autor, care a fost înzestrat cu darul de a întrupa adîncă sa simțire și cele mai înalte gîndiri într'o frumuseță

de forme, sub a cărei farmec limba română pare a primi o nouă viață.”

Iată titlurile celor 64 de poezii, cuprinse în volum: *Singurătate, Lasă-ți lumea ta uitată, Și dacă ramuri bat în geam, Pajul Cupidon, Ce te legeni, codrule; Melancolie, Rugăciunea unui Dac, Pe aceeași ulicioară, De cîte ori, iubito; O rămii, Despărțire, Crăiasa din povești, Odă, La mijloc de codru des, Venere și Madonă, Sonet (Iubind în taină), Sonet (Afară-i toamnă), Sonet (Sunt ani la mijloc), Sonet (Cînd însuși glasul), Sonet (Trecut-au anii), Sonet (S-a stins viața falnicei Veneției), Dorința, Mortua est!, Noaptea, Egiptul, Adio, Ce e amorul, Lacul, Înger și demon, Floare albastră, Se bate miezul nopții, Înger de pază, Atît de fragedă, O mamă, dulce mamă; Făt-Frumos din Tei, Cu mîne zilele-ți adaugi, Din valurile vremii, Povestea Codrului, Împărat și Proletar, Pe lîngă plopii fără soț, Glossa, S-a dus amorul, De parte sunt de tine, Freamăt de codru, De-or trece anii, Te duci, Peste valuri, Somnoroase*

păsărele, Revedere, Cînd amintirile, Doina, Mai am un singur dor, Variantă, Altă variantă, Altă variantă, Epigonii, Călin, Strigoii, Satira I, Satira II, Satira III, Satira IV, Luceafărul, Criticilor mei.

Astfel, pe lîngă cele publicate anterior de poet, volumul cuprinde și 26 poezii inedite.

Despre strădania lui T. Maiorescu de a edita o carte cu poeziile lui Eminescu aflăm dintr-o scrisoare a poetului adresată Veronicăi Micle încă din data de 8 februarie 1882:

„Titus îmi propune să-mi editez versurile și am și luat de la el volumul 1870-71 din *Convorbiri* unde stau *Venere și Madonă* și *Epigonii*. Vai, Muți, ce greșeli de ritm și rimă, câte nonsensuri, ce cuvinte stranii! E oare cu puțință a le mai corija, a face ceva din ele? Mai nu cred, dar în sfârșit să cer-căm.”

Editarea primului volum de poezii eminesciene este anunțată de revista *Familia* din 17/29 iulie 1883: „*Poeziile lui Eminescu* vor apărea cît de curînd într-un volum, care s-a pus sub tipar. Această știre credem că va face o deosebită plăcere tuturor iubitorilor de literatură română originală.” Și *România liberă* din 13 noiembrie 1883 vine să confirme această știre: „...o noutate îmbucurătoare ne vine: operele complete ale lui Eminescu se tipăresc la Editura Socec, sub îngrijirea d-lui Maiorescu.”

Imediat, probabil după ce s-au tipărit primele exemplare, la 22 decembrie Titu Maiorescu îi scrie Olgăi Călinescu, soție de general, față de care se angajase să-i adune o colecție din poeziile lui Eminescu: „...rămăsese vorba să vă aduc o dată poeziile lui Eminescu, pe care eu unul îl țineam și îl țin de cel dintîi poet al României... Mi-a venit gîndul că ar fi mult mai bine o dată adunarea făcută să le întrunesc într-un volum și să le fac astfel mai accesibile tuturor iubitorilor de literatură.”

Noutatea editorială este semnalată printre primii de *Educatorul* din București, din 25 decembrie, care consemna: „Au apărut, în editura librăriei Socec din București, *Poesiile lui Mihai Eminescu*, într-un splendid volum de 300 pagine, care face cea mai mare onoare artei tipografice române.”

În toată această perioadă Eminescu, grav bolnav, se afla la Viena, internat din

a doua jumătate a lunii octombrie 1883, în sanatoriul de la Ober-Döbling.

La începutul anului 1884, Titus Maiorescu îi face o vizită, unde îi duce și volumul de poezii recent apărut, dar starea poetului nu se ameliorase. La cîteva zile poetul își revine și îi scrie atît lui Maiorescu, cît și lui Chibici.

Răspunzîndu-i la 16 februarie 1884, Maiorescu îi scrie despre succesul debutului său editorial: „Acum trebuie să mai știi că volumul de *Poesii*, ce ți l-a publicat Socec, după îndemnul meu, în decembrie anul trecut, a avut cel mai mare succes, așa încît Socec stă și acum uimit. În cele 7 săptămîni de la aparițiunea lui s-au vîndut 700 de exemplare; o mie este toată ediția, și de pe acum trebuie să te gîndești la ediția a doua, care va fi reclamată pe la toamnă și în care vei putea face toate îndreptările ce le crezi de trebuință. *Poesiile* d-tale sunt astăzi cetite de toate cucoanele, de la Palat pînă în mahalaua Tîrchilești, și la întoarcerea în țară te vei trezi cel mai popular scriitor al României.” Iar într-o scrisoare către sora sa, Emilia Humpel, criticul notează: „*Poeziile*, așa cum sunt orînduite, sunt cele mai strălucite din cîte s-au scris vreodată în românește și unele chiar în alte limbi.”

În 1885 apare la editura Socec ediția a doua a volumului de poezii, cu același conținut.

În 1888, în numărul din 25 decembrie, revista *Fântâna Blanduziei* anunța apariția volumului de poezii, ediția a treia, cu un adaos de trei poezii față de edițiile precedente: *La steaua*, *De ce nu-mi vîi* și *Kama-deva*.

În octombrie 1889, anul morții poetului, se dă la tipar ediția a patra a volumului de poezii de la Socec, cu un studiu al lui Maiorescu, intitulat: *Poetul Eminescu*.

LA COLEGII NOȘTRI

ION CREANGĂ, OMAGIAT LA 175 ANI DE LA NAȘTERE

Margareta SÂRBU,
Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a AȘM

Cu prilejul acestei frumoase aniversări, la Chișinău și la Iași, în perioada 27 februarie – 4 martie curent, s-a desfășurat o amplă și extinsă suită de manifestări în cadrul *Zilelor Creangă*.

Dacă la inaugurarea lor, care a avut loc în capitala R. Moldova, publicul a fost invitat în prima zi la Teatrul Republican „Luceaful”, pentru a savura spectacolul *Fata babei și fata moșneagului*, și la expoziția de carte *Ion Creangă – vocea copilăriei eterne* din colecțiile Bibliotecii Naționale pentru copii, care poartă numele sfântosului bun din Humulești, – în cea de-a doua, un altfel de public, mai savant, din inițiativa dr. în filologie Aurelia Hanganu, directorul Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” a AȘM, s-a reunit într-o conferință cu genericul *Ion Creangă: lumea (de azi) ca teatru*, care s-a desfășurat în sala de ședințe a BȘC, în organizarea căreia și-au dat concursul Institutul de Filologie al AȘM și Muzeul Literaturii Române din Iași.

Moderatorul Vasile Bahnaru, dr. hab. în filologie, directorul Institutului de Filologie, înainte de a oferi cuvântul conferențiarilor, a spus că îl vede pe clasicul literaturii române Ion Creangă ca pe un om trist râzând, ceea ce vrea să însemne amărăciunea din suflet pentru nedreptățile din societatea omenească și angajarea în luptă pentru ca binele să învingă răul, așa precum susține și acad. Mihai Cimpoi: *„Creangă încearcă să se pătrundă doar de pozitivul din vrajă.”* Totodată, moderatorul a subliniat importanța operei lui Ion Creangă, deosebit de valoroasă și actuală până în prezent, fiind un pilon de rezistență pentru noi cercetări,

îndemnând participanții să se aplece mai ales asupra documentelor de arhivă.

Scriitorul Iulian Filip și-a intitulat comunicarea *Ion Creangă și teatrul popular*, argumentând că relația dintre aceste două noțiuni e una strânsă, marele scriitor fiind exponentul neîntrecut al acestui gen, creația lui urmând să încante prin farmec și înțelepciune încă multe generații viitoare.

Cercetătorul Victor Cirimpei s-a produs cu amintiri adolescente, perioadă în care a cunoscut și a îndrăgit pe toată viața opera lui Ion Creangă, care adeseori îi servește ca sursă de inspirație pentru lucrările sale din domeniul folcloric.

„Fiece om are un Ion Creangă al său”, a ținut să remarce scriitoarea Catinca Aghachi, fosta directoare a Bibliotecii „Gheorghe Asachi” de la Iași, adevărul fiind că scriitura crengiană s-a citit și se va citi și mâine de la „opincă până la vlădică”, în acest sens neavând concurenți.

Poetul Valeriu Matei a menționat despre necesitatea studiului basarabean privind opera lui Ion Creangă, arătând existența multor *căi nebănuite, pe care le deschide documentarul crengian*.

Daniel Corbu, muzeograf la Bojdeuca „Ion Creangă” din Iași, inițiatorul *Bibliotecii*

„*Ion Creangă*”, a spus că aceasta a ajuns deja la 20 de volume, exprimându-și speranța că vor fi până la 100 de cărți, pentru că s-a scris și se scrie mult despre scriitorul clasic. Se știe că, la fel ca în cazul lui Mihai Eminescu, data nașterii sfântosului bunic, era mereu controversată, dar, în sfârșit, a fost clarificată chiar de Ion Creangă însuși într-un *Fragment de autobiografie*, descoperit după moartea sa între manuscrisele din Bojdeuca din Țicău. Iată cum își începe scriitorul biografia: „Sunt născut la 1 martie 1837, în satul Humuleștii, județul Neamțului, Plasa de Sus, din părinți români: Ștefan al lui Petrea Ciubotariu din Humuleștii și soția sa Smaranda, născută David Creangă, din satul Pipirig, județul Neamțului”. Cu deosebită mândrie Daniel Corbu a menționat că în anul trecut Biblioteca „*Ion Creangă*”, coordonată de acad. Mihai Cimpoi și care apare la Editura „*Princeps Edit*” din Iași, s-a îmbogățit cu zece titluri: Ion Creangă – *Amintiri, povești, povestiri – teatru, corespondență, rostiri, zicători, cuvinte*; Bianca Bratu – *Învățătorul Ion Creangă*; I.D. Alarin – *Pedagogia lui I. Creangă*; Mircea A. Diaconu – *Ion Creangă: nonconformism și gratuitate*; Eugen Simion – *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial*; V. Cristea – *Despre Creangă*; D. Tiutiucă – *Ion Creangă. Orânduiala lumii*; Ioan Holban – *Ion Creangă – spațiul memoriei*; Petru Rezuș – *Pe urmele lui Ion Creangă și Mihai Cimpoi – Sinele arhaic. Ion Creangă: dialecticile amintirii și memoriei* (eseu). În calitate de redactor al *Bibliotecii „Ion Creangă”*, Daniel Corbu a arătat că opera acestui original povestitor a cunoscut cel puțin trei perioade ale receptării critice. Cea dintâi – critica aurorală, avându-i de protagoniști pe Nicolae Iorga, Leca Morariu, Grig. I. Alexandrescu, C. Săteanu, Dumitru Furtună, Garabet Ibrăileanu, M. Timiraș, E. Lovinescu, Jean Boutière ș.a. Cea de-a doua începe cu studiile lui G. Călinescu, continuând cu cele ale lui Tudor Vianu, Pompiliu Constantinescu, Șerban Cioculescu și alții. A treia etapă este o relecturare a operei lui Ion Creangă din perspective noi asupra textului, aduse de

semiotică, de transmodernism și ezoterism. Aici se includ interpretările lui Vasile Lovinescu, Valeriu Cristea, Eugen Simion, Ioan Holban, Irina Petraș, Gheorghe Crăciun ș.a. Cartea acad. M. Cimpoi se încadrează, de asemenea, în a treia etapă, plasându-se între Eugen Simion și Vasile Lovinescu, adepți ai metodei simbolologice, în care primează descifrarea scenariilor simbolice și semnele ezoterice, accesibile doar inițiaților. Pe lângă alte aprecieri, Daniel Corbu a concluzionat: „*Sunt numeroase idei originale, deseori șocante (așa cum ne-a obișnuit Mihai Cimpoi în toate studiile despre clasici, începând cu Eminescu), sprijinite pe argumentații psihologice și filozofice, și filologice, și grile noi de lectură. Sinele arhaic. Ion Creangă: dialecticile amintirii și memoriei este o carte incitantă prin originale demonstrații și noile sensuri descoperite în opera clasicului Ion Creangă, pe care și-l dispută chiar și postmoderniștii.*”

În altă ordine de idei, vorbitorul a subliniat că toate cele 20 de volume crengiene merită a fi citite și studiate, făcând în acest sens un apel către tineri studioși de la instituții de învățământ, aflați în mare număr la conferință, între ei și tineri de la instituțiile tutelate de Academia de Științe a Moldovei, cu atât mai mult cu cât întreaga colecție este și poate fi consultată la Biblioteca Științifică Centrală „*Andrei Lupan*”, a mai spus Daniel Corbu.

Tematica conferinței a fost întregită prin comunicări și dezbateri și de alți vorbitori, unanimi în ideea că opera lui Ion Creangă este de o valoare incontestabilă, actuală și perenă.

Participanții au dispus de o rară posibilitate de a viziona un film documentar *Eminescu. Veronica. Creangă*, realizat de Octav Minar în 1914, adică doar la un sfert de veac de la dispariția fizică a celor trei figuri marcante din istoria literaturii române: mai întâi a trecut în eternitate Mihai Eminescu, la 15 iunie 1989; după care au urmat Veronica Micle, în august, și Ion Creangă, la finele aceluiași an, astfel reunindu-se la taifasul veșniciei.

EU AM FOST CU SCÂNTEIA...

(Dialog cu interpretul de muzică folk și publicistul Florin Săsărman)

– *Dragă Florine, la întâlnirea cu publicul de la Biblioteca „Liviu Rebreanu” mărturiseai că ai mai deschis o porțiță a sufletului, spre Basarabia...*

– Către întreaga Basarabie am deschis o poartă mare cu mai multe porțițe. La fiecare vizită mai deschid câte o porțiță și după aceea intru de mai multe ori pe ea. O primă porțiță am deschis-o în 2004, la Țiganca, după aceea în 2007, la Ialoveni, și tot pe atunci am deschis porțița către Biblioteca „Liviu Rebreanu”, iar întâlnirea din anul acesta a fost un corolar al dragostei pentru carte. De fapt, muzica folk, cea pe care o interpretez, este indestructibil legată de carte, de poezia bună.

– *Cum a fost la Țiganca?*

– Poarta către Țiganca am deschis-o după ce în prealabil aflasem în primăvara lui 2004 la Vatra Dornei, la un congres al Diasporei Române, unde au fost mulți reprezentanți din America, că există acest loc Țiganca. Pe un deal de la Iepureni, în zona Cantemir, primăvara, când se topește zăpada sau după ploi mai abundente, din țărâna lui ieșeau la suprafață osemintele ostașilor români, căzuți în război. Pentru că iubesc istoria și îmi fac cruce când trec prin fața unei biserici, m-a cutremurat știria aceea. Am fost la Țiganca, am văzut unde erau îngropați câteva mii de ostași

români, morți în luptele pentru eliberarea Basarabiei în 1941, și apoi în luptele din 1944, când a fost apărută Basarabia. Nu era amenajat acolo nimic: niciun cimitir, nicio cruce, nicio îngrăditură. Am reușit să aduc din Bistrița o Troiță – o Cruce din lemn. Am adunat împreună cu cei doi călugări, care viețuiau lângă acel cimitir – Nifon și Casian, cu părintele Vasile Burduja din Cania, cu Nicu Popa, românul american, de la care auzisem această istorie, osemintele

care erau în preajmă, le-am pus într-un mormânt, i-am zis *Mormântul ostașului necunoscut* și am instalat Troița. Părintele Nifon, care avea atunci 71 de ani, a zis: „Acum, că am pus Crucea, vor veni și celelalte.” Și celelalte au venit în doi ani de zile, pentru că Guvernul Român și-a asumat responsabilitatea pentru ceea ce s-a făcut acolo, iar Oficiul Național pentru Cultul Eroilor de la București a amenajat un cimitir de onoare cu pietre funerare și plăci, pe care sunt înscrise numele ostașilor căzuți, cu poartă maramureșeană și cu un gard împrejmuitor al acelei bucăți de pământ. Crucea odată înălțată într-adevăr poate să facă multe. Pe urmele demersului de la Țiganca am mai dus o Troiță la Nicoleuca, lângă Orhei, tot pe un astfel de loc – cu ostași români înmormântați și neamenajați ca

atare, am mai dus una la Cania și una la Ialoveni. Pentru Ialoveni am luptat ceva mai mult împreună cu Nicu Popa, împreună cu regretatul Andrei Vartic, actorul și scriitorul basarabean, cu care am fost foarte apropiați, și împreună cu un grup de credincioși din Ialoveni. Acolo a fost construită deja o mică biserică, o alee a deputaților din Sfatul Țării și cred că până la urmă va reuși amenajarea unei parohii foarte frumoase. Prin 2006 am fost surprins neplăcut de refuzul Ministerului Culturii de a amplasa bustul lui Liviu Rebreanu pe soclul care era pregătit pe Aleea Clasicilor din Chișinău. Atunci m-am gândit că Liviu Rebreanu trebuie să devină un nume ceva mai prezent la Chișinău și am propus doamnei L. Kulikovski să înființăm o bibliotecă.

– *Refuzul era din partea unei comisii de la minister, membrii căreia pretindeau că bustul are fisuri. Monumentul este făcut de Milița Petrașcu, discipola basarabeană a lui Constantin Brâncuși. Până la urmă, într-un cadru solemn, bustul a fost dezvelit, a fost multă lume bună și o delegație bistrițeană.*

– Știu, de aceea nu am crezut în acea motivație și i-am propus doamnei Lidia Kulikovski, directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, să înființeze împreună cu Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud o bibliotecă de carte la Chișinău. Și așa s-a născut Biblioteca „Liviu Rebreanu”.

– *Ai fost nașul de botez al noii instituții de carte românească...*

– Nu, am fost doar sâmbânța. La acest proiect au muncit foarte mult bibliotecarii, administrația Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău și omologii lor de la Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud, dar eu am fost cu scânteia, cu ideea. Am fost la înființarea ei, de atunci au trecut câțiva ani și iată-mă la o nouă manifestare, la care m-am simțit ca acasă. Mă bucur mai ales de ceea ce spunea doamna Lidia Kulikovski, că Biblioteca „Liviu Rebreanu” are faimă de instituție cu fond de carte valoroasă. Și de

data aceasta prietenii de la Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud au venit cu donație de carte să completeze fondul. Au mai adus un manuscris reprezentativ pentru scriitori de talia lui Radu Petrescu, care a viețuit în anii '50 în județul Bistrița-Năsăud. Eu am adus CD-uri.

– *De unde au pornit preocupările pentru muzica sacră?*

– Sunt trei lucruri care influențează atitudinea mea: în primul rând, educația pe care am primit-o la țară din partea părinților și bunicilor mei – de a respecta lucrurile sfinte, după aceea dragostea mea pentru istorie. Totdeauna mi-a plăcut să-mi bag nasul în cărțile de istorie, să mă văd cumva prezent în anumite momente, nu numai în Transilvania, unde trăiesc eu, ci pe mapamond. Pentru mine Basarabia e ca și pământ românesc. Un al treilea factor care influențează această atitudine este meseria mea de jurnalist. Lucrez din 1992 la Radio Cluj și mă bucur că această meserie mi-a ieșit în cale, pentru că mi-a dat voie să cunosc locuri noi, oameni noi și să mă implic acolo unde am simțit nevoia să pun umărul în a face ceva. Și muzica folk este alimentată de educația și respectul meu pentru lucrurile sacre ale poporului meu. Mi-a plăcut să citesc foarte mult întotdeauna, poate prea mult, pentru că îmi amintesc că, tânăr fiind, cei de-o seamă cu mine plecau la baruri și discoteci, iar eu, dacă aveam o carte care mă captiva, nu mă putea nimeni scoate din casă. Mama mă îndemna: „Du-te, mă copile, și tu la distracții cu ceilalți!” Eu însă nu mă lăsam dus. Părinții mei aveau o bibliotecă de circa 1000 de volume, lucru important pentru o familie de mici intelectuali de la țară și pentru educația mea. Eu am dublat în scurt timp numărul cărților în câțiva ani într-o sete incomensurabilă de citit. Acum aș face o paranteză pentru că suntem în mijlocul unor evenimente legate de cărți, trebuie să spun că mă simt și eu afectat de

noua tendință de a se publica, a se citi, a se documenta pe internet sau citind în calculator de pe diferite site-uri cărți, articole ș.a.m.d., și ritmul în care îmi achiziționez cărți este mai scăzut. Apropo, în urmă cu zece minute, am cumpărat aici la Chișinău o carte de geopolitică, care mă interesa foarte mult.

– *Activitatea la cenaclul „Flacăra” a fost o școală, un experiment sau ceva mai mult?*

– *Flacăra* a fost o școală de viață, deși eu n-am fost acolo decât un an și o lună de zile. A fost o școală de viață extraordinară pentru că am fost invitat să mă alătur echipei de la *Flacăra* în 1984, de Adrian Păunescu, cel care conducea cenaclul și cel care pentru ani buni a fost mentorul nostru. După aceea lucrurile au evoluat într-o conjunctură mai puțin favorabilă muzicii folk. Noi nu cântam folk pentru că exista cenaclul *Flacăra*, ci cenaclul *Flacăra* exista pentru că noi, câteva generații de tineri, cântam muzică folk. Am avut marea șansă de a-l întâlni pe Adrian Păunescu și poate că unii dintre noi n-ar fi cântat folk dacă n-ar fi fost acel imbold pe care spectacolele realizate de el și-l dădeau. Vedeai un asemenea spectacol și-ți plăcea. Îți ziceai: așa trebuie să fac și eu, mai ales dacă erai iubitor de poezie, mai ales dacă aveai un pic de voce. Eu la vremea aceea cântam colinde de sărbători, cântam muzică ușoară pe la serbări, așa, în sinea mea – balade, doine, dacă mergeam la pădure sau unde aveam de lucru cu părinții. Am luat o chitară și în câțiva ani de zile am învățat să cânt foarte bine. Revin și spun că cenaclul *Flacăra* a fost o școală de viață pentru cei care au fost pe scena lui, a fost o școală pentru câteva generații de tineri, pentru sute de mii de tineri din România, care nu aveau acces pe vremea aceea la sentimentul de libertate. *Flacăra* nu le dădea o libertate în plus, *Flacăra* le dădea sentimentul de libertate, le contura mai bine dorul de libertate celor tineri, lucrul acesta

cred este meritoriu până la urmă. Într-un lagăr, cum a fost cel comunist, nu poți să fii liber cu adevărat, și, în această situație, era mult că aveai sentimentul pe moment că ești liber. Erai înflăcărat și visai și cu visul treci dincolo de orice zăgaz, de orice limitare a libertății. Pentru mine Adrian Păunescu pentru câțiva ani de zile a fost un al doilea părinte, am considerat foarte importantă șansa pe care mi-a oferit-o să particip la *Flacăra*. După aceea noi ne-am mai întâlnit în județul Bistrița-Năsăud, prin 1988-1989, el venea la Năsăud, unde avea niște prieteni și mă chema și mergem prin județ. În 1990 am fost unul dintre cei la care a apelat să reînființăm cenaclul *Flacăra*, care n-a mai devenit cenaclul *Flacăra* din cauza opoziției grupului de redacție de la revista *Flacăra*, dar a devenit *Totuși, iubirea*. Adrian Păunescu a rămas cu acest cenaclu până aproape de finalul vieții lui. Eu nu am rămas pentru că mi se dezvoltase personalitatea și nu mai puteam asculta de Adrian Păunescu așa cum vroia el. El te vroia soldat credincios și să faci exact ceea ce-ți zice. Aveam și eu o opinie, în spate aveam multe lecturi. Am simțit că mai am de lucru și în altă parte, dar am continuat să cânt cu Adrian Păunescu, chiar să compun. În 2010 am scos un album la Casa de discuri „Libris” cu titlul *Muchia de cuțit*, adică titlul unui cântec făcut împreună cu Adrian Păunescu prin 1989 la Năsăud, cum vă spuneam.

– *Știu că în repertoriu ai cântece patriotice, religioase, muzică ușoară. Cum îți formezi repertoriul?*

– Prima dată în copilărie am cântat colinde, lucru foarte important, și doine din zona noastră, fără instrumente muzicale. După aceea am cântat și muzică sacră, învățată la biserică, de exemplu *O măicuță sfântă* – e un cântec bisericesc extraordinar de frumos de la începutul veacului trecut. Apoi am cântat – dacă spuneai de muzică sacră, să rămânem în domeniul

acesta – și am compus cântece pe versuri religioase, în primul rând, pe versurile lui Vasile Voiculescu, un mare poet religios român, apoi și pe cele ale lui Radu Gyr *Isus în celulă*. Eu mai interpretez cântece sacre la ceremoniile religioase de sfințire, bunăoară la Țiganca. Am și cântece patriotice, în primul rând le cânt pe cele de la cenaclul *Flacăra*, atunci am fost cel mai determinat să le învăț. Cântecele patriotice este o cămară în sufletul oricărui cântăreț și cei care nu cântă cântece patriotice nu sunt împliniți. Cântecele patriotic te leagă de cei în mijlocul cărora trăiești, de pământul pe care trebuie să-l aperi. Este o profesiune de credință în a promova și a face strălucitor pământul acesta pe care te-ai născut și pe care trăiești.

– *Ai avut spectacole în Chișinău?*

– Am avut un spectacol de colinde la Teatrul *Satiricus*. A fost organizat de câțiva prieteni, atâta doar. M-aș bucura să pot reveni cu un spectacol de colinde înainte de Crăciunul pe stil vechi, care se ține aici.

– *Aici se ține și pe stil vechi, și pe stil nou...*

– Aveți două Crăciunuri...

– *Avem încă...*

– Să le țineți cu evlavie.

– *Mai bine ar fi unul...*

– Unul și bun, dar asta nu depinde de noi.

– *Eu sper ca în viitor să fie un singur Crăciun pentru toți românii.*

– Pe final vreau să spun că sunt impresionat de Chișinău, de Basarabia. Am vizitat și „Orașul vinului” de la Cricova. Sunt legat în continuare și de Soroca, acolo este o cetate extraordinară și puțină lume cunoaște că a fost ridicată de meșteri pietrari bistrițeni, din orașul meu. Găsesc de fiecare dată orașul Chișinău frumos și curat. Mă bucur, chiar dacă înțeleg că greutățile sunt mari și sărăcia este o haină grea pentru moldoveni, așa cum este și pentru foarte mulți români din Țară și trebuie să ne gândim cum să ne scuturăm de ea. Vă doresc sănătate și bucurie, sper să ne revedem cu bine și în anii viitori.

Consemnare Raia ROGAC

BLESTEMAȚII ȚĂRII

Ion GRAUR

Când, de unde și din voința cui, au apărut acești cetățeni – povara demnitarilor? Pe timpul sovietelor, ei: țărani, pensionarii și întreaga sărăcime solicitau loturi particulare mai mari, dorind să muncească mai mult, să crească roade mai bogate. După al Doilea Război Mondial erau ani când țăranul moldovean învățase a crește averea solicitată: fructe, legume, grâne, cartofi; vite – oi, vaci, porci, cai etc. și nu se frășuia că nu poate vinde producția. Nu lăsa niciun ar de pământ nelucrat. El găsea ieșire din situații de sine stătător. Nu se pierdea niciun măr, nicio prună, niciun strugure și niciun bostan etc. – toate, în condiții casnice, se trans-

formau în mărfuri bune de păstrat și de comercializat ceva mai târziu, într-o perioadă mai îndelungată: fructe uscate, murături, conserve, magiun, vin, țuică etc. Încetul cu încetul țăranul, sărăcimea își venea în fire. Dar nu pentru mult timp. S-a început lupta cu producătorii de vinuri și alte băuturi, cu cultivatorii de vii, cu crescătorii de animale ș.a.m.d. Nu se accepta înstărirea țăranimii, statul contribuind astfel la creșterea sărăciei și sărăcimii. Dar diriguitorii de sus se făceau a nu observa procesul acesta distrugător, care, în cele din urmă, aduse la prăbușirea Uniunii Sovietice. Situația s-a schimbat. Țara trece prin mai multe regi-

muri. Populația hărățuită își pierde interesele. Nu mai are nevoie de pământ, nu mai luptă pentru roade mari. Chiar și particularii uneori lasă lucrurile baltă. Livezi întregi cu roada pe jos, ca niște covoare colorate. Iar oamenii mor de foame... Sate întregi au rămas aproape pustii. Treci prin astfel de localități și întâlnești doar bătrâni și bolnavi, copii părăsiți, părinții cărora argătesc prin străini: în Italia, Spania, Portugalia, Rusia, Grecia, Israel... Adună bani ca să scape de sărăcie: să-i întrețină pe cei rămași la baștină, să construiască o casă, să cumpere o mașină, să...

Întorși în țară, cei puțini, căci majoritatea preferă să rămână prin străini, ei, cei cu mașini, transportă bătrânii și bolnavii pe la spitale... Iar cei de reușesc să deschidă vreo întreprindere, o afacere, de regulă, se pomenesc constrânși, impuși la diverse impozite, ca în fine să se pomenescă în aceeași groapă a sărăciei. Anume astfel, treptat, parcă de la sine, pe de-o parte, țara se umple de cerșetori, tâlhari și bandiți, iar pe de altă parte, apare o categorie socială ascunsă, pentru început, de milionari și miliardari care, pentru a-și păstra și înmulți averea, sunt gata, în orice clipă, să vândă și țara.

Cam așa arată rodul muncii guvernanzilor în cei opt ani de stăpânire a regimului comunist, când poporul Republicii Moldova s-a pomenit dezbinat după interese. Partea cea mai numeroasă a populației: pensionarii, bugetarii și, în special, țărănimea s-a pomenit într-o situație teribilă. Primii, pensionarii, în cea mai mare parte, sunt îngenuncheați de-a binelea, aduși într-o stare de sărăcie cumplită, fiind îndemnați sporadic să-și vândă și apartamentele, casele... Excepție fac doar foștii deputați, miniștri, secretari de partid, securiști, care au știut la timp să-și crească dubioase averi, toți reușind să-și garanteze un viitor luminos.

Bugetarii, și ei, sârmanii, visează și luptă, la nivel de vorbe, pentru o viață mai

destoinică. Țărănimea, ca una dintre cele mai numeroase și mai blestemate pături sociale s-a dovedit a fi și cea mai răbdătoare, mai tolerantă. De ce? – poate întreba cititorul. Pentru că vorbele la nivel de guvernanzii, cu privire la vânzarea (loturilor) de pământ moldav către cumpărătorii străini, azi pot fi tratate ca o cărărușă ce duce spre dispariția țărânimii ca pătură socială!

După evenimentele din 6-7 aprilie 2009, care s-au manifestat ca un „acord final” al vieții pământeste, poporul nostru s-a ales cu o nouă guvernare, formată dintr-o Alianță a patru partide – speranța multimei, așteptările sărăcimii. În pofida foștilor guvernanzii, cei noi (AIE) au realizat pentru început majoritatea promisiunilor: pace și liniște, pensii și salarii, pâine și apă..., ba chiar și căldură. Dar și comuniștii s-au ținut de cuvânt. Lupta promisă întru a distruge Alianța e în creștere continuă, poate chiar pe sfârșite! Se face totul pentru a paraliza activitatea organelor de conducere ale statului. Nicio vorbă de vreo colaborare, de vreo „conlucrare constructivă”, cum e la modă să se spună acum. Ortacii lui Voronin, dacă au rămas fără posturi (a se citi: fără profituri), duc împotriva AIE un adevărat război. Nimic sfânt. Pe prim-plan – detronarea Alianței și nicio grijă față de suferințele oamenilor. Toate căile, toate metodele legitime și nelegitime, sunt accesibile: deschiderea unor dosare false, spălarea banilor, lipsa ori falsificarea informației etc., etc. – toate reflectându-se dăunător asupra populației, în special asupra pensionarilor și întregii sărăcimii. Pentru exemplificare ne vom referi la câteva momente pe care le-am simțit pe pielea proprie. Eu, un lucrător de cultură, născut în 1930, la 22 iunie 1993 am primit legitimația de pensionar cu o pensie în mărime de 600 ruble, care de la 1 iulie 1995 a fost transformată în 855 lei, ajungând în 2010 la suma de 970 lei. La toate adresările mele în instituțiile abilitate cu rugămintea de recalculare a pensiei am primit același răs-

puns: nu aveți dreptul! Acest caz are multe subtexte dubioase, care demonstrează neglijența statului față de pensionari. Soția mea s-a pensionat în 1987, cu o pensie personală de 130 ruble. Peste câțiva ani, în urma schimbării conducerii țării, în 1992, ea s-a ales (conform legitimației de pensionar) cu o pensie de 459 ruble, care la 1 ianuarie 1994 a fost echivalată cu 34 lei, iar din 1 aprilie 1994 – cu 39 lei. Aceste peripecții și ele, adică au determinat-o să ia decizia de a redobândi cetățenia română și de a trece la pensia Statului Român. Au trecut ani de zile. Visul părea, parcă, să se realizeze, însă nu pentru mult timp. Prin februarie 2010, de la spital ni s-a comunicat prin telefon, să ne prezentăm la Compania Națională de Asigurări în Medicină cu polițele de asigurare..., unde, după cercetarea documentelor solicitate doamna Margareta Moroșan mi-a restituit polița, iar pe a soției a reținut-o, explicând că soția nu mai are dreptul la polița respectivă... La întrebarea „Din care motiv?”, mi s-a explicat că ea nu este pensionara Republicii Moldova, că în 2006 a fost luată o hotărâre (lege?) conform căreia pensionarii altor țări nu au dreptul la polița moldovenească, iar dacă și-o doresc, totuși, atunci ei trebuie s-o procure (cumpere) anual. Caraghios lucru! O viață întreagă a muncit pentru această țară, fiind decorată cu zeci de mențiuni laudabile, premii etc. fără nicio mustrare măcar. Pentru întreaga perioadă cât a muncit la Chișinău a fost apreciată cu pensie personală etc. ca, în final, la bătrânețe, prin 2006, să se „bucure” de „pedeapsa” guvernanților actuali de la Chișinău, pentru că a muncit cu devotament în RSSM?!

Care să fie dauna pensionarilor Țării Românești, adusă Republicii Moldova de azi? Și care să fie poziția Alianței pentru Integrare Europeană care, cu atâta insistență

și antipatie față de pensionari, execută hotărârile dictatorilor din 2006? Oare demnitarii de azi nu observă că aceste măsuri îi discreditează?

O altă lovitură aplicată păturilor de jos ale R. Moldova a fost lipsirea pensionarilor de drepturile de a călători pe gratis în transportul în comun – în troleibuze, autobuze. Problema în cauză și azi continuă să stoarcă șiroaie de lacrimi din ochii bătrânilor. Măsurile întreprinse până în prezent (diversele compensații) nu au adus nimic bun pentru oamenii simpli, decât nervozitate în transportul public, neliniștea concetățenilor în goană pentru dobândirea drepturilor imaginare și, în special, discreditarea conducerii statului în genere.

Mai sunt și alte metode de umilire a maselor muncitoare, de stoarcere a banilor de pe spatele sărăcimii, însă ne vom opri aici. Nu putem însă să nu ne exprimăm nedumerirea: de ce organele de stat de azi se lasă induși în eroare și continuă să caute ieșire din beleaua în care a căzut țara, punând întreaga năpastă pe spatele celor mulți (țărani, bugetari, pensionari), lăsându-i nepedepsiți pe milionarii, miliardarii, pe toți acei ce au făcut averi fabuloase de pe spatele celor mulți? Cu ce se ocupă organele de drept, justiția? Nu credeți oare că a sosit timpul să se stabilească și să se garanteze și în țara noastră, ca în lumea civilizată, două limite necesare în viața omului: 1) limita la sărăcie, care chipurile există: coșul minim de existență... și 2) limita la bogăție, care să constituie un coș maxim de avere. Iar toate celelalte averi (bunuri) să îmbogățească bugetul statului?! Căci atâta timp cât bogăția nu va avea limite, nu poate exista pacea în societate și nici armonie între oameni.

BIBLIOLOGI, BIBLIOFILI ȘI COLECȚIONARI**EMIL GANE... O VIAȚĂ ÎN ALB ȘI NEGRU**

Iurie COLESNIC

Cum e și firesc, în virtutea circumstanțelor istorice, Basarabia în toate timpurile a avut savanți remarcabili în domeniul slavisticii. Era una dintre condițiile existenței noastre la frontiera dintre două culturi care s-au influențat reciproc. Cultura latină și cultura slavă. Două nume sunt mai vehiculate, mai cunoscute, Ștefan Ciobanu, cu studii de slavistică la Kiev, și Boris Baidan, cu doctoratul în slavistică luat la Cluj. Dar aproape cu desăvârșire s-a uitat de încă una dintre figurile remarcabile din acest domeniu – Emil Gane.

Și motivul acestei „uitări” are o explicație. Cincisprezece ani petrecuți în Gulagul sovietic, pe insula Sahalin, n-au lăsat acestui om nicio șansă de a se realiza plenar chiar și după repatrierea în România.

În fond, destinul lui este un destin antologic de basarabean, un destin peste care a trecut nemilos tăvălugul istoriei și chiar și după moarte pare să-l mai urmărească.

De aceea, biografia lui este foarte modestă ca volum, însă extrem de bogată în conținut:

GANE, Emil

(8.VIII.1906, Cobâlca, jud. Orhei, azi Cădeanca, r-nul Strășeni – 2.V.1966). Licențiat al Facultății de litere a Universității din Iași. Specializarea și-a făcut-o la Universitatea Carolină din Praga.

Doctor în literatura slavă comparată. Tema de doctorat: *Motivul moldovenești în opera lui A.S. Pușkin*. A fost subdirector la Arhi-

vele Statului din Chișinău, secretar general al Regionalei Fundațiilor Culturale Regale „Principele Carol”, redactor al ziarului *Cuvânt moldovenesc*.

A colaborat cu studii și articole la publicațiile: *Slavia*, *Țentralnaia Evropa*, *Viața Basarabiei*, *Arhivele Basarabiei*, *Arhiva*, *Adevărul literar și artistic* ș.a. Între anii 1947 și 1955 a fost deportat pe insula Sahalin.

Biografia lui am publicat-o în enciclopedia *Chișinău* și în revista *Magazin bibliologic*.

Și totuși, cum putem defini locul lui în Generația de Aur? Putem afla acest lucru doar după felul cum a colaborat la cea mai importantă revistă din Basarabia.

Emil Gane reprezenta în revista *Viața Basarabiei* generația de tineri cercetători, adică era dintre colegii lui Alexandru David, Gheorghe Bezviconi ș.a. Având studii universitare și fiind pasionat de arhive, el s-a impus ca un foarte atent istoric arhivist. Dacă Leon T. Boga prefera să publice colecții de documente basarabene, Emil Gane era omul care dincolo de document știa să aducă un comentariu foarte competent.

Îndrăzneț până la limita înțelegerii raționale a unor lucruri, el înainta ipoteze pe care nu le acceptau mulți și chiar polemizau cu el. Urmărind traiectoria tematică a publicațiilor lui în revista basarabeană, sesizăm că într-o perioadă destul de scurtă el a tipărit diverse și interesante materiale: *Bacșiș, na ceai și șperț* (1936, nr. 2); *Opinie publică* (1936, nr. 3-4); *Procesul razeșilor din Cobâlca, ținutul Orheiului cu boierul lordache Millo pentru moșia Cobâlcei* (1935, nr. 10, 11-12); *Recenzie* [la

cartea: Minea I., Boga L.T. *Cum se moșteneau moșiile în Țara Românească până la sfârșitul sec. al XVI-lea: contribuții la istoria vechiului drept în Țara Românească*. Iași, 1933-1935. Vol. I, II] (1936, nr. 1); *Școlile superioare țărănești* (1938, nr. 3); *Acum un sfert de veac: propaganda românească în Basarabia* (cu reproduceri din ziarul *Bessarabskaia jizn'*, 1908) (1934, nr. 11); *Recenzie* [la studiul: Ștefănuță P. *Contribuție la bibliografia studiilor și culegerilor de folclor privitoare la românii din Basarabia și popoarele conlocuitoare, publicate în rușește*, extras din *Anuarul Arhivei de folclor*, III, 1935] (1936, nr. 1); [Recenzie] [la studiul: Ștefănuță P.V. *Cercetări folclorice în valea Nistrului de jos*, extras din *Anuarul Arhivei de folclor a Academiei Române*, București, 1937] (1938, nr. 1-2); *Poetică* (1938, nr. 4-5); *Reeditarea operelor scriitorilor băștinași basarabeni*, sub îngr. lui L.T. Boga apar: *Fabule* de A. Donici, 1936; *Fabule* de I. Sârbu, 1936; *Poezii. Traduceri* de A. Mateevici (1938, nr. 1-2); *Motive moldovenești în creația poetică a lui A.S. Pușkin* (1933, nr. 6); *Actele vorbesc: cu prilejul sărbătoririi dlui Ion Pelivan* (1936, nr. 7-8); *România văzută de străini* [rec. la cartea: Roucek I.S. *Contemporary Roumania and Her Problems CA Study in Modern Nationalism*, Standford University Press, California, 1932] (1933, nr. 10) ș.a.

A scris mult și despre literatura care se edita în URSS. Era o curiozitate firească, mai ales că propaganda sovietică descria în cele mai favorabile culori noua literatură sovietică. Presa sovietică era ușor accesibilă la Chișinău și el o putea consulta. Felul lui specific de a se documenta temeinic i-a permis să publice în *Viața Basarabiei* niște studii serioase pe tema Rusiei Sovietice: *Literatura contemporană din Moldova Socialistă* (despre art. *Literaturnoe stroitel'stvo v soșialisticeskoi Moldavii* de C.N. Derjavin) (1933, nr. 1); *Recenzie* [la o serie de cărți cu titlul comun *Literatura sovietică octombristă*] (1933, nr. 8); *Curentele literaturii*

ruse moderne (1933, nr. 9); *Rusia și Europa* (1935, nr. 1).

În câteva rânduri, în articole publicate în presa de la Chișinău profesorul Constantin Bobeică a încercat să ne facă să zăbovim și să medităm asupra acestui destin neîmplinit al consăteanului său Emil Gane, dar lumea noastră, prinsă în cleștele dur al tranziției, n-a lăsat niciun ecou și peste mai bine de patruzeci de ani de la dispariție Emil Gane așteaptă să fie descoperit și apreciat ca una dintre valorile noastre naționale.

Într-un răvaș scris pe aceeași temă, distinsul profesor și cărturar C. Bobeică îmi mărturisește:

„11 făurar 2002

Codreanca

Mult stimat dle Iurie Colesnic,

Mă văd nevoit să încep cu scuze (pentru activitatea «Of. poștal Codreanca»). Plicul cu răvașul dumatăle din 26.I.a.c. a ajuns la destinație pe data de 28.I.a.c., mi-a fost transmis pe 8.II.a.c.!!!

Reiau tema A. Arvat, cu regret, nu dispun de alte date afară de cele amintite anterior, o tradiție a satului (mai exact a familiei) afirmă că părinții protagonistului, țărani de condiție f. modestă, nedispunând de mijloace pt. întreținerea lui la studii, mama viitorului savant s-ar fi angajat servitoare la Chișinău...

O fi fost...

În ce privește poza lui E. Gane: dispun doar de una – cea reprodusă în *Cronologie pe care v-o ofer cu plăcere (dar și cu regret că nu vă pot ajuta cu mai mult)*.

În '91 (când colectam materiale pentru schița din LA) am fost în posesia unei poze a locului de veci (cimitirul din Buzău), dar am restituit-o doamnei Paula Stănculescu (fica lui E. Gane), așa încât...

Voi încerca să mai găsesc ceva, dar chestia e dificilă (fratele lui E.G., Artemon Gane, e plecat din localitate, la o fică (Chișinău), dacă mai are ceva, dacă albumul familiei e la această fică?...

O întrebare în legătură cu apropiata – sper! – apariție a volumului IV al Basarabiei necunoscute, îi va cuprinde pe Vasile Harea, Th. Lujanschi, Grig. Dobândă, Rostislav Ocușco – personalități destinul cărora a fost legat de istoria vechiului Liceu «B.P. Hasdeu»?

Mai e un om care «nu merită uitarea» – muzicianul (dirijor, compozitor, pedagog) Veaceslav Bulăcirov. (El ne vine nouă, cobăl-cenilor, rubedenie prin alianță – ginere al fostului preot-paroh, Nicanor Roșca, căsătorit cu fiica mai mare a acestuia, Nina.)

Închei, urându-Vă, pe lângă sănătate (de care mulți ducem lipsă!), noi realizări pe nobilul tărâm al scoaterii din anonimat a dărușilor fii ai acestui pământ, care în măsura capacităților au țesut noosfera tragiceii margini de țară – Basarabia.

Tot binele!

*Cu adâncă stimă și prețuire,
Const. Bobeică”*

Arhivarul chișinăuian Emil Gane a fost un om curajos. Dar acest curaj l-a costat scump.

Arestat de NKVD, el a fost obligat să explice originea unor scrieri ale sale și îndeosebi a celor legate de URSS. Judecata a fost foarte dură, l-au dus în Gulag, tocmai pe insula Sahalin, unde a stat mai mult de nouă ani. O viață mai vitregă pentru un cercetător e greu de imaginat. Iar după eliberare nu i s-a mai permis, din cauza biografiei sale de fost deținut politic și al cenzurii politice, să-și reconfirme calitatea de foarte bun publicist și cercetător literar.

Ca și cum el ar fi avut două vieți: una până la 1947 și alta după.

Una a avut culoare albă, cealaltă culoare neagră.

ÎNCĂ UN ENCICLOPEDIST UITAT

Iurie COLESNIC

E greu de explicat tendința pe care o manifestă oamenii de cultură din Basarabia pentru înveșnicirea numelui într-un volum enciclopedic. Nu este o satisfacere a orgoliului, ci mai degrabă o intuire a faptului că de acest fel de lucrări duc lipsă basarabienii. Și precum n-au existat instituții specializate, care s-ar fi ocupat de selectarea, sistematizarea și tipărirea materialului enciclopedic, pionierii acestui gen s-au aventurat să facă singuri acest lucru sisific.

Unul dintre ei, Victor Adiasevici, a reușit chiar să imprime vreo opt fascicule dintr-un preconizat dicționar enciclopedic basarabean. Și alți temerari acumulați în formații, în primul rând, bibliografice – în vederea pregătirii unei asemenea lucrări.

Ne referim concret la cazul publicistului și bibliografului Alexandru David, la cel al istoricului Gheorghe Bezviconi ș.a.

În acest articol ne vom referi la un nume uitat cu desăvârșire: Manuil (Emanoil) Poleac.

Figură culturală pitorească din Chișinăul de altădată, pasionat de cărți și tipărituri vechi, el prefăcuse casa sa într-un soi de arhivă și bibliotecă cu un acces strict limitat. Numai persoane la fel de pasionate puteau să-i treacă pragul și să-i răsfoiască în voie comoara.

Ca orice om ghidat de o idee aproape fixă – editarea unei enciclopedii a Basarabiei – el colecționa tipăriturile care se refereau la tema propusă. Pe de altă parte, era foarte atent la tot ce se publica și, depistând materiale interesante, le decupa aranjându-le în ordine alfabetică în mape special pregătite și în felul acesta cartea pe care o visa se aduna zi de zi. A nimerit și în diferite situații curioase. Gheorghe

Bezviconi, publicând în 1932 un material foarte documentat în revista *Viața Basarabiei*, produce o senzație în lumea tihnită a Chișinăului. Manuil Poleac este primul care pune la îndoială erudiția tânărului istoric și, după o procedură știută și folosită și astăzi de unii „binevoitori”, a trimis o scrisoare nesemnată lui Pan Halippa, în care demonstrează că aceste materiale au fost scrise de... o altă persoană, iar tânărul, pur și simplu, și le-a însușit.

Pan Halippa, care îl cunoștea bine și-l aprecia foarte mult pe fostul organizator al navigației basarabene pe râurile Nistru și Prut și care la fel credea că aceste materiale temeinic documentate puteau fi scrise numai de un om în etate, dar care-l cunoștea și-l aprecia foarte mult pe tânărul Gheorghe Bezviconi, a procedat solomonic. L-a pus pe Gheorghe să afle cine a scris anonimă și în felul acesta să lămurească delicata învinuire.

Tânărul cercetător, un soi de Sherlock Holmes, n-a așteptat prea mult și n-a tărgănat lucrările de căutare. După calitatea hârtiei a determinat că scrisoarea a fost scrisă de un funcționar de la Banca Moldovei. Colaborator al băncii era Manuil Poleac și în felul acesta s-au găsit și s-au împrietenit. Căci tânărul Bezviconi era un fenomen și în dragostea lui pentru trecut nici M. Poleac nu-i putea fi concurent.

Manuil Iacovlevici Poleac (1890-1941, Chișinău) era moștenitorul unei case de la intersecția str. Sinadino (azi Vlaicu Pârcălab) și Aleksandrovskaja (azi bd. Ștefan cel Mare și Sfânt) în care funcționa și Teatrul „Beaumonde”.

Ușor ironizând, Gheorghe Bezviconi, în niște însemnări memorialistice, îl caracterizează foarte fin, prin doar câteva detalii sugestive: deși a participat la Primul Război Mondial în calitate de sanitar, Manuil Poleac nu scăpa ocazia să demonstreze

Manuil Poleac și biblioteca sa

fotografii de pe front unde el era în prim-plan. Avea o colecție de fotografii ale personalităților basarabene, dar nu în toate cazurile acele poze corespundeau realității. Bunăoară, pentru *Albumul Basarabiei* al lui Gheorghe Andronachi a dat poza lui Scarlat Sturdza, primul guvernator civil al Basarabiei, dar mai târziu s-a aflat că, de fapt, aceasta era fotografia unui funcționar al poștei rusești – Feodor Ivanovici Preanișnikov.

În 1941, când M. Poleac nu mai era în Chișinău, Gheorghe Bezviconi a încercat să-i salveze colecția, dar nu a reușit. O parte din materiale au fost luate de Leon T. Boga, care le-a depus la arhivă și, în felul acesta, din marea colecție au fost salvate doar 23 de mape cu preconizatul dicționar enciclopedic *Материалы для бессарабского энциклопедического словаря* (Materiale pentru dicționarul enciclopedic al Basarabiei, sub red. lui Manuil Poleac; Chișinău, 1925) și câteva cărți.

Colecția lui de fotografii și vederi îngloba cca 7000 (șapte mii!) de imagini, iar biblioteca conținea ediții valoroase ale contemporanilor, precum și manuscrise și ediții rare semnate de A. Pușkin, Gavriil Bănulescu-Bodoni, generalul Golenișcevkutuzov ș.a.

Deosebit de valoroase erau colecțiile lui de ziare, ediții care astăzi nu mai pot fi consultate la Chișinău.

În articolul *Bibliografi basarabeni* (București, 1929), prof. N. Valuță se arată optimist când afirmă că Manuil Poleac va publica enciclopedia sa pentru serbările Chișinăului din 1936, când s-au împlinit 500 de ani de la prima atestare documentară a localității. Dar nobila intenție a rămas

nerealizată din motive necunoscute până azi. Totuși, credem că unul dintre principalele motive era însuși volumul materialului acumulat, care, în mare parte decupat din ziare și cărți, trebuia completat, verificat și chiar tradus, căci unele surse erau în rusă și în alte limbi străine. Volumul de lucru depășea cu mult posibilitățile fizice ale unei singure persoane, iar o echipă de creație Manuil Poleac nu putea să întrețină. Toate volumele lui se păstrează în manuscris la Arhiva Națională a Moldovei (f. 792, inv. I).

Despre el a scris, în enciclopedia *Chișinău* (1997), fosta colaboratoare a Secției carte rară de la Biblioteca Națională a RM Nina Matei, menționând: „Până în prezent au fost depistate cca 300 de cărți valoroase cu câteva exemplare de unicat, care vor alcătui o bună parte a volumului al treilea al catalogului general Cartea Moldovei, sec. XVII – încep. sec. XX, ce se află în curs de pregătire la Biblioteca Națională și Biblioteca Științifică Centrală «A. Lupan» a Academiei de Științe a Moldovei.” Ceva mai târziu, în 2010, anuarul *Calendar Național*, editat de Biblioteca Națională a R. Moldova, a inserat o scurtă biobibliografie dedicată personalității și operei lui N. Poleac (p. 264, autor: Maria Șveț).

Aducem în atenția cititorilor numele acestui cărturar, deoarece suntem convinși că mai există persoane care dețin informații și chiar piese din colecția lui. Nu dorim altceva decât acumularea unor date noi despre viața și activitatea acestui entuziast al culturii, căci, fiind un colecționar remarcabil, el, prin activitatea sa, a scris o pagină distinctă în istoria culturii noastre.

COMOARA DE LA CASTELUL BRAN

Vlad POHILĂ

...Să tot cauți niște nebuni („frumoși nebuni”, în accepția lansată de Fănuș Neagu) care să pornească la drum, a doua zi după revelion... Să meargă de la Chișinău, la vreo 350 de kilometri, fie și în inima țării, lângă Brașov, dar pe ger, zăpadă, viscol... Un „nebun” s-a găsit fără mari probleme. Nici nu se putea să procedeze altfel omul al cărui neastîmpăr îl cunosc mai mulți admiratori ai artei fotografice și ai reportajului de drumetie; iar cei ce-l cunosc – și prețuiesc, admirînd acest neastîmpăr, mai ales dacă se interesează de soarta românilor împărățiați în jurul României, pe care Vasile Șoimaru îi adună nu numai pe pagini de reviste sau de albume. Celălalt „nebun de după revelion” am acceptat să fiu eu: primo, că îmi era și dor de zona Brașovului, de Carpați; secundo, pentru că știu că V. Șoimaru nu pornește la drum aiurea, ci țintește ceva neobișnuit, captivant, valoros, și tertio – deoarece o călătorie în compania acestui pelerin prin românie, în „Toyota” lui, devine o delectare pentru suflet, oricum ar fi drumul și vremea.

La actuală frontieră de pe Prut, la vămile de pe cele două maluri ale râului, se mai vede ici-colo cîte o mașină, mare sau mică, cîte un călător somnoros sau obosit sau mahmur după startul sărbătorilor de iarnă. Ținem calea spre Onești, oraș cochet, oraș celebru cîndva prin școala de gimnastică din care a ieșit, ca să uimească lumea întreagă, Nadia Comăneci. Aici, la Biblioteca Municipală, facem prima donație de carte: mai multe apariții editoriale, din ultimii ani, cu sigla BM „B.P. Hasdeu” din Chișinău; cărți din „proiectul editorial Vasile Șoimaru” – volume de autor sau cărți a că-

ror apariție a fost posibilă grație eforturilor sale și, desigur, ultimele numere ale revistei *BiblioPolis*. Donații similare era să facem și în alte orașe din itinerarul nostru: Brașov, Bran, Făgăraș, Sibiu, la cele mai importante biblioteci din aceste localități, dar și la unele persoane particulare, de fiecă dată simțind că am putut împărtăși bucuria de a dărui, respectiv, de a primi ceva mai deosebit, căci oamenii ce donează cărți, ca și beneficiarii lor, sînt marcați de niște emoții ieșite din comun, trăind cu totul alte senzații decît cei răsfățați cu lucruri pur materiale, fie astea bomboane sau coniacuri, fie obiecte de vestimentație, fie aparate de uz casnic ori profesional etc.

Facem o escală la Mănăstirea de călugări Toplița, beneficiind de călduroasa, cu adevărat frățeasca găzduire a starețului, un om al Credinței, dar și al științei, care a vizitat recent Chișinăul cu ocazia unei din multiplele conferințe științifice organizate la ASEM. Ne povestește despre destinul de ieri și de azi al acestui schit ca o insulă de ortodoxie într-o mare a papistașilor. Nu se plînge, dar înțelegem prea bine că Mănăstirea Toplița românească și acum, aproape ca și pînă la Marea Unire din 1918, se află într-o stare de asediu continuu, fiind nu că neglijată, ci chiar tratată ca un corp străin de autoritățile locale, în care românii se află într-o neputincioasă minoritate. Sala de mese a mănăstirii e ca o galerie de artă; printre portretele de pe pereți, cu figuri și scene legate de viața unor apropiați ai schitului, starețul ne atrage atenția la un chip cu adevărat frumos, impresionant: este înfățișat Elie Miron Cristea, primul patriarh al

României. Aici, în „galeria de la mănăstire”, luminatul cleric este surprins în ziua când și-a susținut la Pesta teza de doctor, cu un subiect despre creația poetică a lui Mihai Eminescu, exegeză în care l-a numit în premieră *Lucașul poeziei românești* – un calificativ ce a devenit nu că uzual, ci extrem de popular, chiar dacă mulți din cei ce îl citează nici nu bănuiesc cine este autorul ei. La modestele noastre atenții „cărțurărești”, adică mici donații de carte basarabeană, starețul de la Mănăstirea Toplița ne răspunde cu niște daruri împăratești: icoane pe lemn și *Sfânta Evanghelie de la Bălgrad*, alias *Noul Testament de la Alba Iulia*, o ediție academică, din 1988, a primei traduceri complete a Evangheliilor, tipărită la Alba Iulia în 1648. Ne continuăm drumul poposind la o mănăstire de maici cu o așezare și un destin asemănătoare celei de la Toplița, și aici fiind primiți de maica stareță cu ospitalitatea specifică Ardealului, dar și lăcașurilor monahale.

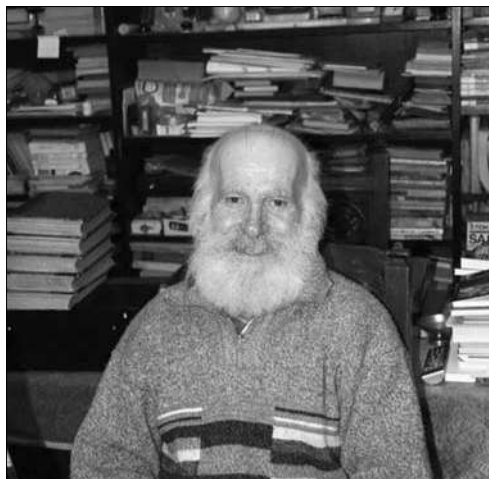
Deși nu a avut norocul de a fi proclamat capitală europeană a culturii – șansă de care a beneficiat, acum câțiva ani, Sibiul, renovat și înfrumusețat cardinal – Brașovul ne întâmpină cu frumusețea sa arhaică, de ev mediu tardiv, o frumusețe păstrată și alimentată continuu de grija și dragostea localnicilor, fie ei simpli orășeni, fie reprezentanți ai autorităților locale. Trecem pe lângă *Biserica Neagră*, faimoasă și grație romanului omonim al lui Anatol E. Baconsky; ne oprim pe o clipă în Piața Primăriei (Sfatului), unde, de o habă, se țin spectacolele Festivalului *Cerbul de Aur*, un festival care nu știu ce o fi semnificând pentru actuala generație, dar pentru generația mea era o primă și extrem de sigură atingere de valorile, de cea mai înaltă probă, ale muzicii ușoare românești, europene și universale. În apropierea vreunei clădiri pe lângă care trecem a fi trăit judele Benkner căruia în 1521 i-a trimis boierul Neacșu Lupu din Cîmpulung o scrisoare ce avea

Castelul Bran

să fie cel mai vechi document păstrat în limba română. Tot pe aici, în centrul istoric al Brașovului, s-a aflat tiparnița diaconului Coresi, munteanul de la Tîrgoviște care în anii 1556-1583 a adunat și tipărit primele cărți în limba română – peste 30 de titluri –, astfel punînd începuturile înveșnicirii limbii noastre literare. Se mai păstrează edificiile unde au activat redacțiile a două publicații de o importanță greu estimabilă pentru cultura românească nu numai în epoca pașoptistă: *Gazeta de Transilvania*, și suplimentul ei, *Foaie pentru minte, inimă și literatură*. Biblioteca Județeană „George Barițiu” este, evident, un important punct de atracție pentru mulți brașoveni, poate cu deosebire tineri. Chiar în ora cît ne-am aflat acolo, pentru a lăsa donațiile de carte de la Chișinău, în fața ochilor noștri se perindau mereu copii și tineri – chiar dacă se mai aflau în vacanța de Crăciun, unii, mulți, se vede, preferau să petreacă (și) la bibliotecă, barem o parte din zilele libere.

Cu dispoziție „brașoveană”, adică foarte bună, ne îndreptăm spre comuna Bran. Castelul medieval domină localitatea și astăzi; ce să mai crezi despre măreția lui în Evul Mediu? Întemeiat cel mai probabil de cavalerii teutoni, considerat a fi operă a regelui Ludovic de Anjou (construcția lui din piatră a fost finisată în anii 1377-1378), castelul a cunoscut modificări și îmbunătățiri sub stăpînirea lui Mircea cel Bătrîn (începutul sec. XIV), apoi sub cea a lui Iancu de Hunedoara (mijlocul sec. XIV). Amenajat în condiții moderne de către regina Maria, după 1920, celebra cetate a fost renovată, cu deosebire din granturi cosmopolite, și la finele secolului trecut. Istoricii nu au găsit încă o explicație plauzibilă a legăturii dintre castelul Bran și domnitorul Vlad Țepeș (Dracula), legătură pe care au făcut-o obsesiv unii cronicari, apoi și unii scriitori din Occident. Oricum, cei mai mulți vizitatori ai Branului și mulți dintre cei care îl cunosc numai din imagini fotografice, identi-

Sasha Lupescu. 4 Ghenar 2012.
Foto de V. Șoimaru

fică obligatoriu castelul cu personalitatea legendară a lui Vlad Țepeș.

Poate și din cauza încărcăturii istorice pe care o conține Branul, este greu să îți imaginezi că ținta călătoriei noastre se află la cîteva kilometri de miticul castel. Aici, pe o stradă tipic braniană, cu case gen vilele montane, oprim la o poartă din lemn ca să fim întâmpinați de un bărbat sprinten, cu voce blîndă, cu ochi vii, cu un surîs frumos, provocator. Numai barba – „de lipovean”, cum ar fi găsit-o vreun consătean de-al meu, sau „de Moș Crăciun”, cum ar apreciat-o niște copii, sau „de contele Lev Tolstoi”, cum mi s-a părut și mie – numai barba aceasta, repet, te duce la gîndul că gazda noastră e un om ce a trecut deja ecuatorul existenței. Se numește Alexandru Lupescu, sau, mai simplu – Sașa, scris Sasha, preferă acest prenume hipocoristic rusesc și datorită slăbiciunii sale pentru limba, literatura și cultura rusă, o pasiune ce nu poate să nu impresioneze nu numai pe noi, cei veniți dintr-un spațiu în care spiritualitatea rusă e ca și la ea acasă.

După cîteva fraze de serviciu, gazda noastră nu știu ce face că distanța – specifică, inerentă oricărei prime vederi, prime

cunoștințe, prime întâlniri –, se topește miraculos, făcând loc unei comunicări perfect amicale, ca și cu un om pe care parcă îl cunoșteam de mulți, mulți ani.

Ne-a pus la dispoziție cite o cameră cu sobe în care trosneau lemnele atacate de flăcări, răspîndind în jur nu numai căldură, dar și un miros plăcut de pădure... Ne-a pus la masă, cu bucate dintre cele mai alese, multe, dacă nu toate, preparate de chiar el, Alexandru Lupescu. Însă cele mai delicioase au fost, cred eu, discuțiile cu Sasha, discuții la care uneori, la început, ne provoca discret, cu o remarcabilă delicatețe, dar mai ales cu un nedisimulat interes față de existența românească de la est de Prut, ca mai apoi să simțim necesitatea de a continua vorba; subiectele, temele, aspectele, întrebările, răspunsurile, precizările, completările, accentele fiind, se părea, nelimitate.

Om de creație cu o vastă cultură, intelectual de clasă înaltă, spirit rafinat, prin excelență, Al. Lupescu impresionează prin felul în care narează, dar nu mai puțin și prin felul de a întreba. Fire romantică într-un secol al unui dur realism, printre altele, în tinerețe, s-a îndrăgostit incurabil de limba rusă și chiar dacă nu a putut face studii în domeniu, oricum a devenit un excelent cunoscător al limbii, literaturii, istoriei, filozofiei, artelor ruse. Tocmai această pasiune l-a apropiat de niște intelectuali de marcă, cu filiații basarabene, sau chiar pur ruse, cu rădăcini în Basarabia, după 28 iunie 1940 stabiliți în dreapta Prutului, București. Așa a intrat în posesia unor rarissime cărți rusești, mai exact, volumele i-au fost încredințate pentru păstrare și ulterioară transmitere la persoane sau la biblioteci prin care aceste cărți să devină un bun public. A căutat mult timp o asemenea bibliotecă... cel mai interesant e că și bibliotecă îl căuta pe el, pe Al. Lupescu! Și iată că în cele din urmă, dorința lui Al. Lupescu și dorința BM „B.P. Hasdeu”, în persoana

dnei Lidia Kulikovski, s-au întâlnit. Astfel a fost atins și scopul vizitei noastre la Bran: ca să aducem donația de carte oferită de Al. Lupescu. Tot astfel, deținătorul actual al acestor comori bibliofile de la Bran a îndeplinit dorința testamentară a celui mai bun prieten al său – Petre Hrșanovschi-Sirin, cu care a activat, în anii '60-'80, în cinematografia română, realizînd împreună circa 50 de filme documentare. Petre avea colecția de carte rusă de la maică-sa, Xenia, originară din Basarabia, profesoară de limba și literatura rusă la Universitatea din București. De fapt, tocmai această intelectuală a luat prima decizia ca valoroasele cărți rusești să ajungă în Basarabia, unde pot fi utile atît rușilor trăitori aici, cît și românilor basarabeni, buni cunoscători ai limbii lui Pușkin, Dostoievski, Tolstoi, Cehov... Petre, a promis să îndeplinească dorința mamei, dar fiind țintuit la pat de o boală grea, a readresat dorința prietenului Alexandru / Sasha, care, iată, a adus-o la îndeplinire.

Cele 20 de volume ale *Dicționarului enciclopedic Efron și Brockhaus*, ediția rusă din primii ani ai secolului XX, înmagazinează cunoștințe și informații extrem de valoroase atît prin faptul că ele constituie niște documente de epocă, cît și pentru că multe articole, grație manierei obiective în care au fost elaborate, își mai păstrează și în prezent actualitatea. Și iată-ne cu aceste tomuri frumos împachetate de Sasha Lupescu, numai bune de a fi puse în portbagaj ca să ia drumul Chișinăului. Atunci, înainte de întoarcere acasă cu acest inestimabil „bagaj livresc”, am putut vedea încă una din multiplele fațete ale splendorii umane și intelectuale a lui Al. Lupescu. Deducînd din discuțiile cu noi că în Basarabia e o mare penurie de literatură de specialitate, s-a apucat să ne ajute să completăm golul existent la noi într-un domeniu căruia el însuși i-a dedicat poate cea mai bună parte a vieții: arta teatrală și cinematografică, alegînd din impre-

sionanta-i bibliotecă personală circa 60 de volume despre teatru și cinema. Este donația strict personală a dlui Al. Lupescu pentru BM „B.P. Hasdeu”, grație cărei cititorii noștri, în special cei de la Filiala de Arte „Tudor Arghezi”, vor putea consulta lucrări solide în domeniu, mai curînd inexistente încă în fondurile noastre. Cum nici astăzi, într-o zi de la mijlocul lui Mărțișor, nu am putut aduna cuvintele de mulțumire, de recunoștință, pentru donatorul nostru din Bran (inclusiv pentru amintirea luminoasă a celor care i-au încredințat rugămintea de a găsi destinatari pe potrivă unor cărți vechi și rare rusești), închei acest subiect exprimîndu-mi speranța, ba chiar și încrederea că cititorii din rețeaua BM „B.P. Hasdeu” vor găsi, cu diferite ocazii, de-a lungul anilor ce vin, cele mai potrivite cuvinte de grațitudine și prețuire a mult prea frumosului dar bibliofilic oferit de Al. Lupescu de la Bran, prin medierea făcută de dna dr. Lidia Kulikovski, dr. Vasile Șoimaru și subsemnatul.

De la Bran am făcut o escapadă și la Făgăraș, oraș care, prin anii '20-'30 ai sec. XX, avea șanse de a deveni noua capitală a României noi, fiind avantajat și de situarea sa în chiar inima țării, relativ departe de Bucureștiul deja excesiv birocratizat. Pînă nu de mult, pentru majoritatea românilor, Făgărașul se identifica cu un mare combinat de produse chimice, posibil, și cu Liceul „Negru Vodă”, unul dintre cele mai bune în sistemul de învățămînt preuniversitar. Pentru mine, acest oraș se identifică cu familia de intelectuali Doina și Traian Greavu care au muncit, ea ca psiholog, iar el ca profesor de istorie și director, tocmai în performanțele obiective făgărășene amintite mai sus. Au trecut 37 de ani de cînd ne-am cunoscut – subsemnatul fiindu-le ghid și translator pe traseul Moscova – Leningrad (Petersburg) – Riga; s-au scurs 12 ani de cînd ne-am revăzut, însă Doina și Traian au rămas aceiași... Aceiași oameni dragi sufletului meu, inclusiv datorită inte-

reselor, preocupărilor, pasiunilor, crezurilor și speranțelor comune, lecturile, artele și călătoriile situîndu-se pe locuri de frunte în lista pasiunilor noastre. După ce m-a lăsat în dulcea companie a familiei Greavu, V. Șoimaru „a tras o fugă” la Sibiu, ca să ducă și acolo niște donații de carte basarabeană, concomitent întîlnindu-se cu doi reprezentanți ai unei familii de istorici: dr. prof. univ. Corvin Lupu – tatăl, și dr. conf. univ. Grațian Lupu – fiul, ambii profesori la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, tatăl mai fiind și redactor-șef al revistei *Transilvania*. Cel puțin unele monografii de dl C. Lupu, consacrate României „postdecembriste” merită atenția noastră, pentru care le vom prezenta în unul din numerele viitoare ale revistei *BiblioPolis*.

La Bran, în casa caldă – din mai multe unghiuri de vedere – a lui Al. Lupescu am avut și o „seară basarabeană”, datorată familiei de plasticieni Andrei Negură – Lilia Șeremet. Din fragedă tinerețe, cu vreo trei decenii în urmă, după absolvirea facultății de arte plastice la Budapesta, A. Negură s-a impus spectaculos în arta basarabeană cu goblenuri – o noutate absolută la noi. De cîțiva ani se află la Bran, unde a deschis, împreună cu soția, pictorița L. Șeremet, un magazin de bijuterii, situat chiar vis-à-vis de faimosul castel. De fapt, ar fi o eroare să numim *magazin* întreprinderea lansată de această familie, căci ei gestionează o veritabilă galerie de arte, în care vizitatorii, desigur, fac și cumpărături, însă, prioritar, pot admira excelente opere de artă. Oricum ar fi, nu poate să nu bucure o urmă basarabeană în inima României, iar Andrei Negură și Lilia Șeremet s-au ambiționat să lase aici o urmă cît mai adîncă.

...Am scris la începutul acestei tablete despre comoara de la castelul Bran, gîndindu-mă, recunosc, la avuția istorică, documentară și artistică pe care o posedă această cetate devenită muzeu și chiar loc de pelerinaj pentru mii de pasionați

de istorie, dar și de legende frumoase și de simple aventuri. Acum îmi dau seama că titlul prezintă foarte bine comoara din casa lui Al. Lupescu, din sufletul lui extrem de sensibil, fapt ce poate fi sesizat și în versurile pe care le scrie. Când ne-a citit o poezie scrisă, vorba francezilor, *a l'improviste*, i-am spus că e shakespeariană, fapt ce l-a emoționat, chiar dacă și-a exprimat și anumite îndoieli în ceea ce privește veridicitatea „verdictului” meu. Însă i-am spus adevărul curat, ce-i drept, adevărul meu, bazat pe impresii proprii, strict subiective: poeziile lui Al. Lupescu, nu numai ca zidire poetică, dar și ca trăire, ca frământare, ca strigăt sau cîntec înăbușit, mi-au amintit de *Sonetele* lui Shakespeare sau poate de niște poeme de Boris Pasternak, risipite în romanul *Doctor Jivago*, or, B. Pasternak are scrieri de factură shakespeariană, fapt relevat de mai mulți critici literari ruși sau occidentali. Punem la judecata cititorului nostru – pentru început – doar trei poeme, relativ recente, de Al. (Sasha) Lupescu, și dacă ele își vor găsi cititorul interesat și sensibil, promitem să revenim cu o proximă ocazie, și la această personalitate ieșită din comun, și la poezia d-sale, inserînd în *BiblioPolis* și alte scrieri de-ale noului, extraordinarului nostru prieten de la Bran.

Salvarea noastră vine dintre ape

Salvarea noastră vine dintre ape:
Și Prut, și Nistru naște iar eroi...
La mine au venit să mă dezgroape
Un Vlad Pohilă și Șoimar: doi!

Doi oameni ca oricare-ați putea zice.
Ei bine, nu! Sunt doi vulcani aprinși,
Aprinși de-un jar pe care nu-l poți stinge
Aprinși de jarul Rugului Nestins.

Într-un Cortegiu legendar se-nscrie
Prin lupta lor, prin crezul nefiresc,

Alături de alți fii ai României
Jertfindu-se, pe sine, pățimesc.

O, Doamne, de-aș fi tânăr înc-o dată!
Să merg cu ei alături, să mă sting,
De dor de țară, mândră, ne-ntinată,
Să le fiu sprijin și cu ei să-nving!

Să-nving și neputință și rușine,
Ca Șoimul, să mă-nalț, biruitor.
Ca Vlad să aflu cheia-se cuvine –
Să văd din nou pământul roditor!

Bran, 4 ianuarie 2012

E dulce frunza grea...

Motto: „*O, как мне быть!...*”

E dulce frunza grea a amintirii!
O bate vântul, gândul o răstoarnă...
În depărtare, clopotul iubirii
Tot bate rar, în pragul mântuirii
Și-n suflet numai zgură rea îmi toarnă.

Ești prea departe să nu mor de dor.
Poteca noastră s-a ascuns în iarbă,
Doar gândul către tine are spor:
Adorm atât de greu, mă scol ușor,
Dar nu-mi găsesc prin casă nicio treabă...

Și se duc zorii, zilele se duc,
Tot mai departe-i zvonul primăverii,
Stropi reci de ploaie norii grei aduc,
Se-adun-aiurea gânduri... și năuc
Mi-ngrop în taină dorul revederii.

* * *

Lăsați cuvântul cel misterios
Să zacă-n ceață, poate încolțește
Și peste ani, cu trupul grațios,
O lebedă sau un satir va crește !

Va fi un pom, va fi o floare rară,
Sau personaj din basm poate va fi
Și poate într-o altă primăvară,
Pe alte plaiuri îl voi întâlni!

Sasha LUPESCU

OXANA BONDARCIUC – LIDERUL SOCIETĂȚII POLONEZE „POLSKA WIOSNA W MOŁDAWII”

*Ecaterina NEDZELSCHI,
șef, Filiala „A. Mickiewicz”, BM „B.P. Hasdeu”*

În municipiul Chișinău își desfășoară activitatea mai multe societăți și organizații obștești poloneze. Printre ele: „Odrodzenie” („Renaștere”), Liga femeilor poloneze, Liga medicilor de origine polonă, Societatea moldo-polonă, Centrul polonez, Uniunea Tineretului Polonez, Societatea „Polska Wiosna w Mołdawii” („Primăvara poloneză în Moldova”) ș.a. Biblioteca polonă „A. Mickiewicz” întreține contracte de colaborare cu majoritatea organizațiilor sus-numite. Dar cel mai fidel partener rămîne a fi Societatea „Polska Wiosna w Mołdawii”.

Această societate polonă a fost înregistrată de Ministerul Justiției al Republicii Moldova la 12 aprilie 2005. Împreună cu Ambasada Republicii Polone în RM (Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar pe atunci – E.S. M. Marciniak) și Societatea „Wspólnota Polska” (Varșovia), Societatea „Polska Wiosna w Mołdawii” a lansat Proiectul de deschidere la Chișinău a Bibliotecii de cultură și literatură polonă „A. Mickiewicz”. Din momentul cînd și-a început activitatea (11 noiembrie 2007), această Societate a fost mereu alături de biblioteca noastră.

Am contribuit împreună la dezvoltarea culturii minorității poloneze, ca parte integrantă a culturii multinaționale și a spațiului cultural european, a renașterii tradițiilor culturii poloneze în Republica Moldova.

Ideea unirii au înaintat-o un grup de entuziaști, sprijiniți activ de Ambasada Poloniei în R. Moldova, în scopul organizării Festivalului culturii europene. Primul festival a avut loc în anul 2000. Treptat a crescut numărul activiștilor și ei s-au unit într-o societate, care astăzi are peste 100 de aderenți.

Din 2008 președintele Societății „Polska Wiosna w Mołdawii” este doamna Oxana Bondarciuc (Oksana Bondarczuk) (data nașterii – 27 mai 1968). Inteligentă, echilibrată, energică, găsește ușor un limbaj comun cu orice persoană, se străduiește să înțeleagă miezul problemei și o rezolvă cu succes, dumneai are un talent înnăscut de promoter. Pas cu pas a lărgit spectrul activităților culturale în rîndul diasporei polone.

Cel mai cunoscut eveniment cultural organizat de Societatea „Polska Wiosna w Mołdawii” este Festivalul culturii polone, care se desfășoară anual în luna mai. Anul trecut s-a desfășurat deja ediția a XI-a. La pregătirea Festivalului se implică în măsura posibilităților și alte societăți poloneze din municipiu – cu expoziții foto, artizanat, materiale promoționale, standuri etc. Pentru organizarea Festivalului sînt necesare fonduri financiare solide și doamna Oxana Bondarciuc găsește sponsori din Polonia și din R. Moldova.

Din Polonia vine ajutor din partea fundațiilor „Wspólnota Polska” și „Pomoc Polakom na Wschodzie” („Ajutor polonezilor

din Est”). În Moldova Festivalul este sponsorizat de firme particulare și întreprinderi care într-un fel sau altul au legături cu Societatea polonă. Sponsori cu care se colaborează de mai mulți ani, sînt firmele: „N. Calășnic”, „Resan”, „Franzeluța”, „Cahul Pan”, „Zen club”. La Festival participă nu doar minoritatea etnică polonă, dar și oaspeți din Polonia, din orașele Moldovei: Bălți, Edineț, Glodeni, Rîbnița, Comrat, locuri unde trăiesc de mai mulți ani polonezi. Publicul larg al Chișinăului este și el prezent la manifestări.

Oxana Bondarciuc, născută în familie de polonezi, cunoaște bine limba polonă, tradițiile și obiceiurile strămoșilor ei. Mama dînzei, Polina Statkiewicz, locuiește în satul Grigorăuca, r-nul Sîngerei, învață copiii limba polonă, conduce ansamblul vocal din sat. Dînsa organizează pentru familii poloneze sărbători tradiționale și de rit catolic: Ziua bunicuțelor (21 ianuarie); Ziua bunelului (22 ianuarie).

Sînt niște sărbători care educă copiii respectul față de bunele, de tradițiile păstrate de ei. Frumos se desfășoară și sărbătorile de Crăciun: „Andrzejki” (Sf. Andrei), carnavalul de Anul Nou (Silwester). La 27 ianuarie polonezii comemorează eliberarea deținuților din lagărul Oświęcim, la 14 februarie sărbătorească Ziua Sf. Valentin, la 1 aprilie – Prima Aprilis, Ziua Constituției – la 3 mai, Ziua mamei – la 26 mai și, conform calendarului, Sfintele Paști pe rit catolic. Aceste sărbători îi unesc pe polonezii Moldovei. Ei își păstrează și mențin cultura neamului, limba, portul, obiceiurile.

Doamna Oxana Bondarciuc colaborează și cu profesorii din Polonia, care predau limba polonă în Liceul „N. Gogol”. Copiii organizează serate literare, ore de poezie, concerte în incinta Bibliotecii „A. Mickiewicz”.

Sub tutela acestei societăți, sînt organizate și cursuri de studiere a limbii po-

Săptămîna ușilor deschise (7.11.2011). O. Bondarciuc a treia din stînga

lone. Pe perioada 2008-2009 cursurile au avut loc în incinta bibliotecii polone, iar perioada 2010-2011 cursurile se țin în Liceul „V. Maiakovski”. Liceul se află în centrul orașului, clasele sînt spațioase, amenajate cu table mari, cursanții se simt mai liber și mai comod, pentru că nu deranjează utilizatorii bibliotecii.

Membrii Societății „Polska Wiosna w Mołdawii” locuiesc în mai multe orașe și sate din republică. Iată de ce Oxana Bondarciuc organizează cursuri de studiere a limbii polone și în alte localități: Comrat, Bălți, Tiraspol ș.a. Profesorii sînt invitați de la faimoasa Universitate Jagiellonă din Cracovia, care au un program special de predare a limbii polone pentru începători.

Doamna Oxana Bondarciuc este mereu ajutată de fiul său Alexei, elev în clasa a XII-a la Liceul „N. Gogol”. Și el cunoaște bine limba polonă și în timpul verii pleacă cu copiii din familii poloneze în Polonia unde, împreună cu gazdele, îi ajută pe acești tineri să-și aprofundeze cunoștințele de limbă polonă.

Alexei Bondarciuc este și voluntarul Bibliotecii „A. Mickiewicz”. El a fost cel care ne-a ajutat la organizarea expoziției foto *Moldova văzută de polonezi*, expoziției *Chișinăul meu*, a medalionului poetic din cadrul Săptămîinii ușilor deschise (2010), a Festivalului de cultură polonă, edițiile IX-XI.

Oxana Bondarciuc pune străduință și pasiune în tot ceea ce face. Poate organiza o activitate și mobilizează toți membrii societății pe care o conduce. Din inițiativa ei și cu ajutorul studenților muzicieni ai Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, în 2010 a organizat un concert cu muzică de F. Chopin. În memoria ex-președintelui Lech Kaczyński și a tuturor polonezilor decedați în catastrofa aeriană din Smolensk, Rusia (aprilie 2010), a organizat un concert

comemorativ în Sala mică a Filarmonicii Naționale „Serghei Lunchevici” (mai 2010). Membrii Societății pe care o conduce Oxana Bondarciuc au participat și la organizarea sărbătorii *Strada Lech Kaczyński* (10 noiembrie 2011). Împreună cu Uniunea Tineretului Polonez, cu enoriașii bisericii catolice și cu persoane neindiferente, anual organizează lucrări de îngrijire la cimitirul catolic de pe strada Azov, loc unde sînt înmormîntate multe persoane de origine polonă.

Deja e o tradiție ca toamna, la Chișinău, să se țină Festivalul etniilor cu tema *Unitate prin diversitate*. Pe 18 septembrie 2011 s-a desfășurat ediția a XI-a. Minoritatea polonă a avut, ca de obicei, „strada” sa în Grădina publică „Ștefan cel Mare și Sfint”. Muzică și bucatărie națională, lucruri manuale, picturi, portul popular al polonezilor, concert – toate le-au putut vedea publicul chișinăuian și oaspeții capitalei, care au venit la frumoasa sărbătoare a etniilor.

Biblioteca „A. Mickiewicz” deja de patru ani participă la toate activitățile organizate de Societatea polonă și prezintă un larg spectru de cărți, albume, CD-uri despre Polonia, beletristică, manuale, ghiduri, dicționare în limba polonă pentru maturi și copii. Avem o colaborare frumoasă, fructuoasă și spre folosul tuturor.

Societatea „Polska Wiosna w Mołdawii” a împlinit șase ani. În acest răstimp s-a maturizat, a devenit mai unită, a crescut numărul de manifestări culturale.

Activitatea Societății este mult apreciată de Ambasada Republicii Polonia în R. Moldova, Consulatul Poloniei la Chișinău, Biroul Relații Interetnice, Primăria municipiului Chișinău. Organizația condusă de Oxana Bondarciuc este în creștere. Au multe idei, planuri, au dorință de a susține, de a dezvolta și răspîndi cultura polonă în spațiul Republicii Moldova.

Le urăm mult succes în continuare!

„CARTEA E CEVA SFÂNT, E ISTORIE, E BOGĂȚIA UNUI NEAM...”

(Interviu cu Valentina Granaci, șefa Centrului tehnic de conservare și restaurare a documentelor al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova)

Raisa Plăieșu: *Cum s-a făcut că v-ați înrudit cu cartea pentru toată viața?*

Valentina Granaci: Lectura a fost pasiunea mea, dorința de a cunoaște tot mai mult. Punctul de plecare a fost biblioteca școlară, apoi și cea sătească, fiind mereu câștigătoarea concursului „Cel mai bun cititor al anului”. Bibliotecara din sat întotdeauna m-a ajutat și m-a înțeles ce cărți să-mi dea să citesc. Astfel, la vârsta de 10-12 ani, am citit *Frații Jderi* de M. Sadoveanu și alte cărți care mă pasionau mult.

M-am născut în satul Bălănești, raionul Nisporeni, la baștina scriitorului Grigore Adam. După absolvirea școlii din sat, am urmat Școala Republicană de iluminare culturală „Elena Sârbu” din Soroca, apoi mi-am continuat studiile la Facultatea de Biblioteconomie și Asistență Informațională a USM, din Chișinău. În timpul studiilor universitare m-am înrudit cu cartea pentru toată viața. Și am înțeles: cartea este

pentru mine ceva sfânt, e istorie, o avere, o bogăție a unui neam, un patrimoniu care trebuie păstrat cu sfințenie pentru generațiile viitoare. O contribuție deosebită la formarea dragostei de carte a fost și fratele meu, Miron Granaci, învățându-mă să rotonjesc primele litere în grafia latină, apoi să citesc la vârsta de șase ani.

R.P.: *Destinul cărții apărute în lumină a fost și este mereu în posesia activității și atenției Dumneavoastră de mulți ani. Cărțile, ca și oamenii, au nevoie de tratament pe parcursul anilor. Dumneavoastră, care sunteți „medicul” cărților de astăzi, cum și când ați început această activitate de restaurare a cărții?*

V.G.: Activez la Biblioteca Națională din martie 1983, ca bibliotecar superior în Serviciul depozit general. În anii 1988, Biblioteca Națională avea un program de activitate până la ora 22:00. Aveam o problemă: fiica mea Doina, care avea atunci cinci ani, mai exact, o problemă era grădinița fiicei, care se închidea la ora 19:00. De aceea am rugat să lucrez într-un singur schimb. Astfel, conducerea mi-a oferit postul de șef al Oficiului restaurare și igienă a fondurilor, care era unica unitate liberă. În 1992, conform restructurării BNRM, acest oficiu devine Centrul de patologie și restaurare, iar în anul 2004 – Centrul tehnic de conservare și restaurare a documentelor și este centrul metodic de conservare pentru întregul sistem național de biblioteci din republică, fiind totodată un compartiment al Programului Național „Memoria Moldovei”. În anul 2000, fiind

autoarea Proiectului „Centrul tehnic de conservare și restaurare a documentelor” am câștigat un grant de la Fundația „Soros-Moldova”, și acesta a fost un pas mare în aprovizionarea cu echipament modern și materiale.

Cât privește învățarea tehnologiei de restaurare, primele cunoștințe le-am căpătat de la colega mea, Svetlana Miron, fosta șefă de oficiu. Apoi au urmat stagiile: în 1990 și 2001, la Moscova; în 2001, la Paris; în 2002, la București. Prin experiența acumulată de ani am instruit și instruiesc, specializez și perfecționez cadre de conservatori-restauratori din Republica Moldova, atât bibliotecari, cât și colaboratori ai muzeelor, arhivelor, cu eliberarea documentelor de rigoare. Organizez seminare, ateliere, stagii în probleme de conservare și restaurare, dezinfectie a documentelor. Acord asistență de specialitate în problema de profil a instituțiilor participante la Programul Național „Memoria Moldovei” (14 instituții naționale din R. Moldova). Am instruit zeci de cadre de restauratori de documente pentru: Muzeul Național de Istorie, Muzeul de Arte Plastice, Muzeul Național de Etnografie, Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei etc.

R.P.: *Restaurarea cărților vechi e o problemă grea. Cum decurge acest proces?*

V.G.: Restaurarea cărților rare este într-adevăr un proces dificil, de aceea decurge încet. Motivele sunt: gradul sporit de aciditate al documentelor, care duce la fărâmițarea hârtiei. Deci, e necesar de restaurat fiecare pagină. Restauratorii de carte rară trebuie să fie buni profesioniști, altfel riscă să distrugă documentul, nu să-l salveze. În primul rând, cartea rară veche este dezinfectată, curățită manual, filă cu filă; sunt extrase picăturile de ceară și de murdărie, ca mai apoi să fie restaurată. Anual se restaurează un număr mic de documente, de aceea e necesar ca documentele respecti-

ve să fie conservate conform standardelor internaționale. Cel mai des au fost restaurate liturghii, cărți de rugăciune, dar și ediții periodice: *Viața Basarabiei* (1936-1943); *Luminătorul* (1910); *Școala* (1921); *Buletinul oficial al provinciei Basarabia* (1942); *Basarabia economică* (1938); *Arhivele Basarabiei* (1929-1938) etc.

R.P.: *Deteriorarea cărților are loc nu numai din cauza că ele au fost rupte, dar probabil și din cauza unor „boli” dificile. Ce diagnoze mai frecvente se întâlnesc la cărți și care sunt cauzele „îmbolnăvirii”?*

V.G.: Cauzele deteriorării cărților, documentelor sunt diverse: microclimatul clădirii, poluarea, lumina, atacurile biologice, inundațiile, furtunile, igiena fondurilor, încăperilor, calamitățile naturale etc. Din proprie experiență, știu că cele mai frecvente sunt inundațiile care provoacă umiditate și în consecință apare ciuperca (mucegaiul). Ciuperca e dăunătoare nu numai pentru cărți, dar și pentru colaboratori, de aceea e necesar de a face un control minuțios al zonei respective. Documentele afectate trebuie separate și prelucrate (dezinfectate) de către microbiolog, care lucrează cu mănuși și mască. Documentele se usucă, apoi se curăță și se așază pe poliță numai atunci când ciuperca nu este activă. În caz contrar, apare riscul unor infecții de piele și ale organelor respiratorii. Numai respectând normele de securitate, folosind echipamentul necesar în timpul lucrului, putem evita îmbolnăvirea colaboratorilor.

R.P.: *Ca să fie păstrate mai bine cărțile, ce recomandății și sfaturi le-ați oferi bibliotecarilor, tuturor celor ce lucrează cu cartea?*

V.G.: Pentru a preveni circumstanțele, care provoacă distrugerea fondului, în primul rând e necesară aerisirea permanentă a încăperilor, iar geamurile să fie protejate cu plase; apoi, să se mențină curățenia încăperilor, a polițelor. Pentru protejarea fondurilor este necesar să fie menținută

temperatura de 18-20 °C, umiditatea relativă a aerului de 45-65 %, iluminarea de 75-100 lucși, să se facă dezinfectia regulată a depozitelor de carte, a clădirii în întregime, implicând specialiști de la Serviciul de dezinfectie sanitară.

Ca specialist în domeniul dat aş recomanda tuturor bibliotecarilor din republică să pună accentul pe conservarea preventivă, care face parte din domeniul conservării și încearcă să intervină înainte de apariția deteriorărilor. O prioritate în cazul dat ar fi transferul informației pe alte suporturi (digitizare).

R.P.: *De curând ați rotunjit un frumos jubileu... Cum credeți, la acești ani sunteți împlinită de tot ce ați făcut pe parcursul anilor în acest domeniu de activitate. Aveți și unele proiecte, idei noi?*

V.G.: Referitor la jubileu, vreau să zic că, în primul rând, nu-l prea simt, căci mai am multe de făcut. Acum lucrez la o carte, pe care urmează s-o finisez anul acesta, este despre conservarea documentelor. Sper că va fi un ghid metodic pentru toți specialiștii conservatori-restauratori din republică. Sunt omul căruia îi place era informatizării, prefer tot ce e nou, vreau să cunosc cât mai mult, să utilizez tehnicile și metodele moderne de lucru.

R.P.: *Vă doresc multă sănătate, fericire, voie bună, să realizați tot ce vă doriți și Cartea mereu să fie alinarea vieții Dvs., alături de fiica Dorina și de nepoțelul iubit Alexandru. Dumnezeu să vă ajute în toate!*

V.G.: Vă mulțumesc din suflet.

Consemnare:
Raisa PLĂIEȘU

TARDIV REGRET DESPRE COLEG

Zina CENUȘĂ

Există un timp în viața noastră când ne credem zei. Știm totul, putem și suntem în stare să facem totul. Și, într-un fel, chiar așa este. Știm ce a fost închiziția, în favoarea cui s-a terminat lupta de la Borodino (că *maare* a fost contribuția acestei teme la învățarea istoriei patriei noastre românești!), cine au fost Rembrandt, Lincoln și Soljenițin și câți pui pe an face mămăruța. Scriem versuri mai bune ca Eminescu, Esenin și Baudelaire, credem noi. Jucăm, cu talent, rolurile personajelor care nu ne reprezintă. Iubim cu disperare de mai multe ori într-o clipă, suferim de durere și zburăm de fericire. Și aceasta se întâmplă doar la 20 de ani. Și tocmai de aceea reușim. Cutezanța tinereții, neteama de riscuri și, desigur, ignoranța ne mișcă înainte. Și, în drumul nostru către idealul râvnit, de atâtea ori ne lovim cu fruntea de pragul de sus, poticneală care ne ajută, uneori, să-l vedem pe cel de jos...

La 20 de ani, mă uitam cu invidie la colegele mele care reușiseră să se mărite cu băieți frumoși, poeți, fiindcă la un post de radio li se transmisese câte un poem *genial* (fiecare generație are p(r)ostmoderniștii săi) de două parale și fiindcă erau mai frumoase sau cu părinți mai înstăriți. Așteptam fiecare zi de mâine, în egală măsură, cu teamă, cu speranță, cu nerăbdare, cu bucurie, cu ură, cu încredere. E-he, serioase au fost *durerile* mele de tinerețe.

Un pic mai târziu, când învățăturile domnilor profesori universitari au început să dea roade și colegii mei au prins... la pană, *durerea* mea s-a transformat în *dramă*. Toți erau scriitori, ziariști cărora li se publicau numele în ziare centrale și rionale, în reviste prestigioase și revistute de reclamă. Pentru mine, toți *erau realizați* și numai eu rosesem, fără rost, coatele pulloverului pe băncile școlii. Așa vedeam eu lucrurile. Unii din acești colegi, puțini, cu

adevărat au devenit niște nume în literatură, alții, cei mai aprigi, mai rodnici, majoritatea, considerați viitorul strălucit al literaturii noastre basarabene, și-au compromis zborul în chiar momentul decolării. Fiindcă în calea lor a apărut o ispită: fie un post cald care-i asigură pita și untul, iar omul sătul nu este predispus pentru creație, fie lumina strălucitoare din vârful carierei, ceea ce nu-i lasă timp pentru poeme despre floricele, fie aburii bahici sau morfomania i-au înăbușit spiritul creativ. Vai, ispita, domnilor poeți, este ca femeia. Vorba confratelui vostru genial, Eminescu: „*Ce iluzii! Nu-nțelegi tu din a ei căutătură / Că deprindere, grimasă, este zâmbetul pe gură, / Că întreaga-i frumusețe e în lume de prisos / Și că sufletul și-l pierde fără de niciun folos?*”

Ispitele totuși au dat roade. Un coleg – eventual poet – a devenit redactor-șef cu pană de temut la o fițuică întreținută (asemeni unei curtezane) de dușmanii poporului – comuniștii, altul, în așteptarea că odată și odată va deveni moștenitor cu acte în regulă, a devenit umbra socrului său, proprietarul unei bănci, al treilea, de unde a fost copil sărac, din familie numeroasă, având patul său doar în studenție, și-a construit o casă mare cât un palat domnesc, un al patrulea a devenit politician a cărui figură se perindă zilnic pe ecranul TV-ului, al cincilea... etc., etc. Toți aceștia au lăsat poezia, scrisul *pentru mai târziu*. Dar *mai târziu*, s-au trezit bătrâni, oboșiți și avari. Bătrâni, fiindcă dintr-odată și-au văzut copiii mari, dornici să se așeze la casele lor, neglijând cuibul părintesc și deci și munca de-o viață a părinților. Oboșiți, fiindcă gândurile și regretele că s-au ocupat de lucruri minore sau poate chiar fără rost îi macină fără milă, generându-le suferințe fizice și boli. Avari, fiindcă, la fel, dintr-odată au descoperit că în banca de economii aproape că nu le-a mai rămas timp pentru a se întoarce la idealurile și vi-

sele din tinerețe: la poezie, la scris, la zborul sublim al creației.

Invidia mea din tinerețe s-a tămăduit. Drama s-a acutizat. Îmi caut colegii pierduți. Pe câte unul îl aflu în frumosul altar al casei sale citind și transcriind psalmi întru întărirea minții și a sufletului. Acesta e aproape fericit. Pe altul îl găsesc înecat în tristețe și depresie: i s-au dus copiii la Domnul. Acesta nu poate fi ajutat cu nimic. Îl compățimesc doar. Și la sărbători nu uit să-i amintesc că nu e singur pe lume. Pe un al treilea, cu toată străduința, nu-l găsesc. Și îl caut încontinuu chiar dacă lumea zice că și-ar fi făcut conturile cu viața. Era, ba nu, este! cel mai bun dintre toți, cel mai talentat, cel mai cuminte, cel mai inteligent, cel mai..., cel mai...! DE CE, Doamne, l-ai părăsit?

Zilele acestea, pe neașteptate am dat de un coleg pe care nu l-am prea căutat, deoarece, recunosc, nu l-am prea iubit. Scria proză. Pentru această grea și nobilă suferință a lui, aveam, la început, în studenție, un fel de respect amestecat cu pioșenie. Îl salutam cu amabilitate și, când se întâmpla, îi permiteam să treacă prioritar. Dar niciodată nu-mi răspundea la salut. Amabilitatea mea curgea peste el ca apa de pe munte. Această atitudine o avea și față de alți colegi ai noștri. Dintr-odată am concluzionat că e prea cu nasul pe sus. Prea prin nori plutea și prea plin de sine se știa, din care cauză am încetat ai mai arăta atâta considerație. Ulterior, a devenit scriitor cu acte în regulă cum s-ar zice, dar nici atunci, când fiind membri ai aceleiași prestigioase instituții, nu ne prea călcăm pe picioare și nu ne salutăm. De asta nu l-am prea iubit. Pe acest coleg, ziceam, l-am descoperit în paginile săptămânalului *Literatura și arta* cu nuvele de toată frumusețea, vreo șapte la număr. Pentru bucuria de a-mi fi creat o seară agreabilă de lectură, am ținut să-i telefonez, să-l salut și să-i arăt respectul de altădată. Chiar

de la începutul convorbirii l-am recunoscut pe cel de odinioară. Rezervat, cu capul în nori, cu nasul pe sus. Aproape că nu mar fi recunoscut, dacă nu-i dădeam niște indicii memorabile... Știa foarte vag că scriu. Și atât. La această temă am evitat subiectul cu delicatețe. Am vorbit însă mult despre scrisul lui. Vai, câte descoperiri face omul prin comunicare! Ceea ce eu presupuneam că este Ion Bradu – îngâmfat, plin de sine, nu era decât o mască sub care el își camufla timiditatea, modestia și un munte de alte calități frumoase. De unde aveam să știu aceasta, dacă, în viața noastră, nu am schimbat niciodată o vorbă?... Din scrisul lui am înțeles că are și un suflet foarte generos: a dat nota supremă unui coleg de condei, care nu sparge gura târului cu lucrările sale. Ba chiar și mai puțin. După mine, dacă acesta ar renunța la

ambiția să publice și să editeze, ar fericii cititorul, dându-i timp pentru lecturarea unor autori mai valoroși. Prietenul cu care am citit și am discutat prozele lui Ion Bradu din *Literatura și arta* zicea că dacă cel laudat ar avea măcar o proză ca a lui Ion Bradu, din cele publicate, aici și acum, ar fi cel mai bun dintre scriitorii azi în viață. Ce altă apreciere mai destoinică și-ar dori un scriitor? Doar dacă nu este un îngâmfat, un arrogant.

Așadar, mi-am îmbogățit casa cu încă un prieten, care a trecut peste ispite și a revenit *printre cei vii* cu gânduri, idei și scrieri înălțătoare. Acesta are tot ce-i trebuie pentru a scrie o operă valoroasă: talent, conștiința de sine și... foarte puțin timp.

8 februarie 2012

ISTORIA CA O FORMĂ A JUSTIȚIEI

Dincolo de un segment din istoria unui flagel odios, declanșat de ex-URSS, cărțile tânărului istoric Ion Xenofontov, publicate la Iași, la Editura „Lumen”: *Războiul din Afghanistan (1979-1989) în memoria participanților din Republica Moldova. Realitate istorică și imaginar socială* (2010, 544 p.) și *Războiul sovieto-afghan (1979-1989). Studii de istorie verbală. Percepții. Documente* (2011, 549 p.) constituie o adevărată surpriză pentru mediul științific și istoric de la noi. Considerat drept savantul anului în 2010, pentru amplul studiu consacrat războiului din Afganistan, lucrările sale, în opinia prof. univ. dr. Doru Radosav, Cluj-Napoca, coordonatorul științific al tezei de doctorat cu același subiect, relevă în mod indirect percepția unei lumi în schimbare, provocate de dispariția statului sovietic, „salvator și omnipotent”, ce se suprapune cu evenimentele care marchează căderea comunismului (sfârșitul războiului afghan

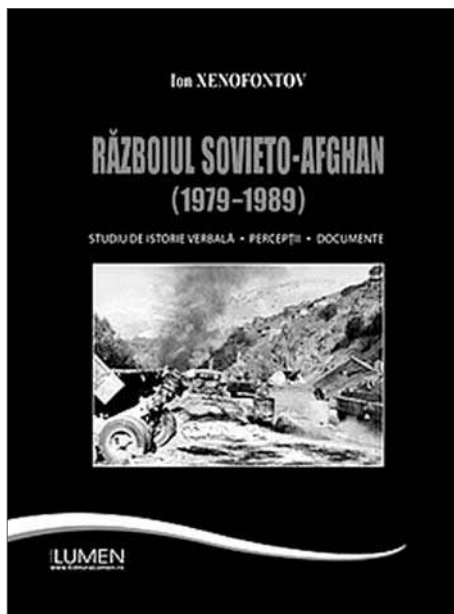
coincide cu evenimentele din toamna anului 1989 din „lagărul socialist”. Deopotrivă ea semnalizează modul în care lumea islamică intră, odată cu războiul din Afghanistan, în prim-planul jocului politic și militar mondial. Această carte este un fragment explicativ și deconstructiv al pericolelor lansate dinspre lumea islamică spre lumea occidentală confruntată azi cu spectrul și realitățile terorismului în istoria ultimelor decenii (de la războiul din Golf la cel din Irak și Liban), mai afirmă prefațatorul. Licențiat al Facultății de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca (2000), Ion Xenofontov activează în calitate de consultant în Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe a Moldovei (consilier de stat), iar din 2008 până în prezent este secretar științific la Instituția Publică „Enciclopedia Moldovei” și, prin cumul, cercetător științific la Academia Militară a

Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”. Autor a peste 30 de lucrări științifice de însemnătate națională și internațională, Ion Xenofontov se înscrie în tagma istoricilor care trec evenimentele și trecutul istoric prin prisma adevărului, a recursului la memorie și a documentelor de arhivă. În acest an, când pe 15 februarie, se împlinesc 13 ani din ziua retragerii armatei sovietice din Afghanistan și când Ion Xenofontov ne pune la dispoziție aceste studii complexe și unice în spațiul românesc, l-am rugat să ne mărturisească unele detalii din culisele acestei vaste activități de arhivă și cercetarea științifică.

– *Dle Ion Xenofontov, sunteți autorul a două volume unicat despre războiul din Afganistan. Intervenția Uniunii Sovietice în „rebelă țară montană” a avut un impact nefericit și asupra a mii de tineri recrutați în acest război din RSS Moldovenească. Cum v-a reușit să efectuați o radiografiere a acestui complex segment de timp, să vă axați pe un atât de bogat material statistic, documentar, ilustrativ, bibliografic, mărturii ale combatanților, fiind, practic, un istoric din noua generație?*

– Sper să nu cad într-o exprimare banală (deși, se pare, la momentul actual, aceasta este o virtute în societatea noastră!): totul se obține prin muncă asiduă! Radiografia „fenomenului afgan” are la bază distincția teoretică de istorie imediată, iar din punct de vedere metodologic – istorie orală (verbală). E contextul în care trăim, ca martori și analiști ai „timpului nostru”,

chestionând persoane ale acestei perioade, în cazul nostru – martori direcți și indirecti ai războiului sovieto-afghan. În comparație cu istoriografia sovietică ce eclipsa diverse aspecte din viața omului, discursul occidental, axat pe postmodernism, susține că „totul este demn de istorie”, ca obiect al interesului și al investigației istorice. Prin urmare, m-am străduit să studiez cât mai complex subiectul abordat, iar aceasta nu se putea realiza fără o

studiere și aplicare complexă a literaturii de specialitate, a paraliteraturii, surselor documentare, folclorului și lexiconului militar (afghan); corespondenței, jurnalelor, notițelor din armată, memoriilor, interviurilor, discursurilor politice, presei etc.

– *Cărțile Dvs. au fost și continuă să fie apreciate cu cele mai înalte calificări: „un manual sui generis de război și de supraviețuire, dar și o expertiză dintre cele mai de luat în seamă, în ceea ce privește etica comportamentală și de comunicare, în contextul confruntării dintre lumea occidentală și cea islamică”. Câți ani de studiu v-a luat această vastă muncă de cercetare, cine v-a oferit sprijin și colaborare în selectarea materialelor de arhivă?*

– Investigarea nemijlocită a „fenomenului afgan” constituie expresia unei activități de cercetare științifică efectuată pe parcursul unui deceniu. Rezultatele cercetării sunt rodul studiilor de doctorat, efectuate la Universitatea „Babeș-Bolyai” și la Institutul de Istorie Orală din Cluj-Napoca, sub îndrumarea domnului prof. univ. dr. Doru Radosav, coordonatorul științific al

tezei mele de doctorat. Distinsul profesor clujean, prin sfaturi înțelepte, mi-a acordat un suport științific și moral profund în elaborarea lucrărilor științifice.

În contextul în care documentele de arhivă sunt foarte sumare, seci, pline de date statistice am considerat ca necesitate stringentă să apelez la „arhivele vii”, adică ale martorilor (actorilor) evenimentelor din Afghanistan. Cartografierea „planetei” memoriei oferă soluții alternative discursului istoric, documentelor convenționale în evaluarea evenimentelor istorice.

– *Investigațiile Dvs. evocă o arie tematică extinsă a subiectului, inclusiv o analiză sociopolitică a situației internaționale a anilor 1970: relațiile sovieto-afghane (1919-1979), imixtiunea militară-sovietică în Afghanistan (1979), pregătirea combatanților din RSSM, mijloacele persuasive în ideologia comunistă din RSS Moldovenească (anii 1980) etc. Mai mult, ați pătruns și în psihologia acestui flagel, referindu-vă la tactici și tehnici de luptă, la adversari – mujaheddini – și la războiul psihologic, războiul „subteran”, armata afghană aliată, sovietizarea armatei afghane, raporturile ierarhice dintre combatanți, vicii etc. Ce tactici și tehnici ale scrisului ați folosit, de ați pătruns și ați oferit cititorului lucruri absolute necunoscute din culisele acestui război controversat?*

– Apelul la istoria orală oferă subiecte decomprimare ale narațiunii istorice și remite, deseori, un tip de discurs istoric care este „marginalizat de pudibonderea academică”, se efectuează o deschidere spre celebrarea democratică a lumii sau se elaborează o istorie vie, plină de afecțiuni, o istorie umanizată. Actanții principali ai procesului istoric au avut posibilitatea să nareze din experiența lor din Afghanistan sau să facă din istorie o formă a justiției. De aici și „explozia” de subiecte abordate. Mărturiile orale, evident, au fost coroborate și cu sursele istorice convenționale.

– *Aș zice că șarmul și suspansul volumelor Dvs. se țin pe „istoria verbală”. La acest capitol ați efectuat o muncă enormă, de ziarist și psiholog. Cum ați găsit acești oameni marcați de urgia celor trăite într-un masacru fără seamăn și cum ați reușit să le redeschideți sufletul cu cele mai triste amintiri ale vieții?*

– Am intervievat peste 120 de participanți direcți și indirecti ai războiului sovieto-afghan. Inițial, am fost acceptat ca reticentă de foștii combatanți afghani – din zece veterani afghani, nouă refuzau să-mi acorde interviu. Treptat, prin recomandări și prin sprijinul participantului la războiul din Afghanistan, domnul conf. univ. dr. Vasile Ouatu, managerul-șef al Centruului Republican Experimental, Protezare, Ortopedie și Reabilitare (aici se tratează veteranii „afghani”) luam interviuri și „en gros”. Sau, ca să mă exprim în terminologie științifică, am apelat la interviuri individuale și de grup semistructurate. Aceste mărturii volens-nolens m-au marcat și pe mine. Imaginați-vă, cum e să intervievezi o mamă care și-a pierdut fiul în războiul din Afghanistan, o soră care și-a pierdut fratele, un fost combatant care și-a pierdut camaradul ș.a.? Nu știu dacă am reușit să le deschid sufletul în totalitate, nu este atât de simplu, multe subiecte, sunt sigur, nu au fost abordate, expuse. Dacă este să apelăm la tehnologiile clasice ale istoriei orale, ar trebui să revin la subiectele în cauză peste cinci, zece, 25 de ani... Pot apărea multe surprize în reevaluarea fenomenului în cauză.

– *Foștii combatanți se mai consideră victime, au găsit iertare pentru cei vinovați de sacrificarea a milioane de vieți omenesci?! Dacă ținem cont că în acest război au murit 1,2 milioane de afghani (90 la sută civili), alte cinci-șase milioane au luat calea exilului, iar URSS a pierdut peste 15 mii de militari.*

– Foștii combatanți „afghani” sunt marcați de consecințele traumatice ale flage-

lului militar, cu o rezonanță afectivă negativă sub aspect fizic și psihic. S-a constituit un comportament persistent în memoria foștilor combatanți – *un război după război* sau așa-numitul *nou război*. Dacă acum 10-15 ani veteranii „afghani” se aflau într-o perioadă *critică* marcată de o dimensiune psihologică, prin care se evita marcarea publică a evenimentului sociodramatic, actualmente ei se află în perimetrul *deschiderii* în societate – reevaluarea *fenomenului afghan*. Este imperativă recontactarea unei cheștiuni de paciență, de a condamna războiul, fără a ofensa personalitatea foștilor combatanți. Este necesară evocarea unei prezumții a conspirației comunității orientate exclusiv împotriva veteranilor, destituind însă și inerența culpabilității, ingratitudinii sau victimizării.

– *Se cunosc mai multe statistici despre numărul moldovenilor căzuți în războiul din Afghanistan. La ce surse ați recurs Dvs.?*

– Orice conflict armat înglobează sacrificii umane, iar cel din Afghanistan n-a constituit o excepție în acest sens. Cele două monografii editate le-am consacrat celor care nu s-au întors din război. Potrivit datelor oficiale, în anii 1980-1989, din numărul total de 383 de militari moldoveni din cadrul armatei sovietice, 279 de participanți au sucombat în Afghanistan. Olga Căpățână, autoarea cărții *În memoria ostașilor căzuți în războiul din Afghanistan* (1997), în urma unei ample investigații de teren în localitățile Moldovei a atestat 297 de morți. Autoarea ne-a relatat într-un interviu că după editarea lucrării a mai descoperit încă cinci foști combatanți, căzuți în luptele din Afghanistan, neînregistrați

oficial. Potrivit datelor de ultimă oră, furnizate de Uniunea Veteranilor Războiului din Afghanistan din Republica Moldova, numărul total al combatanților moldoveni morți în războiul sovieto-afghan este de 301. În una din lucrările mele am publicat lista celor 301 militari căzuți în Afghanistan, plus încă trei nume depistate pe parcursul cercetării.

– *Cărui contingent de cititori sunt adresate lucrările Dvs.?*

– Lucrările sunt adresate specialiștilor din organele de resort, cercetătorilor științifici și profesorii universitari, doctoranzilor, studenților și tuturor celor preocupați de problemele recurente ale istoriei contemporane. Nu în ultimul rând, se adresează marilor lideri ai lumii pentru luare-aminte sau, ca să-l citez pe locotenent-colonelul Eugen C. Svetlicinai, unul dintre martorii intervievați, „cu cât mai multe erori comit politicienii, cu atât mai multe ordine sunt pe pieptul ostașului și mai multe cruci în cimitire”.

– *Ce proiecte de investigații științifice se află pe agenda Dvs. de tânăror istoric și prodigios cercetător?*

– Actualmente, lucrez la elaborarea a două studii enciclopedice referitoare la mănăstirile Japca și Saharna, materiale ce fac parte componentă din lucrarea *Mănăstirile din Republica Moldova* din colecția de carte *Enciclopedica*. Această lucrare enciclopedică este elaborată sub egida Institutului de Studii Enciclopedice al Academiei de Științe a Moldovei.

*Pentru conformitate:
Tamara GORINCIOI*

REMEMBER**PREȘEDINTELE CU MANDAT NEEXPİRAT AL CEHIEI***Teodor Buzu*

Václav Havel a fost un fenomen. A fost unul din puținii care a demonstrat că politica se poate face cu o ținută umană; că nu e obligatoriu să fie murdărie ca să fie politică. A fost mic de statură, dar mare ca personalitate. Am avut impresia că nu vorbește, ci șoptește. Aceste șoapte – discursurile sale politice, dar cu adevărat literare și filozofice, au avut o rezonanță în toată lumea. Cred că tocmai după plecarea sa la Domnul se va aprecia pe drept rolul său extraordinar pentru câștigarea și păstrarea libertății și democrației.

Am avut fericită ocazie să mă întâlnesc cu V. Havel acum șase ani la vernisajul expoziției mele la Praga. Să fii în prezența și în compania unei personalități luminoase este un lucru mare, de nedescris și de neuitat. A fost un om care a uimit lumea cu modestia sa, prin curajul, răbdarea, forța umană, simțul umorului și cultura sa ne-

Václav Havel
(5.X.1936 – 18.XII.2011)

maipomenită. Însoțindu-mi expozițiile prin lume și participând la diferite simpozioane, am întâlnit oameni care nu știu de Republica Cehă, dar de Václav Havel știau...

În cursul zilei de duminică, când s-a transmis vestea tragică, prin toate orașele mari și mici din Cehia oamenii se adunau prin piețe aprinzând lumânări ca să-l omagieze pe Președintele țării. Duminică dimineața am aprins și eu o lumânare în

atelierul meu și voi avea pentru toată viața o amintire luminoasă.

Un lucru interesant: n-am auzit pe nimeni în Cehia să creadă că Václav Havel este ex-președintele Cehiei. Václav Havel va rămâne mereu ca Președintele Cehiei și al Slovaciei.

Doresc sincer concetățenilor mei, întregului neam românesc, un politician de talia lui Václav Havel.

ARTA BRÂNCUȘIANĂ – O FORMĂ DE SEMNIFICAȚIE SIMBOLICĂ

*Eugenia MANEA-CERNEI,
dr. în biologie*

GENEZA LUMII, GENEZA GENIULUI

„Nici nu vă puteți da seama de ceea ce vă las eu...”

„Eu am făcut piatra să cânte pentru umanitate.”

(Constantin Brâncuși)

Când sub razele strălucitoare ale soarelui scânteie pomii plini de zăpadă, iar țurțurii cristalini vor părea tuburi de orgă, care ridică melodii admirabile spre orizonturile celeste, anume în această zi, de 19 februarie, comemorăm pe cel care a fost **Constantin Brâncuși**. Să-l omagiem pe

cel care a extins spațiul mi-
oritic până la dimensiuni
infinite.

În eseul academicianu-
lui Mihai Cimpoi *Brâncuși*,
poet al ne-sfârșirii (Chiși-
nău, 2001), desprindem o
frumoasă și filosofică fra-
ză, care aparține lui Her-
bert Read, sunând astfel:
„Demersul lui Brâncuși este
să apere inocența stării de
conștiință primordială.”

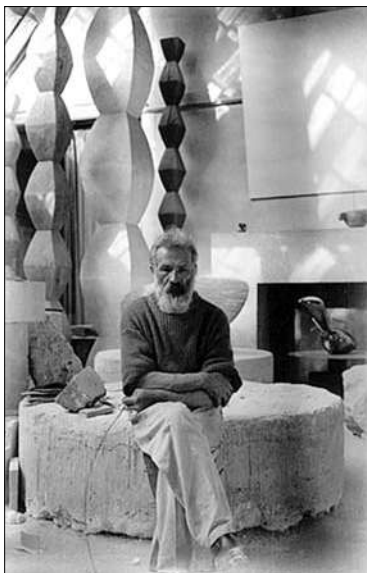
Discipola maestrului,
Carola Giedon-Welcker de-
clară că „Brâncuși izbutește
să introducă esențialitatea,
ideea într-o formă care res-
piră fericirea esențială a na-
turii organice”.

Ne sincronizăm la acest gând, referin-
du-ne la una din cele mai arhetipale esen-
țe din arta lui Brâncuși, și anume lucrarea
sa *Oul*, acel „ou primordial”, acel „*Embrion
de Aur*”, care-și găsește semnificația mito-
logică aproape în toate cosmogoniile po-
poarelor arhaice, fie că este vorba de hin-
duși, egipteni, fenicieni, chinezi, tibetani,
canaaneeni, celți, greci, fie de japonezi,
vietnamezi, indonezieni etc.

Oul deci este un simbolism general,
care leagă geneza lumii de diferențierea
sa progresivă. Oul, după cum afirmă Jean
Chevalier și Alain Gheerbrant, coordona-
torii *Dicționarului de simboluri* (București,
2009), este „o realitate primordială care
conține în germene multiplicitatea ființelor”.

Numai dialogul strâns al sufletului și
simțurilor, zice Mihai Cimpoi, putea gene-
ra simplitatea de la sine înțeleasă, frumu-
sețea transcendentală a volumului pur,
închizând în sine o înțelepciune aproape
sacră. „Cu această formă (*Oul sau începutul
lumii*) eu aș putea să mișc Universul”, mă-
rțurisea sculptorul.

Constantin Brâncuși, pornind de la
cele ancestrale, chiar și de la folclorul ro-

Constantin Brâncuși

mânesc, de la arta arhaici-
lor olari, tăietori în lemn,
pe care le avea, după cum
ne spune Cristian-Robert
Velescu, la „nivel generic și
genetic”, ajunge mai târziu
să ia cunoștință de lucrări-
le filosofice ale Indiei an-
tice, ale Tibetului, ca mai
apoi să se împărtășească
cu gândirea platonice și
pitagoreică.

Sorbind din înțelep-
ciunea acestor izvoare,
multe dintre ele metafizi-
ce sau mistice (precum le
califică mult prea materia-
listă și mult prea atee lume
contemporană), Brâncuși
nu putea să nu revină la

formele primordiale, ancestrale, care-i sfre-
deleau subconștientul.

După cum ne sugerează A.T. Spear,
plăsmuirea principalelor teme brâncușie-
ne se produce între anii 1907-1910. Anu-
me această legătură între „*arhaic și univer-
sal*”, expresia lui Sergiu Al. George, începe
să-i domine cugetul.

Oul primordial pentru Brâncuși era,
poate, acea Monadă leibniziană, înconjura-
tă de Aură, această formă astrală, care după
tălmăcirea *Vedelor* n-ar fi altceva decât o
substanță ce corespunde celulei-germene,
adică *Ovum*. Se zice că a doua Rasă a Ome-
nirii, care ar fi fost încă de formă semiastrală,
ar fi provenit prin acest mod de înmulțire,
adică acest Ou miniatural, acest „*Embrion*”,
numit „*de Aur*” se alimenta, până creștea,
din energia Aurei, ce-l înconjura, apoi se
despărtea de părinte, formându-și Aură
proprie. Să ne amintim de vechiul mit al ze-
iței *Leda*, care i-a avut pe *Polux* și pe *Castor*,
născându-se dintr-un ou. „*Ecoul arhaicului
mit mai dăinuie peste lume...*” Poate, nu în
zadar, Brâncuși, alături de lucrarea *Oul pri-
mordial*, acest embrion al omenirii și (după
Mircea Eliade) al Universului, realizează și

altă lucrare a sa, de o impresionantă tensiune lăuntrică – *Leda*. Cine știe? Așadar, *Oul* în lucrarea lui Constantin Brâncuși apare ca o semnificație a unui Ou cosmic, din care se naște lumea. *Oul primordial*, după cum menționează Fridrich Teja Bach, este „*inceputul lumii*”; este o „formă ce corespunde legilor universale nu numai prin ușoarele abateri care îl deosebesc ca expresie plastică a unei mișcări interne, perpetue, de un ovoid geometric exact, ci și prin împletirea de lumină și umbră. Asemenea formei de ou, această împletire înseamnă o imagine a genezei – cele două forțe fundamentale ale lumii, polaritatea de lumină și întuneric”.

Cosmicitatea ovoidului este sugestia fundamentală a creației brâncușiene. În acest context, Ionel Jianu spune: „Brâncuși valorizează toate proporțiile acestei forme, care sugerează înfinitul într-un volum închis. Ea își creează propriul spațiu mitic, fiind forma primordială, esența pură adresată veșniciei.”

În toată opera lui Brâncuși se observă o „*desăvârșire ca o neîncetată mângâiere a formelor...*” conform precizării lui Constantin Noica.

Așadar, după cum se exprimă însuși Brâncuși, care lucra la finisarea formei ca un adevărat Demiurg, „*sfârșitul însuși este o desăvârșire*”. Să încercăm a înțelege această frază în modul următor: dacă există evoluția materiei, de ce, adică, n-ar putea exista și evoluția spiritului? De ce ne-am îngrijii zilnic numai de cele materiale, lăsând cea părătică divină din noi să se zbućiune în cercul material închis?

De ce n-am tinde, aidoma lui Brâncuși, spre permanentă înălțare și atunci, poate, am înțelege, cu toată ființa, celebra-i frază că „*sfârșitul însuși e o desăvârșire*”!

În fața operei lui Brâncuși omul se simte, după cum scrie Hector P. Agosti (poet argentinian), „...aidoma primului om de la purcederea lumii!...” Și tot el continuă: „...Omul descoperă astfel o dimensiune rotundă. / Se află el însuși în fața lumii, se

află el însuși în lume, / Se poate contempla în totalitatea lui de ființă totală...”

Parafrazându-l pe Lucian Blaga, am putea spune că *Oul primordial* nu-i altceva decât un „...*cântec de aur rotund / peste spaima noastră de enigmă*”.

Iar în încheierea acestor gânduri, să murmurăm un crâmpel din poezia *Balada splendorii* al admirabilului Daniel Turcea: „*Trezește zborul ce l-ai pus în Ou / Gânditul Ou al sufletului*.”

BRÂNDUȘE PENTRU CONSTANTIN BRÂNCUȘI

„În afară de Shakespeare și Beethoven mai există un Dumnezeu, acesta este românul Constantin Brâncuși.”

(James Farrel)

Trei pietre de hotar măsoară, în Europa, istoria Sculpturii: Phidias – Michelangelo – Brâncuși...

(Herbert Read)

La 16 martie se împlinesc 55 de ani de la trecerea în eternitate a celui care „n-a recunoscut, în grădinile publice, suveranitatea altui înger, decât cel al Pietrei”, după cum afirmă Ion Cocora; a celui care „n-a recunoscut suveranitatea altei clime decât celei când în marginea cenușie a stâncilor se văd încolțind brândușele”.

Anume în această perioadă de climă, cu 55 de ani în urmă, l-au plâns cu lacrimi de rouă toate brândușele de pe colinele Carpaților, când „*Martirul unei singure forme*”, precum îl cataloga Henry Moore, sau „*Sfântul de la Montparnasse*” și-a luat zborul spre eternitățile divine, de unde, arareori, coboară prin intermediul *Infinitei sale Coloane*, trece purificat, dar și împovărat de dor, prin *Poarta Sărutului* și se așază resemnat și meditativ la *Masa Tăcerii*.

Să-l resimțim alături, să reaprindem candela memoriei și să îngenunchem în fața acestui fenomen de sacralitate cu brândușele recunoștinței în focul inimii și

să rechemăm atmosfera în care a crescut și a creat...

Așadar, Constantin Brâncuși, fiul lui Nicolae Radu Brâncuși și al Mariei Diaconescu, născut la 19 februarie 1876, a intuit încă din copilărie acea semnificație hărăzită de Dumnezeu, pe care soarta trebuia să i-o desfășoare pe parcursul vieții.

Băiețandru de pe colinele Carpaților Olteniești, care alerga prin apele Bistricioarei, plâsmuia figuri în malurile râului; selecta cu mare ardoare pietrele de-și umplea trăistuța, veșnic ruptă de pe urma acestei poveri; confecționa figurine din argilă, tăia misterioase figuri în gheață, mânuia cuțitul în confecționarea fluierelor; ba a creat și o vioară, cu sunete divine, din scândurelele unei lăzi.

Diamantul harului și-l șlefuește la Școala de Arte și Meserii din Craiova, mai târziu – la Academia de Arte Frumoase din București. Din ardoarea dorinței și a dragostei de a-și perfecționa arta, pune mâna pe toiag și purcede la drum lung, stabilindu-se, până la urmă, în Paris.

Anii 1904-1906, au fost, poate, cei mai grei din viața sa, dar mare i-a fost și bucuria, când după participarea la două expoziții (al XVI-lea Salon al Societății Naționale de arte frumoase – 15 aprilie – 30 iunie, și Salonul de toamnă în același an, 1906), însuși marele Auguste Rodin, care era președintele juriului, l-a apreciat mult pe acest tânăr român, dotat cu har... divin.

Devine chiar din decembrie 1906, discipolul acestui idol al său! Fiind însă o fire profundă și independentă, Brâncuși înțelege că „*nimic nu crește la umbra arborilor giganti*” și se retrage. Cu toate că a fost sub tutela maestrului francez numai câteva luni, artistul român mărturisește că realizările sale nu ar fi fost posibile fără descoperirile lui Rodin.

Venind la Paris de la poalele Carpaților, Brâncuși a luat cu sine o comoară adevărată: *Cuminenia Pământului* baștinei sale, care-și afla rădăcinile în adâncurile preistorice. Subconștientul acestui Om de mare cultură era genetic dominat de cultura me-

leagurilor, care l-au născut. Însuși maestrul ne sugerează ideea că „*ființa artistului este de a descifra semnele tănuite ale Naturii și de a interpreta misterele Universului*”. Pentru a descifra aceste mistere el coboară în ancestral, spre comorile Neoliticului.

Poate, anume de aici, din acest subconștient Brâncuși a încercat să lege forma de idee, redescoperind, astfel, adevărul în frumusețea formelor arhetipale: triunghi, romb, cerc, oval, spirală... Anume aceste simboluri din izvoarele ancestrale ale spiritualității i-au redat bucuria crudă a armoniei, frumuseții și echilibrului în proporții cosmice.

Cineva dintre criticii de artă menționa că „Constantin Brâncuși este ființa în toată plenitudinea ancestrală și universală, situându-se pentru eternitate în afara Timpului în imensul spațiu cu dimensiuni cu adevărat brâncușiene”.

Academicianul Mihai Cimpoi, în lucrarea citată, menționează că „Brâncuși sculptează metafore și simboluri”. Și continuă: „Formele ovoidale, romboidale, clepsidrice, spiralice, circumferințiale sunt forme ființiale, căci ființa în ele se dezvăluie prin misterul intuit în fibra lemnului, în tăcerea pietrei, în care ghicește ritmurile imanente ale Universului”.

Unii din contemporanii săi menționează că, „în momentele creării, Brâncuși și piatra sunt ca două ființe intrate în dialog. Din frumusețea spiritului său el împarte o spiritualizare materialului cu care dialoghează”.

Constantin Noica scria: „Brâncuși a sculptat germinarea, adormirea, înălțarea și peste tot, desăvârșirea ca o neîncetată mângâiere a formelor, întocmai pietre șlefuite de apă”.

Așadar, cum se exprimă chiar Brâncuși, „*Sfârșitul însuși este o desăvârșire!*”

Această „obsesie a perfecțiunii”, cum menționează Fodor Sandor, l-a urmărit pe sculptor pe parcursul întregii vieți. Acest simț al formei l-a moștenit de la strămoșii

lui, cioplitori de grinzi, stâlpi și troițe. El a descoperit frumusețea și monumentalitatea formelor simple.

Constantin Brâncuși a avut mereu, după cum afirma Petru Comarnescu, „conștiința marilor valori: adevărul, binele, frumosul, generozitatea”.

Viața sa, atât de luminoasă și armonioasă, și-a trăit-o sub semnul unei morale autentice, provenită, după cum susținea Carola Giedon-Welcker, din conjunctura eticului cu esteticul.

Însuși sculptorul Brâncuși ne încredințează: „*Anume frumosul este echitatea absolută.*”

Deci, să urmărim acestei afirmații extraordinare ale maestrului, încercând să descoperim frumusețea lucrărilor sale, am putea zice, cosmogonice.

Prin activitatea sa titanică (a realizat peste 700 de lucrări sculpturale!), ne-a lă-

sat o moștenire fără precedent. Pe Cerul neamului românesc el și-a lansat o fremătătoare constelație, pre nume **Constantin Brâncuși**, care prin razele sale ne transmite un mesaj de seninătate și bucurie adevărată.

Să aprindem în inimile noastre un foc sacru, care ar dialoga în permanență prin razele acestei constelații cu Marele Suflor al acestui neam, care a fost și rămâne Constantin Brâncuși și să-l pomenim când înfloresc brândușele, aceste „*scânteii fumurii*”, vorba poetului...

Lucian Blaga, adoratorul artei brâncușiene scria următoarele: „...*Orionul te binecuvântează / lăcrimându-și deasupra ta / geometria înaltă și sfântă.*...”

Să-l binecuvântăm cu pioșenie și noi, doar Brâncuși a fost binecuvântat de însuși Dumnezeu!

DE LA GRIGORE VIERU – IMUNITATE

*Zoia BĂLAN,
pensionară*

În anii 1990-1991, pe vremea „Podurilor de flori”, când pentru o zi s-au rupt hotarele cu România, iar populația de pe ambele maluri ale Prutului, fără pașapoarte, fără vize și îmbulzeli pe la vămi s-au amestecat unii cu alții, făcusem cunoștință cu o doamnă de la Iași.

Ne-am împrietenit din prima. Ulterior, ea venea la mine în vizită, eu mergeam la dumneaei.

În una din vizitele ei la Chișinău, am profitat-o la mine în birou. În ascensorul care avea să ne urce pînă la etajul nouă (lucram la Comitetul de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți), intrase și poetul Grigore Vieru, care ne-a salutat respectuos.

Prietena mea de la Iași rămăsese fără grai, de această ocazie rară. Să-l vadă pe poet în carne și oase atît de aproape? În plus, el s-o salute? Nici în vise.

La întoarcere în țară a dus cu ea cîteva volume de poezie de-ale poetului, după care avea să povestească tuturor vecinilor de bloc, și nu numai, că la Chișinău a mers în ascensor cu Gr. Vieru.

Și în gospodăria ei lucrurile luaseră o cu totul altă întorsătură. Dacă pînă atunci soțul ei îi mai găsea cîte un clenci, de, ca în familie, apoi din acel moment el nu mai îndrăznea să deschidă gura. Nevasta i-o reteza pe loc: „Eu la Chișinău am mers în ascensor cu poetul Grigore Vieru.” Gata. S-a terminat. Pînă aici a fost.

Prietena mea căpătase imunitate de la Gr. Vieru. Nimeni nu mai avea voie s-o atingă.

Următoarea mea întîlnire cu Gr. Vieru a fost „tête-à-tête”, cum spun francezii, pe strada Nicolae Iorga. Poetul tocmai se întorsese de la New York. Deși îi citisem im-

presiile de călătorie în presă, eram curioasă să-l aud pe viu.

A fost un moment emoționant pentru mine. Poetul mi-a strâns mâna și m-a întrebat blajin: „Ce mai faci?“, „Cum mai trăiesc cei de pe cîmpia Sorociei, de prin părțile mele?“

Avea o mînuță caldă și delicată.

Din acel moment eu aveam să completez rîndurile celor care, după cum spunea Nicolae Dabija despre poetul Nichita Stănescu: „Noi îl citim, iar unii dintre noi chiar l-au și pipăit și au urlat: «Este!».“

Iar la 22 decembrie 2010 întîmplarea a făcut să particip în SUA la o serată de muzică și poezie în memoria celor doi poeți divini ai Neamului românesc: Mihai Eminescu și Grigore Vieru.

Fiica mea, Rodica, care de cîțiva ani este stabilită la New York, citise pe Facebook că Cristofor Aldea-Teodorovici va susține un concert în restaurantul „Transilvania“.

Ieșisem ceva mai devreme din casă pe motiv că trebuia să schimbăm două trenuri pînă în Queens, locul unde avea să se desfășoare evenimentul. Am reușit.

Pe o măsuță din scenă – portretul lui Gr. Vieru la lumina slabă a unei lumînări. Sala arhiplină. Cristi (așa-l dezmiardă buneii), înalt, frumos, la patru ace, era numai emoții. Păcat că nu erau și buneii, care i-au vegheat creșterea, să se bucure de succesul lui.

Reușisem numai pe dumnealui să-l salutăm, iar pe noi să ne lăudăm că suntem de la Chișinău, în sensul că îl vom susține în caz de..., că festivitatea a și început.

Startul s-a dat cu piesa *Eminescu* pe versurile lui Gr. Vieru, muzica – Ion Aldea-Teodorovici, după care a urmat cutremurătorul cîntec *Pentru ea: „Dumnezeu prima oară / Cînd a plîns printre astre, / El a plîns pentru țară / Cu lacrima limbii noastre“*, pe care Cristi l-a interpretat în genuchi, iar noi, spectatorii am ascultat în picioare.

Iar la renumitul șlagăr de altădată al lui Ștefan Petrache: „*Din depărtări gonit de dor / Voi reveni din nou la tine, / Nu, nu mai*

vreau, în nopțile tîrzii, / Să mă gonească pașii...“, puțini au fost dintre cei care și-au putut stăpîni lacrimile. Fiecare pentru o clipă își frunzărise soarta. Cu siguranță că nimeni nu venise în America de flori de cuc.

După care cineva a dat tonul: „*Basarabie frumoasă, / Bine te-ai gătit mireasă...“* Aici deja nu se mai înțelegea cine dădea concert – Cristi sau noi, spectatorii. Sala se transformase într-o singură suflare românească, pe care și-au dorit-o atît de mult regretații Doina și Ion Aldea-Teodorovici ca s-o aducă aici, în America. Erau deja comandate și biletele. Dar Măria Sa soarta a decis ca Cristi „...*Să citească mai departe / Ce n-a reușit nici tata“*.

S-au recitat versuri. Românii, stabiliți cu traiul în America, au venit cu volume de poezii, iar *Scrisoare din Basarabia*, și nu numai, a fost spusă pe de rost de către Nicolae Jelescu, directorul Teatrului poetic „Alexei Mateevici“, care, de altfel, a lăsat impresia că sufletul dumnealui este un izvor nesecat de poezie.

După ce Cristi a fost aplaudat, îmbrățișat, pupat și purtat pe brațe de toată comunitatea, iar părintele ne-a invitat la următorul concert, care avea să se desfășoare pe lîngă Biserica „Sf. Gheorghe“, a ajuns și rîndul nostru ca să stăm de vorbă cu Cristi, să facem cîteva poze ca amintire, iar Cristi să-i ofere Rodicăi un buchet de trandafiri.

A fost frumos, a fost vesel, dar... frumosul mult nu ține.

Se îngîna deja ziua cu noaptea și noi a trebuit să plecăm, fiindcă eu de fapt în America eram cu statut de bunică și, dacă e să-l parafrazez pe El Zorab al lui G. Coșbuc, acasă mă așteptau trei nepoți.

* * *

P.S. Citisem în presă că a cîntat și Nina Țurcanu, artista mea preferată, dar, cu părere de rău, noi plecasem deja.

Copleșiți de impresii, am uitat să luăm mîncarea care o comandasem la pachet pentru acasă. Și păcat, fiindcă românii pregătesc mîncare, vorba fetei mele, „la soveste”.

Semn că va trebui să ne reîntîlnim.

Z.B.

INCURABILĂ, „NAȚIONALĂ”, METEAHNĂ? VITREGIE? BĂDĂRĂNIE?

Constantin BOBEICĂ

**„Nu este profet disprețuit decât în țara lui și în casa lui.”
(N.T. Nattaëus, 13, 57)**

Prezentele rînduri mi-au fost prilejuite de lectura eseului mult regretatului scriitor Axentie Blanovschi (*Viața Basarabiei*, 2008, nr. 2-4, p. 196-201), consacrat luminoasei amintiri a celui care a fost (a rămas!) Ion C. Ciobanu – Scriitorul, Omul, Patriotul.

După ce reactualizează meritele dispartutului nu doar în plan artistic ca irepetabil, iscusit cioplitor în cremenea cuvintelor, fidel zugrav al satului basarabean de odinioară cu specificul, originalitatea, bunele lui tradiții, A. Blanovschi ni-l înfățișează în calitatea de președinte al Uniunii Scriitorilor, în ipostaza de patriot, luptător neînfricat pentru idealurile: limbă, istorie, tradiție, ecologie spirituală, în contextul luptei elitelor noastre intelectuale de la finele anilor '80 – începutul anilor '90. Am consemnat și subsemnatul în eseul *Scriitori și destine*, inserat în ultima apariție editorială *Lumini și umbre* (Ed. „Prometeu”, 2011) nobila atitudine a protagonistului față de autorii cenaclului pedagogilor-condeieri „Lira”.

Făcuse bătături conducătorul nostru, neobositul Gr. Ciugut, trepădând pe la editurile de atunci, în anii 1987-1988, cu un

manuscris cuprinzând scrieri de-ale noastre. Zadarnică trudă. Și atunci, la o ședința din primăvara anului 1988, ne-am hotărât: mergem la Uniunea Scriitorilor!

Am purces, în frunte cu conducătorul, Nicolae Țurcanu, Gr. Avram, Gavril Drăguțanu și subsemnatul. Președintele USM ne vorbește binevoitor, nelipsită țigara, răsfoiește atent manuscrisul, ne promite susținerea. Minune! În toamnă, *Semăntorii de lumină* apărură nu așa cumva, de mîntuială, ci, în condiții poligrafice bune și cu un tiraj de... 18 000 de exemplare. Și asta în condițiile când niciunul din cenacliști nu figuram (nici că visam!) ca membri ai Uniunii Scriitorilor. Unul dintre noi, Nicolae Țurcanu, inimosul, dăruitul, era lovit în moalele capului de refuzul reîncadrării în Uniune, din care făcuse parte până la prăpăstiosul gulag. Mai mult decât atâta: Nicolai Costenco, dăngăluit și el cu aceeași neștersă pecete, avu de suferit după ce aviză pozitiv o plachetă de versuri a camaradului de talent și de mucenicie...

Să revenim însă la temă. Conștient de valoarea distinsului consătean și camarad de condei, de la Budăi, A. Blanovschi, revoltat de atitudinea mojicească a autorităților locale, care la acea dată nu întreprinseseră nimic întru înveșnicirea memoriei ilustru-

lui pământean, sublinia: „Și-apoi melancolia mea de azi e generată nu numai de adversități meteorologice de moment, ci și de acalmia ce s-a așternut peste amintirea faimosului consătean...” „Deși mie mi s-ar părea că ar fi mai bine, dacă școala din localitate, unde a lucrat ca învățător și director prin anii 1944-1945, i-ar purta numele; dacă și în Telenești, unde a trudit o vreme, s-ar găsi o stradă sau stradelă care să se cheme Ion C. Ciobanu, dacă și în Chișinău...” (Ibidem, p. 201).

* * *

Punctele de suspensie din citatul trunchiat ne trimit spre, vai! nenumărate alte exemple de uitare, ignorare, litrosire a unor mucenici ce și-au consacrat viața creației, îmbogățirii noosferei plaiului nostru cu belșugul sufletelor lor: talent, trudă, dăruire. Ei, și? – par a se mira unii, nu puțini.

I-am auzit nu o dată și pe mulți dintre consătenii mei. Că adică ce-au făcut pentru sat un Emil Gane, un Aureliu Busuioc, un Ilie Untilă etc., etc.? Iată, dacă s-ar fi suflecat să pietruiască un drum, să aducă apa în sat, să zidească o școală etc., aș fi fost de înțeleș. Pe câtă vreme?...

Că a reaprins candela românismului în Basarabia – primul; că a scris niște cărți extrem de valoroase – al doilea; că a izvodit niște noi soiuri de culturi cerealiere, de nemaivăzută rodnicie – al treilea – asta nu se vede, nu se simte. Iată, dacă... După care „dacă” ar trebui să urmeze un șir de realizări mai concrete, mai palpabile.

* * *

De ce am reproșa atitudinea pragmatică a sătenilor mei, oameni cu nu prea multă carte, cu modeste preocupări intelectuale, când chiar la cel mai „înalt” nivel ne lovim de aceeași indiferență (după Cehov: „paralizia sufletului – moarte anticipată”) față de talent, față de valorile spirituale pe care – din fericire! – le mai avem?

M-a impresionat profund luarea de cuvânt a maestrului Mihail Gh. Cibotaru

în cadrul ultimei adunări generale a Uniunii scriitorilor din R. Moldova (19 octombrie 2010), alocuțiune în care Domnia Sa zugrăvea veridic, dureros, jalnică stare a elitelor noastre intelectuale, lipsite de orice sprijin din partea conducerii statului, societății civile. Să ne mai mirăm că mulți artiști, cântăreți, scriitori, publiciști etc. s-au încadrat – pentru bani, desigur – în trecutele campanii electorale ale comuniștilor? Că studenți – urmând nedemnele exemple – s-au angajat în ultimele alegeri locale în aceeași tabără?

* * *

Mă refeream inițial și la cei dispăruți, dar viața ne pune față-n față cu scriitorii-mohicani ai mișcării naționale, stegarii ei care, actualmente, vorba lui Schiller: „*Arm am Beutel, Krank am Herzen / Schlepp ich meine largen Tage*” („Cu punga goală, inima bolnavă / Îmi trăiesc zilele-mi lungi”). Or, citând din gândurile unui mai de-aproape, marele, sarcasticul, inegalabilul Caragiale, care notifica, referindu-se la destinul scriitorului român: „*Douăzeci și patru de copii să am – să mă ferească Dumnezeu! – pe toți i-aș face oameni politici, adică avocați, și dacă unul n-ar fi în stare să învețe măcar atâta, l-aș învăța să prindă câini cu lanțul. Hengher, da! da literat, nu!*” Și tot acolo – un blestem: „*Să aibă de la mine toți vrăjmașii mei numai această urare: «Neam de neamul lor, măcar unul la trei copii să le ajungă literați români, dar nimic altceva decât literați români»*” (apud: Stăpânirea de sine de Const. Călin, Ed. „Ateneul Român”, Bacău, 2010, p. 15). Ce-i drept, divinul, magnificul Eminescu și-a purtat cu destoinicie fără blesteme, anateme, crucea de literat român. N-ar fi un exemplu demn de urmat pentru urmașii din Republica Moldova? Căci ce alta le mai rămâne?

Nu mai apelez la „rețeta” lui A. de Vigny din finalul poemului *La Mort du Laur*: „*Gémir, plerér, prier est également lâche...*” („Să gemi, să plângi, să râgi e de-o potrivă laș...”).

15 Brumar 2011

PRODUȚIA ȘTIINȚIFICĂ ÎN CONTEXTUL PROVOCĂRILOR ȘI EFECTELOR ACCESULUI DESCHIS

Sistemul actual de comunicare științifică este marcat de transformări conceptuale care reprezintă momente-cheie în asigurarea accesului nerestricționat și gratuit la informația științifică. Aceste transformări sunt asigurate prin implementarea modelelor alternative de publicare și acces la informația obținută ca rezultat al investigațiilor științifice. *Accesul Deschis* este o cale inovatoare de difuzare și utilizare a informației științifice, care este susținut nu pentru producătorii de publicații științifice, dar pentru a oferi acces gratuit la informație pentru utilizatori. Scopul principal al Accesului Deschis este eliminarea monopolului editorilor asupra publicării lucrărilor științifice. Mișcarea pentru accesul deschis la informația științifică este activ promovată în ultimii ani, fiind susținută de tot mai mulți participanți.

Lucrarea *Promovarea producției științifice prin depozite digitale**, editată de Angela Repanovici, profesor universitar la Universitatea „Transilvania” din Brașov, este consacrată dezbaterii problemelor

privind provocările, avantajele și efectele Accesului Deschis. Monografia abordează un domeniu interdisciplinar, strategii de marketing aplicate în domeniul educațional prin promovarea prin depozite digitale a producției științifice ca rezultat al cercetării științifice.

Lucrarea este structurată în cinci capitole care dezvăluie esența mișcării Accesul Deschis și implementarea depozitelor instituționale în calitate de instrumente

de promovare și acces extins la publicațiile științifice.

Prima parte a volumului – *Accesul deschis la informația științifică prin depozite digitale instituționale*, structurată în 11 secțiuni, prezintă mediul informațional mondial actual și transformările impuse de societatea informațională. În acest capitol este examinată importanța informațiilor științifice, mișcarea Accesul Deschis la informație, comunicarea academică și dezvoltarea tehnologiei informației și a comunicațiilor, accesul la informație în era digitală, precum și analiza altor inițiative ale accesului deschis. De asemenea, autoarea abordează problemele privind obstacolele care limitează accesul deschis, prezintă instrumente și servicii pentru Ac-

* Repanovici, Angela. *Promovarea producției științifice prin depozite digitale*. București: Ed. Academiei Române, 2010. 193 p. ISBN 978-973-27-1932-9

cesul Deschis la informația științifică, modelele de dezvoltare a depozitelor digitale și aplicarea tehnologiilor informatice pentru constituirea depozitelor digitale.

Evaluarea cercetării este foarte importantă nu doar pentru comunicarea științifică, dar și pentru determinarea cheltuielilor instituțiilor de cercetare și a bibliotecilor. Pentru aceasta trebuie să fie luate în calcul metricile privind productivitatea științifică, factorul de impact al revistelor, citirea publicațiilor etc. Aceste subiecte sunt dezbătute pe larg în capitolul 2 *Măsurarea vizibilității producției științifice a universităților prin metode scientometrice*. Capitolul include șapte secțiuni în care se prezintă scientometria ca știință și ca instrument în evaluarea statistică a rezultatelor cercetării științifice, precum și ca instrument fundamental în stabilirea valorii internaționale a unei universități. Se analizează indicatorii de măsurare a performanțelor activității științifice, citirile și măsurarea factorului de impact al revistelor electronice, impactul cercetărilor măsurabil prin indicatori scientometrici.

Pentru ca întreaga societate să poată beneficia de progresele științei și ale tehnologiilor, producția științifică trebuie să fie prezervată și promovată. Aceste aspecte sunt puse în discuție în capitolul 3 *Promovarea producției științifice a universităților prin depozite digitale instituționale*, în care se tratează conceptul de producție științifică a universității și despre dezvoltarea cercetării științifice în societatea informațională. Se abordează aceste concepte prin prisma metodelor și tehnicilor de marketing. În capitol este analizat depozitul digital ca un produs destinat promovării, arhivării și conservării producției științifice; de asemenea, depozitul digital se analizează prin mixul de marketing, care este considerat un nou produs tehnologic, un instrument de cuantificare, prezervare, diseminare și promovare a producției ști-

ințifice a universității. Prof. Angela Repanovici acordă o atenție deosebită examinării comportamentului consumatorului și producătorului de informație științifică în mediul academic.

Capitolul 4 al lucrării, revenind cercetării realizate în cadrul Universității „Transilvania” din Brașov, se numește *Studii privind creșterea impactului producției științifice prin implementarea depozitelor digitale instituționale*. Acest capitol este structurat în trei compartimente: 1) *Performanța cercetării științifice a cadrelor didactice ale Universității „Transilvania” din Brașov – studiu exploratoriu bazat pe analiza citărilor*, 2) *Cercetarea de marketing „Atitudini, opinii și comportamente ale cadrelor didactice universitare privind constituirea unui depozit digital instituțional cu producția științifică a Universității «Transilvania»”,* 3) *Creșterea vizibilității cercetării științifice românești prin implementarea depozitelor digitale*.

Lucrarea se finalizează cu al cincilea capitol al studiului, reprezentând *Concluzii* care se axează pe problemele cercetării științifice a Accesului Deschis la informație științifică și comunicarea științifică, ale evaluării performanțelor cercetării științifice, promovării producției științifice prin metode digitale, cercetărilor cantitative de marketing la Universitatea „Transilvania”, implementării tehnologiilor informației și cercetarea vizibilității cercetării științifice românești.

Suntem într-un tot al de acord cu autoarea care în concluziile la acest studiu menționează că Accesul Deschis la informație reprezintă „cea mai spectaculoasă abordare mondială în domeniul cunoașterii. Este un rezultat al nevoilor societății informaționale și al noilor tehnologii de comunicare”. Astfel, monografia *Promovarea producției științifice prin depozite digitale* este un volum important care abordează subiecte insuficient cercetate până acum în spațiul

românesc, o lucrare de pionierat și un excelent instrument de informare privind mișcarea Accesul Deschis și promovarea producției științifice prin depozite digitale. Analiza și studiile empirice expuse în lucrare deschid calea unor noi abordări a

vizibilității și impactului producției științifice a universității prin cercetări de marketing.

*Conf. univ. dr. Nelly ȚURCAN,
Universitatea de Stat din Moldova*

COMUNICAREA ESTE O ARTĂ

Dezvoltarea astăzi a unor aptitudini de comunicare va duce mâine la o carieră de succes. Propun atenției cititorilor cartea *Comunicare instituțională**, ai cărei autori sunt Angela Rogojanu, Diana Andreia Hristache și Alexandru Tașnadi. Lucrarea cuprinde 15 teme, care se referă la natura instituției, legitimitatea, principiile și misiunea ei, personalitatea, obiectivele, acțiunile sau performanțele acesteia. Și tot aici aflăm că finalitatea comunicării instituționale nu este una direct comercială,

ci mai mult corporativă. Pentru comunicarea instituțională ținta este individul social și aceasta devine un instrument eficient, utilizat de către organizații pentru reușita în afaceri, crearea unei imagini publice pertinente, traversarea unei crize, crearea unui climat favorabil în firmă, schimbarea comportamentului uman față de produsele / serviciile oferite de firmă pe piață și, nu în ultimul rând, apărarea / atacarea concurenței prin mijloace legale.

Tema intitulată *Comunicarea și domeniul public* se referă la folosirea din ce în ce mai vizibilă și mai bine organizată a mij-

loacelor publicitare și a relațiilor publice de către administrațiile de stat. Adaptând schema generală a desfășurării procesului de comunicare la specificitatea comunicării publice, evidențiem următoarele componente esențiale ale procesului: administrația, mesajul, publicul, canalul de comunicare, zgomotul și feed-backul. De cele mai multe ori administrația este sursa comunicării publice prin purtătorii de cuvânt care o reprezintă,

prin mesajele transmise presei, precum și prin publicațiile despre propriile activități comunicaționale. Aceste trei nuclee comunicaționale vin să creeze ceea ce numim „ imaginea instituțională”, deoarece fiecare organizație are o imagine.

Într-o altă abordare a lucrării suntem în ipostaza de a reflecta asupra unor aspecte ca funcții, structuri, responsabilități. *Schimbările instituționale* se datorează evoluției structurilor instituționale, ca răspuns la permanenta interacțiune comunicațională dintre individ-situație-instituție. Astfel, comunicarea instituțională îndeplinește mai multe funcții: de barometru al schimbării sociale; funcția de comunicare și cea de monitorizare instituțională și organizațională și putem privi comunicarea

* Rogojanu, Angela et al. *Comunicare instituțională*. București: Ed. ASE, 2004.

instituțională din punct de vedere rațional, social și științific.

Din *schimbarea comunicațională* putem conchide că ea trebuie făcută în așa fel încât să nu funcționeze ca o entitate distinctă, ci să se asimileze cadrului de ansamblu creat de comunicarea instituțională a organizației respective. Comunicarea instituțională fluidă, dinamică, este pertinentă doar prin întrepătrunderea fundamentală a sistemului de norme și valori ce acționează la nivel de grup, organizație, instituție. Trebuie să se țină cont de dimensiunea reglementară a instituțiilor, perspectiva normativă și dimensiunea cognitivă.

Subiectul temei *informarea publică*, se orientează atât pe culegerea, cât și pe prelucrarea și, ulterior, transmiterea de informații, or, informația publică devine principala resursă a activității instituționale, ea putând fi folosită și ca instrument de omogenizare și compatibilizare a celorlalte resurse existente la nivelul fiecărei instituții, organism guvernamental sau persoană.

Este relevant pentru noi că administrația centrală sau locală, organismele legislative sau juridice trebuie să comunice și să explice activitatea desfășurată în fața contribuabililor. Banul public este gestionat prin intermediul afacerilor publice. Ca și în cazul comunicării instituționale obișnuite, și *comunicarea guvernamentală* este un proces care presupune un schimb de mesaje între persoane, grupuri, niveluri organizatorice cu scopul rezolvării obiectivelor individuale și colective. Autoritatea publică din stat, centrală sau locală, desfășoară o varietate de servicii publice, prin urmare, afacerile publice trebuie să aibă transparență. Sub aspect instituțional statul intervine în analiza și dezvoltarea lor prin comunicarea guvernamentală. Aceasta trebuie să îndeplinească mai multe funcții: de informare, de gestionare și instruire; de influențare, convingere, îndrumare; de integrare și menținere a informațiilor. Potri-

vit specialiștilor, trebuie să se practice una sau mai multe din următoarele strategii de comunicare: strategia de autoritate, de structurare, dinamică, participativă, de acceptare și strategia de evitare. În acest sens organele administrației de stat trebuie să fie catalitice, să aibă o bază comunitară; să fie competitive, conduse de misiune, orientate spre rezultate, conduse de clienți, să fie întreprinzătoare și descentralizate și orientate spre piață.

Este important ceea ce s-a subliniat în tema *Responsabilitatea socială și imaginea organizațiilor*, care este strâns legată de eficiența comunicării instituționale. Comunicării instituționale îi revine sarcina de a îmbina toate elementele managementului strategic al firmei pentru ca aceasta să fie cunoscută pe o piață sau un segment de piață nou și ulterior să-și mențină cât mai mult timp avantajul competitiv câștigat. Se conturează trei tipuri mari de strategii de piață ce pot fi folosite pentru obținerea succesului în afaceri: strategii nediferențiate, strategii diferențiate și strategii concentrate. Responsabilitatea socială este expresia „simțului civic” al organizației, alături de care firma are și o responsabilitate financiară. Opinia consumatorilor privind o anumită companie este influențată de activitățile pentru comunitate pe care aceasta le desfășoară.

Într-un alt compartiment al lucrării se dezbate *problema instituțiilor și lobby-ului*, evidențiindu-se trei categorii de organizații: economice, nonprofit și instituții (organizații) guvernamentale (agenții publice). Lobby-ul apare ca un mijloc comunicațional interuman și instituțional folosit de diferitele grupuri de interes în propagarea anumitor deziderate, în cadrul unui proces decizional. Recunoașterea activității de lobby ține de îndeplinirea cumulativă a trei aspecte: existența unui grup de interes; cuantificarea interesului comun și propagarea sa prin reprezentare și exercitarea voinței grupului de interes, prin acțiuni în-

dreptate spre nucleele autorității publice, politice sau administrative.

Interferențele cu spațiul politic sunt analizate, de unde spicuim că comunicarea politică include acele proceduri, norme și acțiuni prin care este folosită și modelată informația politică. Eficiența comunicării prin canalul comunicațional politic introduce în ecuația distribuției mesajului mai multe variabile interdependente: variabila socioinstituțională, specializarea programelor politice și variabila de imagine a liderului politic. Comunicarea politică utilizează mai multe tipuri participative: comunicarea interpersonală și comunicarea de masă.

Tema următoare descrie *instituțiile și comunitatea*. În viziunea specialiștilor performanța comunicării politice a organizațiilor publice este evidențiată prin mai multe coordonate: performanța decizională, performanța în implementarea proiectelor de investiții și în planificare; în ceea ce privește capacitatea instituțională de răspuns la nevoile și problemele comunității locale; performanța democratică. Importante sunt îndeosebi percepția gradului de corupție, stabilitatea politică, componenta comunicațională pentru găsirea echilibrului instituțional, comunicarea ierarhică și comunicarea prin rețea.

Analiza comportamental-instituțională evidențiază *comportamentul instituțional* ca o interacțiune individ-instituții sub presiunea variabilelor exogene și endogene ale comunității. Primele se referă la sistemul normelor și valorilor din societate, instituțiile sociale, resursele de putere. Pe de altă parte, este vorba despre un nou mod de comunicare a individului cu instituțiile, în calitatea sa de „pion social”. O altă abordare a subiectului este *conceperea mesajelor*, din care desprindem că orice mesaj, ca să-și atingă scopul, trebuie să parcurgă următoarele etape: prezentarea publicului-țintă; declanșarea interesului public; înțelegerea mesajului instituțional; acceptarea mesajului receptat, reținerea

mesajului și schimbarea comportamentală a publicului în acord cu mesajul receptat. De regulă, acestea sunt instituționale (cu conotație politică); de prestigiu; utilitare; combatante. În comunicarea instituțională fac parte și câteva aspecte ale evaluării, care trebuia să ia în considerare nu numai modul de aplicare a programului (de comunicare) și tehnicile folosite, dar și valoarea însăși a programului și obiectivele ce l-au inspirat. *Evaluarea comunicării* instituționale este necesară pentru a reînnoi și a adapta în mod constant dinamica relațiilor publice și a comunicării la dinamica societății moderne, dar și la nevoile organizației în spațiul incert al economiei de piață. Principalele tehnici de evaluare sunt: rezultatul direct; organizarea de focus-grupuri; testele de laborator; ancheta; versiunea dublă a mesajului; metoda Starch; sondajul și revista presei.

În lucrarea dată autorii se referă la natura instituției, legitimitatea, principiile și misiunea ei, personalitatea, obiectivele, acțiunile sau performanțele acesteia, subliniind că finalitatea comunicării instituționale nu este una direct comercială, ci mai mult corporativă. Pentru comunicarea instituțională ținta este individul social și aceasta devine un instrument eficient utilizat de către organizații pentru reușita în afaceri, crearea unei imagini publice pertinente, traversarea unei crize, crearea unui climat favorabil în firmă / instituție, schimbarea comportamentului uman față de produsele / serviciile oferite de firmă pe piață și, nu în ultimul rând, apărarea / atacarea concurenței prin mijloace legale. A comunica este o artă chiar și la nivel instituțional.

Lucrarea este scrisă într-o formă accesibilă, cu mesaj clar pentru toți acei interesați și servește importante repere pentru specialiștii în comunicare și relațiile publice sau pentru toți acei ce doresc să-și construiască o carieră profesională în domeniu.

Elena BUTUCEL,
director, Biblioteca „Ovidius”

SIMBIOZĂ DE PERFECȚIUNE ȘI ÎNĂLȚARE

Un lector mai avizat al volumului *Filiala „Transilvania”. Portret din cuvinte** (editat de această bibliotecă, sub auspiciile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Chișinău, 2011) este tentat să remarce cel puțin două aspecte ale portretului, zămislit prin interferența câtorva puncte de vedere asupra evenimentului care a generat apariția cărții: două decenii de la instituirea „Transilvaniei” din Chișinău. Fondarea acestui „castel al cărții”, expresie autorizată de compozitoarea Daria Radu, s-a bucurat, după cum recunoaște directorul ei, doamna Parascovia Onciu, „de avantajul de a fi un pionier în domeniu, în sfera bibliotecară, un explorator de drumuri noi, cu multe urcușuri, dar și cu coborâșuri nu mai puține” [p. 11]. Oricum, este destul de interesant felul în care românii din Țară și românii basarabeni au comentat evenimentele ce țin de întemeierea Bibliotecii „Transilvania” și de cei 20 de ani ai ei de activitate.

Scriitorul și ambasadorul Ion Brad este prezent în volum cu niște „gânduri fugare și pagini improvizate”, dar care, conform propriei mărturisiri, constituie „un elogiu sincer și binemeritat al fenomenului dobândit prin lupte și jertfe, salvator de limbă și nație, numit Școală și Templu, adică BIBLIOTECĂ”. De fapt, în excelentul său

eseu, Ion Brad, fratele celui care a fost Traian Brad, inițiatorul și catalizatorul „podului de carte”, botezat ulterior cu numele de Biblioteca „Transilvania”, prezintă o succintă istorie a cărții românești, începând cu celebrii cărturari transilvăneni Samuil Micu-Klein, Gheorghe Șincai și Petru Maior, fondatorii „Școlii Ardelene” și încheind cu Timotei Cipariu și Lucian Blaga. Ion Brad își amintește cu nedisimulată satisfacție cum, considerat primul

scriitor român care a vizitat în vara anului 1957 Chișinăul și alte localități basarabene, s-a ocupat de alcătuirea unei „antologii a poezilor tineri din România, apărută (la Chișinău) cu o supracopertă tricolor, minunea-minunilor, în 1958, cu titlul *România tânără*, în litere chirilice, în 5000 de exemplare, costând 3 ruble și 10 copeici. În sumarul ei, figura și regretatul coleg și prieten Nicolae Labiș, cu opt poezii” [p. 27].

Doamna Doina Popa, președinta Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România, descrie cu un sentiment vibrant de emoție cum în vara anului 1991 „domnul director Traian Brad, personalitate care degaja un convingător și benefic sentiment național, pregătea prima delegație de bibliotecari care va pleca la Chișinău. Aveam misiunea de a înființa, împreună cu colegii de acolo, prima bibliotecă de carte românească din Basarabia.” Cu ocazia inaugurării acestei bibliotecă, dumneaei a fost printre puținii români din Țară care, fiind martori oculari ai evenimentelor din august 1991 au rămas profund marcați de ședința Parlamentu-

* *Filiala „Transilvania”: Portret din cuvinte*. Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. Ed. îngrijită de Lidia Kulikovski; echipa: Parascovia Onciu, Ludmila Capița, Tatiana Donțu. Ch.: Grafema Libris SRL, 2011. 147 p.

lui R. Moldova din ziua de 31 august, moment care, mărturisește doamna Doina Popa, „m-a făcut martorul unui act istoric crucial”. Din acest motiv dumneai îi place să revină în Basarabia ori de câte ori apare vreun prilej „pentru că am clădit ceva acolo; pentru că nu mi-am uitat prietenii; pentru că mă simt acasă oriunde se vorbește românește.” Unicitatea acelui act extrem de important pentru românii basarabeni a fost remarcat și de Alin-Mihai Gherman de la Filiala Cluj a Bibliotecii Academiei Române, de asemenea consemnat în textul său din volum, fiind și dumnealui unul din participanții la fondarea Bibliotecii „Transilvania” din Chișinău. Este semnificativă reacția unui înalt funcționar american care, aflând că A.-M. Gherman se află printre cei din fotografia ce reprezenta Marea Adunare Națională din 31 august 1991, l-a privit cu admirație, spunându-i în engleză: „Deci, tu ești un martor al istoriei.”

Pe doamna Sorina Stanca, directorul Bibliotecii Județene „Octavian Goga”, din Cluj, a impresionat-o de la bun început profesionalismul și dăruirea bibliotecarilor de la Chișinău, recunoașterea de care se bucură profesioniștii din biblioteci din partea publicului larg. Astfel, munca în comun în cadrul unor proiecte europene a bibliotecilor din Cluj și a celor din Chișinău este o consecință firească a colaborării, a conlucrării în acest domeniu important al activității umane de pe ambele maluri ale Prutului, dar în spațiul spiritual al aceleiași neam.

Aceeași trăire de martor ocular la istoricele evenimente din august 1991 emană și textul doamnei Adriana Király, șef serviciu la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj, care mărturisește că „și acum, după 20 de ani, simt încă emoția, bucuria, euforia de neuitat a acelor momente la care am avut marea șansă de a participa”, mai precizând că „unii dintre cei mai buni și fideli prieteni ai mei sunt la Chișinău”.

Un alt colaborator al bibliotecii clujene, scriitorul Adrian Grănescu, descrie cum se adunau, sortau, împachetau, transportau cărțile pentru „Transilvania” din Chișinău, muncă în afara programului și alimentată doar din entuziasm și fireasca dorință de a-i ajuta pe frații de spirit, limbă și neam, care au fost, sunt și vor fi mereu românii basarabeni. În acest context nu miră pe nimeni constatarea pe care o face domnul A. Grănescu în finalul textului din volum, precum că „Biblioteca «Transilvania» din Chișinău este o parte a Clujului nostru, din Transilvania...”

Este interesant prin originalitatea sa textul ziaristului din Cluj Radu Constantinescu, text împărțit pe trei aspecte – aspectul cărților, al emoțiilor și al prejudecăților. În ceea ce privește cărțile, domnul R. Constantinescu remarcă faptul că ele au metamorfozat „podurile de flori”, devenind temelia unor alte feluri de poduri, cele de cărți, iar „dezmațul floral” pe care românii din Țară l-au admirat la Chișinău le-a spulberat unele prejudecăți create de anumite surse tendențioase de informare.

Pe de altă parte, și autorii basarabeni, care semnează textele incluse în volum, remarcă importanța evenimentelor din august 1991, accentul punându-l însă nu atât pe aspectul istoric al celor întâmplate, cât pe importanța cărții românești în viața românilor dintre Nistru și Prut. Cartea, evident, începe cu o „binecuvântare” – *Sub semnul schimbării, libertății și fraternității* – a doamnei conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, urmată de o „trecere în revistă” a activității Filialei „Transilvania” pe parcursul celor două decenii de la fondare, succinta „notă istorică” fiind semnată de doamna Parascovia Onciu, directorul locașului omagiat. Despre ea și echipa dumneai artistul plastic Glebus Sainciuc, unul dintre venerabilii oameni ai urbei, scrie că „doamna directoare Parascovia Onciu

și colegile dumneai propagă nu numai cartea, lectura, informația, cunoștințele, dar și dragostea pentru frumos și cred că numai pentru aceasta merită toată simpatia, prețuirea și recunoștința chișinăuienilor” [p. 19].

Șefa Direcției Cultură a Primăriei Chișinău Ana Lucia Culev e de părere că „Biblioteca «Transilvania» ocupă un loc distinct pe harta culturală a Chișinăului. O fi fiind la mijloc și rolul ei de pionierat, de deschizătoare a unor căi de lumină foarte mult dorite de locuitorii capitalei și ai întregii republici” [p. 16].

Cuvinte frumoase și măiestrit înșiruite întru conturarea unei imagini adevărate și convingătoare despre Biblioteca „Transilvania” și colaboratorii ei găsim și în aprecierile scriitorilor Iulian Filip, Ianoș Țurcanu, Claudia Partole, Mihai Cimpoi, Tudor Colac, Vasile Șoimaru, Iurie Colesnic, Renata Verejanu. Opinia lor, în linii mari, a formulat-o Claudia Partole, care menționează faptul că „imediat după Podul de Flori, a pornit înălțarea Podului de Carte. Florile se ofilesc. Cărțile rămân. [...] Prin ele se înalță, înfloresc și se unesc spiritele lumii. Grație lor se așterne între prezent și nemurire puntea cea mai rezistentă” [p. 84].

Firese e și faptul că asupra evenimentelor în cauză s-au pronunțat și colegile doamnei Parascovia Onciu, aceste texte din volum fiind semnate de basarabeanca Tatiana Costiuc, actualmente colaboratoare la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj; Elena Butucel, directorul Bibliotecii „Ovidius”; Claudia Șatravca, directorul Bibliotecii „Târgu-Mureș”; Elena Vulpe, directorul Bibliotecii „O. Ghibu”. Iar Artista Poporului din Republica Moldova, Ninela Caranfil, făcând un sincer elogiu Filialei „Transilvania” și angajaților, scoțând în evidență mai multe merite ale lor, a ținut să sublinieze faptul că „la Biblioteca «Transilvania» se află un Oficiu de carte religioasă” [p. 67].

Volumul mai conține și reflecții ale unor compozitori, profesori, liceeni, colaboratori ai Bibliotecii „Transilvania”, iar un compartiment interesant al cărții este intitulat *Filiala „Transilvania” în viziunea unor personalități marcante*. Aici autografele și impresiile despre prima bibliotecă de carte românească din Republica Moldova poartă semnăturile unor ilustre figuri ale spiritualității românești din Basarabia, precum Grigore Vieru, Victor Teleucă, Glebus Sainciuc, Ion Ungureanu, Vladimir Beșlea-gă, Ion Hadârcă, Mihai Ciobanu și mulți, mulți alții.

Cununa acestor comentarii ar putea fi ceea ce a scris la rubrica *Impresiile utilizatorilor* cititoarea Cătălina, care notează că „Biblioteca «Transilvania» pentru mine e o comoară. Aici eu mă simt bine, mă simt ca la bunicuța acasă. [...] Ea este pentru mine o prietenă adevărată, fiindcă doar ea mă ajută să găsesc răspuns la toate întrebările [...]”, iar Elena din cartierul Telecentru își încheie textul cu franchețe: „Recunoștință pentru o gură de aer spiritual.”

Atât cărțile din bibliotecă, cât și acest volum instructiv, care îi informează pe cititori și îi ajută să găsească răspuns la multe și diverse întrebări, merită recunoștința lor, fiind parte componentă din acea necesară gură de aer spiritual pentru orișice suflet de om. Prin cartea prezentată de noi, echipa Filialei „Transilvania” a izbutit să schițeze un portret consistent ce va rămâne peste ani o mărturie documentar-sentimentală a unui început frumos de istorie a ctitoriei bibliotecare din capitala basarabeană la finele sec. XX – începutul sec. XXI. Autorii acestui proiect: Lidia Kulikovski, Parascovia Onciu, Ludmila Căpiță, Vlad Pohilă, Valeriu Rusnac... – merită toată prețuirea și gratitudinea noastră, pentru care le adresăm sincere felicitări.

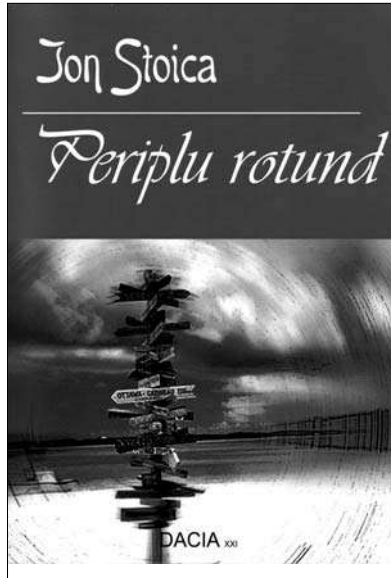
Nicolae RUSU

RECENZII ȘI CONSEMĂRI

POEZIA CA PROFILARE – ION STOICA

Cititorul din acest spațiu cultural românesc este surprins nu numai de *policromia* aparițiilor editoriale, dar și de debitul cărților care *vin, ca o avalanșă* (tot spre cititorul fidel!), adesea noi fiind *prinși* și de fluxul volumelor, de ceea ce autorii deveniți deja cunoscuți (sic!) sau consacrați adaugă creației lor și de cuprinsul volumelor care își fac intrarea în literatură și oferindu-le posibilitatea, frumoasa posibilitate (sic!), de a privi fenomenele de interferență ale unei și aceleiași culturi.

Scriitorul bucureștean Ion Stoica este omul de studiu, de erudiție chiar, care oferă lectorului ahtiat de novitate po(i)etică un frumos volum de poeme, intitulat enigmatic – *Periplu rotund** (Cluj-Napoca, 2011). De menționat că autorul stăruie să impresioneze printr-o vie sensibilitate și forță de a epata cuvintele, expresiile, sintagmele în tonalitatea lor vitală. Surprinzător, însă poetul depășește problema unică a confesiunii care impusese generației sale o modalitate aparte. Faptul că scrie bine, trimite febril, cititorul nostru, la tipar, iar tot ce le poate spune (cititorilor!) sunt adunate în astfel de volume dintre care totdeauna ultimul depășește în dimensiuni pe cel dinainte, iar esența actului poetic nu poate

fi despărțită, psihologic vorbind, de chiar resorțurile declanșatoare ale acestui act. Fiindcă poezia la Ion Stoica tocmai de aici izbucnește, din propensiunea întregii lui ființe sufletești către frumos, sublim, contemplativ.

Poetul se contopește, fuzionează cu poemele sale, astfel ele (poemele) devin niște nuclee poetice unde accentul cade pe adresările către cititorul său (*Lectură*, p. 43):

„Citește, citește!
La pagina-ntâi
Lumina mijeste,
Pe pagina doua
Abia se ia roua,
Pe-a treia-n mijloc
Amiaza-i de foc,
E roșie vatra
Pe pagina-patra,
La cinci când ajungi
Sunt urmele lungi,
'Nainte-napoi
Bat vânturi de sloi,
Pe pagina șase
Văzduhul miroase
A liniști și-a rod,
O rază-i un pod,
Un râu – o poveste,
O frunză-i o veste,
Trec păsări de noapte
Pe pagina șapte,
A opta rămâne

* Ion Stoica. *Periplu rotund*. Cluj-Napoca: Ed. Dacia XXI, 2011. 266 p.

Sub zodii păgâne,
Cu litere reci,
Ți-e teamă să treci,
Se-aude-n pământuri
Cum chiuie vânturi
Pe-a noua în lung
Și norii se-mpung
Și negura trece
Pe pagina zece,
Pustiuri s-adune
Pe-al zilelor șes;
Citește și spune
Tu ce-ai înțeles”;

devenind și mai semnificativ, și mai convingător în *Autoportret* (p. 45):

„Cu stânga am un țel,
Cu dreapta altul;
Cu un picior – la fel –
Aș face saltul
Iar celălalt s-ar pironi pe loc...”

De fapt, în toate celea Ion Stoica vrea tot ce omenește este cu putință, un fel de a-și dovedi, credem noi, prin consum existențial dus până la limită. Cititorul intră în lectură cu reținerea pe care, *volens-nolens*, și-o creează cuprinsul și conținutul neobișnuit al cărții *Periplu rotund*, fără a renunța să citească filă cu filă pentru că deasupra titlului este scris numele lui Ion Stoica, experiența șoptindu-i că din fiecare poem poate *erupe vezuvic* – originalitatea!

Am observat că poetul construiește, de obicei, în jurul ideilor și își desfășoară versul somptuos, ritmurile, de nedezmințită rigoare, dându-i (poetului) mai întotdeauna o ținută impunătoare (*Și nu cred*, p. 119):

„...Am sorbit până-n somn
liniștea câmpiei
Și nu cred într-o împăcare mai trainică.”

Revenind la materia volumului, să remarcăm bogăția registrelor, a temelor și motivelor, a ecurilor poetice răsunând parcă toate deodată sub cupola imensă a liricii stoicăniene...

Poemele lui Ion Stoica tind programatic să deschidă orizonturi către primordial, către începutul lucrurilor, ale lumii, geneza exercitând asupra sensibilității lui de artist o deosebită și constantă *ispită* (*Cu mult mai ușor*, p. 173):

„Prima grijă a universului
Au fost semințele,
Cum să facă semințe,
Gânduri de chipuri și de măsură,
Esențe de sens,
Munți de așteptare și de voință,
Un fel de viitor îmbătat de trecut,
Un fel de freamăt robit de viitor,
Semințele ca niște începuturi,
Dincolo de care nu există moarte,
Semințele ca niște sfârșituri,
Dincolo de care e numai început...”

Cuprinsul volumului *Periplu rotund* este, în fond, și o îndelungă ceremonie a metamorfozelor umanului în sinceră dragoste (*Scaldă-te-n marea...*, p. 147):

„Urcă pământul, e steaua grea,
Doar vremea arde în ne-mpăcare,
Când nicio rază nu mai răsare,
Să-ți fie scară privirea mea...”

Interesant mai este faptul că, laborios al cuvântului și al imaginii, Ion Stoica nu rămâne întru totul străin nici de un anume fel de caloflie. În poemele din culegerea recenzată tensiunea lirică este conținută tot mai puțin în gestul exterior ori în subversiunea calculată împotriva limbajului liric tradițional. Concepută ca act vizionar ori pusă sub semnul memoriei, poezia lui Ion Stoica face mai întâi de toate proba unui *sentimentalism* filtrat printr-o artă clasică, abia *tulburată* de insolitul imaginii.

Cititorul atent este surprins de *narațiunea fulgurantă a unei rugi*, iar personajul invocat dezvăluie construcția de ansamblu a volumului. Autorul însuși se înscrie în propria sa viziune ademenit de... *Periplu rotund* (p. 104):

„Acum un an, octombrie roșie
 Obrazul țării până-n brâu de munte
 Și ceasul era blând ca-n paraclise
 Ori ca-n tăcerea ploilor mărunte;
 Noi am plecat spre albele izvoare,
 Poveștilor de fulgi să le fim casă,
 Văzduhul era apă călătoare
 Și ora era 'naltă și frumoasă...”

totul aflându-se într-un proces de *cețoasă visare*.

Astfel, poetul își construiește poezia cu simplitate, concepând-o / comentând-o ca pe o ocupație *familiară*. Afectarea solemnă îi rămâne prin urmare străină, ca și lipsa de *supraveghere* a intelectului. Doar o aparență este și congestia imaginativă a poemelor; filmul haotic al impresiilor, mecanica asociativă primesc aproape întotdeauna o corecție, o orientare spre rigoare printr-o sugestie alegorică.

Ion Stoica este un poet preocupat de condiția creației, motiv de orgoliu secret, dar și de excesivă pudoare în măsura în care ia libertatea să exprime, în răspăr, o sensibilitate autentică.

Or, cititorul nostru merită cu prisosință numele de *lector atent*, recomandându-și (conștient, sic!) mai multă comprehensiune pentru astfel de poeme, precum sunt cele cuprinse în volumul *Periplu rotund* semnat de poetul Ion Stoica, situându-se, astfel, de partea poeziei, urmărind destinul ei, familiarizându-se prin lecturi diverse cu un veridic produs al lirismului.

Ion Stoica îndeamnă (aluziv!) îndrăgostiții de poezie, dacă o consideră demnă de atenția lor, să fie, în primul rând, de acord cu un lucru: că poezia e foarte diversă, și pentru că aparține unor personalități foarte diferite, ele însele având la activul lor experiențe multiple, versurile exprimând tocmai inepuizabila varietate a sensibilității omenești, sensibilitate care la rândul ei e influențată de tot ce viața și natura, în continuă schimbare, îi propun (*Sens*, p. 8):

„...Bat vânturi dinspre munte,
dinspre mare,
 În toate crezi și toate te supun,
 Cu ochii goi de-atâta căutare
 Vezi sorii clipei seara când apun
 Și-nlăcrimat, cu florile odată,
 Când gândul morții-ncepe din amiezi,
 Aștepți o primăvară revărsată
 Din nou, în necuprinsele livezi.”

În versurile poetului Ion Stoica, ca și în cele aparținând altor colegi de generație, nu e greu de depistat o structură *bipolară* a lirismului, iscată din oscilația între o atitudine reflexivă și dintr-o proiecție crispată a mesajelor senzoriale – împrejurarea conferind cuvântului *sunet* apăsat, de o acută concretețe și prospețime.

Vitalie RĂILEANU

ANATOL MORARU SAU PEISAJUL POVESTIRILOR TENTANTE...

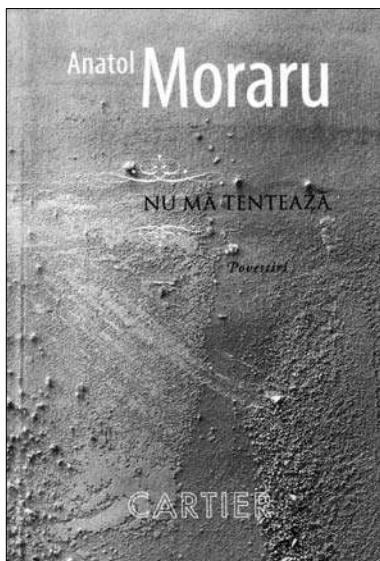
Numele prozatorului și eseistului Anatol Moraru este foarte bine cunoscut în acest spațiu cultural românesc. Sigur pe opinia sa [după ce a semnat: *Nou tratat de igienă* (nuvele), Chișinău, 2002; *Turnă-*

torul de medalii (roman), Chișinău, 2008; *Ion Druță: Opera epică și dramatică* (studii), Chișinău, 2010], autorul nostru așteaptă aprobarea *de part et d'autre*. Așa mi-am explicat *cronicile de referință*, lui A. Mora-

ru, care n-a întârziat să-i ofere cititorului select un nou volum de povestiri intitulat **Nu mă tentează*** (Chișinău, 2011). Și ca să vezi, nu mai poate constitui pentru nimeni o veritabilă surpriză faptul că, atunci când deschide cartea la pagina 5, citește, cu mare luare-aminte, chiar de la bun început: „Soarele săruta obosit ferestrele blocurilor-turn din cartierul *Dacia* și geamurile autobuzului nr. 18, care vira impetuos pe strada Hotinului. Profesorul universitar Ieronim Dunăreanu a închis revista *Apostrof*, din care tocmai isprăvise lectura propriei recenzii la cartea de poezii *Sonetele haosului*, semnată de colegul său Gabriel Bețianu.

«Nu sunt chiar așa de simplu», a concluzionat litotic domnul Dunăreanu. Își admiră încă o dată numele printre autorii de pe copertă, puse revista în servietă, ochelarii în toc și se uită cu interes la forfota ce domnea pe șantierul viitoarei benzinării din chiar vecinătatea stadionului Colegiului Politehnic. Se zvonea că Primăria a trebuit să aprobe acest proiect neordinar, fiind presată de viitorul patron, Alexandru Stepașin, unul din baronii locali și fidel prieten de *barbecue* cu ministrul de Interne. Mai auzise că Andrei Răducanu, șeful Secției Municipale de Arhitectură și Urbanistică se încumetase să dea aviz negativ, că locatarii din blocurile din vecinătate semnaseră o scrisoare de protest adresată parlamentului, dar... benzinăria creștea ca un Făt-Frumos născut din portmoneu” (*A treia odisee*).

Peisagiile exterioare – cele mai frumoase chiar – sunt neapărat mai puțin

interesante decât cele interioare, care merg în tine (adică în noi – cititorii!) ca în adâncimi fosforescente. Profesorul Ieronim Dunăreanu nu are nostalgia tinereții în sensul comun al cuvântului și regretul pentru trecerea timpului, nu se materializează într-o instruire banală. Mai întâi, pentru că Ieronim Dunăreanu este, în ciuda anilor, un profesor în plină efervescentă spirituală. Cine îi urmărește „*figura de savant serios, dar... de unul în vârstă*” (p. 6), n-are

impresia că acest personaj trăiește doar din aduceri-aminte, chiar atunci când ele sunt prezente.

De fapt, pentru autorul acestui volum de proze, amintirea este un prilej de meditație și, mai ales, de confruntare morală. Neîncetat omul de astăzi, în viziunea lui Anatol Moraru, privește cu o necruțătoare perspicacitate anii, preferințele, adversitățile, iubirile, eroii, *zeii* adolescenței, tinereții și maturității. Reface itinerarul său sufletesc din perspectiva anilor când entuziasmul și aparențele au nu numai o dată un rol însemnat: „Domnul avocat Iosif Butnaru este un intelectual reverențios și cu noroc. Cazul lui Sebastian Ghiță, directorul fabricii de zahăr din Grozava, câștigat *magna cum laudae* la Curtea Supremă de Justiție, l-a făcut celebru în municipiu și în suburbii” (*Benedict*, p. 20). Sau: „Orice-ai spune, la Bălți lansările de carte se fac altfel. Andrei Mocanu, colegul de la USM, m-a rugat să-i scriu prefața la culegerea *Studii și sinteze critice*. La anul rotunjește 55 și nu are încă un volum publicat. E un profesor cu vocație, o prezență de urmărit în actul critic, dar e moale precum cașul din strecătoare. Când împlinise 40, a fost mar-

* Moraru, Anatol. *Nu mă tentează*: povestiri. Ch.: Cartier, 2011. 104 p.

cat de afirmația unui poet la care ținea [...]” (*Show must go on...*, p. 26). Astfel ies la suprafață, în conștiință, tocmai bune pentru a fi *pescuite* de cititor, tot felul de cuvinte, expresii, cristale, sedimente, *prostioare*... Criticii literari le cern, le aleg, le rafinează, le *înărmeează*, unii le pun funde și le oferă cu dedicație ca spontane și sincere... De, se pretind competenți...

Anatol Moraru prozatorul respinge metoda lor: el, actualul, sincerul transcrie / transpune adevărul. Și așa îl lasă: „Presimțeam că nu va fi ultima dezamăgire a acelei zile. Omul de litere Sandu Chirilă îmi provoacă sentimente echivoce. Vocalizează mai bine decât scrie, e industriuos (a editat 10 cărți!), are deschidere spre speculații. Am auzit că se consideră un capitol al viitoare istorii a literaturii din acest spațiu și e un personaj capabil să asigure obținerea unui premiu sau a unei burse a USM. N-aveam cum să nu-l invidiez... sunt român și vorba pastelistului: e unul care scrie mai bine decât mine, cu atât mai bine familiei... sale” (*Show must go on...*, p. 27). Asocierile par destul de formale, pentru că, în fapt, avem a face nu cu invitația naratorului de a contempla din stal sau de la balcon o reprezentare, fie ea și extraordinară, ci de a participa la o *dezbateră publică* de interes actual, în care este implicat lectorul atent.

Ca martori și ca actori... Solicitați să ne spunem și noi cuvântul. Cele descrise alcătuiesc *formule*, iar problematica abordată are caracterul urgenței: „Felicitări, m-a părăsit nevasta... Nu-i vorbă, pleca ea și mai înainte, după scandalurile care ne reușeau de fiecare dată, dar revenea cu codița între vine; or, soacră-mea avea destule probleme cu mereu turmentatul ei soț de-al doilea. De data asta însă, Geta mea a plecat cu tot cu mobilă.

Am fost pentru două săptămâni la Chișinău, la niște cursuri de perfecționare. Nu-i un secret, ne-am certat grozav în chiar seara plecării mele... ea știa precis c-o voi înșela, din care cauză am și renunțat

temporar la serviciile *Moldtelecom*-ului și ale companiei *Orange*, deopotrivă.

Azi dimineață, când m-am întors, am găsit apartamentul pustiu. De fapt, ca să fiu sincer, în salon au mai rămas cărțile, o masă, două scaune și televizorul – cadoul de nuntă al lui frate-meu. La bucătărie – doar aragazul, doi cactuși și un ficus în devenire pe pervaz și, lângă calorifer, tabloul cu două gutuie galbene, un trandafir roșu într-o vază de porțelan și un borcan de sticlă cu dulceață de caise, natură moartă de la vărul-meu Sandu, pictorul” (*El burlador*, p. 36). Realul este exprimat prin sintagma titulară. Care propune, lucid, să înțelegem lumea așa cum este. Cu plusurile și minusurile ei. Evitând, deopotrivă, idealizările sau exploatarea detaliului negativist. Judecând însă faptele din perspectiva oferită de prozatorul Anatol Moraru, dar și de adevărul negativist. Autorul nu-i oferă cititorului posibilitatea să *plutească* în abstracțiuni, fără a recurge la vorbe mari și, mai ales, fără a ocoli nexurile nevralgice ale realității descrise... Uneori prozatorul este silit să-și modifice, măcar prin accent, dacă nu punctul de vedere fundamental, oricum tonalitatea: „Că femeile rar când păstrează secrete străine o știe și orbul care pipăie elefantul în dungii. De unde, peste trei zile, eram în vizorul tuturor colegelor prezente la curs. Își pusese pe fețe toată paleta: ură, invidie, milă, dispreț, interes, indiferență, scârbă... Nu m-a deranjat deconspirarea relației noastre, nu eram noi primii și, la sigur, nici ultimii, dar colegile mele considerau că m-am culcat cu el ca să-mi rezolv problemele studioase și financiare. «Fa, fa, fa, tare mai sunteți proaste, fa...», versurile profei de la cursul Marii clasici li se potrivesc ca un suman unui om sărman” (*El, eu, ceilalți*, p. 49).

Deci, autorul povestirilor din volumul *Nu mă tentează* vorbește de astă dată direct, iar scrisul nu este pentru el o realitate autonomizată, suficientă sieși, ci *mărturie*, formă de implicare și acțiune, canalizând

firește un impuls lăuntric, o vocație, dar în același timp având legătura cu o mulțime de factori din afară.

De altfel mecanismele complexe care generează actul creator, prin relație, psihologia insului / înșilor descriși sunt subiecte urmărite cu interes inepuizabil de Anatol Moraru, cercetate din toate unghiurile, corelate oportun cu o gamă întinsă din manifestări din sfera socialului, pe de o parte, a moralei, pe de alta: „Catedrele își au viața lor privată, determinată, în mare, de profilul lor, dar și de vârsta majorității membrilor. În cele cu specialiști tineri ca democrația noastră autohtonă persistă o luptă pentru posturi, poziții și cursuri. În catedrele cu personaje rodete, conștiente că o bună parte din viață și-o petrec oricum în spațiile subdiviziunii iubite, se bea cafea, se fac și se desfac alianțe, se discută lucruri de la poluri, de pildă, despre lungimea și culoarea viitoarei fuste, se bârfește elegant și membrii de ambele sexe se uită unul la altul ca la colegi.

Catedra noastră practică, și ea, genuflexiunile de mai sus, dar mai e și altfel. La ceremoniile de cafea din pauze, la sindrofii și la alte întruniri didactice guvernează spiritul ludic, e în stihia ei ironia clasică, sunt gustate sugestia și aluzia fină, apreciate arta calamburului și comentariile inspirate pe marginea evenimentelor și dramelor sociale din viața cetății sau a națiunii. Te afli ca și cum pe un câmp minat și trebuie să fii atent la cum îți rostești discursul, cum dai replica, fiindcă orice gafă micuță, insignifiantă chiar, este penalizată imediat printr-un tornado de persiflări și ironizări. Felul nostru de a glumi nu este înțeles,

odată ieșiți din catedră sau din facultate. Nu că am fi ermetici sau de origine astrală, dar există, se vede, nivele de percepție...” (*Toți sunt unu...*, p. 80).

Peste tot aceeași deschidere spre *câmpuri largi*, același imbold de asumare bogată, în orizontul scrisului, a cunoștințelor noi din cât mai variate situații, în special acelea pe care autorul însuși le numește „avanposturi ale cunoașterii” – lumea universitarilor, studenților, a orașenilor ș.a.m.d. – a căror insistență invocare constituie de altfel unul din elementele ce-l individualizează pe Anatol Moraru în scrișul nostru din Moldova de Est.

El, scriitorul, pretinde așadar scriitorului efort neconținut de rafinare intelectuală și capacitate neslăbită de absorbție. Anatol Moraru poate părea didactic și cumva predicant în susținerile sale, venind cu lucruri aparent știute, dar accentul de fervoare pus în oricare frază, proiectarea tot timpul a chestiunilor scrisului în planul unor activități umane supuse unor aspre rigori și investite cu supreme răspunderi, toate acestea produc o impresie puternică și conferă integrului semnificația și valoarea unui act de conștiință. Preocupat în prozele sale, cum am văzut, de elementele care organizează actul creator veritabil, Anatol Moraru se arată interesat în această măsură și de celălalt moment capital: receptarea. Nici nu se putea altfel, căci este un autor în contextul literaturii române din Basarabia care scrie cu fața spre publicul cititor, deschis comunicării pe care o resimte ca pe o îndatorire, deplin încrezător în posibilitățile activatoare ale demersului literar.

Victor BRUMARU

SPINI ȘI SĂGEȚI ÎNTRU ÎNDREPTAREA ȘI APĂRAREA NOASTRĂ

După cum a remarcat și exegetul Theodor Codreanu în prefața cărții *Scriitorul întrebat**, Efim Tarlapan este „o puternică

personalitate artistică a literaturii românești contemporane”, deoarece autorul volumului „nu cultivă o literatură mino-

ră, periferică, de umorist provincial”, în sensul depreciaiv dat cuvântului de către G. Călinescu în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, unde cataloga lirica epigramatică drept „un strănut literar”.

Redutabil epigramist și înzestrat cu un excepțional simț al umorului, Efim Tarlapan nu admite ca acest gen literar să fie depreciaț în asemenea hal. În dialogul cu George Corbu despre „detractorii genului” autorul nuanțează că „detractorii a avut și Homer, și Shakespeare, și Eminescu, și Caragiale. De ce, la o adică, n-ar avea și epigamiștii foarte buni clevetorii lor?” [p. 207]. Fiind cunoscut faptul că în domeniul epigramatic au apărut chiar și studii speciale, cum ar fi cele semnate de Elis Râpeanu și Ioan Feneșan, lucrări care demonstrează că epigrama este un „gen literar satirico-umoristic”, Efim Tarlapan crede că „epigrama care conține haz, ironie, ridiculizare etc., este, în cel mai fericit caz, un madrigal, iar în cel mai nefericit, un cãtren mort” [p. 208]. Făcând aluzie la albina și la trandafirul înzestrați cu ghimpi pentru a se apăra, el mai precizează, subliniindu-și crezul său artistic că „preferă și admiră epigrama care apără și se apără. Condamn epigramele care mușcă, omorând, ca târãtoarele veninoase” [p. 203].

În acest context, în dialogul cu Nina Slutu-Soroceanu autorul aduce drept exemplu ciclul de cãtrene *Tarlapaniada*, o creație colectivă, dar având o singură semnătură. Nicolai Costenco, cel care inițiasse această „glumă”, nu s-a gândit că sub

umbrela anonimatului unii clevetorii și invidioși îl vor împroșca pe tânărul și promițătorul pe atunci epigramist cu cele mai incredibile etichetări și injurii. El avea despre tânărul său coleg și asemenea cãtrene: „Libertatea-i astăzi pentru / Tot ce este buruiian / Pân-și sovestea-i cu membru! / Se crucește Tarlapan...” Iar „amicii” au adăugat și alte soiuri de injurii, precum „Poți fi rodie pe tavă / Măr domnesc, Andrei Lupan, / Țap

râios, turcoaică sclavă – / Numai nu fi Tarlapan...” [p. 64] – și tot așa, peste o sută de strofe. Ajuns fără să vrea în postura de avocat al epigramei, Efim Tarlapan este destul de convingător în dialogul cu colegul său de breaslă, prozatorul Victor Prohin, unde meditează că „proporțiile mici ale epigramei sunt atât de amăgitoare, încât lumea este ispitită să-și încerce forțele în a o face, fără har și fără pregătire epigramistică. De aici, multul rebut: plachete, cărți, tomuri de maculatură. Dacă venim spre epigramă dinspre nereușitele ei, riscăm să nu-i cunoaștem niciodată forța, farmecul, frumusețea. Eu privesc epigrama dinspre Marțial, numele căruia deja de două milenii dăinuie în literatura universală grație creației lui. Alături de lirica lui Ovidiu, Horațiu, de satirele lui Iuvenal, au ajuns până la noi și epigramele lui Marțial. Ar fi fost posibilă longevitatea lor bilenară, dacă epigrama era nonliteratură?” [p. 30].

Definiția epigramei, în concepția lui Efim Tarlapan, e aproape un aforism: „Epigrama e lacrima de plâns a lumii antice și lacrima de răs a lumii moderne”, or, aforismul, după părerea lui, e o „epigramă în proză [...] și cu cât aforismul este mai profund, cu atât se simte mai «neliber» în «cãtușele» rimei...” [p. 170]. Discutând, în acest sens,

* Tarlapan, Efim. *Scriitorul întebat* (Dialoguri în anticamera Judecãții de Apoi). Ch.: Îl Labirint-Cuțasevici, 2011. 210 p.

cu Mihaela Bacu din Cluj-Napoca, poetul afirmă că și românul, la fel ca japonezul, s-ar face celebru, dacă, prin traduceri strălucite, ar reuși să-și lanseze pe orbita literaturii universale aforismul și epigrama: „Ca antologator, precizează E. Tarlapan, pot susține, cu argumente concludente, că în literatura română există două florilegii de aur: unul de cugetări și aforisme, altul de epigrame [...], pentru că, românul ca și niponul, este nevoit să comunice cu universul scurt pe doi... Așa e destinul popoarelor zguduite de cutremure, ciopârțite de războaie, năpăstuite de inundații... Sunt sortite să nu nască epopei...” [p. 99]. Devotat acestui gen literar, epigramistul rămâne un autor autentic, gândind în imagini poetice de cea mai înaltă probă. Vorbind despre procesul creației cu poeta Nina Slutu-Soroceanu, Efim Tarlapan precizează că „ea, creația, ține mai mult de suflet decât de rațiune. Rațiunea poate fi dirijată, sufletul, nu. [...] Rațiunea este Pământul creației, sufletul este Cerul ei. Cu pământul poți «să te joci» cum vrei: se lasă cântărit, măsurat, îi poți stabili gradul de fertilitate. Cerul poate fi măsurat, și asta până la un anumit punct. Dar, încearcă să-l cântărești sau să-i programezi rotirea!” [p. 178]. În acest context, discutând cu Horia Munteanu din Cluj-Napoca despre fenomenul postmodernismului, poetul e de acord că „experimentele de tot felul sunt binevenite în momentele de stagnare, de lăncezeală a literaturii. De cum însă literatura se trezește la viață, toate experimentele își pierd luciul, devenind istorie literară” [p. 93]. Rămas doar cu aceste considerațiuni, autorul lor ar fi fost perceput de către unii cititori obișnuiți drept un oarecare critic literar sau specialist în domeniu, poetul însă punctează metaforic: „În literatură poți să inventezi armăsari stilistici, cuvinte trăsnete, forme deocheate, dar nu poți inventa... duh. Acel duh divin, prin care scrisul capătă eternitate” [p. 93]. E frumoasa metaforă poetică, soră dreaptă cu profunda înțelepciune filozofică.

În aceeași cheie metaforică îi vede poetul și pe criticii literari despre care spune că aceștia „...cu mici excepții, nu sunt cititori. Ei sunt degustători de literatură. Or, un degustător nu este consumator... În plus, aprecierile degustătorilor sunt, uneori, extrem de subiective, eronate...” [p. 69]. În acest caz, au perfectă dreptate anticii care au lansat zicala că gusturile nu se discută.

Deși această culegere de interviuri, în care autorului i se pun întrebări și el vine cu răspunsurile pe care le consideră potrivite, are un titlu cu o ușoară nuanță de autoflatare și emfază, în *Scriitorul întrebat* iese în evidență, în primul rând, atitudinea sa de om al cetății. „Adevăratul satiric trebuie să fie, întâi și-ntâi, cetățean” [p. 193], mărturisește omul de creație Efim Tarlapan în dialog cu poeta Nina Slutu-Soroceanu.

Iar la o întrebare, mai în glumă, mai în serios a unui confrate din Cluj: „Mă, și voi, cei din Basarabia, chiar știți ce este o epigramă?”, Efim Tarlapan îi răspunde prompt: „Nu numai că știm, dar o și practicăm. Și nu numai pe cea cu gineri, soacre, nurori, gestionari etc. practică de majoritatea din dreapta Prutului. *Noi am pus epigrama la plugul* implântat adânc în problemele politice și sociale [subl. noastră – N.R.]” [p. 35]. Ca să nu rămână doar cu declarația, epigramistul îi recită propria epigramă, *larnă basarabeană*: „Ninge, albind mizeria, / Bate viscolul în uși: / A venit Siberia / – După noi ori după... ruși?” Spiritul de observație al autorului, fin și atoateveghetor, e la datorie, deoarece urmează relatarea, că cel cu zeflemeaua s-a dovedit a fi un ex-comunist prosovietic care, auzind epigrama tarlapaniană „a aruncat priviri speriate în părți și și-a continuat vorba, până la despărțire, mai mult în șoaptă...” [p. 35]. Sentimentul dreptății și al adevărului este axa de diamant al creației tarlapaniene și acest lucru s-a manifestat încă din fragedă copilărie, când viitorul poet nici nu-și imagina care-i va fi arma de luptă în apărarea sa și, mai ales, a semenilor săi, de

viciile sociale. În dialogul cu Ana Cojocaru din Cluj-Napoca, evidențiind curajul necesar unui autor satiric, poetul nostru își amintește un episod din copilăria sa, când l-a înfruntat pe președintele gospodăriei, care avea anumite pretenții față de puștiul Efim Tarlapan: „De ce ai intrat, bă, cu dobitoacele pe pământul nostru?” Viitorul poet i-a răspuns cu o replică deznădăjduită: „Nu e al vostru!!! E al omenirii Pământul!!!” În continuare, Efim Tarlapan mărturisește: „Și atunci, și mai apoi, m-au încurajat și m-au îndârjit primejdiile cu care mi-e dat să mă confrunt și să le înfrunt...” [p. 194].

Confesându-se lui Theodor Codreanu, poetul definește scrisul său drept „o satiră directă la adresa RĂULUI din BINE și odă indirectă la adresa BINELUI din RĂU” [p. 43], prin RĂU Efim Tarlapan avându-l în vedere pe cel social, adică viciile societății umane. Acest crez al său i-a rămas neclintit de la prima sa epigramă până la cea de ultimă oră. Prostia omenească, ținta în care Efim Tarlapan nu obosește să-și arunce săgețile sale epigramatice, este vizată și-n majoritatea epigramelor din cartea de debut, cum ar fi, de exemplu „Sunt o blană de enot, / Dar mă poartă un netot. / Am făcut, se vede, saltul / De pe-un animal pe altul”, până la cele cu vădită tentă politico-socială: „Din întâmplare, șef la Oi / A nimerit un Porc de soi; / La stână-acum știți ce e? / Întreaga turmă... grohăie!” Sau antologicul caz cu *Rondelul intrusului* evocat în dialogul cu colegul său Gheorghe Postolache din Chișinău: „Venetice, ce te-așezi? / Vrei să stau eu în picioare / În căsuța mea? Nu-ți pare / Că prea mult pe-aici îmi șezi?” [p. 15], caz care a pus pe jar autoritățile comuniste din fosta *reseseme*, acesta fiind vizat și în Raportul prezentat la Plenara a XIII-a c.c. al p.c. al Moldovei din 11 mai 1989.

Știind că „satira vine din indignare, iar umorul se naște de bună voie din voie bună” [p. 127], Efim Tarlapan a cutezat să se indigneze încă de pe când era elev, compunând prima sa epigramă care-l viza

în mod direct pe un șef pe câteva sate, activistul de temut fiind un oarecare Ion Musteață, făcându-l pe acesta de răsul satului. Tatăl său, ca pedeapsă pentru cutezanță, l-a transferat la școala din localitatea vecină Cornești, la vreo 15 km de satul său de baștină Măgurele, fapt caracterizat de poet, ulterior, drept primul său „exil” din cauza satirei și umorului.

Următorul „exil” poetul l-a suportat de la actuala clasă politică din „cel de-al doilea stat românesc” care l-a condamnat pentru nonconformismul și perpetua sa indignare față de Prostia ajunsă la putere și „creându-i” toate condițiile pentru a se „autoexila” în celălalt „stat românesc”. Oricum, în pofida faptului că timp de vreun deceniu a fost stabilit la Cluj-Napoca, Efim Tarlapan consideră: „Patria mea nu are plural!” [p. 102]. În dialog însă cu Nina Negru din Chișinău recunoaște că, din păcate, Țara „s-a conformat pluralului, purtând azi numele de «două Români»”... Și pentru că el este unul dintre cei care „au atentat” la acest plural, pledând mereu pentru singular, s-a ales cu autoexilul.

Cei douăzeci și unu de interlocutori din volumul de interviuri *Scritorul întrebat* au reușit să-l pună pe Efim Tarlapan în situația de a-și „developa” sensul și esența creației sale artistice, demonstrând în pofida unor ordinari cârcotași că, oricât de mari ar fi pretențiile lor de somități literare și intelectuale, epigrama este parte integrantă a spiritului unui popor și că „epigramiștii, fiii ghidușari ai acestui popor, au altoit pe tulpina viguroasă a strigăturii populare epigramatice, arborele ghimos al epigramei culte, care va dăinui în veacuri alături de uriașii goruni ai literaturii...” [p. 208]. Devotat spiritului și principiilor lansate încă de anticul Marțial, albina și trandafirul versului satirico-umoristic tarlapanian nu înghimpă pentru a-l apăra pe autor, ci pentru a ne apăra pe noi, iar preocuparea și rostul său în creație nu e propria cunună de lauri, ci dreapta și buna temeinicie a cetății.

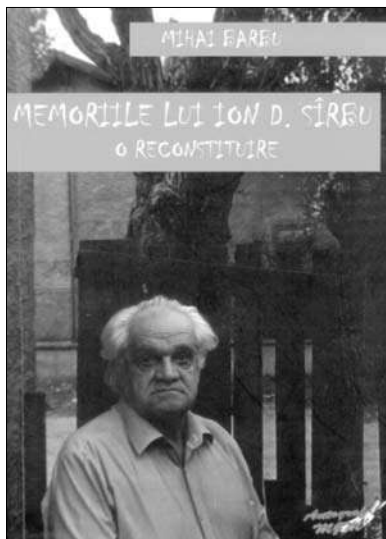
Nicolae RUSU

O RECONSTITUIRE A VIEȚII ȘI ACTIVITĂȚII LUI ION D. SÎRBU

Basarabia e departe de Valea Jiului – o regiune preponderent minieră din sudul județului Hunedoara, zonă în care băștinașii sînt cunoscuți și sub denumirea de momirlani (o populație de circa 20 mii de oameni, despre care se spune că ar fi urmașii direcți ai dacilor). Dar anumite similitudini între basarabeni și hunedoreni le găsim fără mare greutate dacă ne adîncim în istoria involburată a acestora, mai

ales dacă potrivim biografiile unor personalități, care și aici, și acolo au avut (și mai au!) de luptat cu... „morile de vînt”, aidoma lui Don Quijote – *Cavalerul Tristei Figuri* din celebrul roman al lui Miguel de Cervantes. Pînă cînd în părțile noastre dreptatea va ține de domeniul miracolului, vom avea și oameni care își vor jertfi viața întru a o aduce la locul ce i se cuvine să o ocupe într-o societate bazată pe democrație.

În cele ce urmează ne propunem să urmărim cursul anilor unui scriitor „subteran” din Valea Jiului – Ion D. Sîrbu –, descris cu lux de amănunte de un eminent profesor de română Mihai Barbu. Prin volumul *Memoriile lui Ion D. Sîrbu. O reconstituire** M. Barbu valorifică aproape exhaustiv opera postumă a unui faimos conațional de-al său. Această izbîndă a cercetătorului hunedorean se datorează și faptului că pe

parcursul a circa 30 de ani el s-a aflat în preajma persoanei lui I.D. Sîrbu. Lucrarea (sub forma unui studiu de caz), cu siguranță, este un omagiu adus scriitorului mucenic (pe nedrept subapreciat, dacă nu chiar marginalizat, în timpul vieții), precum și întregului proces literar-cultural de la mijlocul secolului XX desfășurat în toate localitățile de pe Valea Jiului.

Ion D. Sîrbu (prenumele adevărat: *Desideriu*, zis de prieteni *Gary*, la Se-

curitate avînd cîteva nume de cod: „*Sîrbulescu*”, „*Șerbănescu*”, „*Ursu*”, „*Suru*”) a fost un prozator, dramaturg, filozof, eseist, memorialist, epistolier care a scris mai mult pentru „sertar”. S-a născut pe 28 iunie 1919, la Petrița, jud. Hunedoara, în familia unui miner. Urmează școala primară în orașul natal, iar cursurile gimnaziale și liceale la Petroșani. În 1939 se înscrie la cursurile Facultății de litere și filozofie a Universității din Cluj, mutată la Sibiu în toamna anului 1940, după ce Ardealul de Nord fusese cedat Ungariei, în urma Dictatului de la Viena. Marele filozof și scriitor Lucian Blaga i-a fost profesor și mentor. A activat în Cercul literar de la Sibiu, alături de Ion Negoitescu, Radu Stanca, Ștefan Augustin Doinaș, Cornel Regman, Eugen Todoran, Ovidiu Cotruș etc. Povestirile și piesele sale satirice erau nepublicabile, de aceea circulau în manuscris printre „cerchiști”. În cel de-al Doilea Război Mondial participă la lupte (ca sergent la artilerie), ajungînd pînă la Stalingrad, unde cade prizonier și, din fericire, evadează. În 1945, la Universitatea

* Barbu, Mihai. *Memoriile lui Ion D. Sîrbu. O reconstituire*. Craiova: Autograf MJM, 2011. 566 p.

din Cluj, își ia licența cu teza *De la arhetipurile lui C.G. Jung la categoriile abisale ale lui Lucian Blaga*, coordonată de Lucian Blaga, iar în 1946 ocupă prin concurs postul de asistent la Catedra de estetică și critică literară. În 1947, susține teza de doctorat cu tema *Funcția epistemologică a metaforei* și devine conferențiar la Conservatorul „Ion Andreescu” din Cluj. Însă, în curînd, noul regim comunist prinse a găsi în scrierile lui filozofice și literare „idei reacționare”. În decembrie 1949 este exclus din învățămîntul universitar, odată cu somitășii ca Lucian Blaga, Liviu Rusu, D.D. Roșca, acuzați de „orientare idealistă”, și își va cîștiga existența lucrînd ca profesor suplinitor la diverse instituții preuniversitare din Transilvania.

Debutază editorial cu nuvela *Concert* (1956). Dar urmează perioada de detenție politică: în urma unui articol critic referitor la o piesă ce glorifica „constructorii comunismului” și din cauza unei presupuse colaborări cu maghiarii, în zilele revoluției anticomuniste din Budapesta, scriitorul a fost arestat și condamnat la opt ani de muncă silnică și confiscarea averii. După eliberare, lucrează un timp în mină, după care, din 1964, i se stabilește domiciliul obligatoriu la Craiova, unde se angajează ca secretar literar la Teatrul Național din localitate. Rămîne sub supravegherea Securității din partea locului și de la București. Publică, după o lungă perioadă de interdicție, lucrări dramatice: *La o piatră de hotar* (1968, Premiul „V. Alecsandri”), *Catrafusele* (1974), *Teatru* (1976), *Hațeg 77. Rapsodie transilvană* (1977), *Arca bunei speranțe* (1982, Premiul Uniunii Scriitorilor; Premiul „I.L. Caragiale” al Academiei Române), *Bieții comedianți* (1985, Premiul Asociației Scriitorilor din Craiova), și proză: *De ce plînge mama?* (roman pentru copii, 1973), *Povestiri petrilene* (1973), *Șoarecele B și alte povestiri* (1983, Premiul Uniunii Scriitorilor), *Dansul ursului* (roman „pentru copii și bunici”, 1988). Începînd cu 1992,

îi apar scrierile „de sertar”, care i-au dus faima în toată țara și chiar dincolo de hotarele ei: *Jurnalul unui jurnalist fără jurnal* (două volume, 1991-1993), *Traversarea cortinei* (corespondență, 1994), *Printr-un tunel* (corespondență, 1996), *Între Scylla și Carybda* (publicistică, 1996), *Scrisori către bunul Dumnezeu* (1996), *Ris-cu-plînsul nostru valah* (publicistică, 1999), *Ce mai taci, Gary?* (corespondență, 2002), *Între timp murisem* (publicistică, 2005), *Un deget pe o rană* (publicistică, 2005), romanele *Adio, Europa!* (două volume, 1992-1993), *Lupul și Catedrala* (1995), *Iarna bolnavă de cancer* (1998) și alte scrieri de publicistică, memorialistică, corespondență etc. (E de menționat că postumele depășesc cu mult antumele – și ca volum, și ca mesaj!) A decedat pe 17 septembrie 1989, la Craiova, doborît de cancer. Post-mortem, în 1993, i s-a acordat Premiul Uniunii Scriitorilor „Destine excepționale ale culturii românești”. La Petrila funcționează o școală care îi poartă numele, iar la Petroșani un teatru.

Intellectualul de obîrșie minerească Ion D. Sîrbu era adeptul unei literaturi în care experiența personală trebuia să devină principala sursă de inspirație. Dar, ca un dramaturg original și rafinat, acesta s-a manifestat doar în piesele *Pragul albastru* și *Arca bunei speranțe*, celelalte drame și comedii plătesc tribut genului de literatură al „realismului socialist”. Scriitorul excelează însă în scrisori, în jurnal, în prozele din volumul *Șoarecele B și alte povestiri* și, mai ales, în romanul *Adio, Europa!* Aici e cazul să amintim că însuși Ion D. Sîrbu a servit drept model de comportament al unor personaje din diverse scrieri literare ale literaturii române contemporane. Spre exemplu, după mărturisirea scriitorului Cezar Ivănescu, personajul principal al romanului lui Marin Preda *Cel mai iubit dintre pămînteni*, Victor Petrini, adună la un loc „date biografice și experiențe-limită ale unor personalități reale cunoscute de Marin Preda – I.D. Sîrbu, Ion Caraion, Romulus

Dianu –, cum și ale autorului însuși” (după aceste spuse, ne pune pe gânduri coincidența aproape fidelă a numelui profesorului universitar din capodopera sus-numită și a orașului de baștină al protagonistului nostru!).

Așa au fost timpurile și la început I.D. Sîrbu a îmbrățișat utopia marxistă, dar cu timpul va deveni un critic neînduplecat al ei. În ultimii ani de viață, scriitorul și deținutul politic I.D. Sîrbu s-a manifestat ca un rival înverșunat al „epocii de aur”, precum și al cultului delirant al „celui mai de seamă Erou printre eroii neamului”: „Trăim într-o epocă de uriașă, fantastică explozie, expansiune și înstăpînire a prostiei, ca valoarea. Prostia inteligentă, științifică, descurcăreață, șmecheră; prostia sublimă, cezarcică, divină: prostia ca fundament, ca acoperiș, ca stil și ca Weltanschauung [termen utilizat ca sinonim pentru «păreră despre lume și viață», «convingere metafizică» sau «concepție metafizică» – *n.n.*]” Este pe deplin justificat motto-ul lucrării lui M. Barbu (tot un citat din I.D. Sîrbu): „Din ce în ce mai des îmi vine să citez pe nu-știu-cum-îl-cheamă care spunea: «Tot ce am scris nu e decît o simplă Prefață; prefață la marea operă de artă, care a fost biata mea viață.»”

Cîtă putere de caracter și voință de fier trebuie să ai ca să rezisti dictaturii negre și roșii! Iată ce își amintește Toma Velici, unul dintre discipolii săi, despre cît de mult a avut de suferit remarcabilul scriitor patriot de pe urma regimului comunist: „Îmi revine mereu în minte ziua de 19 septembrie 1989, în care l-am condus pe Ion Desideriu Sîrbu pe ultimul drum. Eram împreună cu Constantin Zărnescu și cu Dan Lupescu, mergeam după catafalc și mă gîndeam că, în sfîrșit, securiștii care l-au hăituit toată viața l-au lăsat în pace. Ulterior am citit ultimul raport al securistului pus să-l supravegheze, care s-a aflat printre noi la înmormîntare, de parcă ar fi vrut să se asigure că I.D. Sîrbu a murit cu adevărat și va fi acoperit de pămînt pentru totdeauna.”

Volumul *Memoriile lui Ion D. Sîrbu. O reconstituire* de M. Barbu constituie de fapt o parte din teza de doctorat a dumnealui, intitulată *Scriitorul subteran. Studiu de caz: Ion D. Sîrbu* și coordonată de prof. univ. dr. Ion Vartic de la Catedra de literatură comparată a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. *Memoriile...* ne oferă o reconstituire autentică a vieții și activității scriitorului, publicistului, filozofului și patriotului înflăcărat Ion D. Sîrbu, în baza documentelor din arhiva CNSAS, a datelor din scrierile lui publicistice, din scrisori și istorisirile martorilor oculari ai evenimentelor nu de mult trecute. În primul capitol (*Sagrada familie*) autorul ne face cunoscuți cu strămoșii, părinții (Ion Sîrbu – tatăl, Ecaterina Glaser – mama, de naționalitate cehă), fratele vitreg (Leopold Sterhlick), sora (Irina Sîrbu), rudele (Dorin Crăciun – nepotul, Monica Crăciun Ionescu – nepoata ș.a.), precum și cu cele două soții: Maria („Gigi”) Ardelean și Elisabeta („Lizica”) Afrim. Capitolul *Valea și Colonia petrileană* ne introduce în atmosfera Văii Jiului (a orașelor Petroșani, Petrila, Vulcan, Aninoasa, Lupeni, Uricani ș.a.). După Unirea din 1918, Valea a început să fie populată de muncitori, veniți din toate țările vecine și chiar de mai departe, care formau colonii. Viața și ocupațiile oamenilor din aceste locuri, dar mai ales din Petrila – „Patria în miniatură” a scriitorului – sînt redată cu lux de amănunte. Tot în acest capitol sînt prezentate centrele culturale din zonă și activitatea lor în prima jumătate a secolului XX. Apoi vine descrierea geografică și istorică a Petrilei (capitolul *Matricea natală*). Aici aflăm despre tradițiile și obiceiurile oamenilor din partea locului, precum și despre proletari (*venetici* sau *baraba*, cei care în mare parte lucrau la minele carbonifere) versus țărani (momîrlanii băștinași).

Capitolul IV (*Casa natală*) este povestea casei petrilene de pe actuala stradă Ion D. Sîrbu (fostă Zorilor, fostă Malinovski, fostă Ferdinand), nr. 6, care după decem-

brie 1989 va deveni Casa memorială „Ion D. Sîrbu”, iar scriitorului „de vocație universală”, post-mortem, i se va acorda titlul de Cetățean de Onoare al orașului Petrila. În 2009 aici a avut loc comemorarea a două decenii de la moartea scriitorului, la care a vorbit cu multă căldură și în cunoștință de cauză ex-președintele României dl Emil Constantinescu, din alocuțiunea căruia cităm: „Acum douăzeci de ani, pe 17 septembrie 1989, Ion Desideriu Sîrbu trecea în lumea celor buni și drepti. Odată cu aceasta părăsea acest pământ, acest popor și această țară pe care le-a iubit atît una din marile minți ale națiunii române, cît și una din marile conștiințe ale națiunii române. Cu fiecare zi care trece tot mai mulți, tineri în special, descoperă această mare personalitate. O descoperă prin cărțile sale care, într-adevăr, au arătat că a existat și la noi o literatură de sertar. [...] A fost un mare filozof, a fost un mare scriitor, dar, așa cum am mai spus, a fost o mare conștiință. Atunci cînd, fiind cadru didactic și avînd în față o carieră universitară strălucită pentru care se formase, el – fiind unul dintre cei mai apropiați elevi ai marelui Lucian Blaga – a fost presat de Securitate să dea note asupra maestrului său, dar a preferat să fie dat afară din facultate. Apoi, pentru ceea ce a scris a ajuns să fie dat afară din societate și închis pentru un an și, ulterior, pentru alți șapte. A preferat să-și piardă libertatea fizică, dar a fost, poate, mult mai liber decît cei ce au rămas afară. [...] El a avut o profundă credință în Dumnezeu. Și aceasta l-a ajutat și în timpul vieții, dar, mai ales, în ultimele momente ale acesteia. După cum știți, a fost răpus de o boală nemiloasă. [...] Ion D. Sîrbu a fost un fiu al Petrilei. Viața și mai ales opera sa ne arată că pe locurile în care nu există nicio speranță se pot naște genii care pot da strălucire acestor locuri.”

Urmează capitolul V *Școala / anii de formare ai lui Sîrbu Desideriu* din care aflăm că viitorul scriitor în familie vorbea mai multe limbi, dar niciuna bine, căci „pe atunci, la

Petrila, erau muncitori veniți din toate regiunile sărace ale fostei împărății Austro-Ungare: români (moți de la minele de aur, oșeni de la minele de aramă), unguri, italieni, nemți de tot felul, cehi, polonezi, slovaci, ucraineni”. Casa părintească se transforma uneori într-un adevărat Turn Babel, iar tatăl lui (care era român curat) zicea în glumă: „Iar s-a întîlnit toată Internaționala!” În toamna anului 1926, cînd începe școala, directorul acesteia, „un bătrîn dascăl de modă veche”, îi va lămuri dilema plurilingvismului său și îl va îndemna: „De-acum, limba ta maternă va fi limba tatălui tău: româna.” În 1939 Sîrbu Desideriu a absolvit Liceul de băieți din Petroșani și se înscrie la Facultatea de litere și filozofie a Universității din Cluj. Dar a început războiul (capitolul VI *Frontul*) și abia în primăvara lui 1945 devine licențiat „magna cum laude”.

Apariția ideilor comuniste la începutul secolului XX în Valea Jiului este prezentată în capitolul VII *Zarurile roșii*. Într-un interviu acordat în ultimul an al vieții, I.D. Sîrbu spune: „În 1947, cu dosarul meu, cu stagiul eroic de patru ani în ilegalitatea de partid aș fi putut să fac carieră politică, ajungînd, să zicem, șef de catedră sau să fiu numit undeva în diplomatie. [...] Dar s-a întîmplat să fiu din Valea Jiului, fiul tatălui meu, să nu pot face pasul înapoi din morală în politică, din morala muncitorească a minei Petrila, în politica acelor ani (de care se leapadă acum și cei mai conservatori consilieri din Kremlin).” Capitolele VIII-XIII sînt consacrate activității la Cercul literar de la Sibiu, la școala medie de la Baia de Arieș, proceselor și condamnărilor lui I.D. Sîrbu, închisorilor prin care a trecut (Jilava, Gherla), lagărelor de muncă (de la Periprava, Grindu și Salcia), întoarcerii în mina strămoșilor, precum și dosarelor de urmărire informativă individuală („invenție bestială a luminatului secol XX”) deschise de către Direcția Generală a Securității Poporului.

În capitolul XIV (*Călătoriile scriitorului*) aflăm despre unica ieșire din Țară efectu-

ată în Vest (trei luni, în 1982). Visul său de a călători în Occident, amânat de nenumărate ori, în sfârșit, a fost realizat. Scriitorul a vizitat Elveția, Franța, RFG, Olanda, Belgia, Danemarca și Suedia, unde a constatat că „frica de ruși e freatică, vine ca ceața, ca igrasia”, iar populația e împotriva înarmării excesive a americanilor, dar nu și a rușilor. A fost dezamăgit întru cîtva, însă Apusul îl interesa tot mai mult. Paul Goma, care a avut ocazia să converseze cu fostul deținut politic, scria într-o *Scrisoare deschisă către Alexandru Paleologu* că I.D. Sîrbu a fost „singurul carpato-dunărean care, într-adevăr, avea o treabă acasă”, nu în zadar „sertarul lui a fost găsit plin după '89”. A vizitat și Estul, călătorind în diferiți ani în Bulgaria, Cehoslovacia, Polonia. Capitolul XV (1977. *Un an în vizorul securității*) trece în revistă, lună de lună, viața intelectualului I.D. Sîrbu, care era bănuț de Securitate de legături subversive cu minerii care au declanșat marea grevă de la Lupeni, iar cel cu numărul XVI (*Epistolar*) ne destăinuiește cum era cenzurată corespondența disidentului (era cercetată fiecare scrisoare ca să se găsească ceva ca „să iasă din obișnuit”, cenzorul putea cere deschiderea dosarului de supraveghere, după ce prezenta superiorilor săi originalul scrisorii respective și referatul cu propuneri). I.D. Sîrbu nu avea de unde să știe toate aceste lucruri, care au ieșit la iveală abia după revolta anticomunistă din 1989, dar le intuia. Astfel, din scrisori aflăm că nu primește plicurile și pachetele, că este „supus unor mizerii locale”, că trăiește „ca un marginal”, că nu e un „atlet al lucidității, ci un ratat al ei”.

Sîrbu – numărătoarea inversă este următorul capitol (XVII), în esență despre ultimii ani de viață ai eminentului petrelean. Boala îl macină, după operația chirurgicală la gît nu mai poate comunica prin viu grai, corespondența cu prietenii și cunoscuții e stopată („mă simt asediat de un fel de întuneric grotesc și birocratic”), dar nici în astfel de situații-limită nu regretă că nu

s-a „rinocerizat” asemenea personajelor lui Eugen Ionescu: „Puteam fi măcar un rinocer cuminte, dar n-am vrut. Am preferat să fiu măgar.” A preferat să fie permanent suspectat, blamat într-o „Craiovă literară unde toată lumea umblă în patru picioare, lătrînd și gudurîndu-se”. A fost lăsat să-și găsească sfîrșitul în chinuri inimaginabile, dar, conștient de realitate, a avut o minte clară: „Consider că am datoria să lupt pînă la urmă pentru fiecare zi normală pe care o pot trăi.” De acum după moartea scriitorului „subteran” poetul Mircea Dinescu afirmă: „Mie mi se pare că chestia asta cu talentul în literatura română e o chestie obosită. Toți scriitorii români au talent. Ion D. Sîrbu a avut o inteligență artistică copleșitoare și asta îi dă calitatea de mare scriitor. [...] La el există o îmbinare formidabilă între aceste două chestiuni: talent și inteligență artistică. [...] La Ion D. Sîrbu există întotdeauna o lumină deasupra frazelor sale. Avea și ironie, avea și tragism. Era un scriitor complet. În literatura română fiecare a lucrat la mica lui găselniță și de aici ni se trage manierismul care nu depășește granițele României. [...] Ion D. Sîrbu era un om exuberant. Deși a făcut pușcărie, deși a fost trădat de prieteni, de iubire, de toți. Era fascinant. Era un om liber și niciodată nu s-a schimbat după cum bate vîntul.”

Despre talent a vorbit și protagonistul nostru într-un interviu de la începutul anului 1989: „Talentul este un har, un dar, o chemare și un destin, cu condiția ca el să fie completat neapărat de trei factori sociali și anume: cultură, caracter și curaj.” El însuși nu se considera un om talentat, nici colegii apropiați nu-l apreciau astfel. Dar în viața sa neliniștită s-a ghidat de două principii de sorginte blagiană: 1) „de mine, nimănui, niciodată, nu i-a fost frică” și 2) „tot ce am scris pot arăta și publica oricînd, oriunde, de nimic nu mi-e rușine și nu mă leapăd”. El credea cu fermitate că patriotismul scriitorului (precum și al oricărui om de creație) trebuie pus în slujba veșniciei, „a gene-

ral valabilului, universal valabilului, veșnic valabilului”, în caz contrar „tot ce creăm și publicăm, poate să devină pleavă și vînt”. Autorul cărții în discuție, în capitolul *Opera* (XVIII), demonstrează cum concepțiile lui I.D. Sîrbu au fost traduse în practică concluzionînd: „El vrea, astfel, să își poată privi sfîrșitul cu seninătate. Sîrbu vrea să moară frumos și înainte de a pleca *Dincolo* vrea să ierte pe toată lumea.” I.D. Sîrbu s-a străduit să fie simplu, deslușit și explicit pentru toată lumea: „Faptul că am încercat mai multe forme de expresie literară poate fi simptomul unei incertitudini interioare. Sau cel al unei căutări necristalizate, sau al unui inconștient calcul. Nu știu... Dar după prima mea piesă, mi s-a spus: «Se simte că ai scris proză.» După primul succes (*Bivolitele*) toată lumea a fost de acord că e scrisă de un dramaturg. Despre *Arca bunei speranțe* prietenii apropiați zic: «E un eseu filozofic realizat cu alte mijloace!»”

Cititorul curios va afla și cum a fost receptat scriitorul în istoriile de literatură română ale lui Marian Popa, Alex. Ștefănescu sau Nicolae Manolescu. Acesta din urmă e de părerea că „I.D. Sîrbu a publicat prea puțin înainte de 1989 și prea mult după aceea. Astăzi plătește, se pare, pentru exagerarea valorii unei opere onorabile, dar nu mai mult. Omul a fost incontestabil superior operei, prin caracter, dar și printr-o biografie ieșită din comun, care ar fi putut oferi material atît pentru ficțiune, cît și pentru memorialistică.” O altă concluzie însă a tras Ioan Lascau, un exeget al operei scriitorului petrilean, în articolul *Un aisberg deasupra mării*: „Dacă înainte de 1990 Ion D. Sîrbu părea – și chiar așa era – un scriitor cuminte și relativ convențional, după dispariția sa, prin publicarea literaturii de sertar, ne-a fost cu puțință să zărim în întregime aisbergul căruia înainte, fără a fi știut ce vedem, îi zărisem doar vîrfurile. Întrucît opera postumă a lui Sîrbu a constituit un șoc și o revoluție, dimensiunile și semnificațiile ei adînci fiind aproape

imposibil de ghicit, mi-am permis ca prin metafora din titlu – un aisberg deasupra mării – să sugerez tocmai această situație complet nouă și neașteptată.” Și academicianul Eugen Simion într-o cronică literară, din 1995, scrie următoarele: „Ca eseu romanesc, *Adio, Europa!* este, probabil, cel mai bun din cîte au apărut la noi. O suită, în fapt, de eseuri, ingenioase despre disperarea noastră cosmică și tristețea noastră istorică.” Romanul a fost apreciat la superlativ și de alți critici literari, căci într-adevăr este o lucrare remarcabilă, solidă în toată puterea cuvîntului, despre anii diktaturii și despre regimul totalitar comunist din România și în care personajul principal – profesorul de filozofie Desideriu Candid – corespunde biografic autorului, iar acesta vede o Românie lăsată la cheremul celor din Kremlinul moscovit, abandonată în mod disperat de către Europa (consecință a înțelegerii secrete a celor trei șefi de stat la Conferința de la Ialta, din februarie 1945).

Ultimul capitol (XIX), *Addenda sentimentală*, se referă la o întîlnire providențială a lui Mihai Barbu cu I.D. Sîrbu și reproduce două scrisori ale „minerului filozof”, adresate profesorului de limbă maternă din localitatea natală și autorului prezentului volum. Studiul se încheie cu o prezentare cronologică a antumelor și postumelor lui Ion D. Sîrbu, urmată de o bibliografie generală și referințe critice în volume și în periodice.

Ion D. Sîrbu a lăsat posterității o operă originală, unică în contextul literaturii naționale, care are afinități cu cea a lui Mihail Bulgakov, Boris Pasternak, Aleksandr Soljenitișin, Milan Kundera, Paul Goma și alți scriitori neîmpăcați cu regimurile în care au trăit. Acest fapt ne confirmă însuși scriitorul „subteran”: „Nu pot să privesc Istoria decît așa cum am privit-o pe vremea cînd eram după gratii. Continui să cred că – în această nenorocită parte a lumii, cel puțin – cuvîntul trebuie folosit ca un mijloc de

rostire a Adevărului și a adevărilor și nu ca un scop în sine de jocuri și de speculații epice sau prozodice. Rămîn un soldat credincios al ideilor generale, ce chinuie și obsedează poporul meu, fără ca acesta să le poată spune sau urla – și doar un tovarăș de drum al idioților utili ai literaturii inodore, incolore, inofensive.” Despre viața scriitorului nonconformist și opera lui în ultimele două decenii au mai scris: Ioan Las-cu (eseul sus-amintit), Lelia Nicolescu (*Ion D. Sîrbu despre sine și lume*), Elvira Sorohan (*Ion D. Sîrbu sau despre suferința spiritului captiv*), Nicolae Oprea (*Ion D. Sîrbu și timpul romanului*), Antonio Patras (*Ion D. Sîrbu – de veghe în noaptea totalitară*), Dumitru Velea (*Scrieri despre Gary*) ș.a. La aceste scrieri se adaugă și volumul lui Mihai Barbu *Memoriile lui Ion D. Sîrbu. O reconstituire*, care este, fără îndoială, o reușită a genului,

consacrată uneia dintre figurile de seamă ale literaturii române, o adevărată conștiință de luptător pentru apărarea și prosperitatea Patriei sale, trăind (mai bine zis: ducîndu-și existența) într-o Românie în care nu a ales spre satisfacție o înțelegere convenabilă cu tiranii regimului totalitar comunist. Lecturînd această carte cred că fiecare își va da seama că în istorie vor fi înscrise anume acele nume care au creat adevărate valori spirituale, și nu oamenii fără caracter, fără demnitate profesională, anume creatorii adevărați aleși de Dumnezeu, dar marginalizați fără milă, a căror libertate de gândire și expresie artistică intra în contradicție cu toate tipurile de stăpînire abuzivă a lumii.

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

NOI ADEVĂRURI DESPRE FALSUL ELIBERATOR AL POPOARELOR

Motto: „**URSS din încercuirea capitalistă, trebuie să lupte până când și ultima țară din lume va deveni o republică în componența URSS.**” (Iosif V. Stalin)

Fost spion sovietic, în timpul războiului rece, **Viktor Suvorov** a hotărât să rămână în Occident și să dezvăluie adevăruri despre **Cine a declanșat al Doilea Război Mondial?** Această întrebare este subtitlul volumului **Spărgătorul de gheață***, apărut în limba română la Editura „Polirom” în 2010, a stârnit un viu interes și, din nou, comentarii prin ea însăși.

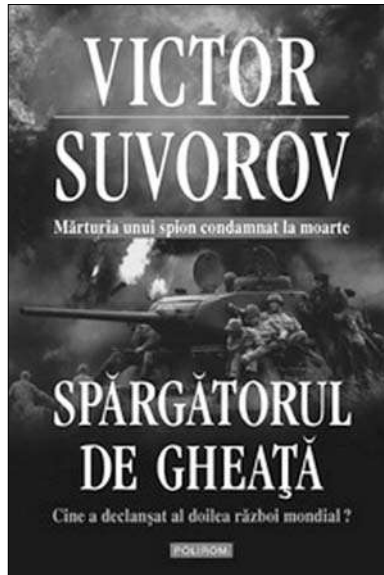
Adică cum, cine a declanșat al Doilea Război Mondial, acum, la șaptezeci de ani după acel război, abominabil, acum, când și copiii, cu un *iPhone* în mână, știu că Hitler, el singur, e unicul vinovat de acel război?! Cum-necum, iată, vine un agent de marcă

al spionajului militar sovietic să răstoarne răspunsul pe care propaganda și istoriografii sovietici, plus credulii de occidentali l-au bătut în piroane, timp de șapte decenii, să mai pună o asemenea întrebare!! Sigur că, pentru cei ce știu câte ceva, sau mai mult, despre al Doilea Război Mondial sau vor să mai afle alte informații și opinii despre fețele ascunse ale războiului, vor citi și *acest spărgător de gheață* – în sensul că numai un spărgător putea străpunge gheața groasă a denaturărilor istorice – și vor rămâne uimiți să afle, de la Viktor Suvorov, că nu pune nici măcar semn de egalitate între Hitler și Stalin în declanșarea acelei conflagrații, ci pur și simplu, Hitler apare ca un copil de trupă pe lângă generalisimul Stalin. Autorul, nu numai afirmă că URSS este responsabil de acel război, dar

ne demonstrează pe bază de documente și logică istorică ceea ce susține. Citiți, vă rog.

Cuprinsul volumului se împarte în 33 de capitole, fiecare din ele este un argument istoric ce susține teoria că Stalin este cel mai vinovat de războiul mondial și de consecințele sale, în URSS și în lume. La început, Viktor Suvorov îl consideră pe Hitler ticălos, criminal, canibal, apoi anecdotic continuă: **Însă, dacă Hitler a fost canibal, asta nu înseamnă că Stalin a fost vegetarian**, ceea ce de fapt induce ideea că și Stalin a fost ticălos și criminal. De la Marx și Engels, Stalin a preluat ideea necesității schimbării societății prin revoluția proletariatului, ce trebuie să apară după un război mondial, pe care cei doi filosofi l-au prevăzut: **Războiul este mama revoluției, războiul mondial este mama revoluției mondiale**, iar de la Lenin a preluat *pasul înainte*: **de transformare a războiului imperialist în război civil**. Asta au și făcut Lenin și Stalin: au transformat un război mondial într-o revoluție avortată de o lună, „**Marea Revoluție din Octombrie**”, într-un **război civil de șase ani** la sfârșitul căruia au forjat dictatura proletariatului în URSS! După această înfăptuire măreață, în care au murit mai multe milioane de oameni decât au murit în timpul Primului Război Mondial, Stalin a visat, a plănuit și a împlinit cel de-al Doilea Război Mondial cu consecințele dezastruoase în lume și „**eliberarea**” **țărilor vecine!**

Viktor Suvorov, de la capitol la capitol, demonstrează înarmarea URSS, încă din

anii '30, în vederea unui război mondial care să declanșeze o revoluție mondială în care *Armata Roșie eliberatoare va sprijini proletariatul împotriva capitalismului exploata-tor*. Historic, în 1930, Hitler se străduia, din greu, prin toate mijloacele, să pună mâna pe putere, pe care Stalin deja o avea din 1927 și începuse pregătirea unui viitor război mondial. Autorul începe exemplificările acestor pregătiri de război cu uzinele de locomotive din Harkov, care scoteau

mai multe tancuri pe zi decât locomotive! Prezintă cu amănunte industria aviatică de război, ce produceau diferite tipuri de avioane de la cele de vânătoare la cele de bombardament. Pe cine se pregătea să bombardeze, pe colhoznicii?! În armată, pe lângă trupele clasice, cunoscute, Stalin pune un accent deosebit pe trupele de desant! Or, trupele de desant sunt trupe ofensive nu defensive; important de știut și interpretat. Între timp, Hitler, devenit cancelar, s-a preocupat, întâi de toate sa scoată poporul german din deprimarea colectivă a șomajului de după Primul Război Mondial și din criza economică, în timp ce în toate orașele din URSS, din ordinul lui Stalin, se instalau turnuri pentru pregătirea viitorilor parașutiști, a trupelor de desant și se construiau mari planoare pentru transportul acestor trupe speciale. Cât privește propaganda sovietică, Viktor Suvorov revine în repetate rânduri la **țelul comunist** al lui Stalin: **a elibera Europa și întreaga lume!!**

Una dintre țările care trebuia să fie eliberată era România. Viktor Suvorov revine des, în volumul său, la situația României prin prisma ofensivei staliniste, întâi ca

* Suvorov, Viktor. *Spărgătorul de gheață*. Iași: Ed. „Polirom”, 2010. 305 p.

zonă strategică datorită reliefului, deluros-muntos, și în acest caz Stalin pune un accent deosebit pe pregătirea unor mari grupuri de vânători de munte, ofensive. Al doilea țel ofensiv era cotoșirea Basarabiei și a Dobrogei pentru a face joncțiune cu țările slave. Al treilea țel, și poate cel mai important în timpul unui mare război european, era să pună mâna, înaintea tuturor, pe bogatele rezerve de petrol din Valea Prahovei, esențiale într-un război modern, total motorizat. Aceste trei obiective ale lui Stalin sunt foarte bine conturate de către autorul *Spărgătorului*...

Înainte de a sublinia, pe scurt, notele autorului despre România, nu putem să trecem peste evenimentul din 23 august 1939 – **Pactul Molotov-Ribbentrop a deschis porțile sovietizării** (p. 63) – și cel din 17 septembrie 1939, când **Armata Roșie a invadat Polonia cu sarcina de-a ajuta revoluția muncitorimii și țărănimii! Ajutorul**, scrie Victor Suvorov, a fost și Katynul (uciderea a circa 20 000 de ofițeri polonezi), iar după părerea mea, aceasta a fost **uvertura lagărului comunist**, după care urmează actul întâi: **eliberarea și instalarea puterii sovietice cu tancurile!** Pe rând, urmează, „*eliberarea*” Estoniei, Lituaniei, Letoniei, Basarabiei și Bucovinei de Nord. Unități speciale NKVD se aflau în prima linie a „*eliberatorilor*”, în Basarabia a acționat Divizia a 4-a NKVD comandată de F.M. Majerin. Referitor la Finlanda, autorul scrie detaliat și cu admirație despre împotrivirea hotărâtă *eliberării sovietice*, despre curajul și eroismul cu care mareșalul Mannerheim și finlandezii au înfruntat Armata Roșie cotoșitoare. De câte ori citesc despre mareșalul finlandez și eroica sa armată mă gândesc, cum au gândit mulți români, ce s-ar fi întâmplat dacă și Armata Română ar fi opus rezistență Armatei Roșii „*eliberatoare*”? Și acum, după atâtea date istorice adunate, retoric cred că **Hitler nu ar fi lăsat petrolul românesc pe mâna rușilor**, dacă Armata

Română ar fi opus rezistență cotoșirii Basarabiei! Dacă, în această eventualitate, Hitler nu ar fi intervenit ar fi fost terminat cu tot **blitzkrieg-ul** lui încă din 1941, iar tancurile rusești, alimentate cu **petrol românesc** ar fi ajuns, *eliberând proletariatul*, să defileze victorioase pe Champs-Élysées în Paris și pe Bridge Street în Londra. Războiul rece nu ar fi durat 30 de ani și nimeni nu ar fi mai știut ce s-ar mai fi întâmplat, dar, oricum, românii mai rău nu puteau ajunge; decât, la fel, România atârnată Rusiei forțându-ne să ne întorcem din nou la litere chirilice, nu să citim cărți bisericești, ci directivele Kremlinului...

„În vara lui 1940, **printr-o ticăloasă campanie eliberatoare**, Stalin a rupt din România Bucovina și Basarabia” (p. 127). „Pentru comandanții sovietici cuvântul «război» **nu însemna apărare, ci atac**” (p. 128). Viktor Suvorov precizează, la paginile 150 și 151, că **Armata a 9-a, cea mai puternică armată, o autentică armată de șoc, a fost plasată la frontiera română în vederea campaniei eliberatoare** pentru că România este principala sursă de petrol a Germaniei și **o lovitură puternică asupra României însemna moartea Germaniei**. Abia după ocuparea prin ultimatum a Basarabiei, Hitler și generalii lui și-au dat seama de greșeala lor față de România, prin pactul Molotov-Ribbentrop și Arbitrajul de la Viena, dar era târziu. Cu mare întârziere germanii au descoperit adevăratele intenții și planuri ale lui Stalin și abia atunci încep să încropească planul **Barbarossa**, era în decembrie 1940, deci, după **ticăloasa campanie eliberatoare** a Basarabiei și a Bucovinei de Nord, ocuparea de către unguri a Nordului Transilvaniei și cedarea, către bulgari a Cadrilaterului dobrogean. Comparând situația, planul *Barbarossa* nici nu era schițat când Stalin plasase deja la Prut Armata a 9-a, cea mai puternică forță de șoc cum o caracterizează autorul, Armata a 12-a care avea patru corpuri de

vânători de munte, formate din caucazieni, speciale pentru ofensivele din Carpați, iar în Delta Dunării a fost adusă o flotilă numeroasă cu scopuri ofensive în amonte. Pentru întregirea imaginii, autorul adăugă că după semnarea Pactului Molotov-Ribbentrop și ocupațiile militare sovietice săvârșite, Stalin a scos Armata Roșie din vechile ei cazărmi și fortificații împingându-le mult înspre Vest, în tabere provizorii prin pădurile de frontieră, **șapte armate** formate din peste 67 de divizii, complet pregătite pentru declanșarea războiului! Această amplasare de armate sovietice la frontiera de Vest era deja terminată, fiind prima parte a planului ofensiv *Furtuna*, când planul german *Barbarossa* era doar pe hârtie și Viktor Suvorov punctează: „**Forțe gigantice au fost concentrate pentru o lovitură asupra Germaniei și României. Or, și singură, lovitură asupra României ar fi fost fatală pentru Germania**” (p. 305). Să luăm în considerare această frază.

Spărgătorul de gheață, doar aparent pare un mic tratat de date, fapte și adevăr istoric din acea perioadă, dar cuprinde esențialul: **cine a declanșat al Doilea Război Mondial**, pe care îl demonstrează logic și corect. Este adevărat că un război mondial este rezultatul unei nebunii generale în care liderii ce îl declanșează sunt

paranoici, maligni, antisociale, iar în cazul conflagrației din anii 1939-1945 dintre toți Stalin a fost cel mai diabolic, cel mai blestemat.

Nu mai are importanță trecutul istoric, decât, așa ca aflare și înțelegere a lumii în care trăim, dar omenește am puternice resentimente față de URSS-ul lui Stalin, care ne-a cotoplit, mutilat, jefuit și umilit mai mult de patru decenii; am resentimente față de Hitler, care s-a frânt și din cauza că nu a fost un aliat sincer al României, împărțindu-ne atât la ruși, cât și la unguri. Cât privește Japonia, foarte vinovată și ea, și-a plătit din plin militarismul agresiv, când epuizată total, americanii au făcut-o *knock-out* cu o bombă atomică în 6 august 1945, iar Stalin i-a dat *o copită comunistă* când era la podea, după bombele atomice americane, *eliberând niște insule japoneze!* Judecați și Dumneavoastră: URSS-ul avea un pact de neagresiune cu Japonia, pe care japonezii l-au respectat când Hitler a atacat URSS-ul, dar Stalin nu a ținut cont de pactul de neagresiune când Japonia era total învinsă, la pământ. Așa-s comuniștii sovietici...

Corneliu FLOREA,
Winnipeg, Canada

Sfârșitul anului 2011

LECTURI SENSIBILIZANTE

Cine nu știe că scriitorul Nicolae Rusu este mereu prins de fluxul cărților editate ce vin spre noi? De aceea rămâne a fi un consacrat-sacrificat volumelor care își fac intrarea în literatura noastră și ne ajută să privim fenomenele de interferență dintre ramurile unei culturi prin cuprinsul recentei cărți – *Ieșirea din clișeu* (eseuri, cronici și impresii de lectură)*, apărut la prestigioasa editură bucureșteană „Niculescu”.

Aceste eseuri și cronici literare, dar și prezentări de carte, susținute de un prozator de vocație și de caracter au o mare însemnătate în viața literară din acest spațiu cultural românesc și în orientarea gustului public. Noi ne bucurăm de prestațiile a *câtorva* cronicari (nu-i nevoie să dăm nume!) ce merită toată stima pentru modul în care își onorează semnătura și înțeleg să se *sacrifice*, însă Nicolae Rusu, precum observăm, a trasat direcția unei reviste literare,

asigurându-i rubrica de critică și cronică literară – seismograful tirajelor.

Când cronică de la o revistă are un lector fidel, cult și interesat, înseamnă că acest cronicar într-adevăr are ceva de spus: „Idea acestui volum n-a venit dintr-o ambiție de critic literar, pentru că textele prezentate sunt mai degrabă niște impresii de lectură ale unui ahtiat după cărți, acestea fiind, în același timp, și niște comentarii literare ale unor volume care merită să fie citite și de alții” [p. 5], argumentează autorul în prefața volumului prezentat de noi.

În opinia mea, este destul de normal să se citească astăzi multă critică de vreme ce apar atâtea cărți. S-ar putea spune totuși că nu se citește pe cât ne imaginăm noi. Cauza este că nu întotdeauna critica – recenzia, cronică literară, articolul – se scrie pentru cititorul de rând: „După cum e bine știut, în domeniul cuvântului artistic există o tendință de ierarhizare a autorilor, fiecare din ei tinzând să se situeze pe primele locuri în scara valorică. Sintagme de genul «scriitor talentat», «poet național», «clasic în viață», «maestru al literaturii» etc. sunt, de regulă, clișeizate și unii autori ajunși la asemenea performanțe își poartă cu mândrie cununa de glorie, chiar și atunci când creațiile lor nu mai corespund clișeului. Același lucru se întâmplă și cu autorii care, de la chiar primele lor cărți sunt plasați în lungul șir de «scriitori provinciali», «mediocrități», «pășuniști» sau, și mai rău, «grafomani»” [p. 5]. Autorul nos-

tru judecând drept, fără preocupări periferice și aranjamente ne oferă prin *ieșirea din clișeu* adevărate lecții de adevăr.

Limbajul critic se conturează într-o *emancipare definitivă*, informația fecundă și actuală e absorbită și bine asimilată într-un discurs coerent, plin de miez, care subînține intuiții extrem de fertile. Cu eseurile *Eternul timp eminescian* [p. 72-76], *Măsura universală a lucrurilor* [p. 119-123], *Un „ABC” – dar pentru fiecare basarabean* [p. 133-138] și cu această carte, scrii-

torul Nicolae Rusu se integrează strălucit generației de cronicari clasici, iar volumul *ieșirea din clișeu* este publicația anului și una dintre cele mai profunde introspecții în universul literaturii române basarabene.

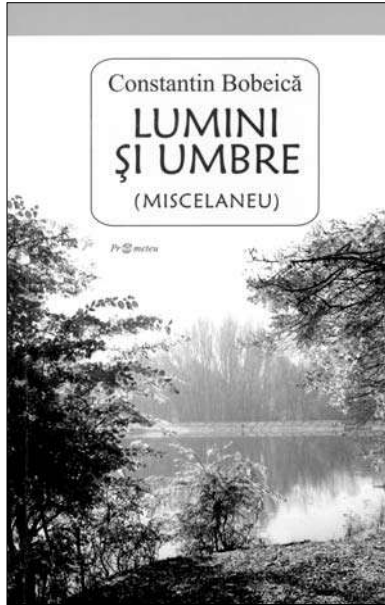
O serie de cronici înmănuncheate de N. Rusu în volumul recenzat de noi, aici, vor fi cunoscute unor cititori interesați, pasionați de procesul literar de la noi. Nimic de mirare: majoritatea lor a fost publicată, anterior, în diferite publicații literare și de cultură de la Chișinău, Iași, București. Și nu putem să nu menționăm – cu sinceră bucurie – că o serie de recenzii și consemnări ce fac cinste frumosului volum *ieșirea din clișeu* au fost inserate în premieră în *BiblioPolis*. Astfel încât, putem afirma că revista noastră a fost, este și – sperăm! – va mai fi o pistă sigură de decolare pentru mai multe cărți demne de atenția cititorilor.

Vitalie RĂILEANU

* Rusu, Nicolae. *Ieșirea din clișeu* (eseuri, cronici și impresii de lectură). București: Ed. Niculescu, 2012. 240 p.

LUMINILE ȘI UMBRELE BASARABIEI

Palmaresul editorial al inimosului patriot Constantin Bobeică de curând a fost completat cu o carte de atitudini (un concept în continuă dezvoltare) ce conturează aduceri-aminte de peste decenii: *Lumini și umbre (Miscelaneu)* (editor: Raisa Sochircă, redactor: Vlad Pohilă, coperta: Vladimir Sinițki, fotografiile de Vasile Șoimaru; Chișinău, Ed. „Prometeu”, 2011)*. Volumul este o înșiruire de povestiri cu o vădită componentă biografică. Aici apare chipul înjumătățit, între lumini și

umbre, al Basarabiei noastre ce stă dîrză în bătaia vînturilor neprielnice de acum cîteva veacuri bune. Autorul, la prima impresie destul de calm și stăpînit, istorisește neliniștile sale însumate an de an în memoria sa trează de veșnic luptătorul pentru cauza dreaptă a Neamului. Se simte foarte bine neputința de a nu reacționa la cele ce se întîmplă în jur, în scumpa lui Codreancă și întreaga Basarabie, a căror imagine este racordată la tensiunile interioare ale sufletului său. Istorisirile par a fi extrase din adîncurile întunericului și supuse unei iluminări prin prisma conștiinței „de academician rustic”, după cum este numit de prietenii lui apropiați. Cu tentă moralizatoare și educativă, ele reprezintă o stare

de spirit clocotitor, atitudini interrogative, ale căror răspunsuri le intuiește însuși cititorul.

Constantin Bobeică își deapănă amintirile din îndepărtata lui copilărie, precum și din vremuri nu de mult trecute (unele generînd evoluție, altele involuție). Dumnealui are grijă să nu uităm istoria parcursă de poporul nostru, să nu uităm tradițiile, obiceiurile strămoșești, căci... Din păcate, acestea se uită... Se uită chiar și ceea ce s-a întîmplat, ce s-a înfăptuit acum 10-20 de ani. Deci, să nu fim da-

tornici în fața istoriei!

Lectura prezentului volum este puternic emoțională, toate capitolele ilustrează verticalitatea unui om care a trecut prin multe chinuri (și fizice, și sufletești), dar a rămas ferm și neclintit pe pozițiile civice cultivate în copilărie și adolescență prin intermediul familiei, școlii și societății. Și-a lăsat „amprente” pe întreaga lui viață și „academia” teribilă a Siberiei... Atmosfera generală este determinată de profunzimea sufletească a celui care povestește, care poartă la cei 87 de ani ai săi germenii forței creative. Intenția dezinvoltă din titlul volumului se regăsește în cuvinte și expresii contemplative risipite pe fiecare pagină de la o scoarță la alta.

„Construcția” volumului din șase capitole este durabilă, cu trăiri intense, temperamentale. În primul capitol, intitulat

* Bobeică, Constantin. *Lumini și umbre. Miscelaneu*. Ch.: Prometeu, 2011. 232 p.

Ofrandă pentru muza Clio, autorul își concentrează atenția asupra unor momente atît din istoria universală, cît și din cea a românilor, ambele dominate de amărăciunea răsturnărilor bruște de situație. Avem prilejul să urmărim duelul multisecular dintre Europa și Rusia, să răsfoim *Cartea Memoriei Neamului*, să aflăm despre traiul țaranului basarabean de după „eliberare”, care în scurt timp s-a convins că „noua putere [sovietică] n-are saț”, că este, de fapt, „Flămînzilă din poveste”; despre „haiduci cu legende și fără” etc.

Cele mai trănice și mai viabile valori culturale ale poporului nostru s-au păstrat pe parcursul veacurilor la țară. Capitolul II al cărții – *Icoane estomplate ale satului de odinioară* – ne plasează în Cobîlca – sat vechi de răzeși și de mazili – din anii de pînă la război și imediat următori. În sat se torcea (astăzi nu mai găsim la oameni stative, vîrtelnițe, urzitoare etc.), materia primă era cînepa, care se transforma în șiac, pînză, ștergare, păretare, țoale, covoare și multe alte lucruri trebuincioase în gospodărie. Aflăm despre codul moral al sătenilor, a cărui temelie era pusă în familie. Acesta era bazat pe exemplul părinților, al fraților, surorilor mai mari... Procesul educației continua la școală, unde pe atunci „lecția era lecție”. Satul întreg veghea ca toții membrii lui să-și știe locul și datoria. Avem ce lua din relațiile domnișoare-cavaleri. Obiceiul bătrînilor, după o mică petrecere sau la ieșirea din biserică, era să rostească: „Mă rog de mă iartă!” În vremea sovietică așa ceva s-a cam uitat. Ce făceau, cum dregeau, dar în perioada interbelică oamenii nu se ocupau cu furțișagul, iar încălcările săvîrșite erau descoperite și sancționate. Ce avem însă azi?

Sătenii din interbelic erau însetați de frumusețe: ea răzbătea în înfloriturile porților, streșinilor, în ornamentul covoarelor, al broderiilor, în cîntecele, recitățile, piesele de teatru de la diverse serbări, în colin-

de, conăcării etc. Cobîlca avea și un moș Moiță, care cu vioara lui aduna tineretul la serate... În toamna anului 1944 flăcării, bărbații au fost mînați pe front. Femeile cu copii și bătrîni au rămas la vatră să țină piept „postăucilor”. Tot aici aflăm și despre „Școala de dansuri” din Cobîlca, despre clopotele mănăstirii Tabăra, carele cu două proțapuri ș.a.

În capitolul III – *Învolverări* – cititorul va descoperi titlurile unor narațiuni foarte atrăgătoare prin însăși denumirea lor: *Spencer – cîini – oameni, Unii – cu ciocanul, alții – cu condeiul, Unde ni-s preoții cărții? Mai presus de toate – civismul, Suprema lege – domnia fă-ră-de-le-gii?, Învîngerea imposibilului* etc. Autorul vorbește în cunoștință de cauză despre „uitarea de sine” – de la cea a lui Ștefan cel Mare și Sfînt, domnul nostru viteaz, Mihai Viteazul, întregitorul Neamului românesc, Tudor Vladimirescu, conducătorul pandurilor, pînă la cea a gospodinelor și gospodarilor din zilele de azi care lucrează cu jertfire de sine pămîntul lăsat lor din moși-strămoși; despre demnitate – adică despre verticalitatea și vrednicia omului – de la Socrate (filozoful grec), Lavoisier (marele chimist francez), Ney (mareșalul francez) pînă la Filimon Bodiu, luptător temerar împotriva puterii sovietice; despre modestia marelui patriot și om politic francez Charles de Gaulle, a mareșalului Jean de Lattre de Tassigny (cel care a semnat în numele Franței Actul de capitulare a Germaniei naziste); despre faptul că presei trebuie să-i revină rolul de agoră, de forum; despre tupeul unor politicieni nesimțîți de a se dezice de limba română, de istoria și identitatea națională, în fine, de Neam; despre oamenii simpli care, nedeosebind binele de rău, aleg (în ziua votării), din păcate, răul și despre un șir de cazuri strigătoare la cer surprinse la guvernarea nechibzuită a „democraților” actuali (de fapt: de mimare a guvernării). De aici și concluziile răspicate ale unui om trecut

prin ciur și dîrmon: „Dreptatea, adevărul în imperiul sovietic, ca și în Rusia țaristă, erau urmărite, sancționate drept crime de stat, antisociale, ba chiar antiumane” sau: „Neîmpăcat cu teroarea minciunii, falsului, neputîndu-le suporta organic, neconcepînd dominația lor, am continuat a umbla cu capul spart, plin de cucuie, în lupta înegală cu morile de vînt ale unei societăți clădite pe temelia putredă a minciunii, carierismului, terorii”, sau: „O întregă serie de instituții – de stat? de drept? – ca niște inexpugnabile Bastilii stau la straja intereselor vînzătorilor de neam, monopolștilor ce ne-au acaparat patrimoniul național, ba chiar și multe-multe suflete” și încă atîtea altele în cheie de aforisme ori maxime.

Alte probleme care îi frămîntă inima și sufletul codreanului nostru, fostului profesor, dar și lemnar la Armizonul din regiunea Tiumen (Siberia): normele biblice de răsplătire a binelui și răului; implicarea mai energetică a cetățenilor în viața socială, națională; corupția organelor de drept, care își mai păstrează intacte vechile structuri; dosarele privind revolta tinerilor, din 7 aprilie 2009; sursele finanțării administrației locale; ogoarele, viile, livezile părăginite (pe de altă parte – importul legumelor, fructelor, vinurilor de peste mări și țări); recompensele pentru cei supuși represiunilor (victimele sîngerosului regim); fraudă cu bonurile patrimoniale; politica de mankurtizare, de spălare a creierilor; chiar și expresia de rămas bun a basarabenilor: „Ei, hai!”

C. Bobeică este un cititor pasionat de pe cînd era elev al Liceului „B.P. Hasdeu” – fapt confirmat de dumnealui cu diferite ocazii. Nu e nimic surprinzător că în prezentul volum își împărtășește viziunea cum percepe lucrurile cu toți cei ce îl respectă și îi urmează îndemnurile. Capitolul IV *Recenzii, efigii* se deschide cu o analiză a volumului *Căderea comuniștilor* de publicistul, dr. în economie Vasile Șoimaru. C. Bobeică ne spune că autorul acestei cărți (despre cei opt ani de sumbră dominație

comunistă) recurge la argumentul cifrelor, al statisticii; are o „viziune clară, logică și legică”; faptele sînt expuse nepărtinitor; regimul dictatorial în Basarabia a căzut, dar nu a ajuns încă „acest nou-vechi comunism” la locul predestinat – „groapa de gunoi a istoriei”.

Urmează o recenzie la placheta de versuri *Departee-aproape* de Simion Plămădeală, septuagenar, basarabean care trăiește departe de patrie (50 de ani în Kazahstan, iar de un an și ceva – la baștina soției, în Belarus), dar este aproape cu sufletul de ea. Are o bibliotecă personală de circa 3000 de cărți în limba maternă și la loc de cinste în casa dumnealui e limba română. Tematica versurilor e general-umană: mama, prietenia, baștina, Neamul. Scrie versuri calde închinare scriitorilor: Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi, Leonida Lari, Liviu Damian, Petru Dudnic și altor înaintași ai poporului din care își trage rădăcinile.

„Mulți, rodnici, fericiți ani!” – sînt cuvintele de felicitare adresate cu ocazia jubileului lui Ioan Caliniuc, unul dintre cei care i-au sponsorizat „academicianului de la Codreanca” ultimele patru cărți, i-au întins o mîna de ajutor ca acesta să-și vadă visul realizat. Cu dragoste, cu pietate C. Bobeică și-a amintit de Agapie Ojog, fostul profesor și director de școli, om frumos la suflet, cel care îl invitase să lucreze ca șef de studii, acum cîteva decenii, la școala din Țibirica; de Alexei Cocieru, profesor de matematici, „om de omenie prin naștere, educație, chemare”, cu care a fost coleg de catedră la școala medie din Cobilca; de Glebus Sainciuc, Doctor Honoris Causa al AȘM, care are un ascuțit spirit de observație, este un „argint-viu, perpetuum-mobile cu creionul și planșeta nelipsite”, autor de măști, ce redau întocmai specificul psihologic și emoțional al personajului (în cazul dat, i-a apărut o dorință: ca celebrele măști să fie jucate pe scena Teatrului Național din Chișinău, bineînțeles, cu condiția ca ele să

fie achiziționate de acesta). Cu o deosebită căldură C. Bobeică vorbește și despre „omul-liant” dr. Lidia Kulikovski, care – prin rolul de călăuzitor, povățuitor – promovează veritabile valori de cultură, spiritualitate și concentrează toate eforturile creatoare din jurul său: „Aidoma dirijorului unei orchestre simfonice, Dumneaei nu se mărginește a dirija, a îndruma activitatea Rețelei municipale de biblioteci «B.P. Hasdeu», ci se include activ, dirijoral, în toate manifestările editoriale (lansări, prezentări, recenzări de noi cărți), conferințe științifice și practice, forumuri, conferințe ale cititorilor, fără a neglija, desigur, munca asiduă de cercetare în domeniul specialității de bază și cea de conferențiar universitar, îndrumător al tinerei generații”

În capitolul V *Cugetări, dedicații, versuri, miniaturi*, ne-a tras atenția meditația: „Privește-te mai des în oglinda sufletului. Mai rar, în cea de pe perete” și epitaful (în care se strecoară o undă ușor nostalgică): „În lupta vieții nici învins, / Dar nici deplin învingător, / Tot focul inimii nestins / L-am îndrumat spre viitor.” Avînd o putere de sugestionare, cu subtile accente șagălnice, în funcție de situație, surprind prin stilul său și miniaturile: *Plînsul, Veverițele, Tainele sanctificării* ș.a. La *Addenda* (capitolul VI)

cititorul va savura cursivitatea demersului descriptiv în *O amintire cu Dimitrie Iov, Untileștii la Cobilca, Rîșnițele foametei, Ograda casei părintești* ș.a.

Avînd un caracter de miscelaneu, volumul *Lumini și umbre* cuprinde doar narațiuni în tangență cu viața lui Constantin Bobeică. Parcurgerea filă cu filă a culegerii de scrieri literar-publicistice învederează, în primul rînd, persoana și perioadele de activitate ale protagonistul nostru. Solicitarea cunoștințelor incommensurabile ale autorului este vădită. Experiența crudă prin care a trecut – doare. Bucățile literare care-l vizează exclusiv pe C. Bobeică sînt excelente, ele dau impresia unei călătorii în timp, lectura lor prilejuiește rodnice reflecții. Nu în zadar, la Salonul Internațional de Carte din Chișinău (ediția a XX-a, din 2011), volumul *Lumini și umbre* a luat Premiul pentru eseu. E o recunoaștere binemeritată a creației unui condeier veritabil. Vin cu îndemnul către cititorii revistei noastre, către ceilalți cititori ai BM „B.P. Hasdeu” să caute în librării și biblioteci aceste perle publicistice ale dlui prof. C. Bobeică ce radiază lumină sub formă de iubire, speranță și credință.

Cristian ZIDARU

„CU NOI ESTE DUMNEZEU”... (despre cărțile ieromonahului Savatie Baștovoii)

Cărțile ieromonahului Savatie Baștovoii au venit ca o rază de lumină în întunericul sufletelor noastre ca să alunge de acolo neștiința, ignoranța, dar mai ales frica și necredința. Nu-mi propun să fac o analiză literară a romanului *Diavolul este politic corect**, ci mai curînd aș vrea să expun cîteva cugetări pe care mi le-a provocat lectura acestuia și a altor cărți scrise de același

autor. Cred că prin fenomenul Baștovoii au reînviat la noi cîteva generații de români, odată ce cărțile Domniei Sale sînt citite cu mare interes de oameni cu vîrste diferite.

Romanul *Diavolul este politic corect* a descoperit o gravă problemă a societății contemporane: necunoașterea și nelucrarea duhovnicească. Printre reacțiile la lectura romanului persistă, mai ales, tendința de a nu crede că diavolul este o realitate. Cel puțin atît de direct despre acest adevăr

* Baștovoii, Savatie. *Diavolul este politic corect* : roman. București: Ed. Cathisma, 2010. 190 p.

nu am mai citit în scrierile contemporanilor noștri, cu excepția cărții *O istorie a diavolului* de Robert Muchembeld în traducerea lui Em. Galaicu-Păun. Proaspăt ieșiți din ororile ateist-comuniste, încă nu ne-am învățat minte: Postul, Spovedania, Rugăciunea, lecturile duhovnicești n-au devenit pentru noi activități de căpătii. Organizăm petreceri și miercuri, și vineri, când Mîntuitorul stă răstignit pe cruce, „și curge sîngele șuvoi”. Rugăciunea se practică în familii de la caz la caz, religia nu a mai revenit în clasele de liceu, iar tinerii sînt educați în continuare cu „valori” ca 8 martie, ziua vinului (sărbătorită pe parcursul a două zile), ziua orașului (și nu Hramul sfințelor lăcașuri) etc. Dacă vorbești în școală despre valoarea educativă (curativă) a Evangheliei, ești privit straniu, iar dacă încerci să explici vreunui copil de altă confesiune care este credința adevărată, imediat ți se aduce aminte că vei nimeri la CEDO, că încalci drepturile omului etc. Așadar, tinerilor nici în familie, dar nici în școală nu li se formează o concepție corectă despre lume. Nu cunoaștem că există un război nevăzut al diavolului cu omul, că rostul vieții întregi este o luptă cu noi înșine, cu patimile din noi, că lupta ultimelor veacuri va fi una duhovnicească și că **fără ajutorul lui Dumnezeu nu se poate mîntui niciun suflet.**

Lumea virtuală în care trăim, tendința spre lux, comoditate și bani reprezintă un hău care se cascadează tot mai negru ca să înghită cît mai multe suflete. Răul este o realitate care ne ispitește zi și noapte pe fiecare dintre noi, vrea mereu să ne copleșească – acesta este mesajul romanului. Observ influența magică a titlului asupra unor elevi sau maturi cărora le propun să citească romanul: pe de o parte, ignoranța și dezinteresul, iar pe de alta, dorința altora de a citi toate romanele autorului. Dar ele nu sînt altceva decît realități pe care le trăim cu toții! Romanul *Audiență la un demon mut* confirmă același lucru: diavolul este o realitate. „Sfîntul Ardealului”, ie-

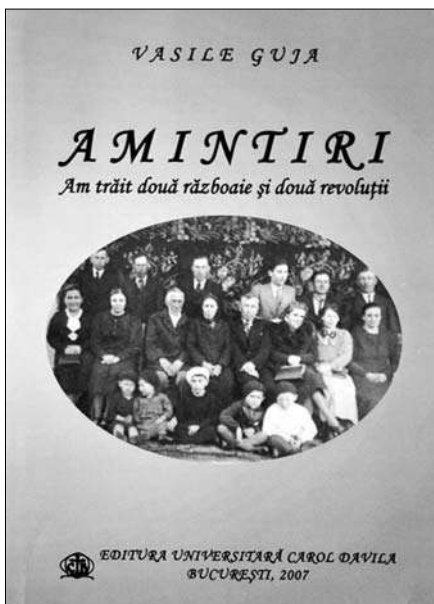
romonahul Arsenie Boca, a avut o viziune: satana stînd pe tron înconjurat de slugile sale pe care le trimite în lume să-i convingă pe oameni că diavolul nu există. Dar Dumnezeu e mai puternic și ne iubește mai mult decît ne urăște diavolul, precum spunea Origen. Nu avem nimic cu lumea întinericului, și chiar trebuie să o ignorăm cum ne îndeamnă părintele Rafael Noica, dar nici neștiutorii nu trebuie să rămînem. Iar știința cea mai înaltă este sînta Evanghelie. Dumnezeu nu ne-a făcut proști, diavolul e cel care și-ar dori să fim așa. Iisus a venit pentru cei pierduți și rătăciți. Discursul arhierelui de la finele romanului cu același nume (*Arhierul*) este adresat tuturor împătimitilor de băutură, tutun și alte droguri. Iar romanul *Nebunul* vine cu un miros de floare rară care este iubirea – iubirea cea adevărată. *De la Freud la Hristos* este o capodoperă care ar trebui să fie studiată în toate universitățile, dar mai ales la Universitatea de Medicină. Ca să nu mai ieși șocată de la ginecologul care îți spune că în loc de tratament, „ai nevoie de bărbat” sau care te întrebă cum de la 21 de ani (!) nu ai încă „viață personală” (inspirat din cazuri reale). În cartea *Puterea duhovnicească a deznădejdiei* părintele Savatie vorbește despre o boală a sufletelor noastre care este împrăștierea minții și că „Adam s-a împrăștiat cu mintea cînd a fost amăgit de vrăjmaș. Și-a desprins mintea de la Dumnezeu, L-a uitat și s-a dus cu mintea la poamele despre care îi vorbea dracul”. Deci, diavolul este o realitate pe care dacă o ignorăm, pășim ca Adam.

Cărțile ieromonahului Savatie Baștovoii sînt un mare *DA* spus vieții, adică lui Dumnezeu. Prin cărțile autorului, Dumnezeu este reabilitat pe pămîntul basarabean. Fenomenul Baștovoii confirmă, a cîta oară (!), adevărul că omul se împlinește doar prin credință.

Rima GURĂU,
profesoară de limba și literatura română,
Colegiul de Construcții din Chișinău

VASILE GUJA – UN AUTOR IEȘIT DIN COMUN

Valurile vieții, aducând cu ele și mai bune, și mai rele, s-a întâmplat ca nu demult să-mi scoată în cale o prieten de pe vremea adolescenței, pe Mircea Marinescu. Calea asta despre care vorbesc este acum cam de șapte mii de kilometri, așa că a fost scurtată cu ajutorul telefonului. Lăsând să curgă dragi aduceri-aminte sub supravegherea scurgerii timpului, conversațiile s-au strâns ghem în jurul unei teme, soarta basarabenilor din rândul cărora și el face parte, iar eu am avut strânse legături de caldă prietenie cu oameni aleși din această parte de lume trecută prin adânci năpăstui. Am povestit amintiri legate de părinții lui și de familiile Chiriac și Popa, poposite în comuna noastră, dar mai ales de prietenul drag și prețuit, profesorul de matematică Sandu Popa, cu toții figuri de dascăli luminați și dăruitori catedrei, trecuți prin situații care le-au pus uneori viața în cumpănă. Așa am ajuns și la învățătorul basarabean Vasile Guja, din comuna Cotiujenii Mari din sudul județului Soroca. El a trăit o perioadă de timp în Alexandria, din județul Teleorman – orașelul copilăriei mele – și este autorul unei cărți care va rămâne drept mărturie a unui timp potrivit în care oamenii au fost vitregiți de condițiile istorice. Totodată e și o dovadă că rănilor nu se pot închide niciodată în sufletul omului care a îndrăznit să respingă umilința și să-și recapete demnitatea de om și de român.

Despre tragedia spațiului românesc dintre Prut și Nistru, rană rămasă încă multă vreme neînchisă pentru mulți dintre cei care au trăit-o cu toate grozăviile ei, s-au povestit și s-au scris multe, mai ales după 1990, dar niciodată îndeajuns pentru inimaginabilele traume care s-au petrecut pe acest teritoriu sub dominația „prietenilor” de la Răsărit. Niciodată rațiunea umană nu va fi în stare să înțeleagă monstruoșitățile lui Stalin.

Mircea Marinescu mi-a înlesnit intrarea în posesie a cărții acestui autor ieșit din comun. Cartea mi-a sosit prin poștă din partea fiului autorului, inginer Nicolae Guja, sub îngrijirea căruia a fost tipărită și a soției sale, Cornelia, la îndemnul căreia autorul a scris cartea. Le aduc mulțumirile mele și pe această cale pentru remarcabila carte, un dar neașteptat și prețios.

Cartea este intitulată *Amintiri. Am trăit două războaie și două revoluții** și a apărut la Editura Universitară „Carol Davila”, București, 2007.

De ce autorul este ieșit din comun? Fiindcă și-a scris cartea aproape la 100 de ani, mai precis între 94 și 97 de ani, dar a mai făcut completări și în anii care au urmat: „În anul 2003, fiind de acum la vârsta de 100 de ani, mi-a căzut în mână monografia satului meu natal *Cotiujenii Mari*,

* Guja, Vasile. *Amintiri. Am trăit două războaie și două revoluții*. București: Ed. Universitară Carol Davila, 2007.

publicată de N. Andronic și V. Stavilă la Chișinău în anul 2002, și am realizat că în felul lor amintirile mele erau incomplete”, adaugă el la pagina 222. Acest autor este ieșit din comun și pentru că întâmplările orânduite cu chibzuință în scurgerea lor sunt păstrate nealterat de o memorie ieșită din comun.

Ultima fotografie ni-l arată zâmbind la aniversarea celui de-al 103-lea an de viață. S-a stins în anul 2006, cu câteva luni înainte de a atinge vârsta de 104 ani. Ultima însemnare a făcut-o la 1 decembrie 2005: „Am căutat să expun cele trăite și văzute cât mai obiectiv, așa cum le-am trăit, așa cum ne-au determinat viața și așa cum le-am decantat prin filtrul timpului și al experienței de o viață de peste un secol, în care am trăit, efectiv, două războaie și două revoluții. Am gândit aceste amintiri și reflecții ca o cronică de interes limitat, familial, fără pretenții literare, dar dacă cei ce vin după ce nu voi mai fi vor considera că pot prezenta un cât de puțin interes general, sunt liberi să le facă publice, cu rugămintea de a nu se interveni sub niciun motiv, nici în formă nici în fond.”

Deși evenimentele povestite au fost gândite ca „amintiri și reflecții ca o cronică de interes familial”, acestea depășesc cu mult cadrul propus și prezintă cu minuție, amănunte spațio-temporale, despre locurile descrise și contextul istoric în care s-au desfășurat. Relatările iau aspect de istorie a unor vieți pe care autorul le scoate la iveală din tulburatele vremuri staliniste și cele care au urmat sub dominație comunistă, limpezindu-le prin filtrul propriilor frânturi de imagini așa cum le-a trăit și le-a înțeles. El face nu numai prezentarea faptelor de viață, ci disecă, explică, le caută cauzele, urmărește consecințele, relaționează cu alte evenimente, face reflecții asupra situației politice și sociale a timpurilor.

„Cele întâmplate în comuna noastră nu au fost evenimente locale, ci politică de stat dirijată de la Moscova, și care a fost

aplicată în toată Basarabia”, ține să sublinieze autorul. Relatând evenimentele, V. Guja nu ezită să intervină și să-și spună părerea în mod deschis, fără părtinire. Nu sunt vorbe în vânt, sunt mărturii zguduitoare prezentate ca într-un jurnal de amintiri.

Prin vocea lui ascultăm vocea sutelor de mii de basarabeni distruși fizic și moral pentru învinuiri închipuite, stăpâniți de teama de a fi împușcați sau deportați în Siberia, nevoiți să plece în refugiu și trăind cu spaima de a fi trimiși înapoi. Viața lor a țesut o istorie dureroasă și nu de puține ori lectura cărții dă naștere la întrebări esențiale despre lume și existența care ne țin pe verticală ca oameni. Îți pui întrebarea, de ce a fost nevoie de atâta jertfă omenească? Cui a ajutat? De ce omenirea nu-și poate găsi drumul cel bun și se nasc asemenea aberații? Ce-aș fi făcut dacă aș fi fost eu în locul lor?

Așadar, cartea având un caracter memorialistic, autorul se constituie într-un fel de martor al epocii sale atingând probleme politice, economice, sociale și culturale pe care le-a urmărit de-a lungul vieții sale.

La început, cadrul de desfășurare a evenimentelor este satul natal cu evenimente de excepție de la începutul veacului trecut, urmărit apoi prin timp. Aduce însemnări importante despre viață cu un secol în urmă. Vasile Guja zugrăvește în culori vii fresce de viață palpantă, deși cadrul se schimbă de multe ori. Evenimentele povestite sunt adevărate fâșii rupte din viața sa asemănătoare cu a multora, cărora le-a dat contur și le-a transformat în literatură cu înțelegerea, îngăduința și înțelepciunea pe care le-a dobândit odată cu trecerea timpului.

Paginile cele mai dureroase sunt cele ale deportărilor în Siberia. „Deportarea a fost una din cele mai draconice și inumane forme de represiune folosite de ruși și pentru a deznaționaliza popoarele ocupate. Deportarea s-a făcut după planuri elabo-

rate înainte de ocuparea Basarabiei în vara anului 1940 și completate pe parcurs.”

Mult mai târziu, când autorul se stabilește în Alexandria, a aflat întâmplările prin care a trecut cumnatul său, Alexandru Rusneac, din comuna Moara Nouă, din nordul județului Soroca, pentru a evada din Siberia. Acest caz e relatat cu multe detalii pe aproape 20 de pagini pe care le citești cu răsuflarea tăiată. Sunt pagini care se pot detașa din carte pentru a exista ca năvelă independentă, o povestire în poveste, demnă de antologie sau de pus în manualele școlare. Întâmplările prin care a trecut acest erou îți amintesc că în viață există situații care pot depăși punctul cel mai înalt posibil al imaginației omenești. Nu poți să întrerupi lectura mai ales când se luptă cu nămeții de zăpadă ai pustiei siberiene de-a lungul zilelor căroră le pierduse numărătoarea. Închizând cartea în asemenea împrejurări, ar fi fost ca și când l-ai fi părăsit în zăpezile fără sfârșit, dar continuând lectura, participai la lupta lui cu vitregiile de neimaginat și parcă ai fi stat alături de umerii lui încurajându-l. În toate etapele prin care a trecut este captivantă perspicacitatea cu care a fost înzestrat de a simți „din aer” primejdiile și promptitudinea cu care găsea cele mai potrivite rezolvări și deschideri pentru următorii pași înainte în planul lungii perioade de evadare.

Și când mă gândesc că în anii tinereții mele, când mă plimbam prin Alexandria, a fost posibil ca pașii mei să se încrucișeze cu cei ai acestui om și eu, asemenea celorlalți semeni, nu am știut că am avut în preajmă un asemenea om definit de cel mai exact cuvânt, Erou, scris cu literă mare!!! Și câți alții n-or mai fi ascunși în umbra tăcerii care i-a protejat de vifornțele vremurilor vrăjmașe.

Multe sunt evenimente de excepție despre care am auzit, dar așa cum le-a așezat pe acestea învățătorul Vasile Guja în pagină, simți că ți se strânge inima în timpul lecturii pe care o parcurgi pe nerăsufla-

te în timp ce filele se întorc parcă singure. Experiența autorului își spune cuvântul cu o voce cât se poate de fermă și originală, dându-le un farmec aparte. Sunt pagini de proză realistă, împletite cu cele de mare vibrație ieșite dintr-un adânc peste care a trecut pârjolul cu arșițe în mai multe rânduri. Ochiul atent al celui care a trăit aceste vremuri a surprins multe fațete ale realității pe care le-a redat într-un registru afectiv bine stăpânit, chiar și în momente de mare dramatism.

Am ales ca exemplu ziua în care își părăsește casa pentru a pleca în refugiu. Este una dintre cele mai grele zile din viața sa desfășurată pe fundalul plânsetelor obidiților sorții, la care participă și natura și câinele Azor, rămas în părăsire: „Era o zi mohorâtă, umedă, cu vânt rece care aducea spicuri de ploaie cu zăpadă, lumea plângea mergând în urma căruțelor prin noroaie și atmosfera de bejenie copleșea și pe cel mai dur om... Îmi iau rămas bun de la părinți și rude, convingi că nu ne vom mai revedea decât pe lumea cealaltă, și noaptea dorm ultima dată, singur în casa goală pe jumătate și în dezordine, într-o atmosferă deprimantă de apocalipsă. Dimineața pun lacătul la ușă și cu sacii în spinaie plec la unul din cei care promisese că mă duc la gară. Când am plecat, câinele urla lugubru în curte, bietul animal conștientiza nenorocirea probabil după agitația oamenilor și probabil simțea că nu își va mai vedea niciodată stăpâni. Cu ochii în lacrimi nu am fost în stare să mă uit în ochii lui Azor, așa îl chema, și am plecat lăsându-l în voia sorții. Dar problemele abia începeau” [p. 94]. Destinul său este urmărit prin valurile vremii, prin restriști și furtuni care l-au silit să fuga din fața urgiei, deși desprinderea de acasă este un act traumatizant. Mulți s-au stins fără să mai apuce să revadă locurile de unde au plecat și pe cei dragi lăsați în bătaia sorții.

Plecarea din Basarabia i-a cerut să ia hotărârea grea, ca o sfâșiere de suflet, ca

să pornească în lupta pentru închegarea unui alt destin. A ajuns în țară împreună cu familia, dar și aici a avut parte de un regim auster de viață; tăvălugul comunist era și aici foarte puternic simțit, dar oricum îi era mai bine, se simțea între ai lui. Și în Basarabia, dar și în România, pecetea de basarabean pusă pe fruntea lor ca un blestem, le cerea multă iscusință pentru supraviețuire. Trebuia să mediteze îndelung înainte de a lua o hotărâre, să se gândească bine când scoteau un cuvânt, să dea dovadă de minuțioasă precauție și supraveghere a tuturor mișcărilor. „Deranjarea oamenilor puterii, chiar și pentru o cauză dreaptă a societății și nu a ta personală, nu este recomandată într-un regim dictatorial dacă nu ai relații solide... sau stofă de disident”, notează autorul la p. 204. Imediat după sosire, au urmat anii marilor prefaceri de după 1944, ani tulburi, grei și derutanți. Regimul de teroare și suspiciune se făcea simțit și aici, chiar dacă îmbrăca alte forme. „În această atmosferă tulbure, marcată, pe deoparte, de hei-rup-ul oficial care împingea toată lumea la o muncă susținută de construcție și, pe de altă parte, unele categorii sociale erau ostracizate și împinse la periferia societății, noi, basarabeni, aveam o poziție „între două ape”. Când era vorba de muncă și de deus activități constructive eram solicitați și antrenați ca oameni ai muncii care nu au nimic altceva decât puterea minții și a brațelor și care sunt interesați în progresul noii societăți, iar pe de altă parte în momentul când capacitățile lor i-ar fi recomandat pentru a fi evidențiați erau dați la o parte în favoarea altora, chiar mai slabi, dar considerați mai siguri din punct de vedere politic. Trăiam de pe o zi pe alta marcați de teama că ar putea oricând să reînceapă urmărirea noastră pentru a fi trimiși înapoi în Uniunea Sovietică care ne considera cetățeni sovietici” [p. 141].

Trăiau permanent cu frica în sân. Ca și în Basarabia, de-a lungul multor ani și aici, de mare importanță era în viață prudența

și necesitatea de a judeca o situație sub toate aspectele sale. Cine nu era capabil să se gândească îndelung înainte de a scoate un cuvânt, mai devreme sau mai târziu, tot o pățea. A urmat apoi o perioadă grea când s-au făcut „repatrierile”, adică întoarcerea basarabenilor în URSS. „În acest timp au început să lucreze comisiile sovieto-române de repatriere a refugiaților care au început prin a convoca pe refugiați la sediul comisiilor care era în capitala de județ. La trierea refugiaților au ținut cont de vârsta lor, cei bătrâni fiind avizați de la început să rămână în România, evident să le plătească pensia statul român. Ei aveau nevoie de forță de muncă și au început prin a-i lămuri, cu zăhărelul într-o mână și cu ciomagul în alta, că nu au altă alternativă decât să se întoarcă acasă” [p. 115]. Au reușit cu mare năduf să se strecoare după ce a fluturat de câteva ori peste ei primejdia repatrierii.

Urmând firul vieții autorului, aflăm că după 17 ani, a reușit să ajungă acasă în Basarabia, în Cotiușeni Mari, în vizită, ca să-și domolească setea năprasnică a dorului de locurile știute și, mai ales, de cei dragi din familie, rămași în bătaia focului. Aici constată cu tristețe schimbările aduse de „politica țaristă de asimilare și deznaționalizare, masiva dislocare demografică voluntară prin plecarea în România în 1944, deportări în Siberia, distrugerea în lagăre și închisori, distrugerea continuității conștiinței românești, care au continuat cu politica de deznaționalizare prin teroare și intimidare”. Situațiile prin care au trecut sătenii lui au distrus în bună măsură fibra morală a populației. Oamenii au uitat să muncească, să mai aibă inițiative, furtul nu mai era o rușine, nici să se dedea alcoolismului.

Cu trecerea anilor, viața s-a așezat în matca sa și autorul împreună cu soția și copiii au trecut și prin cele bune, și prin cele mai puțin bune, ba stând la coadă la lapte și la alimente, ba bucurându-se

de câte o treaptă a realizărilor, ba strângând baierile pungii pentru a cumpăra o casă, ba înfruntând neprevăzute piedici sau bucurându-se de nepoței. Dar oricum s-au scurs evenimentele, ele au fost înregistrate, evaluate și redată cu nostalgie reținută, adevărate povești de viață, frânturi, crâmpie de soartă. Paginile cărții reliefează că autorul nu a uitat nimic din întâmplările prin care a trecut, că toate sunt adânc înfipite în memoria lui relatându-le cu fidelitate, fără să se încurce în ceea ce privește fixarea în timp și spațiu. Remarcabilă este și documentarea făcută după criterii riguroase, pe baza cărora introduce adesea informații relevante. Întâmplările relatate sunt toate faptele de viață și sunt prezentate în complexitatea lor, unele foarte nostime, amuzante, impregnate cu un umor sănătos, neaș, presărate cu ziceri populare, cu proverbe și zicători care punctează și sporesc efectul relatărilor. „În legătură cu aceasta îmi amintesc de o glumă auzită prin acele timpuri, inspirată de cei trei mari, Roosevelt, Churchill și Stalin. Aceștia, la o întâlnire, să zicem, cea de la lalta, ultima când s-au mai întâlnit cei trei, ajung să discute care din sistemele lor de organizare este mai performant. Până la urmă ajung la concluzia că numai o verificare practică poate scoate la lumină adevărul și hotărâsc că acel dintre ei ce va putea convinge o pisică să mănânce muștar sistemul său poate fi considerat superior. Zis și făcut. Se aduce un borcan de muștar din cel mai iute și Churchill îi trage un discurs pisicii care dormea și torcea liniștită lângă focul din căminul sălii de conferință – fără rezultat. Vine rândul lui Roosevelt care scoate un teanc de dolari, pe care îi plimbă pe la mustățile felinei, ba mai încearcă chiar și cu un adaos cu miros de șoarece să stimuleze interesul acesteia, tot fără rezultat. Vine rândul lui Stalin, care fără ezitare, bagă două degete în borcan și scoate un lostopan de muștar,

iar cu cealaltă mână ridică coada pisicii și îl aplică sub coadă. De usturime biata mătă miorlăia, se lînea sub coadă, tușea, scuipa, dar la repezeală mai și înghițea. „Vedeți domnilor, așa se face”, a conluzionat Stalin. Tristă superioritate, dar foarte plastic exprimată deoarece în ultimă instanță sistemul sovietic acționa exact în acest mod” [p. 129].

Autorul este un intelectual format la lumina multor cărți din care a învățat să stăpânească frumusețea clasică a scrisului, cu o tehnică distinctă care te atrage prin acuratețe. La el totul se leagă, are consistență, are esență. Nu se joacă cu cuvintele, e stăpân pe ceea ce spune, spusele lui inspiră certitudine și te conving de sinceritatea relatării.

E o carte gândită cu înțelepciunea dată de anii trăiți și de șlefuirea evenimentelor prin care a trecut. Exprimarea este de o profunzime francă, limpede, curată, curge, se insinuează în cititor ca lumina și căldura și îl cucerește. Cuvintele sunt bine chibzuite, parcă simți respirația și timpii de gândire înainte de a le așterne pe hârtie. Cartea are valoare deosebită nu numai pentru prezentarea faptelor de viață extraordinare, ci și pentru că e capabilă să deștepte în noi, sentimentul național, dragostea de neam și de limbă a românului.

Dincolo de granițele cerești, simt că este de datoria noastră să îi trimitem învățătorului Vasile Guja un cald elogiu și un cuvânt de mulțumire că ne-a lăsat o carte scrisă cu puterea sufletului, o adevărată istorie trăită și relatată fidel în cuvinte pline de semnificații adânci și de farmecul neîntrecut al relatării unor fapte de viață extraordinară capabilă să deștepte în noi sentimentul național, dragostea de neam și de limbă, adevărate comori de spirit românesc.

*Elena BUICA-BUNI,
Toronto, Canada*

Nicolae BĂCIUȚ

ÎNCHINARE

Sărut dreapta,
care mai deschide cartea –

Sărut stânga,
care a învins nătânga
lene de a fi.

Le sărut pe amândouă,
care au pe unghii rouă
de pe filele de carte
care au trecut prin moarte
și renasc în fiecare
ochi
din margine de zare.

Sărut stânga,
sărut dreapta,
care țin drept cruce
cartea.

EXTRAS DIN POLITICA DE EDITARE A REVISTEI DE BIBLIOTECONOMIE ȘI ȘTIINȚE ALE INFORMĂRII „BIBLIOPOLIS”

Dreptul de autor

Orice material din revista *BiblioPolis* constituie subiect al dreptului de autor al BM „B.P. Hasdeu”, însă poate fi republicat sau multiplicat (xeroxat) și distribuit în scopuri necomerciale pentru progresul informațional, educațional și științific. Toate aceste tipuri de republicări și multiplicări (xeroxări) se vor face cu acordul în scris al redacției *BiblioPolis*, respectiv al BM, și trebuie să conțină o trimitere obligatorie la *BiblioPolis*.

Responsabilitatea editorială

Autor al revistei *BiblioPolis* poate deveni orice persoană care scrie pe un subiect ce prezintă interes pentru conținutul publicației, respectă codul deontologic, inclusiv rigorile redacționale privind volumul, tema, demersul, forma materialelor prezentate spre publicare etc.

Materialele sunt prezentate la redacție pe hârtie și în versiune electronică, fie de către autor personal, fie prin poștă și/sau e-mailul redacției.

Autorul poartă răspundere pentru veridicitatea informației ce se conține în materialul scris, inclusiv de corectitudinea numelor, cifrelor, citatelor și a altor date. Opinia autorului poate să nu coincidă cu cea a redacției.

Autorul are datoria să prezinte lucrarea în conformitate cu cerințele de tehnoredactare ale redacției revistei. Materialele care nu respectă aceste norme vor fi returnate autorilor pentru a fi revizuite.

Materialele încredințate revistei intră în patrimoniul (arhiva) redacției. În temeiul legislației în vigoare, manuscrisele nepublicate nu sunt recenzate, nici returnate autorilor.

În baza *Legii presei* și a altor acte juridice în vigoare, redacția își asumă dreptul de a interveni, în caz de necesitate, în articolele date spre publicare, coordonând cu autorii posibilele modificări. Redacția își asumă dreptul de a respinge materialele prezentate ei, care însă au fost anterior publicate în alte ziare și/sau reviste din R. Moldova.

Redacția respectă confidențialitatea corespondenței cu autorii, respectiv, a informației expuse în materiale; de asemenea, dreptul autorilor de a-și semna lucrările cu nume propriu sau cu pseudonim.

Este interzisă exercitarea oricărui presiuni și acțiuni de intimidare împotriva membrilor Colegiului de redacție, din partea oricui s-ar manifesta, de natură să-i împiedice în exercitarea profesiei și să știrbească prestigiul lor social și profesional. În îndeplinirea sarcinilor ce le revin membrii redacției revistei se bucură de protecția legii.